

మహిళలు

జీవిత చరిత్ర,ధర్మాలు

స్త్రీ భక్త విజయము- 1

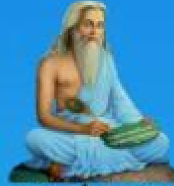
సదాశివ సమారంభాం

గురు దక్షిణామూర్తి

గురు వేదవ్యాస మహర్షి

గురు శుక మహర్షి

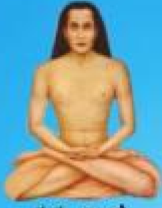

గురు నారద మహర్షి

గురు వాల్మీకి మహర్షి

గురు శ్రీకృష్ణ

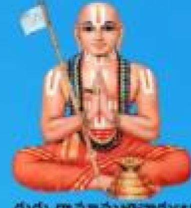
శంకరాచార్య మధ్యమాం

గురు దత్తాత్రేయ

గురు బాబాజీ

గురు గౌతమ బుద్ధ

గురు ఆదిశంకరాచార్య

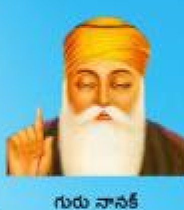

గురు రామానుజాచార్యులు

గురు జ్ఞానేశ్వర్

గురు రవిదాస్

గురు కబీర్ దాస్

గురు చైతన్య మహా ప్రభువు

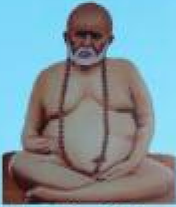

గురు నానక్

గురు రాఘవేంద్ర స్వామి

గురు వీరబ్రహ్మేంద్ర స్వామి

యోగి వేమన

అస్మదాచార్య పర్యంతాం

గురు త్రైలింగ స్వామి

గురు లాహిరి మహాశయ

గురు రామకృష్ణ పరమహంస, అమ్మ శారదాదేవి

గురు వివేకానంద

గురు సాయి బాబా

గురు అరబిందో

గురు రమణ మహర్షి

గురు యోగానంద

గురు భక్తివేదాంత ప్రభుపాద

గురు మళయాళస్వామి

గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి

గురు చంద్రశేఖర పరమాచార్య

వందే గురుపరంపరాం..

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

http://www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India: Inc ×

www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India

Hosted by: Indian Institute of Science, Bangalore in co-operation with
CMU, IIIT-H, NSF, ERNET and MCIT for the Govt. of India and 21 major participating centres.

Home | Vision | Mission | Goals | Benefits | Content Selection | Current Status | People | Funding | Copyright Policy | FAQ | RFP

Books Journals Newspapers
Palm-Leaves (Manuscripts)

Title: Ramayanam
Author:
Year: to
Subject: Any Subject
Language: Telugu
Scanning Centre: Any Centre
Clear | Search

Presentations and Report
Statistics Report
Status Report
Feedback | Suggestions | Problems | Missing links or Books

Click here for PDF collection
DLI MIRROR at IUCAA Data Center PUNE

DLI

For the first time in history, the Digital Library of India is digitizing all the significant works of Mankind.

Click Here to know More about DLI New!

Books	Journals	Newspapers	Manuscripts
Rashtrapati Bhavan CMU-Books Sanskrit TTD,Tirupathi Kerala Sahitya Akademi	INSA	Times of India Indian Express The Hindu Deccan Herald Eenadu Vaartha	Tamil Heritage Foundation AnnaUniversity NEW!

Title Beginning with.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z

Author's Last Name

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z

Year

1850-1900	1901-1910	1911-1920	1921-1930	1931-1940	1941-1950	1951-

Subject

Astrophysics	Biology	Chemistry	Education	Law	Mathematics	Mythology	Religion	For more subjects...

Language

Sanskrit	English	Bengali	Hindi	Kannada	Marathi	Tamil	Telugu	Urdu

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

"దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్ఠమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం" అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని ఝళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ, సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజా పువ్వుల రాసుల్ని వికసింపజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిష్ఠులు, జవసంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్ఛాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నిటి కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన 'ఇచ్ఛ' (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. అనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. "నీచాతినీచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది" అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీ గు రు భ్యో న్న మః

స్త్రీపురుషుల కత్యంత పురుషార్థకంబగు

మహాపతివ్రతా మాహాత్మ్యంబను

స్త్రీ భ క్త వి జ య ము

మొ ద టి భా గము.

ఇరువది మహాపతివ్రత కథలుగల

ఈ గ్రంథము.

చంద్రగిరి-చిన్నయ్యనాయునిగారిచే

రచియింపబడి

త. శేషాచలమునా

బరిష్కరింప.

కో. లక్ష్మణమొదలియారువారిచే.

చె న్న పు రి :

శ్రీవేణుగాన ముద్రాక్షరశాలయందు

ము ద్రి త ము.

1927

విషయసూచిక

స్త్రీ భక్తవిజయము విషయసూచిక

సంపూర్ణము.

పీఠిక.

ఇందువలన సమస్తమయినవారలకు తెలియఁజేయు విజ్ఞాపనము యనగా:—

తత్పూర్వ మహాకవులచేత వ్రాయఁబడిన యీపతివ్రతకథలు పది ను, ఇందు అనేక కథలు విడిచి వ్రాసియుండిరి. అట్టి పుణ్యస్త్రీల క్ష కథలను కొన్నిటిని ఇందులో జేర్చి సాంగోపాంగముగా యిరువది యమాత్రమును యిందులో ముద్రించినారము.

ఇది మొదటిభాగము.

రెండవ భాగమున్ను ముద్రింపుచున్నారము.

ఇట్టి పుణ్యస్త్రీల పతివ్రత కథలను చెల్లగునను స్త్రీ పురుషుల నత్యుపయుక్తముగాను, అతి పదపోతకముగాను, దినదినమున భక్తి జ్ఞానము గలుగునట్లుగాను, పుణ్యస్త్రీలైనవారు క్రూరమునువదలి ధర్మమవలంబించి నడచునట్లుగాను, పతిభక్తి అధికరించునట్లుగాను, నడవడికలవిరాదు నడచునట్లుగాను, బుద్ధికుశలతలు మించునట్లుగా నిత్యకృత్యములయందు శౌచులైయుండునట్లుగాను, వారు మితిలేని మోహంబున మగ్నులై మోక్షంబుజేరుటకు తగిన ఉపాయధర్మము బులగు కథలపూర్వకంబుగా జ్ఞానంబు దెచ్చుకొని నడుచుకొనునట్లు గ్రంథంబున వ్రాసియున్నారము. గావున పతులగువారున్ను, తల్లిదం డ్రులున్ను, మిత్రులున్ను, బాంధవులున్ను, యీగ్రంథంబు కన్నను విన్న వెంబడే గొనిపోయి వారి వారి సుతులకున్ను, కుమార్తెలకున్ను, ద్రకున్ను, తమకుగల వారందరికిన్ని నొక్కొక ప్రతియిచ్చి వారిం చదివించి విని పరమానందంబునుంబొంది రెండవభాగంబును వారలచేతి ంచి వారల నభివృద్ధిచేయవలయు. అట్లుచేయుటవలన కలుగు ఫలం బెంతనియని పలుక ఆదిశేషునికైన తరంబుగాదు. ఇది నిజంబునిజంబు,

ఇందుగల పతివ్రతల నామంబులు.

సునీతి, జయప్రద, చంద్రమతి, దమయంతి, సీతాదేవి, సంధ్యావళీ, చారుమతీ, దేవహూతి, అనసూయా, అరుంధతి, నళినీ, లోపముద్రా, సావిత్రీ, చంద్రవదనా, సుమతీ, సురభీ, ప్రభావతీ, సుముఖి పుష్పవేణీ, అమృతవల్లి, యిట్టి పుణ్యస్త్రీలు మొదలగు యిరువది పతివ్రతల మాహాత్మ్యములు వ్రాయఁబడినది. వీటి నొక్కొక్కటిని తప్పక చదివి యిందుగల విశేష్య విశేషణములు గమనించుడీ. దీనిని అంగీకరించుడీ, కనులగాంచుడీ, బుద్ధికెక్కియుఁడు, సారాంశములను దెలియుడీ, యింక కన్నరుచి యొందులేదను అమృతరసమిదే గనుడీ. గనుడీ.

శ్రీమదఖిల భూనభోమయ విలసితాండాంశ కోటీరత్న బృందంబులకు బ్రహ్మాండనాయకుండై లీలామానుషవిగ్రహుండై, సచ్చిదానంద స్వరూపుండై, సర్వాంతర్యామియై, సాకారనిరాకారనిరాభాసుండై బిందునాథమనితుండై, నిరుపమనిరవధిక సుఖసందాయియై, పునర్భవ రహితుండై, బ్రహ్మానందసుఖసముదాయకుండగు భగవంతుని దివ్యచరణారవిందములకు నమస్కరించి వారి యనుగ్రహంబున యీగ్రంథకర్తయగు నేను వ్రాయఁబూనునది యెద్దియనగా:—

కృత త్రేతాద్వాపరయుగంబుల దేవతలు భూలోకమునకు విజయముచేసి మర్త్యులతో కలసి ఆటపాటలయందు దేలుచు వొండొరులు కేళీవిలాసంబుల మీరుచు అన్యోన్యమైత్రులందొలగు ఆహ్లాదంబుమించుచుండిరి. ఇట్లుండగా యుగముబుట్టిన కొన్నిదినంబులకు భూలోకంబునకు దేవతలువచ్చి మభయము జెంది రాకలుమానిరి.

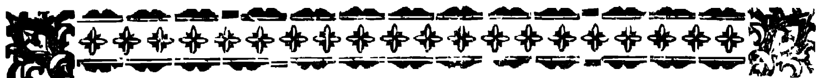
అట్లుండ నొకనాడు భరతఖండంబున బదరికాశ్రమంబని నిర్మానుష అరణ్యంబులో తపముజేయుచున్న సుశీలమహాముని సన్నిధికేతెంచిన నృమామహేశునింగాంచి ప్రియపూర్వకముగా వందనములాచరించి ధూపదీపనైవేద్యములనుపచరించి శ్రాంతులంజేసి వారికుశలములడిగి ఆనందముప్పతిల్లి వుల్లాసమున మగ్నుడైయుండె.

అప్పుడు మునిపత్నియగు సుశీలి మహేశ్వరికి మ్రొక్కిన నాశం కరి సుశీలింగాంచి ప్రియపూర్వకముగా ఆలింగనము జేసి చిరునగవు లెగ య పూగామ్మా! కమ్మనిల్లునికేశి దేలనికన్యా! సుశీలీ! నీబుద్ధిచిత్త ముల దృఢమునకు నేనత్యంతసంతుష్టి నందితి ఓపతివ్రతా? నావల్ల వల యు వరంబు లేవియున్న గోరుమిచ్చెదనని బల్కిన మహేశ్వరింగాంచి నమస్కరించి ఓతల్లీ! కమ్మనిల్లునికాని కేశం దేలని బల్కితివని వరం బేమి పతివ్రతలనగా యేమి యీరహాస్యములు నాకు వక్కాణింపుమని వేడిన నాదేవి సుశీలింగాంచి ఓతల్లీ! లోకంబున మర్త్యులుశృంగారాదిచేష్టలకు లోబడి పుత్రకళత్రులుుంబడసి మెలగి పతివ్రతలై దైవభక్తిగలవారలగు దురు. నీవట్లులేక పుట్టినదిమొదలు యీవరకు కన్యకంబుచెడక నేమ్ష బవలంబించక యేమెరుగని పిన్నవలెయుండి ఋషిపత్నియైభర్తకు పరిచ ర్యలుచేయుచున్న నీమాహాత్మ్యమువలన నమ్మింతదూరమురానిచ్చితిని గావున నీకు వలయువరములు కోరునుంటిగాని మరొంపులేదని జెప్పిన దాక్షాయణింగాంచి ఓతల్లీ! నీ యనుగ్రహమున నాపతివల్ల యైశ్వర ములు గలిగియున్నదానను నాకేదియు చింతలేదు. నీమనంబు మాత్రము నాయందుండ కరుణయిమ్ము. యిదే నావరమని జెప్పి అమ్మా! లోకము న యింతులు సంసారమువదలి యెట్లు పతివ్రతలైచరించుచున్నవారలు అది నాకు సవిస్తరముగా దెలిపించండని బలికినసుశీలింగాంచి పార్వతీదేవి యిట్లని జెప్పందొడంగె.

మహాపతివ్రతామాహాత్మ్యంబను స్త్రీభక్తవిజయము

పీఠిక సంపూర్ణము.

శ్రీరస్తు.

శ్రీ రామకృష్ణ పరబ్రహ్మణేనమః.

సకల స్త్రీపురుషుల కత్యంత పుణ్యాకరంబగు

మహా పతివ్రతా మాహాత్మ్యంబను

స్త్రీ భక్తవిజయము.

౧ సునీతీదేవి ప్రభావము.

ఓంకారస్వరూపమైన ప్రపంచము చతుస్సముద్రమధ్యమున వెలయు నవఖండమునం బ్రసిద్ధి కెక్కిన యీభరతఖండమునందు ఆదియుగంబనెడి త్రేతాయుగమున కమలపురమను పట్టణము నేలుచున్న స్వాయంభువయను యతనిభార్యయగు దశరూపవల్లికి ప్రవిరథుడు ఉత్తానపాదుడను యిరువుర్జనించిరి. అందు రెండవవాడగు ఉత్తానపాదునకు తన రాజ్యభారంబప్పజెప్పి మకుటాభిషిక్తుం జేసి సంసారమురోసిన స్వాయంభువు మనుపత్ని సమేతముగా అరణ్యము ప్రవేశించి తపంబుబూని విష్ణుపునిగని పదవులందు కొనియె. అంత కొంతకాలమునకు ఉత్తానపాదమహారాజు సునీతి సురుచి యను రెండుభార్యలుంబడసి సుఖముగ రాజ్యభారముజేయుచున్నంత పట్టమహిషియగు సునీతి శేషియు సుచిషతియు సుప్రతివ్రతయున్నై భర్త

పాదమే గతియనియు భర్తనామమే తిరుమంత్రమనియు వారిరూపమే బ్రహ్మస్వరూపమనియు వారే దైవమనియు వారికిచేయు నుపచర్యలే త్రికాలసంధ్య జప తప అనుష్ఠానములనియు తన మనస్సునందు నమ్మిక గల్గి [illegible] సదా [illegible] ధ్యానమున చేయుచు భర్తను నుపచరించుచు యుండెను. రెండవభార్యయగు సురుచియో దయా దాక్షిణ్యా భయము లజ్జ మొదలగు గుణములు మాని [illegible] రూపయౌవనమున తనభర్తపైబడి [illegible] కాపురం [illegible] మోహింపజేసి [illegible] ప్రకృతులం దేలించి వేశ్యవలె అనేకసూక్ష్మ మోహంపు చేష్టలు [illegible] చూపించి అందులో సభావమునెంచి తనకు బానిసలవలె [illegible] గమనించి భర్తను వశంచుకొని సునీతిమీద [illegible] సవతిపోరు [illegible] నూడదనియు దానిపేరెత్తనియక తనకుమారుడే తానుగోరిన గతిని నిలుపుకొనియెను. అట్టి ఉత్తానపాదమహారాజున్ను రెండవభార్యయొక్క శృంగారము దానికివశుడై మోహసాగరమున మునిగి పట్టపుదేవియగు [illegible] ప్రియముమరచి గోయింపుగలవాడై సురుచియందు అత్యంతమోహము వేసుకొని యుండెను. ఇట్లుండగా సునీతి గర్భవతిగాయున్న సునీతి మంచిలగ్నమున శుభదినమున మహాకాలమున నుత్తమకీర్తి [illegible] పుత్రుంగనెను. ఇది విన్న మాత్రంబున సురుచి మనంబోర్వక దాక్షిణ్యంబు లేక కన్నీరొలుక రాజుసన్నిధిం జేరి [illegible] వెతలగొట్టు [illegible] చెప్పిన మాటలవిన్న రాజు ఆమాటలకు నంగీకరించి మంత్రినిపిలచి సునీతిని నగరికావలవెళ్ళ గొట్టుండని చెప్పినయంత సుబుద్ధియగు మంత్రి మనంబున దిగులొంది కందినమోముతో సభాస్థానము విడచివచ్చి పట్టమహిషుంగాంచి ఆబిడ్డకు పేరొకటి నిర్ణయించి అందుకో సవతినచేసి వలయువాటిని వొసంగి విధవశంబున ఆపెనునూరార్చి పుత్రునికి ధ్రువుండని నామంబిడి ప్రత్యేకంబుగా నిలిపెను. అంతసుచీమతియగు నాసునీతి తనపుత్రుని దినదినంబున అతిగారాబముతో పెంచుచు అతిభద్రమున గాపాడుచు తనభర్తను సదా నెంచుచు దిగులొందుచు తానేమూరార్చుకొనుచు కొంతకాలంబున యుక్తవయస్సువచ్చిన తనపుత్రునకు విద్యాభ్యాసంబు చేయించి బడికిపంపెను. ఆధ్రువుండతిబుద్ధిమంతుండై దినదినంబున విద్యగ్రహించి పరిశీలుండై చదువుకొనుచున్న బాలురలో నొకఁడు తండ్రిలేనిబిడ్డ

యని తలమీఁదమొట్టెను. అదిగాక తక్కినబాలురున్ను విన్నవారున్ను
పకపకనవ్వుచు చేతులుతట్టి కెక్కిరలిడుచు పరిహాసించిన వాటినిగన్న
ధ్రువుఁడునిమనం బతిసిగ్గొంది చింతఁజెంది యుపాధ్యాయులవద్ద పాఠమొప్ప
గించి సెలవంది తనమందిరంబుఁజేరి శోకంబుమీఱిసొటసొటల మెయ్యిజాఱి
తల్లిఁజేరి ననుగన్నతల్లీ నాదరణగల్పతల్లీ ప్రతిదినము తల్లి నిన్నుమాత్రం
బేచూచుచున్నానేగాని యెన్నఁడు నాతండ్రిఁ గాననైతిని. వారేడి?
యందుడాగిరి? ఎచ్చోటయున్నవారు? అచ్చెరువొందక నిజంబుగ ఆన
తియ్యవలయునమ్మా అని యడిగినకుమారునింగాంచి సునీతి అతిదుఃఖసాగ
రంబున మునిఁగి కన్నీరు దొరిఁగి మనంబుగరిఁగి పుత్రునాలింగనము చేసి
ముద్దిడి ఓరిపుత్రశిఖామణీ! ఇన్నిదినంబు లూరకుండి యెన్నఁడులేక నేఁడు
నీతండ్రియందు ప్రియముకలిగినట్టి కారణమేమొ నేనెఱుగనైనను నీతండ్రి
యింక కొద్దిదినంబులలోపల నిచ్చోటికేతెంచును అదివరలో నీవతిబుద్ధి
మంతుండవై సుశీలుఁడవై విద్యలభ్యసించుచుయుండుమప్పాయని నూరా
ర్చిన వినక వాఁడతిమూర్ఖంబున పట్టువదలక ఓతల్లీ నీవెన్ని నెపంబుల
నేమరించినవినను. ఇప్పుడేమాయప్పయుండుచోటు తెప్పున చెప్పవలయు.
తండ్రింగానక నామనసు నెమ్మతించదు; ఆహారంబొందదు; దాహంబుతీర
దు; ఉత్సాహంబుమీఱదు; దుఃఖంబుసనుసదు అని వేఁడిన పుత్రునిం
గాంచి సునీతి యిట్లని చెప్పందొడంగె.

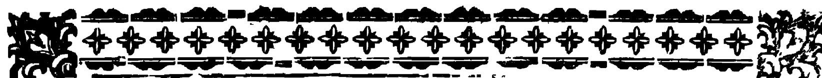
ఓరీ మచ్చికంట్లునొచ్చ యిచ్చలెచ్చుముచ్చటలుదీర్చిన నాముద్దు
పట్టీ! నీతండ్రి బహుదూరమున యున్నాఁడని యెంచవద్దు. ఇదేనగరిలోపల
అంతరిక్షంబున రత్నసోపానంబుపై దివ్యసింహాసనంబునకొలువుండి నవ
మన్మథాకారుండై తేజరిల్లుచున్నవాఁ రేనీతండ్రియని మందలించిన మాటలు
విన్నమాత్రంబున ఆనంతోషంబున దేహంబు పిక్కటిల్లి వికాసవదనుం
డై తల్లింగాంచి పాదంబులపైబడి నమస్కరించి యీక్షణంబున నాతం
డ్రిగాంచి వచ్చునట్టి ఆశీర్వాదంబు లిమ్మామాయమ్మాయని వేఁడిన
పుత్రుంగాంచి అల్లన నీతండ్రింజూచి వత్తువుగాకయని ఆశీర్వచనంబులచే
నూరార్చిపంపెను. అంతధ్రువుం డతిమోదంబున శీఘ్రగామియై నగరిలో
ప్రవేశించి సభాస్థలింజేరి సింహాసనాసీనుఁడై యున్న తండ్రింగాంచి సంతో
షముమించిపొంది నవరత్నసోపానములనుదాటి తనతండ్రివొడిలో గూ

ర్భుండదలంచి సమీపమునపోయిసంత తన పినతల్లియగు సురుచి గర్భని
బునం దుదయించిన ఉత్తమునకు తనతమ్మునివాడిలో గూర్చుండబెట్టుకొం
పుపలాలనచేయుచున్న సమయమున గావునను పినతల్లి సమీపమున యు
న్నసమయముగావునను రాజు పసికన్నెత్తిజూడక అలక్ష్యమైయుండుటను
ధ్రువుడుగమనింపక తండ్రియనెడిభ్రమచే సమీపించి సింహాసనముబట్టియె
క్కుతఱి పిన్నతల్లియగు సురుచిగాంచి వానిని సింహాసన మెక్కనీయక
వానిబట్టిత్రోసి ఓరిచిన్నవాడా ధ్రువుడా నీవు నాసవతిగర్భంబునబుట్టిసం
దుకును పాపియగుటచేతను నవరత్నఖచితమగు యీసింహాసన మెక్కగో
రితివేని మేలైనతపంబుపూని సాధు గోబ్రాహ్మణ పూజలుగని హిరణ్య
గోభూదానాది అన్నదానంబుల ప్రదాతత్వంబుగొని చానడిసత్రాదిమం
తపంబులు నిలిపి భూమిన పుణ్యవంతుడని పేరుబూని నాగర్భంబునబుట్టి
తివేని అతిసులభంబున యీసింహాసనంబుజెందుట కేమిసందియంబులేదు
కాబట్టి నీవుఅరణ్యంబుజేరితపంబుగోరి శ్రేష్టత్వంబుమీరిపుణ్యవంతుడని
పొగడచేరి రాపోరాయని మెడబట్టి నెట్టుకత్రోసెను.

అంత ధ్రువుం డతిచింతాక్రాంతుండై సభాస్థలి ననేకజనంబులకు
యెదుట తన్ను మెడబట్టినెట్టిన గొట్టుతనంబున తనకుగల అనమానంబు
నకున్ను తండ్రిగారుచూచియు నిందలకేమి మారుబలుకక సమ్మతించి
యున్నందుకున్ను దుఃఖం బధికరించి గొప్పకంఠధ్వనితో నిక్కినిక్కియే
డ్చుచు తనతల్లివద్దకేగి తనపినతల్లి బలికిన కాఠిన్యపుమాటల నంతయు
జెప్పి తన్ను ఆసనమెక్కనీయక దిగునబడద్రోసిన వాటినంతయు సవిస్త
రంబుగాజెప్పి దుఃఖించుచున్న కొమారుని నూరార్చి వానిశోకంబుదీర్చి
హితవచనంబులందేర్చి అచ్చోట జరిగిన సమాచారంబెల్ల సావధానము
గా నాథులచేవిని సునీతి తనమనంబునగల కష్టములను పుత్రునికిజూపక
ఓరిపుత్రకా ధ్రువా యింతమాత్రపు అల్పసుఖంబులకానజెందితివాయిం
తకన్న మేలైనసుఖంబులులేవా యీసుఖంబులు కరువా యిదికల్పతరు
వాయిదెంతవరవా లేకబరువా యీసుఖంబులుకొద్దిదినంబులేకాని యె
న్నడుండవు మనలగాపాడవు మన వెంబడిరావు తుదకేమిలేవు కాబట్టిజెప్పె
దనువినుము పుత్రశిఖామణి భక్తచింతామణి యీరేడు ప్రపంచము
నెడు అండాండబ్రహ్మాండంబులను అనంతకోటి అండస్వరూపముల కా

ధారవస్తువై యుండునదియేదియో దాని యక్షకిన్నరకింపురుష గరుడ గాంధర్వ సిద్ధవిద్యాధరాప్సరాది ముప్పదిముక్కోటిదేవతలున్ను నలువదినాల్గు వేలఋషులున్ను యింకా ననేకదివ్యజ్ఞానతపోధనులున్ను వారి వారి మనోవాక్కాయములకు అందకయుండు మేలగుపదవి యనుభవించుటె యీమానుష్యజన్మమునకు ఫలముగాదా. అట్లుండ అల్పసుఖంబనెడి సింహాసనంబు గోరుటేమిఫలము నాముద్దులయ్యా వద్దురాయని సంతృప్తునిగావించి యిక కొంది దినములలో నీతాతగారనుభవించేడుపదవి నీకబ్బుచున్నది భయపడనలదు యిందుకై వ్యసనంబువలదువలదని జెప్పిన తల్లింగాంచి ఓయమ్మా నీవు చెప్పుచున్న పదవియొందున్నది అందుకైనవాగవరు యెవరిచేకలుగును యెట్లుగవలయును వాటిని చెందెడి మార్గమెట్లో వాటినెల్లనాకానతీయు మమ్మాయని కాళ్ళపైబడి నమస్కరించి వేడుకొన్న పుత్రునింగాంచి సునీతి యారహస్యంబునెల్ల వివరంబుగ జెప్పిన మాత్రంబున ధ్రువుండతిసంతుష్టాంతరంగుండై పురంబువిడిచి అరణ్యంబుజేరి ముళ్ళచేతను రాళ్ళ చేతను గాలిచేతను యెండచేతను కొట్టుబడి పవనము భ్రమింగి ఆకులుదిని నీళ్లుత్రాగి మంచులోడాగి గుహాలడిగి ఆకలిచేయునిగి మనసుకరిగి భక్తిచెలగి నారదులపాదంబుల కెరగి వారి పుపదేశంబుమీరి వనంబు జేరి దానంబుగోరి తపంబుపూరి శ్రీమన్నారాయణునిచేరి పార్థించిన వారరుదగు వరంబులియ్య అందుకొని తన పట్టణంబుజేరి తల్లినిగని నమస్కరించి తానుగొనివచ్చిన వివరంబులను వివరించి మచ్చికతో తానుండల్లియు నెమ్మదిగ యున్నంత ఋషిశ్రేష్టుడగు నారద మహర్షి వుత్తానపాదమహర్షి వద్దంజేరి ధ్రువునిసన్మానంబులును వాడుజెందిన వరమాహాత్మ్యంబులను జెప్పినవిని రాజు అతిసంతుష్టాంతరంగుడై తన మొదటిభార్యయగు సునీతిని తనపుత్రుడగు ధ్రువునిరప్పించి నగరిలో యెంపటియట్ల యుంచుకొని సుఖాసీనుండై కొంది దినంబులకు ధ్రువునికి పట్టాభిషేకంబు గావించి రాజ్యంబొప్పచెప్పి వుత్తానపాదమహారాజున్ను తన పట్టమహిషియగు సునీతియు యిరువురులు గూడి అరణ్యంబుచేరి ఘోరతపంబుమీరి మోక్షంబులం దేరిరి.

సునీతిదేవిప్రభావము ముగిసెను.

శ్రీరస్తు.

స్త్రీభక్తవిజయము.

౨. జయప్రదాదేవి ప్రభావము.

ఈ సకలవిద్యాప్రఖ్యాత శౌజన్య సుగుణంబులు దేలిన రెండవ యుగంబున విశాలనగరపాలితుండై సోమదత్తమహారాజని పేరువహించిరి పంకజవల్లి యను ఉత్తమపత్నిసమేతుండై రాజ్యంబు జేయుచుండ నాపత్నియగు పంకజవల్లి భర్తయం దనురాగంబు మీఱి భర్తయే దైవ మని నిశ్చయించి భర్తపాదములకు నమస్కరించి యేమరుపాటులేక భర్తకార్యంబు లతిజాగ్రతగా నొనరించి సదాధ్యానించి మనసాపూజించి మించి యెన్నికత్తో నిశ్చలభక్తి గలిగియుండెను. ఆసోమదత్తమహారాజు మనునీతిదప్పక ఘనంబగు రాజ్యంబుపూని సత్యమనుభయంబుగొని పుణ్యమున కెదుర్కొని అతిజాగరూకుడై రాజ్యంబు చేయుచుండ ధనకనక వస్తువాహనాది అష్టయిశ్వర్యంబులు గలిగియు సంతానములేమిచే చింతనొంది భార్యాదోడ్కొని వింతారణ్యంబు ప్రవేశించి మునుల పొంత జేరి శిశ్రూషలు జేసి దినంబులు గడుపుచుండిరి. అంత కొంతకాలంబునకు రాజున్ను రాజ్ఞియు చేయువుపచర్యలకు సంతోషించి పుత్రకామేష్టియాగము గావించి అందుదయించిన అవిర్భాగంబను పాయస

మును పంకజవల్లికొసంగి ఓరాజా నీవుకోరినవచ్చినసంతానము నీకుఫలిం చునుగాక నీవు ఏభార్యసమేతుడై రాజ్యంబు జేరి సుఖంబుననుండుము పోయిరమ్మని జెప్పిన మునిపుంగవులకు నృపుండు తనభార్యయు సాష్టాంగనమస్కారములుచేసి సెలవంది తనరాజ్యంబుచేరి యెప్పటియట్లరాజ్యభారంబుచేయుచున్నంత కొంతకాలమునకు సౌభాగ్యవతియగు పంకజవల్లి జంటబిడ్డలగనెను ఆమాత్రమున రాజువిని సంతుష్టాంతరంగుడై ఆనందముప్పతిల్ల యిరుకరములు చతురస్రముగ శరీరము పిక్కటిల్లి పుణ్యాహవాచనాదికృత్యమనుష్ఠించి బ్రాహ్మణోత్తముల రావించి మంచిలగ్నమున నిం చిన దానముల వంచనలేక గోభూహిరణ్యముల భూదేవతలకొసంగి తృప్తిజేసి జాతకనిర్ణయములు జేయుచున్న సమయమున యేవారి అనుగ్రహమున యీపుత్రులు జన్మించిరో అట్టిహర్షులతెంచిన విని రాజెదుర్కొనితోడితెచ్చి షోడశోపచారమున నుపచర్యములువిమించి ఆశీర్వచనములనుండనిచ్చి భూమిపైబడి సాష్టాంగనమస్కారముజేసిన రాజుంగాంచి ఆశీర్వచనముల దృష్టిజేసి ఓరాజా తమపుత్రులనిరువురను స్వర్ణపల్లెరంబున గొని తెమ్మని యాజ్ఞాపించిన నతం డతిజాగ్రతతో భయభక్తితో సేవకుల మూకలతో తదయ ప్రీతితో తన హస్తములతో గొనివచ్చి మునులముందిడిన నమ్మహర్షులు అతిసంతోషమున అందుగల మొగశిశువునకు ఆశీర్వచనములుకూరి అక్షింతలుమొత్తి వారిశిశువుపైమీరి తేరినమననమున ఓ సుమతీంద్రా సుమతీంద్రా యని ముమ్మారు బిలచి ప్రసిద్ధముగ నామంబిడిరి. అత్యానందభరితులైన అమ్మహర్షులు పల్లెరమునగల ఆడశిశువునుగని ఓజయప్రదాదేవి యని ముమ్మారుబిలచి నామము ప్రసిద్ధిగావించి సూనములు ప్రవహించి రాజునకు హెచ్చరించి జాగ్రతలు గలిగించి వారతి సంతోషము మించి మంచి పండువెన్నెలతీరు ప్రకాశించి రాజుచే సెలవడసి తమ నివాసంబులగు అరణ్యావాసము జేరిరి.

అంత సోమదత్తమహారాజు తన బిడ్డలను దినక్రమమున గారాబముతో శుక్లపక్షచంద్రునిమాడ్కి వృద్ధిబొందింపుచు అధిక సొంపుతో బెంచుచు బహుప్రియమున గాపాడుచు విద్యలంగఱపించుచు నీతులుదెలిపించుచు సత్యములుమొలిపించుచువచ్చుచుండెను. ఇట్లుండ జయ

ప్రదా దేవి కన్యాపర్వంబగు వయసుమీరి యవ్వనప్రాయమున చేరెనని తన భార్య జెప్ప విని రాజతిశీఘ్రమున కన్యకాగారంబొండు నిర్మియించి అందు దాసీజనములును కోజసమూహములును నుగుడింపజేసి అతిలంతరిక్ష్యములు ఆరుగాపించి తనపుత్రికను ఉంగనుసిచియుండ, నాక న్యారత్నంబగు జయప్రదా దేవి అతిప్రోత్సాహమున దాసీజనములతో ఆట్లాడుకొనుచు విచ్చలవిడిగా సంచరించుచుండ నొక్కనాడు లేసఖిజనములతో పుద్యానవనమున పండువెన్నెలనుండి వాండూరులు ఆడియాడి గీతములుపాడిపాడి గంతులువేడికోడి నీరములు డస్సులవాడి మగుడుగూడి పొదరిండ్ల జేరి వృక్షములమీరిన నిడుపుగోరి సూనముల జేర వాసనలపూరి శృంగారములమీర దేర వొక్కచో కూర్చొని యుండగ మాటలుమాటాడుచున్నంతనొక దాసీ చమత్కారవల్లి యగు నత్తామవల్లి అల్లి కగాని తల్లియాని నిలచి యీభూమండలమున యేబదియారు దేశముల కధిపతియగు రాజులలో అతిపరాక్రమసంపన్నవంతుండు ఉందా ప్రతిష్టానపురమునేలు చక్రవర్తియగు పురూరవ చక్రవర్తికిగల యోగ్యత మరెవరికైన గలదా లేనేలేదు. అదెట్లనగా, రూపమున మన్మథుండై తేజమునసూర్యుండై బలమున హిమవంతుండై స్థైర్యమున మేరువై శాంతమునసముద్రుండై ఐశ్వర్యమున కుబేరుండై దానమున అతిదాతయై అలంకారమున విష్ణువై కోపమునశంకరుండై ప్రోత్సాహసాహసధైర్యబుద్ధి శక్తిపరాక్రమములు అవలంబించి తనకేదియు సమానము లేక శుద్ధబ్రహ్మస్వరూపుండై వెలుగుచున్నాడు. అతనికి సమానమగు చక్రవర్తులియాభూలోకమున లేరని చెప్పినవిని జయప్రదా దేవి అతిసంతోషం దానికిలిగి మనముప్పొంగి కించుకపిక్కటిల్లి పోషముడిత్రిమ్మరి పొర్లి పురూరవచక్రవర్తిని వివాహముగావింప నిన్నిక గాని యిష్టకామ్యములుదీర్చుకొనుట కాతండే ఆధారమని అతడే భర్తగావలయునని యిష్టదైవమునను మనసా పూజలు చేయుచు సదా ప్రార్థించుచు దీపగిల్లివర్తించుచు మదనోద్రేకమున దేహమువాడి సూక్ష్మమైనసన్నగిల్లిన గాత్రముతో కన్యామఠమున నూనియోచుండెను.

ఇట్లుండ నొకనాడు దాదులతో నొక్కటై మాటిగా యున్న జయప్రదనుగని అమ్మా రమ్మా నెమ్మనమునందగల మర్మము లేమిసీవై సాక్షికం

తమునిక్కి యెన్నికలోదక్కి మిక్కిలిచిక్కియుండుటగాంచి మేమతి బతి
మాలియు మాటపలుకక యుండుటగాని భయముపొంది రాజుగారికిన్ని
రాజ్ఞికిన్ని దెలుపుటేయుత్తమమని వేగముగజని ఓరాజాధిరాజా రాజ
మార్తాండమహారాజా తమపుత్త్రి యగు జయప్రదాదేవి మాదాసీజన
ములతో గూడి యిన్నిదినములు సుఖమున ఆడుచుపాడుచు నెమ్మదిగ
యుండి యిప్పుడు మౌనంబవలంబించి యెవ్వరితో మాటలాడక అన్న
ము జెందక యేమియుదోచక తానేచపరించుచు నొక్కింతేనియుసోక ఖి
న్నంబై యున్నయది యని పలికినవచనములువిని రాజుగారిగుండె చెదరి
తనపత్నియగు జనకజవల్లికిం దెలియజేసిన ఆబిడ్డ అతివేగమున కన్యాను
తము ప్రవేశించి ముద్దులకట్టి యింటిమ్మాయను బిలచి కృశించియున్న
కూతుంగాంచి సూచకములు గుర్తెరిగి మన్మథావస్థఁదగిలి యిట్లున్నద
నిదెలిసి తనభర్తచెంతజేరి కొమార్తెకుగలకష్టమును దెలిపించి శీఘ్రము
న వివాహము ప్రయత్నించుమని మందలించిన వచనములవిని సభాస్థాన
ముచేరి మంత్రింబిలిచి యేబదియారుదేశాధిపతులు వచ్చిచేరునట్లు స్వ
యంవరము చాటించుమనెను. అంత నామంత్రివర్యుండు స్వయంవరము
నిశ్చయించి విశాలనగరపాలితుండగు సోమదత్తమహారాజు కొమార్తె
యగు జయప్రదాదేవి కుసుమధామం బొందినకరములతో కొలువుమం
డపముజేరి తానువరించినవానికి పుష్పదామము మెడ వేసి పాణిగ్రహ
ణముచేసికొనగోరుచున్నయదిగావున రాజాధిరాజులగు రాజసార్వభౌ
ములగు తాము తమయిష్టజనకుటుంబసమేతముగ విజయముచేయవల
యునని ప్రార్థనాపూర్వకముగా పత్రికలు వ్రాయించి అంతసోమదత్త
మహారాజు తమ ముద్రికనుబెట్టి దేశములకుచాటింప ఆయాదేశపురా
జులున్ను తమయిష్టజనములును రథగజతురగపదాదులను చతురంగబ
లముతో సన్నాహ మురళీనాదములతో భూరికాహళఘోషములతో
భేరీమృదంగాది ధ్వనులతో ధణాధణాధణయనుఝుణత్కారములతో ఘళఘ
ళఘళయనురథావేగముతో ధిమిధిమిధిమి యను అశ్వగతులతో భంభం
మను జయజయధ్వనులతో వచ్చిచేరిరి. అట్లే పురూరవచక్రవర్తి తనప
రివారములతో సింహనాదముమీర పరాక్రమము నలుదిక్కులుపారధ
ర్మనీతులు దగ్గరరారమ్మని వీరశూరత్వమింపార శుభముచేకూర ఖ్యాతి

భువిమీఁదవచ్చి యొకచోటందిగియుండి మరునాఁడుదయమున రాజాధిరాజులందరు తమతమ అనుష్ఠానములు దీర్చుకొని యిష్టమృష్టాన్నములంది సుగంధపరిమళములంది ఆభరణములు బూని ధనుర్బాణముల జెంది పురూరవచక్రవర్తిమొదలుగాఁగల రాజశ్రేష్ఠులందరు స్వయంవర మంటపమునకు విజయముచేసిరి. అంత సోమదత్తమహారాజు తనకొమార్తెయాగు జయప్రదాదేవిని దాదులవెంబడి రప్పించి గారవించి స్వయంవరమంటపమున నిలిపి తమపుత్రికా నీమనసునగల సందేహములు యీసభయందుగల రాజశేఖరుల ముందుబలికి వారికి సమాధానములంది నీమనసు నెమ్మదిగొనుమనవంతలో జయప్రదాదేవి దోఁడబుట్టగు సుమతీంద్రమహారాజు లేచి యేబదియారు దేశాధిపతులనుజూచి ఆనందముమించి ఓరాజశిఖామణులా మహాధాతలా మహానుభావులా పరాక్రమశాలులా అతిధీరులా నేనిపుడు నొకప్రశ్న అడుగఁబూనెదను. అందుకు బదులుత్తరమిచ్చువారెవరో వారికి నాసహోదరియగు జయప్రదాదేవి నామము వైచి పాణిగ్రహణ మహోత్సవము గావించుకొనుననిబలికిన పలుకులువిన్న సభవారందరు అట్టిబలుకుమున నాతండతిపుత్సాహమున ధైర్యముగొని ఓసర్వరాజసార్వభౌములా వినుండు జెప్పెదను. ఈప్రపంచములోపల శ్రేష్ఠత్వము పొందియు మహానుభావులను ఖ్యాతి వహించిన తలిదండ్రుల మంత్రభేదములచేత మొగది ఆడదిగాను ఆడది మొగదిగా జనించినభేదములు వొండొకటి భేదముమాని వంశవృద్ధి జేసి గొప్పఖ్యాతియు శీలమునువహించిన ఆమొగదే ఆడదై గర్భమునుద్భవించి దినక్రమమున వృద్ధిజెంది సత్యశౌచ ధర్మశీలత్వములునుసకలశాస్త్రగమపరిశీలతయు గోబ్రాహ్మణదేవాలయ పత్తనముల రక్షణార్థియు మహాపరాక్రమశుద్ధ వీరావీరభుజబల ప్రతాపశాలియు సకల దిగ్విజయశాలియు నేమండలాధిపతియై పదుచేగానలనని తపముబూనిరాజ్యాధికారముసలుపుచు సకలరాజులకున్ను చక్రవర్తియైఅతివీరులకువీరుండై యుండు శూరుండెవఁడో అట్టిపరాక్రమముగల చక్రవర్తికి నాసహోదరిహస్తములు బట్టుమనిజెప్పిన విని రాజులందరు మూఁగలువలెఖిన్నులై శిరముల నేలవంచుకొనుచు మారుపలుకక యున్నారు. అంత పురూరవచక్రవర్తి సకల రాజశ్రేష్ఠులను గాంచి ధైర్యమెగయ గంభీర్యమున తనవంశపూర్వవృ

త్తాంతములనెల్ల ఆయత్తముగ చిత్తము నొత్తుకొని వృత్తములకుముందు అందరికి దెలియునట్లు తనసచ్చరిత్రమును నీతియును సత్యశౌచములను గౌరవములను వసిష్ఠాదిగురుజన అనుగ్రహమును హరిహరాది దైవకృపాతిశయములను సూర్యచంద్ర వంశాను క్రమప్రకారంబును తనతలిదండ్రుల పారంపర్యము తనలోగల అభిప్రాయములును సవిస్తారముగా విస్తరించినంత వినుచున్న రాజులందరుఅతిశయించియుండుతఱి జయప్రదాదేవి కుసుమదామము వైచిన హస్తములతో మందగమనయై రాజులెల్ల ఆశ్చర్యమునమునుగునట్లుతటాలున వెళ్ళి మండలాధిపతియగు పురూరవచక్రవర్తిసమీపము జేరి తనచేతయున్న కుసుమమాలికను వారిమెడలోవైచెనప్పుడు అంతరిక్షమున దేవతలు పూలవర్షములు గురియ భేరీకాహళ మృదంగాదివాద్యము లెగయ చిత్రసేనసమేతమున రంభాది మేనకలు నాట్యములుసలుప కిన్నరాదిపురుషులుపాడ గాంధర్వాదియక్షులు కైవారములుచెప్ప యింద్రాదులు ఆనందింప నారదాదిమునులు ఆశీర్వచనము అక్షతలు తలంబ్రాలుబోయ ఆదిశేషుడు మొదలుగాగల దేవాదిదేవతలు నొక్కటేవాక్కున పురూరవచక్రవర్తి జయప్రదాదేవికిభర్తయని చంద్రసూర్యుల అరుంధతిని సాక్షిభూతముజేసి మంగళాశాసనంబులుజేసి సరిదంపతులని వారికివారే తగుదురని అతియామోదము చెంది దీర్ఘాయువులని బ్రహ్మను యెన్నికగొని తమతమనివాసములంజని సుఖంబుండిరి.

అదిమొదలు జయప్రదాదేవి తన భర్తకు వూడిగములుచేయుటే మిక్కుటమగుపూజయని అతనికి యతిజాగ్రతగా నుపచర్యలు జేయుచు దైవముగా నెంచుచు భక్తివిశ్వాసము లుంచుచు వారి మాటలను నిరీక్షించుచు అతని తిరువడితామరల నమస్కరించుచు యిదేకైవల్యమని స్థిరముగ నెంచుచు వారి తిరునామమే యీశ్వరమంత్రమని పఠించుచు సదాకాలము విరక్తిలేని చిత్తవృత్తిగలిగి భయభక్తివిశ్వాసముల దేలుచుండెను. ఇట్లుండ భార్యయందు పురూరవచక్రవర్తి అతిప్రియుండై సంతుష్టిగలిగియుండ శనిమాయచే ధనకనకవస్తువాహన భూనగరములనువిడచి తనభార్య బిడ్డలతో అర్ధరాత్రమున తన్నగరమువిడిచి విపినముజేరి నారాత్రంతయు నడచి సూర్యోదయమున తమసమూహమున పుష్పవాటికగల నొకకొలనుంగాంచి రేయంతయునడిచిన శ్రమ నివా

రణమునకై ఆచోట విశ్రమించి కొంతసేపటికి లేచి ఆతటాకమున స్నానము జేసి శివపూజలందీర్చి తనభార్యాబిడ్డలంగాంచి పిరికితనమును నేనుజూచునట్లు నానుసట వ్రాసియున్నావో శివశివాయని పంచాక్షరీమంత్రమును ధ్యానించుచు లేచి అతివింతాక్రాంతుండై చేరియొకబిడ్డను యెత్తుకొని అచ్చోటగల అతిశయములను బిడ్డలకును భార్యలకును జూపుచు వాటి వివరముల జెప్పుచు గమనశ్రమ దెలియనీయక ఉత్సాహపరచుచు వచ్చునపుడు మొటుకభూములను దాటి వరిభూములుగాంచి అంనుధాన్యము భారిగాయుండుటనుగని మనము జీవించుటకు తగుప్రదేశంబని తలంచి పోవుచున్నపుడు మధ్యాహ్నపుకాలమున సూర్యునియొక్క ఘనకిరణములు డిచినందున యెన్నడు నడువనేరనివారు గనుక యెండయు నడిచినకష్టముగనుక సూర్యదీప్తిన్యాయము గనుక నిద్రలేనివారు గనుక ఆకలిగొన్నవారుగనుక బడలికవారుగనుక నడువశక్తిలేక నోటమాటరాక కండ్లుచీకటిపోక వాళ్ళు గడగడవణుక మార్గమందే మూర్ఛజెంది నేలంబడిరి. అంత యిరువురు శిశువులు ఏనుగొంతుకలిగి ఏడుస్తూను మరియొక్కచుండ పొరుగున పోవుచున్న వరికోతగాండ్రలో పెద్దవాడగు ఆనందుడనువాడు ఈఘోషములను విని యిదేమి ఆశ్చర్యము మార్గమొకరీయుండనుకియొక దారినిగని శిశువులు అరచుచున్నవి అదేమో తెలియచేసుపోయిచూచిరండని తనపనివాండ్రకు ఉత్తరవిచ్చెను. అందు కొకడు వేగిరమున పరుగెత్తి వారింగాంచి ఆకలిచేతను దప్పిచేతను ఆయాసపడి గమనశ్రమముచేతను మూర్ఛిల్లినారని చెప్పిన విని ఆనందుడు మొదలుగాగల వారలకు గొనివచ్చిన అన్నమును యెత్తుకపోయి వారలకు యిచ్చి దప్పితీర్చి నెమ్మదిపరచి మీ రెవ్వరని వారి కుశల వార్తల నడుగ తలబెట్టెను.

ఓపుత్తమపురుషా దివ్యాంగవేషా నిన్ను జూచి నామనసతిచంచలము జెందుచున్నది. నీవెవ్వడవు నీ పేరేది యెందుండి వచ్చుచున్నావు ఇప్పుడెందేగెదవు జెప్పుమని అతివినయంబున నడిగిన ఆనందునిచూచి రాజచక్రవర్తి మాన్యుడై హీనస్వరమున యిట్లని చెప్పందొడంగె. ఓ అయ్యా నేను పుహూరవ చక్రవర్తి కొలువున లెక్కవ్రాసెడి గణకుండను నారాజు రాజ్యంబువోడి దినములతప్పనుగాని యెందైనను జీవిం

చవచ్చునని యూరు వెడలి యట్లువచ్చితిని. నాకొడుకు యీశ్వరుడు నిర్ణయించి యున్నాడో తెలియ లేదని చింతాసముద్రమున మునిగి దీని వార్తలాడగనిన ఆనందుడు నోయయ్యా మేమందరము కూలివాండ్లము మాకుగలవాటిలో కించిత్తు తమకు సహాయము చేయగల వారము గావున మాకువలయు లెక్కలువ్రాసి మాచెంతన జీవించి యుండుమని పలికిన పలుకులువిని రాజు యతిసంతుష్టుండై అట్టి కారమే చేయుడీ అట్లే యుండెదనని యొప్పుకొనెను. అంత వారందరు యేకీభవించి నొకచీరెను వస్త్రమును గొనివచ్చి యురుపురకు యిచ్చి నొకపంచకట్టించి అందుపీరల వాసముండునట్లుచేసి అన్నవస్త్రములకు కొదవలేక యతి ప్రియంబున కాపాడుచు వచ్చుచుండిరి. ఇట్లుండ ఆనందుడు మొదలుగాగల కూలివారందరున్ను తమయందు ప్రీతముగా యుండుటనుబట్టి తన భార్యతో మందలించుచు ఈశ్వరుని నిర్ణయంబని నిశ్చయించి తన భార్యకు ధర్మార్థకామమోక్షములను జ్ఞానవైరాగ్యంబులను దెలుపుచు ఈశ్వరధ్యానము చేయుచుండెను. పతివ్రతయగు జయప్రదాదేవి తనపతివల్లగలిగిన కష్టంబులను దారిద్ర్యములను గమనించక పతియేదైవమని యెంచినతేలంపుమారక మిక్కిలి ప్రియముగలదై యెక్కువ పరిచర్యలుచేయుచు భిక్కులు మాన్పుకియుసి ధ్యానించుచు పతికి భయపడుచు ముందుకన్న యెక్కువగా వ్రతాదులు చేయుచు సత్యశౌచములమీరుచు పతిపాదములొత్తుచు శిశువులను గాపాడుచు భర్తనుగాంచి సంతోషించుచు అన్యచిత్తముల మరచుచు పతియందే మనము నిలుపుచు వారికి సంతోషముగలుగునట్లు అతిప్రియముతో నడుచుకొనుచుండెను.

ఇట్లుండ సోమపురియను పట్టణమున వనకోటి నారాయణుడను పేరువహించిన శెట్టియొకండు అతిసంపన్నవంతుడై యుండెను. అట్టివాని ఐశ్వర్యము దినక్రమముగ తరుగుచువచ్చుచుండెను. అందుచే వాడతిచింతాక్రాంతుడై పండితులరావించి తనకుగల అవస్థలను వారితోజెప్పి అందుకు తగుపాటి చికిత్స తెలియుమని ప్రార్థించెను. పాఠండితులు ధర్మశాస్త్రములను పరిశీలించి వో మహాత్ముండవకులబట్టి ఐశ్వర్యమెట్టి ఖ్యాతిగల జగజెట్టి శాస్త్రములజెప్పియుండునట్లు తాము ముప్పదిరెండుధర్మముల నక్రమముగా జేసిరేని మీభాండారమున కొరతలేని ఐశ్వర్యము చేయుచుగ

మును. మొన్నటు తక్కువగా నేరదని చెప్పినవిని శెట్టిగారు ఆ మేరకే అన్న ధర్మములు సరిపురిగా జేసి దివ్యముగు తటాకమొండు నియమించుటకై ఆపట్టణమునగల కూలివాండ్రకందరికి పెద్ద వాడగు ఆనందుడనువాని రప్పించి వారికి ఆనందా ఈచోట నొక గొప్పకొలను త్రవ్వవలయునని దిట్టము జేసెను అంతట ఆనందుడు మొదలుగాగల కూలివాండ్రందరుగూడి కొలను త్రవ్వనారంభించిరి. ఇట్లు ప్రతిదినము ఉదయాది మొదలు సంధ్యవరకు కూలిచేసి శెట్టిగారివద్ద వారివారికూలిని పుచ్చుకొనునప్పుడు ఆనందుడు శెట్టిగారినిజూచి ఓ స్వామీ ధర్మచింతామణీ వృషకారాధిమణీ దీక్షాశిఖామణీ తాము మాకందరకు బత్యమిచ్చి మనుష్యులగా సాకుట కుద్యుక్తులమైతిరి. అట్లే కర్షకునకు నొకపాలు రోజున్నుయిచ్చి రక్షించవలయునని ప్రార్థించి అడిగిన నా శెట్టి యందుకునొప్పి కర్షకుని ఒక భాగము ప్రతిరోజున్ను యిచ్చుచుండెను. ఇట్లుకొన్నిదినములు జరుగుచుండ నొకనాడు శెట్టిగారు కూలివాండ్రనుజూచి మీరికమీద కూలి తీయుటకు రావనిలేదు. మీయింటయుండు ఆడవాండ్రను పంపుడీ వారిచేతికిచ్చిపంపెదనని ఆజ్ఞాపించెను. అట్లువారు సాయంసమయమున రాకకై తమ ఆడవాండ్రను పంపుచుండిరి. ఆ శెట్టిగారు ఆయాడవాండ్ర చేతికి భత్యము లిచ్చుచుండెను. ఇట్లిచ్చుచున్న శెట్టిగారికి ధర్మచింతనగల చిత్తము మాయిని మహాత్మ్యమున కార్యాగ్రమైన బుద్ధిబూని విపరీతముచేకొని ఆడవాండ్రనుగని మీకర్షకుని భార్య యెవరనియడిగిన వారు యిదిగో నిలుచున్న ఈబిడ్డ నతని భార్యయని జెప్పిరంత శెట్టిగారునాబిడ్డలనుజూచి సంతోషించి నాపతివ్రతయొక్క యోగ్యతను గుర్తెరుగక పరులభార్య తల్లియనిదలవక శని మహాత్మ్యమువలన మునిగిన శెట్టిగారు నాపుణ్యవతినిజూచి అతి ఆహ్లాదముతో ఆహా ఇంతటియింతి భూలోకమునంగలదే ఇది మనుష్యశరీరమే నా ఇట్లు ఇంతటిరూపముగలిగి యున్నదాయనితలంచి కురులంగాంచి జోహారు తుమ్మెదల దొంతియగు నీలాద్రియో నిష్కళంక పరిపూర్ణముగు అర్ధచంద్రుడో లేకయిదినుదురో సర్వలోకమోహితుండగు నవమన్మథుని చేతి ధనుస్సో లేక యిదినోనరగ తటాకముసబట్టి మహిమవుచేతడస్సి హిమధామునికిరణములచే కొన్నారునీలోత్పలములో లేక కండ్లో ఆనందమొందించుతిలపుష్పమో లేకనాసికయో నిమ్నోన్నతమగు హేమఫల

కరమో లేక యిదికపోలమో దీపాంతరమున అపరూపముగ మొలచెడు పగడమో యిదిఅధరమో యిదేటిగళమో శాంతకుంభపు రోజాపువ్వమో అమరితాకలశమో పూబంతియోయని పలుపిధముల తనలోతాను వితర్కించుచు చెలువమీరి నలువ తెలివిగాని ఈపొలతుక సృజించిన విధమెట్లో రంభాదిదేవతలు దీనికిసమముగు దురాకారుకారు వారులేరులేరు దీనిగన్న తలిదండ్రులు లెంత పుణ్యవంతులో వారిద్ద భాగ్యమే భాగ్యము. ఐనను వారు యింతటి రూపలావణ్యవయోవతియగు యింతిని దరిద్రుడగు కర్ణికునికిచ్చి వివాహముగావించినారే వారికిబుద్ధిహీనతముగాబోలు. ఈచిన్నది అతికష్టమున తగిలి దారిద్ర్యము అనుభవించుచున్నది. ఇట్టియింతి నావశమున నుండెనేని దీనిదారిద్ర్యముతొలగి అతి సుఖమున నుండునని తలంచి దానితో నొకమాటవరాట్లాడి జూచెదము. అందుకు లోబడకుంటే ఆవల యెట్లయోచించి అందుకు తగుయుపాయము వెదకెదమని యుండెను. అంత ప్రతిరోజున్ను కూలివాండ్ర భార్యలువచ్చి రోజుభత్యము తీసుకపోవుక్రమమున నాటిదినము ఈపతివ్రతయగు జయప్రదాదేవి పోనందుచే శెట్టిగారు కూలి ఆడవాండ్రనుగాంచి మీకర్ణికుని భార్యయేది యెందుకు కూలికిరాలేదని యడుగగా వారు యేమో రాలేదనిచెప్పి వారివారిబత్యఖర్చునుదీసుకొని కర్ణికునియింటికి వచ్చి మేమందరము బత్యముదీసుకొని వెళ్లుచున్నాము నీవు పోయి నీభత్యము తీసుకపొమ్మనిచెప్పి వారివారి యిండ్లకేగిరి.

అంత శెట్టిగారు తనకర్ణికునిబిలచి కూలిమాత్రము రెండవఅంకణములో కుమర్చిబెట్టుండని చెప్పి రహస్యముగా నొకమాట ముందలించెను. అదేమనగా కర్ణికునిభార్యవచ్చి బత్యమడుగగా శెట్టిగారు రెండవఅంకణమున నీకూలిబెట్టియున్నారు నీవుపోయి యెత్తుకొమ్మనిచెప్పి అదిలోనికిరాగానే కవాటమునుబిగించి వేయుండని రహస్యముగ జెప్పి శెట్టిగారు వెళ్లిరి. ఇచ్చట యిట్లుండ చక్రవర్తి తనభార్యనుగాంచి ఓసఖి కూలివాండ్ల భార్యలందరు శెట్టిగారిచే నివ్వబడిన బత్యములను వొడినింపుకొని తమతమ యిండ్లకేగుచున్నారు గావున నీవు త్వరలోచని మనకు రావలయు బత్యములను రాబట్టుకొని వేగిరమ్మని సెలవిచ్చిన సఖిరత్నము భర్తమాటను జవదాటని శుచిమతి గనుక ఆజ్ఞచొప్పున శెట్టిగారి వాకిటనిలచి అచ్చోట

యున్న పరివారములనుజూచి మాకూలి యిప్పించండన వారు శెట్టిగారు రెండవలంకణమున మీబత్యమును పంచియున్నారు పోపలచని తమబత్యమును నెత్తుకపోయెదనుచెప్పిన నాబిడ్డ కొంతసేపు చింతించి హాహా పుణ్యపురుషా మున్నుగాపాడెడి తండ్రీ ఆదరించు దైవమా నాకొసంగుబత్యము అంకణములోనుంచక బైటయుంచితే యెత్తుకపోలేనా పోపల యేల యుంచిపోవలెనని కొంతసేపు యోచించి మారొక్కలేని చనిన భర్త యేమనికోపించునో ఆకలిచే బిడ్డ లెట్లుతపింతురో యని పలుమాటలకట్టుబడిన పతివ్రతాయగు జయప్రద పోపలచని ఆ కణముదాటి రెండవకొట్టడమున ప్రవేశించి బత్యములగు ధాన్యము లెందునుబ్బియున్నదో యనిచూచుచున్నంత శెట్టిగారిభృత్యులు తొందరలున కవాటమును బిగించివెళ్ళిరి. తలుపు శబ్దమువిన్న నాయువతీరత్నము గుండెలదురశరీరము గడగడవణంక దిగులొంది పతివ్రతముపొందిన శౌచము జెంది విస్మయమంది హరిహరి ప్రాణనాథా రావా ననుగానవా నాపాలిటలేవాయని పలువిధముల చింతింపుచు నాయింటనెవరు లేక యుండుటనుగాంచి యంతయొకగదిలో ప్రవేశించి కవాటములబిగించుకొని ఖాలిగాయున్న నొకపెద్దపెట్టియను వీక్షించి యిదేమియోనము మనల మంచికాలమున పోపలబొమ్మని తలుపులకు తాళము బెట్టిరే మన ఖర్మమేమని చెప్పవచ్చునుయివన్నియు శనిమహాత్మ్యమున వచ్చెడుచేటుగాని మరొండుగాదని తలంచినా పెట్టియను దెరచి పతిపాదములనుదలచి నాపెట్టియలోదిగి ఆ దైవమా నాయందు యింత పక్షమా సుతులపాపుణ్యధర్మమా పతినెడబాయుట న్యాయమా యింత చరమా నీకిది అసూయతనమా వినంగోదవకాదు. కలిమాయచేగలవెన్ని చేసినను వ్రతభంగము కానీయక జేసి జయప్రదా పతివ్రతయను ధ్వజము గాపాడి రక్షించుముస్వామీ యిదిగో ఈపెట్టెలో దిగియున్నాను. ఇప్పుడు ఈపెట్టియలో నేనుండువరకుఆకలిలేకను దప్పిలేకను అగ్నిచేగాలకను నీరు చేదడువకను మృగములచేబగలకను ఆయుధములచే భేదించకను క్రిములచే శిథిలములుగాకను శాశ్వతముగానుండి నా భర్తవచ్చి తెరుచునందాక ఈపెట్టియ యెవరిచేదెరువశక్తిలేక నుండవలెనని తనపాతివ్రత్యమును ముందిడి ప్రమాణము నుమ్మొనగు బెట్టి పెట్టియపై మూతను మూసుకొనెనని జెప్పినమాత్రమున నాజయప్రదాదేవి శౌచవ్రతములకు భయము జెందినధర్మ

దేవతయగు సరస్వతీదేవి ముందునిలచి నాబిడ్డపలుకులకు లోబడి అల్లెబిగి
యబట్టుకొని జీవామృతమాత్రమును ఆపెట్టెయందు చల్లి మూతబిగించి ఈబి
డ్డపత్నిచేమాత్రము తెరువశక్యముగునట్లుయని సత్యముగాని చనెను. ఆ
వల నవకోటినారాయణశెట్టిగారు అతిత్వరముగవచ్చితనపరిజనములమెచ్చి
సంతోషమునను నిలిపి వారికి రండుడీయని పిలచి అంకణవాకిలి తెరచి చేడియ
నువలచి అతివేగిరమునడచి లోపల ప్రవేశించి అందము నెతకిగానక శెట్టి
గారు ఆశ్చర్యమునొంది సేవకులజూచి ఆగదిలోగల పెట్టెయలోనుండునేమో
చూడుడీయని తెరువ నుద్యుక్తులై తెరువనలేక ఇదేమియింత తాళములేని ఈ
పెట్టె బిగించుటకు యేమికారణమూ తెలియలేదని యోచించుచున్న సేవ
కులజూచి సెట్టిగారు కోపించి వారికి ఈపెట్టెను తెరువనెయక యేదోయు
క్తులుపన్ని బిగియపట్టుకొనియున్నది గాన నొక గొడ్డండ్రచేబగులగొట్టుండన
నారుచెరియొకగొడ్డలెత్తుకొనివానిమీదవేసి కొలదికొట్టిరిగాని నూగింజప్ర
మాణమైనను నాపెట్టెయుపగలకపోయెను. అంత సెట్టిగారుమనసున కొంత
దిగులుగలిగి కూలివాండ్రకర్మికులువచ్చి అడిగితే మనమేమిచెప్పవచ్చు
నని తపించుచు నాపెట్టను బైటకుతీసుకరండని బైటదెప్పించిచూడగా నా
పెట్టెయపై గొడ్డలిచేకొట్టినగాయం బేమాత్రముకనబడకుండునయిచేమో
విచిత్రముగయున్నది శీఘ్రముగను మీరు ఈపెట్టెను ఆగదిలోయుంచి అగ్ని
బెట్టితగలబెట్టుండని యాజ్ఞాపించి కూలివాండ్రనుగాని యెవరైననువచ్చిఅడిగి
రేని ఈగదిలోకర్మికుని కూలియుంచియుంటిమి. అందుప్రవేశించి ఆచిన్న
ది బత్యమునెత్తుకపోయెను. అపుడు ఆగదితగలబడినది మాకుందెలియదు
యిపుడునీళ్లచేతమువచ్చితిమనుమని చెప్పుడు భద్రముభద్రమని ఆజ్ఞచేసిని
లుచుండెను. అంతలో ఆగదిభగ్గునమండి ప్రక్కన మరొకగదియుకాలి
బూగ్గులై నేలతోనేల సమమయ్యెనేగని నాపెట్టెమాత్రముపటియల్లె చిరంజీ
వితమైనుండెను. అధికభయముతో శెట్టిగారు కాళ్ళుచేతులుగడగడవణక
నోట తడిలేకధారలుధారలుగా చెమటలుగారగ కండ్లుచీకటులుగ్రమ్మమన
స్సున దిగులుసొమ్ము వాళ్ళుదెలియక తడతడ వొడలుపోల చేతులు నలు
పుకొనుచు యిక యేమిచేయబోవుచున్నాను పీండ్లలో యెవరైనావచ్చి
అడిగితే నేనేమిచెప్పబోవుచున్నాను. ఈపెట్టెయలో యీబిడ్డవుండునది
నిజమే మనయందు నేరమువాటిల్లునది నిజమే. మనము చేయుకార్యముల

ధర్మమే యిదెల్ల అన్యాయమేయని దెలిసి ఉప్పారిరాజు మనల నేమిచే యునో యెంతటిఆజ్ఞ నిచ్చునో యేమివిధించునో యిదేమి మనమూరకుండక యిల్లుతగలబెట్టుకొని ద్రవ్యముపోగొట్టుకొని శరీరము కష్టపడుకొని మనస్సున చింతలునింపుకొని బాసపెగాంచ్రదను వేడకొని ఇట్టిఅవస్థపడుటకంటె ఈ పెట్టెను తీసుకపోయి పెద్దరాతిబండ నొకటికట్టి నదిసముద్రమున పారవైచుటే న్యాయమునిదలంచి పెట్టియనుయెత్తించుకొని అందమానుద్వీపములకు చనెను ఓడకు దీసుకపోయి యోడపై ఎక్కించి దానుంగూర్చుండి ఓడపోవుసమయమున కొంతదూరముగని ఈ పెట్టియను నీళ్ళలో ద్రోయుటకు ప్రయత్నించెను. అప్పుడు పెట్టెలోనున్న జనప్రదాదేవి కొంతగడవుయోజించి మనలను ఈసముద్రములోపారవైచితే మనమేమిచేయుటపోవుచున్నాము. మనభర్తకెట్లుదెలుసునుకాబట్టి ఈపెట్టెలో మాట్లాడి తప్పించుకొనవలెననిదలచి ఓసెట్టిగారు తాముజేసియున్న ఆలోచనలతో నేమి ప్రయోజనము నిష్ప్రయోజనము అంతేచే మీకేమియు ఫలములేదు. ఇప్పుడు ఈపెట్టెను వేయుటకు నెవరిల్ల కాంచెరను. ఈనీట వేసినను నిప్పుచే తగలనగు చెప్పగిలను చెరుచుటకు నేమియు చేయపురాదు నేనొకటిచెప్పెదవినుము నాకొకవ్రతముగలదు ఆవ్రతము పూర్తియగుటకు పదున్నరసంవత్సరమున్నది ఆవెనుక ఈపెట్టె తనంతటదెరుచుకొనును అంతవరకు ఈపెట్టెనుగాపాడుమని జెప్పినమాటనువిని శెట్టిగారు ఓహో యిదేమి ఆశ్చర్యము పదున్నరసంవత్సరము అన్నపానాదులు లేక నేవిధమున జీవించియుండబోవుచున్నది. ఇంకను చూతామని శెట్టిగారు అందమానుద్వీపములకు వెళ్లి అచట పెట్టెనుదింపుకొని నొక యింతఃపురముకట్టించి అందులో యీపెట్టెనుంచి దానికి సమీపమున తానున్ను అతిజాగరూకుడై కాచుకొనియుండెను.

ఇట్లుండ నచ్చోట చక్రవర్తికి యనేకములు దుష్కారణములు గలిగి కూలిచేయబోయిన తనభార్య రానందున బిడ్డలను చేతబట్టుకొని శెట్టిగారి బజారముచేరి కూలివాండ్రనుచూచి ఓఅయ్యలారా! కూలికుంచములకై వచ్చిన నాభార్యంగాంచితిరాయని అడిగిన, వారతిధైర్యముగ ఓరీ! నీభార్య కుంచములు గొనుటకు ఆగిడిలో ప్రవేశించెను. ఆమాత్రమున గడికి అగ్గితగిలి భగ్గున మండిపోయెను. మాకింతే తెలుసునుగాని,

ఆవల నీభార్యం గాంచగలవని మైత్రిముని పల్కిన పలుకులు విని చింతాక్రాం తుండై శిశువులం గాంచి దిగులొంది మనసు గుంది కుందిన మోముతో చీకాకుపడినాఁడై నడలిన నడలంత అతిచింతతో నేమి తెలియక యాపురము విడిచి విపినములు దగిలి నెత్తురుమిగిలి శనిమాయచే కట్టుబడ్డ నా చక్రవర్తి ఆభాసమూర్తియై అటవికమూర్తియై దుఃఖమయమూర్తియై చనుచున్న సమ యమున దట్టముగ మేఘములు గమ్ముకొని మెరుపుల జమ్ముకొని ఉరు ములఁ జుట్టుకొని నెమ్మిలేక తపించుచు భాగ్యహీనుండనుచు శిశువులఁగాంచు చు దైవంబును ధ్యానించుచు విధిని దూరుచు నొంటరియై నేగుచున్న తఱి శిలయొకటి వర్షించుటనుగాంచి నాలుగుదారులకై పుత్రులం నొకని అచ్చోటనున్న తీర్థమునకు కట్టి మఱియొక బిడ్డను చేతనెత్తుకొని ఆయే టందిగి నీదులాడుచు యావలి యొడ్డుం జేరి తీర్థమునకుం గట్టిగాఁ బట్టి మా ర్గమునకునై యేటందిగి నీదుచు వచ్చుచున్న సమయమున పై నెల్లువ వ చ్చి నారాజుం గొట్టుకపోయెను. ఆవల కొంతదూరమున పోయినపిదప పసలకాపరులు పుత్రునిగాంచి యెవఁడో ప్రవాహమున నెగురుచున్నాఁడ ని దయగలవారై వచ్చి తమచేతయున్న కోలకొమ్ములమూలమున తమతమమున లాఘవముగా బట్టుకొనుమని చెప్పి దరిఁజేర్చుకొని వానిని ఉపచరించి తమ చోటికి వెంటబెట్టుకొని పోయి తమ చెంతయుండుమని అన్నవస్త్రములి చ్చి కాపాడుచుండిరి.

ఇట్లుండ నేటికావలనున్న తీర్థమునకుఁ గట్టుబడ్డ శిశువులను చెండి యను గొల్లపడుచు యేటికి నీళ్లకు వచ్చి కట్టియున్న శిశువులఁ గ ట్టువదలించి పట్టి రాగముతో కట్టి కౌఁగిలింపనుజేసి ముద్దులుబెట్టి చట్టితో యున్న పాలు త్రావించి చెట్టుక్రింద కూర్చుండబెట్టుకొని యసంతోష మున బిడ్డలం గాంచుచు హా దైవమా నాయదృష్టఫలమా సూర్యచంద్రు లవలె ఇరువురుండుట నానోమా నా కష్టము లొనఁగూర్చిన నాయి ష్టదైవమునకు గొప్ప పూజలిడుదునని యెంచి యాపుత్రియగు చెంగి సంతోషము నిండి ఇరువురను భుజముపైనెక్కించుకొని తనగృహ ము జేరి యతిగారాబమున పెంచుచుండెను. అచ్చోట చక్రవర్తి గొని పోయిన గొల్లలు మేకలమందలో యావత్తును నుంచి వాండ్లు యెరుఁగనియున్న పానాదులు ఇచ్చికొనంగి కాలము గడుపుచుండ, ఇంత దూరవస్థలం జెందు

యున్న నారాజునకు శనిమాయ విసవక ఈకష్టముచాలక దయలేక తపింప జేయుచున్న సూర్యపుత్రుండు వానిమాయచే నాదేవపురిపాలకుం డగు దేవరాజుభార్య ధరించుకొన్న యాభరణముల బంగారుపెట్టెను యె త్తుకవచ్చి నాచక్రవర్తి నిద్రించుసమయమునం గని తలవైపున నునిచిపోయె ను. అంత నగలశోధకులు వచ్చిచూచి ఈబంగారుపెట్టె ఈగొల్లవానికి యెటులగలిగెను. ఎక్కడనో దొంగిలించుకొని వచ్చియున్నాడని దలంచి నాచక్రవర్తినికట్టి పెట్టియ నెత్తుకొని నాపురాధిపతుని యెదుట నిలువగా వాడు తనభార్య నగలపెట్టియయని తెలిసికొని తలవర్లరప్పించి సితనికాళ్లు చేతులు తీయుండని యాజ్ఞాపించెను. సేవకులు నాతనిదీసుకపోయి నా తని కాళ్లు చేతులు దీసివేసిరి. అంత నాచక్రవర్తి బాధలకోర్వలేక తపిం చుచు పొరలుచున్న సమయమున సరస్వతీదేవి గగనమున నేగుచున్న ప్పుడు యీతనికంఠధ్వనివిని తటాలునవచ్చి దయుబుపెంచి మచ్చికతోఅ చ్చోటవిచ్చేసి నాచక్రవర్తిని దెలిసికొని శనిమాయనుగొని నాతనికి తగు పాటిమాటలచే హితంబులుచెప్పి నగుకుగాయములను మాయముగామా న్పి అప్పటన్నటికి అమృతపానమిచ్చి యేగుచుండెను.

ఇట్లుండ నాపురంబున కాపైయున్న దేశికశెట్టియనునొకఁడువిని నారాజును యెత్తుకొనిపోయి తనగృహంబునయుంచుకొని నతిగారాబ మున కాపాడుచువచ్చుచుండెను. కొన్ని దినంబులకు ఉపరిష్టియ సేమహర్షి అచ్చోటికేతెంచి నాచక్రవర్తిగారి క్షేమములను సవిస్తరంబుగావిని నతి చింతాక్రాంతుండై ఇక నీవు క్షేమమునుగలిగి ఆలుబిడ్డలనమేతముగా రాజ్యాభిషిక్తుండవుగాక యని ఆశీర్వచనంబుచెప్పి చెంగి యనుగొల్లదా నింటికేగి శిశువుల నిదుపురగాంచి వారినినూరాచ్చి విలువిద్యలుమొదలగు వాటినల్ల గఱపి వారలను ప్రవీణులుగాజేసి అందమానమద్వీపమునకేగి అచ్చోట పట్టియు నునిచి కాపైయున్న శెట్టిగారినిగాంచి క్షేమములువిని పురూరవచక్రవర్తిగారి సమస్తలెల్లంజెప్పగా పట్టియందొయున్న జయ ప్రదాదేవి మనంబున దిగులొంది శరీరము గడగడవణక మైసోల చెమట గ్రాల పెట్టెయందొ తపించుచు హా దైవమా! ఇక నేనేమిచేయుదానను. నా ప్రాణము లెట్లుండబోవుచున్నది. నాభర్తను యెపుడుగాంచబోవుచున్న దాన నని దుఃఖించి కాళ్ళుచేతులుపోయినను గొదవగాదు. ప్రాణములు

మాత్రము గట్టిగాయుంటే చాలును. నాపతిని నేనాదరించుకొనెదనని
తనలోతాను తీర్మానించుకొని సమయము యెదురుచూచుకొనియుండె
ను. అంత నామహర్షి శెట్టిగారినిచూచి నామొగుడయగు చక్రవర్తియు
వారిబిడ్డలు భార్యలు మొదలగువారందరు సుఖిభవించియుండుటకు సమ
యము శీఘ్రమున వాటిల్లును. వారు మునుపటియట్ల రాజ్యంబుజెంది
సుఖంబనుభవింతురుగాక యని తన నివాసంబుజేరె. తరువాత దేవపు
రమున శెట్టియింటయున్న పుహూరనచక్రవర్తినొకనాడు మంచి నిశీధస
మయంబున పండువెన్నెలలో మేడయందు పరుపుపై పవళించి ఆనందము
మించి మ చివీణచేవహించి పాడదొడంగెను. ఇట్లతిశృంగారముగ పాడు
నప్పుడు నాపురి రాజపుత్రికయగు పుష్పపాంచాలియను కన్యాశిరోమణి
మేడపైనహించి నిదురరాక పొరలుచున్నసమయమున నాచక్రవర్తి
పాడుచున్న గానములనువిని అతిఆశ్చర్యమునుజెంది కొంతతడవు గాన
మున శ్రవణముబెట్టి మనసుగట్టలేక శెట్టినమోహముతో సఖులను తట్టిలేపి
నిపుడుపాడుచున్న నాపుణ్యపురుషుండెవడు నతడేనాభర్త నతనినే పాణి
గ్రహణము చేసుకొందునుగాని యితరులనొల్లను శీఘ్రమునపోయి చూ
చిరండనియంపిన వారేగినలుప్రక్కలుచూడగా శెట్టివారియింట వృబ్బరి
యందున్నవాడని తెలిసివచ్చి ఓయమ్మా మనయింట ఆభరణములుదొం
గలించి కాళ్ళుచేతులు దీయబడ్డమొండివాడని చెప్పె విని చాలాతడవు
యోచించి ఇదేటివింత యింతగాయకునకు దొంగతనంబబ్బునాయుండదు
అదేటికారణమోయెరుగము. ఐనను కొనవగాదు నాతడేనాభర్తయని
నిశ్చయించుకొని మదనోద్రేకమై తహతహంబుల పొరయుచుండ సఖజ
నములు రాజుగారివద్ద జేరితమకొమార్తె కామోద్దీపితమై వివాహంబు
గోరియున్నదని చెప్పిన విని రాజు నారాజులరావించి ఉచితాసనములనియ
మించి పుత్రికకు మంగళస్నానములు గావించి సభాస్థలికి రప్పించి రాజు
లనుజూపించి పుష్పమాల చేతికందించి నీయభిప్రాయముగనుపించ మెడ
వైచిరమ్మా యమ్మా ముద్దులపట్టీ యనిగారాబముగుమాటల చెప్పి
బంపె. అంతటనాబిడ్డ కొంచుబట్టుకొని తండ్రిగాంచిఓయయ్యా! ఈయయ్య
లను నేనుందే యెరుగుదును నాతో మునుపు గానంబునవాడినవారలు
వీరేగాని అవశ్యములేదు నేను కోరియున్నగాయకుండే నాభర్తగాని

ఇతరులుగారు అట్టి మహానుభావుండు ఇచ్చోట యుండడనేని నాతనికి యీపుష్పదామము మెడవైచి పాణిగ్రహణము చేసుకొందును. ఇచ్చోట గానలేనే అగుపడకలేనే అని తనయిష్టదైవమునుదలంచి చేతనున్న దామమును గిరగిర ద్రిప్పి గగనమార్గమున నెగవేసి శిరముపై చేతులుముకుళించి దైవమును ప్రార్థించి వందనమును గావించి పండుగానవలెనని యెంచియున్న పుష్పాంచాలియిష్టప్రకారము నాకుసుమదామము గిరగిరందిరిగి మూలకూర్చొనియున్న పురూరవచక్రవర్తి కంఠంబునంబడెను. అంత నాచిన్నది సమీపముచేరి నామె నాభర్తయని భయభక్తివినయములతో నమస్కరించుచు నిలుచున్నకోమార్తెంగాంచి తలితండ్రులుచాలా దుఃఖితులై మొండివానికి భార్యయైనదే యిట్టి కర్మమాయనివిలపించెను వారలనువసిష్ఠుంగాంచి వారిని నూరార్చుచున్నంత పుష్పాంచాలి తలిదండ్రులకు మ్రొక్కి నేనాతనికి దక్కితిగావున తమకు చిన్న మాటలు రాక మేమీయూరలేక మీగృహంబునుండిరాక మానంబుపోక కాటిలో మిన్నక సంచరించుచున్నామని జెప్పి తానుధరించుకొనియున్న వస్త్రములను ఆభరణములనుదీసి వారికిబెట్టి పాతచీర నొకటిధరించుకొని తనభర్తనుయెత్తుకొని అరణ్యముచేరి సరస్వతీదేవినిగని పూజించి ఆశీర్వచనంబులంది భర్తయే దైవమని దలచి వారికిగల నుపచర్యలుజేయుచు పతివ్రతయై దినములు గడుపుచుండెను.

ఇట్లుండుటను గాంచిన సరస్వతీదేవి శిల్పులచే నొకనగరికట్టించి అందు వీరిని నివసింపజేసి సుఖంబుండుమనిచనియె నంత కొంతకాలమునకు శనీశ్వరుండు దయగలవాడై అహా! ఇంతటికష్టంబులువాటిల్లియు సత్యశౌచంబులు మానడేయని ఆశ్చర్యంబంది విముక్తుం జేయదలంచి కాకంబుపై నెక్కి యచ్చోటునకేతెంచి వచ్చుచుండ మున్ముందటి నక్కరతో ప్రక్కన పార్వతింగొని వృషభారూఢుడై రాగ కిలుముల చెలిని చంకబెట్టుకొని పులుగునెక్కి మిన్నుపైవచ్చెడు వెన్నునును అచ్చోటజేరి నాచక్రవర్తికి ఆశీర్వచనంబులుకూరి విముక్తంబులుమీరి పుష్పంబులువారివానిపై పూరిక చరణాదులతో రారమ్మనిజేరి రాజ్యాభిషిక్తుం గాకమ్మనిగోరి వారివారి నివాసంబులకుం జనిరి. అంత నాచక్రవర్తికి మునుపటియట్లు మేలగు శృంగారంబును కాళ్ళుచేతు లలంకారంబును తమప్రకా

శంబును భుజబలపరాక్రమంబును మీరిమీరివచ్చెను. అదిగాంచి పుష్ప పాంచాలి మనస్సున నిలువనిసంతోషముగలిగి వికాసవదనయై తన తలిదండ్రులరావించి తన భర్తంజూపించిన వారుభయముజెంది అతిశౌర్యుండని దిగులొంది రూపయౌవనసంపన్నుండని మనసునసిగ్గంది సంతోషమున వెలుగంది ఆచోటనే నొకపట్టణంబుంగాంచి దైవికపురియని నామంబిడి నాతనికిదైవీకమహారాజని సవినయమున నామకరణముగావించి వారేగి నంత నారాజు మనునీతిపారంగనిక రాజ్యభారముచేయుచున్నంత తన పూర్వమంత్రియగు మతిధీరుడు అనేకరాజ్యములు దిరిగి యెంతగానక తన చక్రవర్తి యిందున్నాడనిదెలిసి యెప్పటియట్లు వానింగలసికొలుచుచు రాజునకు మునుపట్లె మంత్రిగాయుండెను. అంత గొల్లపాపయగు చెంగి తాను సాకుచున్న బాలురిరువురకు యుక్తమగువయసువచ్చెను. వీరలను యెచ్చోటనైన దగునుద్యోగంబునకు నిశ్చయించి దైవీకపురమున కొచ్చి తనపుత్రులను నౌకరీలో యుంచుకొనుమని రాజును వేడుకొనగా వారట్లే యొప్పుకొని తన నగరిలో నాయిరువురు బాలురకును కొలువిచ్చి యుంచుకొనెను.

ఇట్లుండ ఆంధమానుద్వీపమందు యున్న నవకోటినారాయణశెట్టికి ఏవిధ ఉపాయములచేత తత్తరపడుచుండ నవీనముగ దైవవశముచేమాహాత్మ్యముగల దైవీకపురియనుపట్టణంబొకటుగలదు అందుగల రాజతినీతిమంతుండై దైవబలముగలిగి రోగులకును కరచరణహీనులను విముక్తులంజేసి వలయుకోరకంబుల పూర్తిచేయుచుండెనని విని అతివేగంబున పెట్టెయునెత్తుకొని దైవీకపురముచేరి పెట్టెయును దెరుపించుకొని వచ్చెదనని దలంచి నాపురికిదెచ్చి రాజసన్నిధానమునయుంచి ఆపెట్టెయందు యున్న చిన్నదాని రూపురేఖాతిశయములను వర్ణించి పెట్టెయుదెరువ శక్యము గాదని చెప్పగా రాజతివిస్మయంబంది నుపాయంబులున్నయు దైవశక్యము లేకయున్న రాజుగారు మనసున సరస్వతీదేవిని ప్రార్థించి నిలుచున్నంత యాసరస్వతీదేవి ఆక్షణంబున రాజును వీక్షించి ఓక్షితిపతీ! సత్యశౌచశీలవ్రతయు పతివ్రతయు నగు నీపత్ని జయప్రదాదేవి మానంబుకొడిగట్టి ప్రాణములు బిగబట్టి యీపెట్టెయందు మూటకొనియున్న యదిదాని పాతివ్రత్యధర్మంబున నొరులచే దెరువనీక అగ్నిచే గాలకనీటిచే

చోరక క్రియాశీలనంటక ఆయుధంబులచే జీలకయుండునట్టి శాపంబుగట్టి ప్రాణప్రధానంబగు నీహస్తంబు పుట్టినమాత్రంబున దెరువవలయునని చెప్పిన నాసత్యవచనంబులు భిన్నంబులుగావు. కావున ఓరాజా! నీహస్తంబున తాకినచేః పెట్టెదెరువబడి నీభార్యం గాంతువని చెప్పిన మాత్రంబున తత్కాలమున తెరుపంబడి దేదీప్యమానమై వెలుపలం వెలుగొంది తన భర్తపాదములపైబడి నమస్కరించి నిలుచున్నంత సరస్వతీదేవి రాజుంగాంచి ఓసార్వభౌమా! అగ్నికి సమానమైన శుచీవతి యగు జయప్రదాదేవి సుఖంబున నుండుము. అల్లదిగో నిసముఖంబున కొలువైయున్న ఇరువురుబాలురు నిశీనున్నారే వారిని అంగీకరించుకొనుమాయని ఆశీర్వచనంబులు జేసి అంతర్ధానమ్ము చనెను. అంత రాజతిసంతుష్టాంతరంగుండై భార్యదోడ్కొని సుపుత్రులంజేరి మంత్రిసమేతుండై పుష్పమాంచాలని వెంటబెట్టుకొని ముకుపట్లీ తన రాజ్యమునుపొందిచిరకాలము రాజ్యభారము జేయుచు అలపితేని సుఖంబంది విష్ణుసాయుజ్యంబుజెందెను. కావున యువతులు తమపతులను దైవముగాదలంచివారికెదురొడ్డనక ప్రుచితంబులే జేయుచు హితంబులుబలుకుచు గౌరవములుజూపుచుయుండు పతివ్రతలకు సూటియని యెఱుంగవలయు.

జయప్రదాదేవి ప్రభావము ముగిసెను.

శ్రీరస్తు.

మహాపతివ్రతామాహాత్మ్యంబను

స్త్రీ భక్త విజయము.

౩. చంద్రమతిదేవి ప్రభావము.

పూర్వకాలంబున అయోధ్యాపురంబును పాలించుచుండిన హరిశ్చంద్రుడని సూర్యవంశపు రాజొక్కడుగలడు. అతను ధర్మరాజ్యపరిపా

లకుండును, సత్యభాషాధురంధరుండై యుండుటవలన భగవంతుండు మెచ్చి తనసుదర్శనమను చక్రములు బంపగా నాచక్ర మతనిపాలనకు లోబడిన దేశంబులందంతయు సంచరించి దుష్టజనమర్దనంబును శిష్టపరిపాలనంబును సేయుచుండగా నారాజు అట్టివిచారము లేక రాజ్యమేలుచుండెను. అట్టిసత్యసంధుండగు హరిశ్చంద్రునకు చంద్రమతి యనునొక భార్య గలదు. ఆచంద్రమతికి లోహితాస్యుండను కుమారుడొకడుకలడు. అట్లుండగా స్వర్గలోకంబున నొక్కనాడు దేవేంద్రుడు సభకొలువుండి నారద వసిష్ఠ విశ్వామిత్రాది మహర్షులం బిలిపించి యర్ఘ్యపాద్యాది విధులం బూజించి యుచితాసనముల గూర్చుండబెట్టి యంతట లేచి కరకమలంబులు ముకుళించి మహాత్ములారా! భూలోకంబునంగలవారిలో నెవ్వరైనసత్యముదప్పనిపుణ్యాత్ములుగలరాయని యడిగెను. నడుగగా వసిష్ఠమహర్షి యంతట లేచిదేవా! అయోధ్యాపురంబున హరిశ్చంద్రుడను నొక సూర్యవంశపురాజు కలడని పలికెనంత విశ్వామిత్రమహర్షి లేచి హేదేవప్రభో! హరిశ్చంద్రుడట్టివాడుకాడు. కేవలమతడు మనుష్యమాత్రుండగుటవలన నబద్ధమాడకుండునే ఇదివట్టిమాటవాస్తవముగా నతడబద్ధమాడువాడేయని దృఢముగా నుత్తరంబొసంగె. నాక్షణంబున వసిష్ఠుండుకోపాదీపితమానసుండై లేచి ఓవిశ్వామిత్రా! ఏమిపలికితివి. ఔరా. హరిశ్చంద్రమహారాజు చక్రవర్తియైనాయట్టివాడు. బాగుబాగు. నతడెంతమాత్రము నట్టివాడుకాడు. నతడు సత్యముదప్పక నీతిపరుడై రాజ్యమంత పరిపాలించుచుండు వాడగుటవలన నతనికి (సత్యభాషా హరిశ్చంద్రుడు) యను త్రిలోకప్రశస్తంబగు పేరుకలిగెనని చెప్పగా విశ్వామిత్రుండంతట లేచి యోవసిష్ఠా! చూడుము. నేనెట్లైన వానిబొంకించెద నట్లు బొంకింపక పోదునేని నేనీశ్వరునిగూర్చి ఘోరతపంబు గావించిన యాతపఃఫలము నాతనికిచ్చి పదునాలుగు మన్వంతరములవఱకాతని దేవేంద్రపీఠంబునం గూర్చుండబెట్టి స్వర్గలోకంబేలింతునని పంతమాడె. అంతట వసిష్ఠుండు లేచినివట్టిహరిశ్చంద్రునినోట నబద్ధమాడించితివేని తత్క్షణంబున నా జెంజములదెంచి పారవైచి తల బోడిజేయించుకొని దేహమంతయు బొగ్గు పూసికొని గాడిదపై గూర్చుండి లోకులందరు ఛీఛీయనునట్లు దక్షిణాభిముఖుండై పోయెదనని ప్రతిజ్ఞ పెట్టి తమతమ నెలవులకుంబోయిరి. అంత

విశ్వామిత్రుండు కొన్నిదినంబులకు నొకానొక యాగంబు సేయంబూనిన వానివలె తంత్రముబన్ని హరిశ్చంద్రుం డున్నయెడకుం బోయి దీవించి యతనిచే సత్కారంబువడసి ఓరాజా! నీవు సత్యసంధుండని యుధర్మాత్ముండనియు నిన్నుంజూడవచ్చితి. నీవలన నాకొకసహాయము కావలసివచ్చితి నదేమనగా నే విశ్వారాధ్యముగా నొకయాగంబుగావింపదలంచితి నట్టియాగార్థమై మానవుం డేనుగుపై నెక్కి యొకరత్నంబు చేబట్టి యంతరిక్షమున విసరివేయు నంతపొడవుబోవునో అంతద్రవ్యము నాకిచ్చితివేని నయ్యాగంబు నెరవేర్చునని పల్కె.

అంత నాహరిశ్చంద్రుండు దేవా! మీవంటిమహాత్ములడిగిన దానంబిచ్చి కృతార్థుండాగుటకంటె మఱియొక పుణ్యముగలదే. మీవంటిమహనీయుల దర్శనమాత్రంబున బవిత్రుండనైతి. జన్మసఫలంబయ్యె. మీ యభిమతార్థంబుస నట్టియిత్తునని మహోత్సాహంబునం బల్కె. అప్పుడు విశ్వామిత్రుండు రాజా! నీవంటిదాతలు మాబోటి జడదారులను గలుగుట మాతపఃఫలంబు. ఇప్పు డెట్టి ద్రవ్యంబుతో నక్కఱ లేదు. పనిపడినప్పుడు గొనిపోయెదనని నతనిందీవించి తన యాశ్రమంబునకుం బోయె, పోయి తనశిష్యులలో బాల్యుండును, దూర్తస్వభావుండును, గపటాత్ముండునైన నక్షత్రకుని పిలిచి శిష్యా! ఈక్షణంబున నీవుహరిశ్చంద్రమహారాజగు చక్రవర్తియొడకుంజనిదీవించి యాగనిమిత్తమై నాకిచ్చెద నన్నద్రవ్యము నేనడిగి తెమ్మనినట్లు నతనికిం జెప్పి ద్రవ్యముం గొనితెమ్మని పంపె. అంత నాశిష్యుం డట్లె రాజున్నయెడకుంబోయి యాగార్థమిచ్చెదనన్న ద్రవ్యము గాని తెచ్చుటకై తన్నుగనివిచినట్లు వెఱింగింప నతండు సంతోషహృదయుండై యీక్షణంబున బొక్కసంబున నున్న ద్రవ్యంబును దెప్పించి విశ్వామిత్రుం డడిగినద్రవ్యముకంటె పొడవగుకుప్పంబోసి దేవా! ఇదేగైకొనుడనిపల్కె వాక్కానారా హరిశ్చంద్రా! మంచివాడవు. యాద్రవ్యము మాకిచ్చెదనన్న ధనమునకు వడ్డియాయె మూలధనంబిచ్చెదవేని గైకొందు. లేనిచో యివ్వలేనని చెప్పుము నేనరిగి యతనికి విన్నవించెద ననిచెప్పగా, మరల తనయధీనంబగు వస్తువాహనాభరణాదిసంపదల నమ్మి కోటిలెక్కంబు నిబ్బడిగానిచ్చి ఇవ్వగా నదియు వడ్డీకి డయ్యెననిపలికె,

అంత నమ్మహారాజు రాజ్యంబువిడిచి ధర్మపత్నియగు చంద్రమతీదేవిం దోడ్కొని పుత్రుండగు లోహితాస్యునితో నక్షత్రునితో కాశీపట్టణంబునకుంజని విశాలాక్షీసహితుండగు విశ్వనాథునిం దర్శించి యాదేవుని సన్నిధానంబున చంద్రమతీ దేవుని నిలిపి యెల్లవారు విను నట్లు గొప్పకంఠధ్వనితో వినుడో జనులారా! ఈ విలువియుంపు కాంతనా ప్రాణకాంత. దీని బంద్రమతియందురు. విశ్వామిత్రమహర్షికి నేనిచ్చెదనన్న యాగార్థంబు కొఱకునడిగెను. అందువలన నీ తొయ్యలినమ్మెద. నట్టిద్రవ్యమిచ్చి దీనిం గొనువార లెవ్వరయిన నుందు రేని వచ్చి కొనుండో పుణ్యశీలులారా యని పలుమరు బల్కసాగె. నట్లు బలుకుచుండ నా పట్టణంబున ననేకదినములుగ మిక్కిలి పసలితనముచేగడుల గానక జెవులు వినబడక కిందుమీఁదుబడుచు కాసలిడబడిన వడకతో నుండు కాలకౌశికుండను బ్రాహ్మణుం డొక్కడు ఈవార్త వినిలట్టెతోటికివచ్చి చిన్నబాలునంశి పీనుగలమోసి దుర్భానంబులంగొని తిరిపెములెత్తి అక్కడక్కడ కసంపుగూళ్ళంగుడిచి బ్రహ్మాస్త్రంబని పిలచినమాత్రంబున నిదురలేచుచు పేరంబులెత్తుచు లోకులకెల్ల పెచ్చుమునిచ్చుచు తప్పుపత్రంబులంబుట్టింపుచు కల్లసాక్ష్యంబులాడుచు సంపాదించినద్రవ్యములంతయు మేరుపర్వతమునకంటె మిక్కిలిపొడవుగ నెవ్వరికిందెలియ నిచోటందాచి ఇల్లిల్లును అంగడియంగడిని తిరిగి భిక్షమెత్తినధాన్యము మొదలగుపదార్థంబుల ముడిచికొన్నముల్లె వీపున వ్రేలాడగా పోగాకు తోడంగూడిన తమ్ములము ధారధారలుగా జొల్లుకారి గొంతిమీఁదంబడుచుండగా మిక్కిలిమలినంబును దుర్గంధము నొలయు యెల్లవారలు నతని ముసలనిచ్చుచు జందెంబును బెత్తికి పాఱవైచుచు చింపిపుట్టంబునీడ్చి పటాపంచలుగా బాఱవైచుచు నపహాసింపుచుండగా యెటుచూచిన తుద మొదలు లేని చిక్కోకలం గట్టినట్లుతో తిన్నతిన్నగా హరిశ్చంద్రుని సమీపంబునకువచ్చి యోరాజా! నీవడిగినంతద్రవ్యము నేనిచ్చెదను. ఈచంద్రమతిని నాకిమ్మని నడిగెను నంతగా యతం డాశ్చర్యపడి ఔరా, ధర్మశ్న దేశస్థులగు రాజాధిరాజులే కొనలేనివారై యూరకుండగా (ఈబడుగు బాపడెక్కడ విశ్వామిత్రుని ధనమెక్కడ) ఇంతముసలివాడయ్యును కలుచవింగొని యెడలెరుంగక యున్నతుండై ఇట్లు పలుకుచు

న్నాడనియెంచి ఛీఛీ చింపికోకంగట్టినబాపడా తెలియక ప్రేలెదవు తో రంబునఁబొమ్ము. నక్కయెక్కడ నాగలోకమెక్కడయనిపరిహసించుచుండగా నక్షత్రకుండు కనులు నిప్పులురాలగా కోపావేశంబున నాహరిశ్చంద్రుంగని యోరీ యెవ్వడైననేమి మాకిచ్చెదనన్నద్రవ్యము పరిపూర్తిగ నెవ్వడిచ్చునో యట్టివాని కమ్మవలసినవాడవే గాన నిప్పుడతనికిచ్చి ద్రవ్యంబుగొనిమెదవా లేక నన్నుంబొమ్మనెదవాయని పౌరుషంబుగ బలుకగా నాహరిశ్చంద్రుండు దైవభక్తిం బెట్టిదోనేనెఱుంగనని యీలాయ మానమానసుండై యాబ్రాహ్మణాభిప్రాయంబున కొడంబడి యతనిచే ద్రవ్యంబుగొని నక్షత్రకునికిచ్చి చంద్రమతీ దేవిని నతనిపాలుచేసెను.

అంతనక్షత్రకుండు ద్రవ్యమును మావద్దికి నేదూకొనని పలికె కల్కునంత నా పట్టణంబున నున్న ప్రేతభూమికధీశుండగు వీరబాహునకు తమ్ముండుపోయి యాకొలవడిన ద్రవ్యంబును పరిసమాప్తిసొందించి యట్టినక్షత్రకునికిచ్చి యతనివెడలనంపె. నిట్లుండగా నచ్చటచంద్రమతీదేవి కాలకౌశికునింగో నతనియింటికింజని సేవకవృత్తిం నాబ్రాహ్మణపత్నియగు కలహాకంఠి చెప్పినపనులం జేయుచు దన పతివ్రతాను హిమవలన కుమారుండగు లోహితాస్యునింగొ ఆకలిదప్పులు లేనివారై యూహో పుణ్యవశంబున బ్రాహ్మణోపచారంబు గలిగెగదాయని యానందించునట్టి భార్యాభర్తలును నొక్కకయ్యనుండగా నారిపాదంబులం బిసుకుచు నెట్టియధమకార్యంబులం జెప్పిన నాపనులం జేయుచుప్రొద్దు పుచ్చుచుండెను. అట్లుండగా నొకనాడుయాయమకుమారుండగు లోహితాస్యుండు ఆయూరి బ్రాహ్మణబాలురతోఁగూడి సంధ్యాకాలంబున నడివికింబోయి సమిత్కుశఫలాదులంగోయుచుండగా నొకపాముకఱచి నాడు మృతుడయ్యెనంత విప్రబాలురవలన చంద్రమతీదేవి యావృత్తాంతంబు విని హాపుత్రా! దైవము నీకిట్టి మరణంబుబొందించెనాయని శోకంబున మూర్ఛిల్లి తక్షణంబున తెలివినొంది నావధూవరులంగని మ్రొక్కి పుణ్యాత్ములారా నాగర్భపుత్రుడగు లోహితాస్యుండు విప్రబాలకులతోడ వనంబునకుంజనియె. నచట సర్పదష్టుండై మృతినొందెనని వింటి. మీరాయనుగ్రహమున సెలవిచ్చితిరేని నిముసమాత్రంబున నచటికింబోయిజూచి మరలివచ్చెదనని ప్రార్థింపగ, వారుఓసి తొత్తా! యూరకనైన గుమారుండు

చచ్చెనని నీలియేడ్పు నేడ్చుచు వగలు జేసెదవు. ఛీ మాయదారీ ఇట్టిబొం కులుబొంకి తిన్నగా బాగిపోజూచెదవేమో, నిమిషంబైన నిన్ను వదలము. అట్లు పోదలచితి వేని ఇంట్లోగలపనులన్నియు దీర్చి మేము పవ్వళించి నిదురించుసమయంబున పోయి మేల్కొనునంతలో రమ్ము అని సెలవిచ్చిరి. అట్లు సెలవివ్వగానే చంద్రమతి తనువెల్లం దీర్చి వారు నిద్రించుచుండు వేళ నర్ధరాత్రంబున కటికచీకటిలో నయ్యడవికిం జని పుత్రుంగని శోకంబునం బొగిలి హాపుత్రా! నన్ను విడిచిపోతివేయని ప్రలాపించుచు నాకళేబరంబు నెత్తుకొని రుద్రభూమికిం జని యొక్కచోట బెట్టి హా పుత్రా పుత్రాయను శోకవాక్యారవంబుల ప్రేతభూమిగల ద్రిమ్మరి యచ్చటచ్చట గాలుచున్న ప్రేతంబుల చితులలోనుండి యొక్కకాష్ఠముగ పోగుచేసి యట్టి కాష్ఠంబులపై పుత్రునిం దహింప బుద్ధిపట్టక చేతు లిట్టట్లాడుచు మొట్టకేలకు నిప్పుబెట్టు నవసరంబున నట్టి ప్రేతభూమిం గాచుచుండు వీరబాహుండు ఆశోకవార్తారవంబు విని లేచి లేడిపై నురుకు శార్దూలంబువలె గుప్పించి దాకి యబలా ఈయర్ధరాత్రంబున కటికచీకటిలో భూత ప్రేత పిశాచ ఢాకినీ మొదలగు గ్రహంబుల చేనతిభయంకరంబగు నిశ్మశానంబున కొంచమైన భయములేక సాహసంబున వచ్చితివి. నీప్రాణనాథుండెవ్వడు. యీ శవంబెక్కడిది. ఇచ్చట నాయొడయుండగు వీరదాను సేనకుండనై యుండువాడ. హరిశ్చంద్రుండను పేరొక్కన్న వాడ. నాయనుమతిలేక యీ ప్రేతభూమియందు హరిహరాదులైనం జొరనొల్లరు.

అట్లుండగా యాహా నీవెంతన హాసివి. ఛీ యీకళేబరంబు నెత్తుకొనిపొమ్ము. మానిర్ణయప్రకారము శవమొక్కటికి మాడప్రకారము మెవ్వరైన నీయకుండిరేని యట్టివారిం జేర్పనొల్లము గావున, నొక్క మాడ నిచ్చితివేని ఈడబెట్టి గాల్పుము లేనియెడల బొమ్ము అని యాకళేబరమును కాళ్లందోలంగద్రోయు నెడ నాచంద్రమతి మహాపుణ్యాత్మురా! చతుస్సముద్రవేలావలయితంబగు భూమండలము నేకచక్రముగ పరిపాలించు హరిశ్చంద్రుని కులకాంతను. నాపేరు చంద్రమతి. యీబాలుండు నా పుత్రుండు. విశ్వామిత్రమహర్షి యాగనిమిత్తము యిచ్చెదనన్న ద్రవ్యముకొఱకై కాలకౌశికుండను బ్రాహ్మణునకు నన్నమ్మగానే నావిప్రునింట దాసీవృత్తిని చెప్పినపనులం జేయుచుండుదు. ఈపుత్రుండు సంధ్యా

కాలమున గొందరు విప్రబాలురతోఁ గూడి యడవికిం జని సర్పదష్టు
డై మృతిఁబొందెఁ. నొక్కకొడుకైన లేనిదాన గావున పుణ్యాత్మకా నాయం
దనుగ్రహించి జీవము గల్పవలయునని వేడ నట్లు వేడగా వీరబా
హుండు ఓ భామా నిన్నెఱుఁగ విప్రుఁడైన వేడికొమ్ము. నీ మాంగళసూత్రంబు
నైన నమ్ముమన్న నది పల్కగానే ఆహా యితండే నా ప్రాణనాధుండు
యితఁడు తక్క తక్కిన నా కెవరును నా మాంగళ్యసూత్రము నెఱుంగఁజాలరని
వగచి హా ప్రాణేశ్వరా! నన్ను రక్షింపుమనియె. నంత నా హరిశ్చంద్రుం
డుం ఓ కాంతా స్వామిద్రోహము జేయుటకంటె ఘనపాతకము మ
ఱియొక్కటి లేదు. నా యొడయుండగు వీరదాసునాజ్ఞ జనదాటవాడం
గాను ఇంక జాగుచేయవలదు ద్రవ్యము నెత్తుకొనిపొమ్మని తీవ్ర
పరచగా నాదేవి యట్టిపుత్రిని యెత్తుకొని నా విశ్వామిత్రునివగచుచు కాల
కౌశికునికడకు నచ్చుచుండగా మార్గమున విశ్వామిత్రుని మాయవలన
నొకదొంగ కాశీరాజపుత్రుని జంపి యుద్యాభరణముల నెల్లం గొనిపోవు
చు చంద్రమతిం గాంచి తల్లీ నీవేల యిప్పుడిటువంటి దురవస్థవచ్చు
టకుం గారణంబేమని యడిగి యానృత్తాంతంబంతయు నెఱింగి యమ్మా
పగవకుమని ప్రియవచనముల నూరార్చి యాసొమ్ములన్నియు ఆమెయొ
డిలో గట్టి తత్క్షణమున నదృశ్యుండయ్యె.

అట్లుండగా నాపుడమిఱేని పుత్రమరణమును విని శోకాకులితచి
త్తుడై నా పుత్రుని జంపినవాడెవడో వానిం బట్టి తెచ్చిన తలవరుల కాజ్ఞా
పించె నంత తలవరులు పట్టణమెల్ల వెతకివచ్చుచు మార్గమున నొంటిగా
బోవు నీ చంద్రమతిం గనిరి. ఆసమయమున పుత్రఘాతకుండగు చోరుం
డును యీ తలవరులం గలసి ఇదే దొంగ దీనిం బట్టుకొనుడని తర్జనగర్జన
ముల నామె కొంగుడిన సొమ్ముల లాగి యీమహాపుత్రఘాతకి యీపని
చేసితివని యాదేవిని రాజునెదుట గొనిపోయి నిలువంబెట్టిరి. యారాజు
యిట్టి ఘాతకింగొనిపోయి వీరబాహునికి నప్పగించి శిరచ్ఛేదనము జేయిం
పుడని యానతిచ్చె. అంత నాతలవరు లాపుణ్యవతిం గొనిచని వీరబాహు
వశగతం జేసి రాజాజ్ఞ నెఱింగించిరి. వీరబాహుండు తన యొడయుండగు వీర
దాసుని కీ వృత్తాంతం బెఱింగించి యతనిచే సెలవంది యాదేవినిం శిరచ్ఛేద
నమొనరించు స్థలమున నిల్పి మొలనున్న ఖడ్గమును చిప్పనబెఱిగి యొక్క

ప్రేటు వేసె వేటు నది యాపతివ్రతయొక్క పాతివ్రత్యమహిమవలన నొక
పుష్పమాలికయై వెలసె. మఱల వాఁడు మిగుల యాకత్తిని బిరబిరం ద్రిప్పి
రెండవమారు నొక ప్రేటు వేయఁబోవు నవసరమున విశ్వామిత్రుండడ్డపడి య
తని చేతనున్న కత్తిం బట్టుకొని హా హరిశ్చంద్రా చాలుచాలు నీమగతనము
సూర్యవంశమున బుట్టిన రాజులయొక్క చేతులా యివి. స్త్రీలఁ జంపుటయు
శూరత్వమేనా. స్త్రీవధ పంచమహాపాతకములలో నొక్కటియని నెఱుం
గవే. ఇప్పటికైనను నామాటవినుము. జగన్మోహినివిగ్రహములంబోలిచక్క
దనముగల నాపుత్రికారత్నముల నీకిచ్చి వివాహము చేయించెద మెప్ప
టివలెనమస్తవిభవములతో నీరాజ్యము నీచే నేలించెద. నామాటవిని
నిలుపుమనగానె విశ్వామిత్రా ఖడ్గము విడిచి మాట్లాడుము. మహనీయుల
గు ఋషులకిట్టి కాలమున మాఱోడం బనియేల స్వామీ మారొండయుండ
గు వీరదాసునాజ్ఞ జవదాటినడచుట మహారౌరవనరకమండ్రు. నాకు మీ
కూతుండ్రుబనిలేదు. గీతాంద్రుంబని వేదు. పొండుపొండని పల్కె నంత
విశ్వామిత్రుండు దనయత్నమేమియు నెఱవేరకుండుటవలన ఖడ్గమునువదలి
నిశ్చేష్టితుండై నిలిచె. అంతట హరిశ్చంద్రుండు ఔరా ఇదేమి చిత్రము,
మొదటవేసినప్రేటు సతీకంఠమున పుష్పహారమై నిలచె. రెండవమారు
తలద్రుంపంబోవుసమయమున విశ్వామిత్రుండడ్డగించె. ఇటుల రెండవప
ర్యాయమును నిష్ఫలమగుట కారణంబే నెఱుంగ. నాపూర్వజన్మపాప
మో లేక సత్యమేమైనం దప్పితినో లేక సధర్మకార్యము లేమైనం జేసితి
నో లేక హరిశ్చంద్రుండగానో ఈయువతి చంద్రమతియు కాదో లేక ఇదేమై
న గలదో యని మిక్కిలి విఘాతమునొంది ధైర్యమవలంబించి హే విశ్వ
నాథా ఈమాటు వేసినప్రేటుతోడ నీపద్మముఖి శిరచ్ఛేదంబైనగావల
యు నొండె నేనైననీఖడ్గమున శిరచ్ఛేదము గావించుకొని చచ్చుటకొం
డె యని తెగువబూని ఖడ్గమును విసరివేయంబోవుసమయమున నీచం
ద్రమతి పాతివ్రత్యప్రభావమునకు మెచ్చి శ్రీవిశాలాక్షీసహితుండగు
విశ్వనాథుండు వృషభవాహనారూఢుండై హరిశ్చంద్రునిముందు నిలచి
హరిశ్చంద్రా నిలుపు నిలుపుము. ఈ చంద్రమతీదేవి పాతివ్రత్యమహిమకు
ను నీసత్యమహిమకును నేమెచ్చితినని యవ్వధూవరుల నంటినమాత్ర
మున వారలు తొల్లింటివలె దివ్యదేహులై వెలసిరి. తత్క్షణమున మృ

తుండైన లోహితాస్యుని బ్రతికించి యనేక వరముల నిచ్చి యంతర్ధానమై చనిరి.

అంత విశ్వామిత్రుండా హరిశ్చంద్రుం గాంచి యో పుణ్యాత్మకా నీవు నిత్యవ్రతుండ గనో కావో, నీ మనోనిశ్చయము తెలియంగగోరి నిన్ను పలుబాధలం బెట్టితి. నీవే సత్యభాషా హరిశ్చంద్రుండవు. ఈ మాట సత్యమసత్యము. నేనజ్ఞానకృత్యమున నిన్నింత గాసి పెట్టితిని. మహాపాపుడను క్రూరాత్ముండను గావున నాతప్పు క్షమించుమని వేడగా నే మునీంద్రా నీవు మాకు జేసినయుపకారము కారణమయ్యె. నీ యనుగ్రహమున నిర్గుణుండును నిరామయుండును పరంజ్యోతియు సచ్చిదానంద స్వరూపుండు నగు పరబ్రహ్మమును కన్నుల కరువుదీరం గంటి నింతకంటె భాగ్యం బెద్దియని నిర్మలహృదయుండై శాంతవచనముల నమ్మునీంద్రుంగనుంగొని పలికి సాష్టాంగవందనం బాచరించిన యంత నమ్మునియు నతని లేవనెత్తి యనేకవిధముల దీవించి తనతపోబలమునం దర్ధఫలం బతనికిచ్చి దేవేంద్రసింహాసనమునం దర్ధపీఠమున గూర్చుండబెట్టి పదునాలుగు మన్వంతరములవఱకు నితనిచే స్వర్గలోకము నేలించి పిదప విశాలాక్షీసహిత శ్రీ విశ్వనాథ పాదారవిందములం దైక్యము గనునట్లుగల చేసెనని చెప్పె. గావున యువతులు తమపతులను దైవముగా దలచి వారి కెదురాడక యుచితమును చేయుచు హితములు బల్కుచు జూచుచుయుండుటె పతివ్రతలకు సూటియని తెలియవలయును.

చంద్రమతీదేవి ప్రభావము ముగిసెను.

శ్రీరస్తు.

శ్రీ భక్తవిజయము.

౪. దమయంతిదేవి ప్రభావము.

నిషధదేశము నేలు వీరసేనమహారాజు కుమారుండగు నలమహారాజొక్కండు కలఁడు. అతడు విదర్భదేశాధీశుండగు భీమసేన మహారాజు కుమార్తెయగు దమయంతిని వివాహము చేసుకొనెను. ఆమె వివాహ కాలమునకు పూర్వము ఆమె చక్కదనమునకు ఇంద్ర, అగ్ని, యమ, వరుణులు మెచ్చి మోహపరవశులై దానిఁ దాము పెండ్లియాడవలయునను తలంపున నానలుండున్న మేడకువచ్చి వానిఁగని నలా! విదర్భదేశాధీశుండగు భీమసేనమహారాజపుత్రికిం బాణిగ్రహణంబని సకలదేశాధీశులకుం జాటింపగా విని మేము వచ్చితిమి. మానవులలోఁ నీవంటి ధర్మచింతాతత్పరుండును, నుపకారగుణముగలవాడును లేడు. గనుక నీవీక్షణమున నా దమయంతియున్న యెడకుంబోయి మా ప్రభావముల వేర్వేఱ నెఱింగించి ఆ యింతి మమ్మెలాగుననైన వరియించునట్లు జేసితివేని నీకుం దొడ్డపుణ్యమగునని పల్కిరి.

అంత నలుండు దమయంతియున్న యంతఃపురమునకుంజని వారి ప్రభావములం జెప్పి వారి యభిప్రాయములనుం దెలుపగా నామె విని

యారాజేంద్రా హంసచే నీగుణములను పరాక్రమమును విని నీయందే నామనస్సు నిలిపి నిన్నే పతిగావరించితినని మనోనిశ్చయము చేసి యుండగా, పరపురుషగమనమునకై దూతభావము వహించి సంధానము జేయవచ్చితివి సరు ధర్మమా పంచభూతముల సాక్షిగా బుద్ధిపూర్వకముగాను మొదట యెవ్వని వరియించితినో యట్టివాడే దైవసమానుండగు భర్త అట్టివానివిడిచి యితరమైన పురుషుండెట్టి రూపలావణ్యసౌందర్యాతిశయ ధనకనకవస్తువాహనములు గలవాడైనను వానిం గోరుట నరకహేతువు కావున నిన్నే వరించితినని వక్కాణించె నానలుండు విఫలమనోరథుండై మఱలనాదిక్పాలకులున్న చోటికివచ్చి వారికి దమయంతీదేవి మనోద్దేశ్యమును వాస్తవముగా చెప్పె నట్లుచెప్పిన నంతట వారిలో రాజా అట్టిదమయంతి పాణిగ్రహణమహోత్సవమునకై రాజులందరు వత్తురు మేము నలువురమును ఆసమయమున వత్తుము మింతేకాని సరించునో జూతము నీసత్యభాషణములకై మేము సంతోషించితిమని పలికి యదృశ్యులై యుంటి వారు నలుగురును నలమహారాజునలె ప్రచ్ఛన్న వేషములం బొంది యట్టి రాజులం గూడి వచ్చి నలమహారాజు చెంత గూర్చుండిరి.

అంతట భీమసేనుండు తనపుత్రియగు దమయంతిని తోడ్కొనియట్టిసభకువచ్చి యాయా సఖులచే యారాజాధిరాజుల నొక్కొక్కనిగ చూపించి వారివారి గుణాతిశయములను నామధేయములను వేర్వేరనెఱింగింపజేసె యంతట నలుండును ముందుకురాగా నచ్చట నలుండుబోలె నేవురుండిరి. అట్టివారల నట్టిరీతులను యాదమయంతీదేవికి యొక్కించ సమర్థులుగాక నిశ్చేష్టితులై మనంబు తహతహపడుచు చెలులూరక నిలిచియుండిరి. అంతట దమయంతీదేవి యాచిత్రమును గని దేవులారా నాచిన్ననాటనుండి నలమహారాజునే పతిగా మనోనిశ్చయము నొనర్చుకొన్న దానను తక్కినవారెట్టివారైన నొల్లమీరు. నిమిషులు, నిర్జరులు, అమరులు, శతాశ్వమేధము లొనర్చిన పుణ్యాత్ముల కాలుపట్టు స్వర్గనరకములనందుండి క్షుత్పిపాసలు లేక వివిధభోగములననుభవించుచు దేవతలై యుండి మాంసచర్మరక్తమేదో మజ్జాస్థులను మలమూత్రములంగూడ దేహధారులును, ప్రారబ్ధము, ఆగామి, సంచితములను నీమూడుకర్మలతోగూడి

యుండువారు మానవకన్యకల వరింపఁగోరుట ధర్మమా మీపాదారవిందములంగొల్చి కృతార్థత్వము సామాన్యులగు మాకట్టి సఖ్యముచితంబె కావున నాయందు కరుణించి మీమీ నిజరూపములందాల్చి త్రిలోకపూజ్యుండగు నళునకు నన్ను బట్టపుదేవింగావించి నన్నేలరే యని సాష్టాంగవందనం బాచరింపగా నా దేవతలు దమయంతీదేవి సద్గుణములకును ధర్మమార్గమునకును మనోదృఢత్వమునకును మెచ్చి తమ తొంటి రూపములందాల్చి ప్రత్యక్షమైనిలిచిరి.

అంత నాదమయంతీదేవి నళమహారాజుం గాంచి లజ్జాపరవశత్వమున తలవాంచి యల్లన సమీపించి మృదుపాణి సుమదామముంగొని యతని కంఠమ్మునవైచె. నంత నాదిక్పాలురు వధూవరుల సద్గుణాతిశయములకు మెచ్చి వారల దీవించి తమతమనివాసములకుంబోయిరి. ఆవెనుక దమయంతీదేవి " నాన్యంభర్తృపినాదైవం స్త్రీణాంజన్మ సుజన్మసు" అను స్మృతివచనప్రకారము పతిని దైవసమానముగ భావించి త్రికరణశుద్ధిగా నతని పూజింపుచు సర్వకర్మముల ఫలముంగోరక జేయుచు సర్వము బతికర్పణము గావించుచు శాంతశమదమాది గుణముల కాటపట్టయి షోడశోపచారముల నతని మనస్సునకు సంతోషము బుట్టింపుచు అతఁడు తనతో ప్రియభాషణము లాడునసమయమున నతనిం గని కరకమలములు ముకుళించి దేవా పరమాత్మలక్షణమును, జననమరణశోక మోహోత్పత్తిస్థానము లనియెడు వారి కోశములందనిలి, సంసారసాగరమునంబడి మునుఁగుచు దేలుచు దరిజేరు నుపాయంబెఱుంగక యరిషడ్వర్గములచే అహంకార మమకారములవలయు నీజీవునకు యెవ్విధమున విముక్తిమార్గమబ్బునో అట్టిలక్షణమును జెప్పవే యని ప్రార్థింపగా నతండిట్లనియె.

వినుమో ప్రాణనాయకీ! ఇతరమైన వస్తువుచే చూడగూడనిదియు వినజాలనిదియునై యేదియున్నదో అదియే పరబ్రహ్మము. అదియే పరమాత్మయునగు. అట్టి పరమాత్ముండానందస్వరూపుండు. అఖండబోధగలవాడు. చిత్ప్రకాశుండునై సర్వదేహములయందు క్షేత్రజ్ఞుండయి ప్రవర్తించును. మేఘము లేప్రకారమున నాకాశమునంటవో అట్లు ఆ మాక్షేత్రధర్మములయిన సంసారదుఃఖములు క్షేత్రజ్ఞుండగు పరమా

త్మునియందుండుటవు, నిశ్చలముగా ప్రపంచమనెడి దుఃఖములు నశించుట
వలన సర్వప్రపంచమును ఆనందరూపముగాను ప్రపంచమనియెడి అ
జ్ఞానమునశించుటవలన సర్వప్రపంచమును సత్యమగు బ్రహ్మముగాను
తెలుసుకొను మృత్తికవలనం గలిగెడు ఘటంబులన్నియు నెట్లు మృత్తి
కాస్వరూపంబులుగా నేయుండునో అట్లు బ్రహ్మమందు దోచెడు ప్రపం
చంబంతయు బ్రహ్మస్వరూపమేయగును గనుక ఈ ప్రపంచంబంతయు
అఖండంబగు పరమాత్మస్వరూపంబని యెఱుంగుము ప్రపంచవ్యవహా
రంబంతయు గలయనియు, సర్వము బ్రహ్మమయంబనియు జ్ఞానులగు
వారు మనోనిశ్చయము జేసి విముక్తిబొందుదురు. జననము, మరణము,
గమనము, ఆగమనము, పుణ్యపాపములు, దుఃఖములు మొదలగునవి
యన్నియు పరమార్థంబున లేవు ఈసర్వంబును బ్రహ్మవేత్తలగు బ్రహ్మ
స్వరూపముగానే తోచును, మఱియును జన్మ మృత్యు సుఖదుఃఖంబులు
లేనిదియు, జాతినీతికులగోత్రంబులు లేనిదియు, చిత్తుయందు నివర్తనావ
రూపమున వర్తించెడి యీ జగమునకు కారణమగు యే పరమపదము
కలదో అదియే పరమాత్మ, ఇక జీవన్ముక్తిలక్షణంబెఱింగింతు వినుము
సకలజన్మంబులందును ధర్మార్థాచరణకారణంబైన మానవజన్మం బతి
దుర్లభము అదియును శతవర్ష పరిమితంబైన జీవితకాలంబు నియమితం
బైయుండు అందు సగము అంధకారబంధురంబై రాత్రికాలంబున నిద్రా
ది వ్యవహారంబులచేత నిరర్థకంబై, కడకు చిక్కిన యేబదిసంవత్స
రములందు బాల్య యౌవన కౌమార కైశోర వయోవిశేషంబులచేత
వింశతివహాయనంబులుగడచు, కడమ ముప్పదియబ్దంబులునింద్రియంబుల
చేతబట్టువడి దురవగాహంబైన కామ క్రోధ లోభ మోహ మదమాత్స
రంబులను పాశంబులం గట్టువడి విడివడ సమర్థుండు గానేరక ప్రాణంబు
లకంటె మధురాయమానంబై తృష్ణకులకులోబడి భృత్యతస్కరవణిక్క్షి
గ్నంబులం బ్రాణహానిరైన నంగీకరించి పదార్థంబుల జేర్చుచు, రహ
స్యసంభోగచాతుర్య సౌందర్యాభిశేషంబుల ధైర్యవల్లికాబవిత్రంబులైన
కళత్రంబులను మధురాలాపంబులుగలిగి నసులైన శిశువులను వినయ
వివేక విద్యాలంకారులైన తనూజులను భ్రాతలను, జననీజనకులను
బంధువులను ధనకనకవస్తువాహన సుందరంబులైన మందిరంబులును;

బంధులను, పశుభృత్యనికరంబులను వంశపరంపరాయత్తంబులయిన విత్తంబులను వర్జింపలేక, సంసారంబు నిర్జింప నుపాయంబు గానక తంతువర్గంబున నిర్గమద్వారశూన్యంబైన మందిరంబుఁజేరి చిక్కువడి వెడలివచ్చు నుపాయంబు దెలియక తగులుపడు పురుగుచందంబున గృహస్థుండు స్వయంకృతకర్మబద్ధుండై నిజకుటుంబపోషణంబుకొఱకై బుద్ధిపూర్వకంబుగ నధర్మార్జనంబుసేయుచు, నాయది నీయది యను భిన్నభావంబున నజ్ఞానాంధకారంబున ప్రవేశించు కావున కౌమారసమయమందుండియే జ్ఞానోపార్జనంబుసేయుచు నిష్కాములై సర్వకర్మంబులు పరమేశ్వరార్పణంబు సేయుచు సదా భగవన్నామ స్మరణసేయుచుండవలయు. దుఃఖంబులుకోరకయే యెట్లు సంప్రాప్తం బగునటుల సుఖంబులు కాలానుసారంబులై లబ్ధంబులగు. కావున వృథా ప్రయాసంబున నాయువును వ్యయము సేయందగదు సచ్చిదానందస్వరూపుండగు పరమాత్ముని ధ్యానంబున మోక్షము సిద్ధించు అట్టి పరబ్రహ్మము సర్వాంతర్యామి సర్వప్రాణులకు నాత్మేశ్వరుండు ముముక్షుండగు దేహికి దేహావసానపర్యంతము భగవన్నామస్మరణ సేయుచుండుటయే మోక్షమార్గమునకు హేతువనిం దెలిపె. అంత నా దమయంతి జీవాత్మకుం బరమాత్మకుంగల తారతమ్యంబు తెఱింగి యోహో ప్రాణేశ్వరా! ఇట్టి మహాత్మ్యం బెఱింగించిన నీవే నాపాలిటిపరబ్రహ్మంబవు అని పల్కి సర్వకాలసర్వావస్థలయందును భర్తృపాదారవిందంబులం ద్రికరణశుద్ధిగా పూజింపుచుండె అట్లుండగా కొన్నాళ్ళకువెనుక శనేశ్వరుని మహిమవలన రాజ్యమును ధనకనకవస్తువాహనాది సంపత్తును బోగొట్టుకొని సతీపతులు నడవులపాలైచని పలుకష్టములంబడుచునొకనాడు మిక్కిలి యాకలికోర్వలేక నా యరణ్యమున గొన్ని పక్షులు తమసమీపమున వ్రాలియుండగా నలుండాగువ్వలంబట్టి భక్షించి యాకలి దీర్చుకొందమని తనయొంటనున్న వస్త్రంబును విడదీసి పక్షులపై వేయగా నవి మాయాశకుంతంబులగుటవలన నా పుట్టంబుతోడ నంతరిక్షమున కెగిరిపోయెను అంతట నళుండు వస్త్రహీనుండై మిక్కిలి విచారములొందుచుండగా నాదమయంతీదేవి యాక్షణమున తనకోక సగ మతనిపైగప్పి యతనికి ధయిర్యము దెలుపుచుండె.

అట్లుండగా నొకనాడు నళుండా దమయంతీదేవింజూచి మోహానిసీ! కంటకపాషాణముచేనుండు నీ యరణ్యప్రదేశమున నాతోడ నీవు నడచిరానేరవు ముందు పోనుపోను దుష్టమృగములచే నతి భయంకరములగు మార్గములుండు మిక్కిలి పొడవగు పర్వతముల నెక్కి రానేరవు నదీప్రవాహములంగడచి రానేరవు కావున అబలా! నిన్నుగొనిపోయి నీ పుట్టింట విడిచివచ్చెద. నచ్చట సుఖముగనుండుము. నాతోడ నిడుములబడజాలవని పల్కగా నాపుణ్యవతి హేప్రాణనాథా! మంచిమాటంటివి పురుషులు నిష్టంబగునప్పుడు శ్రమజెందునప్పుడు ఆకలి దప్పిగొన్నప్పుడును వారి దుఃఖమునుఁగోగొట్టి ధయిర్యమిచ్చునది ప్రాణకాంతలైయుండగా కటకటా ప్రాణేశ్వరా! నిన్నొంటిగా నీయడవుల పాలుపుచ్చి నేనుమాత్రము సుఖమనుభవించుట ధర్మమా మన కష్టముడుగువరకు మనమిద్దరము విదర్భకుంజనియుందము రమ్మని ప్రార్థించె మానిని నట్లుప్రార్థింపగా నళుండా యింతింజూచి చతుస్సముద్రవేలావలయమైన యీ భూమండలమంతయు నేకచక్రముగా నేలి కలిమిహీనుండనైన నేనిప్పు డేవిధమున నట్టివారి చెంత మోముం బెట్టుకొని యుందు పూర్వజన్మసంచితమగు నీకష్టము ననుభవించుటయొండె లేక ప్రాణపరిత్యాగము చేయుటయొండె యనంబలికి యంత నాదమయంతీదేవి కష్టములంగసి సహింపలేక ఆ యామ నిద్రించుచుండగా తనపై గప్పుకొన్న కోక సగము ఛింపి తన మనమున దీని వంచించి యెఱుగక పారిపోవుదునేని నిదురనుండి మేల్కొని నన్నుం గాననికతమున దుఃఖించుచు తిన్నతిన్నగా పుట్టింటికిబోయిచేరి సుఖమున నుండునని నిశ్చయించి యానగము పుట్టముతోడ నాదమయంతీదేవిని విడచి పారిపోయెను.

అంత దమయంతీదేవి నిదురనుండిలేచి ప్రాణేశ్వరుంగానక దుఃఖించుచు హాదైవమా! యనిఅయ్యరణ్యమున గ్రుమ్మరుచుండగా విషానలముగ్రక్కుచు నతి భయంకరాకారమగు నొక పెనుబాము యాదేవింబట్టి మ్రింగుచుండె నట్టి తరుణమున నొక్క యెఱుకవా డడ్డపడి పాముంద్రుంచి యాదేవింగాపాడె. అట్లుకాపాడి యామెంజూచి భామా! ఇట్టిభయంకరమగు యడవిప్రదేశమున నొంటరివై యేలయిట్లు

శ్రమపడుచుం జనియెదవు ఇచ్చటనుండు వాంగలకెల్ల నేనధిపుండను. ధనకనకవస్తువాహనాదుల నాకు గొఱంతలేదని విభవములనుండువాడను. నన్ను పతిగాజేకొని నాతోడగమ్మని హితునుగ మోహపరవశుడై పలికె. పలుకగా అన్నా, నేననాథను నీకుం జెలియలినమానురాలను. నన్ను బాహునోటినుండి రక్షించితివి నీకుమేలుగాక. ఇట్టి పలుకాడుట నీకధర్మము పొమ్మని తిరస్కారమున నామెయుకుం గని బలికె. నంత వాడు కామపరవశుండై యాదేవిని బలాత్కారమున నంటబోవు నవసరమున నామె భర్తృపదారవిందములం దలంచి తన పాతివ్రత్యమహిమం జేసి వానిశపించినమాత్రమున వాడు భస్మీభూతుండై నశించెను. అంతట యచటనుండి కొందరువర్తకుల సహాయమున సుబాహుపురమునకు బోయిచేరి యారాజమాతయగు సునందాదేవి చెంత సైరంధ్రీవేషమునసుండె యాసునందం జూచి తల్లీ నేనుచ్ఛిష్టములంగుడువ, కట్టుపుట్టములువిప్ప, ఎప్పుడు నిరాహారనై శరీరసుఖాలంకారములనుగోరక నీవు చెప్పినపనుల జేయుచు భర్తృపదారవింద ధ్యానముసేయుచు కాలక్షేపముసేయుదాన. నీకభిమతమేని యింటనుండు. కాదేని యెటకైనం బోవుదునని పల్కె నంతనారాజమాత దమయంతిని గని తల్లీనీమోముజూచినమాత్రాన అష్టయిశ్వర్యములకు నాధారమగు శోభనరేఖ తాండవింపుచున్నది. నీవు నాయెడనున్న జాలునని పల్కగా నాదేవి యచ్చట తన పాతివ్రత్య మహిమవలన యన్నాహారములు వర్జించి కొన్నాళ్ళచటనుండె అంతట తన పుట్టింటనుండి సుదేవుండను బ్రాహ్మణుండొకరుండు కొందరు విప్రులతోడ స్వస్తిపుణ్యాహవచనమునకై వచ్చిననెపమున నాదేవి నన్వేషించుకొఱకై యారాజమందిరమున ప్రవేశించి దమయంతింగాంచి యాక్షణమున యచటనుండితరలి విదర్భకుం జని భీమసేనునకు దమ్యంతీ వర్తమాన మెఱింగించె. నంత నాభీమసేనుండు సుబాహుపురమునకుండి దమయంతి నాత్మగృహమునకు దోడ్కొని చనియె

అట్లుండగా కొన్నిదినములకు ఋతుపర్ణాదుడను బ్రాహ్మణుని వలన నళమహారాజు అయోధ్యాపురమును పాలించుచుండు ఋతుపర్ణునియెడ అశ్వశిక్షకుండును వంటలవాడునై మరుగుజ్జ వేషమునం

గొలుచుచుండుటయెఱిగి భీమసేనమహారాజు పిమ్మట దమయంతీదేవికి ద్వితీయస్వయంవరమని నానాదేశపు రాజులకుం జాటించిరేమి. సకుజా టింపుమని భీమసేనుడానతిచ్చెనని ఋతుపర్ణున కెఱుగ జేయించితిమేని యిచ్చటికి ఋతుపర్ణుండు వచ్చు. అతనితో నళుండునువచ్చునని తన మనమునను గ్రేశించి సుదేవుండను భూసురునివలన స్వయంవరమును జాటించె. ఋతుపర్ణమహారాజును వచ్చె. వారితో నళుండును వచ్చె. దమయంతీదేవి నళుండు వచ్చియుండుట బాగుగాచే యెఱింగి తత్క్షణమున కేశినియనుదాసినొకర్తె బిలిపించి నళుండున్నజాడ నెఱింగి రమ్మనిపంపె. పంపగా నది నళుండున్న వంటశాలకుంబోయి యతనిం గాంచి యతడువంట జేయు లక్షణము నెఱింగి మరలివచ్చి దమయంతిం గాంచి, అమ్మా, నళమహారాజును కనులపండువుగ జూచితి. బాహుకుండను నామమున అతడువంట జేయు నేర్పు నేమందును. ఆహా! నిమిషమాత్రమున భోజన పదార్థములనెల్ల నాయత్తపఱచె. ఇతడు కేవల మానుష్యమాత్రుడే. అతడే నిషధియగు నళుండు. సందేహములేదని పల్కె. అంత నాదమ యంతి తనపుత్రులను దాసిచేనిచ్చి పిలింగొనిపోయి నళునకుజూపుమనె ననగా నదియును అట్లు బిడ్డలం గొని నళుని వంటశాలకుంజని యోబాహు కా, నీవెవ్వడవు? నీవాసస్థలమెయ్యది? తెలుపుమని యడిగె. నట్లడుగగా నతం డీబిడ్డల నెత్తుకొని ముద్దాడి తనమనమునన్న పెక్కుతలంపులు పరులకు వినవచ్చునట్లు తలచితలచియేడ్చి మూర్ఛాక్రాంతుండై వెంటనే మూర్ఛందెలిసి ఆబిడ్డల దాసిచేనిచ్చి యింకనిచ్చటనుండతగదు. నాతీపా రలీయెడకు రాతగదు. క్షణమాత్రమున గదలిపొమ్మని తొందరించసాగె. నప్పు డా కేశిని యతనినిగని బాహుకా, యీబిడ్డల నెత్తుకొని దుఃఖించినమా త్రమున నాకుం జాలిబుట్టె. కత యేమని యడుగగా నతం డోతల్లీ, నేను పూర్వము మంచిస్థితిలోనుండి శనిమహాత్మ్యమున ఆలినిం బిడ్డలనువిడచి వారొకత్రోవయు నేనొకత్రోవయునై ఋతుపర్ణమహారాజు చెంత నిట్లు సేవకుండనై యుందు. నాబిడ్డలును యీబిడ్డలువలెనుండుటంబట్టి వీరి నెత్తుకొని దుఃఖించితి ననిపల్కె. అంత నా కేశిని దమయంతి యున్న యెడకుంబోయి ఆవర్తమానమంతయు సవిస్తరముగా దెలిపె. తెలుపగానే యతండే నాప్రాణనాథుడు. అతండే నిషధపురము నేలు

నళుండు, నందియు నేమియు లేదని తన మనమున నిశ్చయించి యా దమయంతీదేవి మరల నా కేశినిజూచి ప్రాణసఖీ, నానిమిత్తమై మాటొ క్కమాటి మరల నివచటికింజని యతఁడు వచనంబొనర్చిన భోజనపదా ర్థములు గొంత నడిగి తెమ్మని బంప పంపగా నది మరల యయ్యోడ కుంజని యట్టిపదార్థము లతని యడిగికొని తెచ్చె.

అంత దమయంతీదేవి వాటిచవిఁగని, ఇంక ననుమానింపనేల యని తలిదండ్రుల కవ్వృత్తాంతమంతయు తొర్క్రాణముగా నెఱింగించి తండ్రి యనుమతిమున దనయొద్దకు బాహుకుని రావించి యతనింగని ఆహా! సూర్యవంశమునఁబుట్టిన రాజును సీతిపరులనియు, సత్యసంధులని యు, క్షత్రియధర్మ మెనురనివారనియు త్రిలోకములందు ప్రశస్తములై యుందు. కలివంశమున నెంతకష్టమొనగూడినను యిట్లు ఆలుబిడ్డల నెడబాసి భూతప్రేతపిశాచ శాకిని ఢాకినీ మొదలగు క్రూరగ్రహము లచే నతిభయంకరమగు యడవిప్రదేశమున యగ్నిసాక్షిగ గట్టుకొన్న పెండ్లామును నిదురించుచ్చి యర్థరాత్రికాలమున గాఢముగ నిదుర పోవు సమయమెఱింగి దాని పైనున్న కోక సగముజించుకొని యనా థంజేసి పాఱిపోవువారుం గలరే అని కట్టలుకం బెక్కుతలంపులు తన మనమున నెట్టుకొన మిగుల వగలంజెలగు పలుకులంబలుకుచు కన్నీ రుమున్నీరుగా గార్చుచుండె.

అట్లుండు దమయంతింగని నళుండును తనమనమునన్నవిచార మునుదాప నలవిగాక తత్తరపాటున నాదమయంతింగని హా ప్రాణే శ్వరీ! యుని పెక్కులగు తలంపుల కంతమునోపింప నీకువదొడగె. అట్టి నళమహారాజుంగని దమయంతీదేవియు హా ప్రాణేశ్వరా! యని యేడువ సాగె. అట్లుభయుయు లన్యోన్య వ్యసనాక్రాంతులై కొంతసేపటికి వ్యసన ముడిగించి పరస్పరము భావలోకములనుండి యంతనళుండాయింతింగని దమయంతీ! సతిపతులెట్టిబాములంబడినను ప్రాణనాథు డుండునట్టిసతికి పునస్స్వయంవరమని జాటింతురే. ఇట్టి వాక్యమాడినమాత్రమునం బా ప హేతువుగాదే. ధర్మమార్గము నగునేయని యడిగె. నట్లడుగునంత నాదమయంతియు ప్రాణనాథా! ద్వితీయస్వయంపరమని చాటించితిమేని

బాహుకుం డిచ్చోటకువచ్చె. వానితోడ రథసారథ్య మొనరించుచు నీవును యీయెడకువత్తువని నిన్ను రప్పించుటకై యిట్లు కావించితిమి కాని వేఱుకాదని కరకిసలయముల ప్రాణేశ్వరు పాదపద్మముల నంటి బాష్పజలములం దత్పాదప్రక్షాళనము సేయుచుండగా నంతరిక్షమున నుండి వాయుభట్టారకుం డానలుంగని ఓరాజా ఈ దమయంతీదేవి ఏక భర్తృవ్రత పరమ పతివ్రత సూర్యునకును చంద్రునకును నేనును మూడుసంవత్సరం బోకృ(?)టిగాచితిమి. ఈ మాట నిక్కము. దీనియం దెట్టి కలుషము బొనరగదనిపల్కగానే నలుండాక్షణమున కర్కోటకుండు తన కభిమంత్రించి యిచ్చిన కరాటమును తెఱచి దానియున్న వస్త్రమును గట్టినమాత్రమున తొల్లిటి నళమహారాజుంబోలి దివ్యతేజమున వెలింగె. అయ్యిరువురకు నన్యోన్య విరహపరితాపముతోడ నశరీర మలినమువాసె. పరస్పరానురాగముతో నభూషణ విశేషములం విలసిల్లె అంత చంద్రునితోడంగూడిన రాత్రియుంబోలె ప్రకాశించుచున్న యీ దమయంతీదేవింగని భీమసేనుండు సంతసిల్లి పురమును అష్టశోభనము లలంకరింపజేసె. అట్టి మహోత్సవమున ఋతుపర్ణుడు నళునొద్దకువచ్చి భూపాలా! నిన్ను నళుండని నేనెఱుంగక అశ్వశిక్షకుం గాదలచి నీకర్మములుం జేయించితి. నీవు క్షమింపుమని నళమహారాజుచే సెలవంది యయోధ్యకుంజనియె

అంతనళుండు విదర్భాపురమునమోక(?)మాసముండి దమయంతీదేవి నచ్చోటనునిచి భీమసేను ననుమతమున రథగజ తురగ పదాతులంగొని నిషధ దేశమునకుంజని జూదమునం దన్నునోడించి రాజ్యముగొన్న పుష్కరమహారాజుతో మరల జూదంబాడి యతని నోడించి సకలమహీరాజ్యముంగైకొని పుష్కరుంబై రాజ్యముతోనుండె. అంత భీమసేను ననుమతము వడసి దమయంతీదేవి పుత్రులతోడ లక్ష్మి మహిమయు, పాతివ్రతమహిమయు వెలుగుచుండ ప్రాణేశ్వరుండగు నళునియొద్దకువచ్చె. అట్టిదమయంతింగూడి నళుండు నిత్యలక్ష్మీవిభవుండై రాజ్యము చేసి ప్రాణావసానకాలమున దమయంతితో పరబ్రహ్మానందసుఖమునందె గావున యింతులు తమతమపతులను దైవముగా

దలంచి వారికెన్నఁడు ననుచితములఁ జేయక హితములు బల్కుచు గౌరవములు జూపుచునుండుటే పతివ్రతలకు నుచితమని యెఱుంగవలయు.

దమయంతీదేవి ప్రభావము ముగిసెను.

శ్రీరస్తు.

మహాపతివ్రతామాహాత్మ్యంబను

స్త్రీ భక్త విజయము.

౫. సీతాదేవి ప్రభావము.

అనేకదినముల క్రిందట అయోధ్యానగరము నేలుచుండిన దశరథుండను సూర్యవంశపు రాజొక్కఁడు కలఁడు. అతనికి ధీరోదాత్తనాయకుండును, భగవదంశసంభూతుండు నగు శ్రీరాముండను నొకకుమారుఁడుగలఁడు. అతనికి మిథిలాపురమును పాలించుచుండిన జనకమహారాజపుత్రియు సర్వశోభనలక్షణగుణసంపన్నయునగు సీతాదేవియను భార్య కలదు. ఆమె తనపతిని పరబ్రహ్మస్వరూపునిఁగా నెంచి ప్రతిదిన ముదయమున ముహూర్తమాత్రమునకు మునుపులేచి భర్తృపదారవింద ధ్యానము సేయుచు జలకమాడి పరిశుద్ధమగు మడుపుంగట్టి శుచియై

యుత్తమామలకు మ్రొక్కిడి వారిచే దీవెనలంది యింటఁగల పాచిపను లెల్ల తీర్చి దేవపూజాగృహము చక్కఁజేసి భగవదారాధనమునకై వలయు పత్రపుష్ప ఫలాది పదాది పదార్థములనెల్ల నాయత్తపరచి, యంత వంటశాలకుంబోయి వంటవాండ్రతో తనభర్త మనోభీష్టమగు భోజనపదార్థముల నాయత్తపఱుప నియమించి, అతిథి అభ్యాగతులం బూజించి వారికి అతిథ్య మొసంగి భర్త మొదలగువారల ప్రియవచన ముల నన్నము పెట్టి వారు కుడిచినంతిం బతిభుక్తాన్నపదార్థ శేషము దా నుం గుడిచి సాధుజనములకు చింతామణివంటిదై అతిథి యభ్యాగతుల కు కల్పవృక్షమువంటిదై, బంధుజనములకు కామధేనువువంటిదియై, యుత్తమామలకు ముంగొంగు బంగారువంటిదై, పతికి ప్రాణమువంటి దై, పరమపతివ్రతాశ్రేష్ఠయునై మెలఁగుచు నొక్కనాడు ప్రాణనా థుండు సంతోషహృదయుండై యుండు తరుణంబెఱింగి చెంతంజని కర కమలముల ముకుళించి వినయ భయభక్తులతో నతనింగని మ్రొక్కి, దేవా, జీవాత్మకుం బరమాత్మకుంగల తారతమ్యమును, వాటిసంయో గవియోగములును, కామ క్రోధలోభ మోహ మదమత్సరములును, దూషణభూషణ తిరస్కారములుం బరమాత్మకు లేని చందంబున అ హంకార మమకారముల సంసారదావానలమునంబడి పరితపించు నీజీవు లకు విముక్తిబొందు నుపాయమును సవిస్తరముగ నా కెఱింగించి న న్ను కృతార్థురాలిం జేయవే యని మృదుమధురవచన రచనామృత బిందుసందోహము లొలుకం బ్రార్థించె. ఆ కాంత వచనామృతమున నతఁడు మనమును బీజం బంతలోనంత నానుడునడి మొలకయై తరుణవృ క్షమై, చిగురై, మొగ్గయై, పూవై, కాయయై, పండునై నంత ప్రాణే శ్వరింగని యిట్లనియె.

వినవే గుణభూషణి! "అంతర్బహిశ్చ తత్సర్వం వ్యాప్యనారా యణస్థితః" అను శ్రుతివచనప్రకారము పరమాత్మునకు ప్రకృతిరూ పమునంబడసి అవిద్యావిలసితములగు పృధివ్యాప్ తేజో వాయురాకాశ ములనియెడి పంచభూతములం గూడి పంచవింశతి తత్వములతోడం గూడి లింగ దేహియగు,అట్టి దేహమున పరమాత్మ సహస్రశిరములును, సహస్రనేత్రములును, సహస్రపాదములునుం గలిగె. అంగుష్ఠమాత్ర

పురుషుండై అహంబ్రహ్మాస్మియను ప్రణవనాదమున నుప్పొంగుచుండు పరమాత్ముండు లింగదేహమునందుండు నేని జీవాత్మయనియు, సాకారుండనియును, అవిద్యాసంబంధమగు ప్రకృతినివిడచి విద్యాస్వరూపముననుండునేని పరమాత్మయనియు నిరాకారుండని చెప్పబడును. అట్టి పరమాత్మ అవిద్యా విద్యలను నాయకీ నాయక భావములం గల్పించుకొని లింగశరీరుండై యందు నాయకస్వరూపకుండగు పరమాత్ముండై తాను యట్టిదేహమున నాయకీస్వరూపయగు జీవాత్మయై యట్టిజీవునకు కార్యకారణ హేతుభూతములగు బాధ్యబాధకత్వములం గల్పించి సూత్రకారకునిచేత యంత్రపుబొమ్మకైవడి యాజీవునిం గర్మయోగముల ద్రిప్పుచుండు నంతవరకు నట్టిపరబ్రహ్మమునకు సంయోగము ప్రకృతిసంబంధమగు లింగదేహముం బాసినేని యట్టి జీవాత్మయగు నాయకితోటి వియోగమునుం గలుగునని యెఱుంగుము. కుమ్మరిచే నిర్మితంబయిన ఘటం బెట్లు విచ్ఛిన్నంబయ్యేనేని మఱల నెట్లుతగవో అట్లు పృథివి, అప్పు, తేజస్సు, వాయువు, ఆకాశమనియెడు పంచభూతాత్మకమగు లింగశరీరమునుం బాసి విద్యం గ్రాహించెనేని యాజీవునకు వియోగంబనియు దెలియుము మఱియుం జెప్పెద వినుము. పద్మాక్షీ సచ్చిదానందస్వరూపుండగు భగవంతుడు, యవిద్యాసంబంధమగు ప్రకృతిం గైకొని రాజస తామస సాత్వికములను మూడు గుణములం గూడియుండు అట్టి రాజసమున నహంకారములును, తామసమున కామ క్రోధ లోభ మోహ మద మాత్సర్యములును, సాత్వికమున శమదమాది గుణములుంబుట్టె అట్టి సాత్వికగుణమే నిరామయ, నిష్కళంక, నిరంజన, నిరహంకార, నిర్గుణ, నిరాకార, అఖండజ్యోతిస్వరూపుండగు సచ్చిదానంద బ్రహ్మము అట్టి బ్రహ్మము ప్రణవాకారుండై అహంబ్రహ్మాస్మియను నాదమున నుల్లసిల్లుచుండు. అదియే ప్రణవనాదమని చెప్పబడును. కావున త్రిగుణప్రధానమగు సాత్వికగుణము గైకొని యము, నియమ. ఆసన ప్రాణాయామ, ప్రత్యాహార, ధ్యాన, ధారణ, తపసులను నష్టాంగయోగము నవలంబించితి తాను నేను అను భేదభావమువిడచి అరిషడ్వర్గములనంటక పంచేంద్రియ వ్యాపారమును మరచి మల, బుద్ధి, చిత్తము, అహంకారము అను అంతఃకరణ చతు

హృదయములను అహంబ్రహ్మాస్మియను పరబ్రహ్మమునం దైక్యపరచు నేని తాను నిర్వికారుండగు శుద్ధబ్రహ్మంబగు. అట్టి బ్రహ్మము విద్యయనం బడు. విద్యయనగా జ్ఞానము. అవిద్యయనగా అజ్ఞానము. దీనినే మా యయందురు. సూర్యకిరణములు సూర్యునితోడ నెవ్విధమున నైక్యమై కనుబడకపోవునో అట్లు పరమాత్మతోటి జీవాత్మ లయింపు నేని యట్టి జీవాత్మకు పంకమునముంచు కుమ్మరపురుగు నట్లు ఆపంకంబంటదో అట్లు కర్మయోగములంటవు కావున మృగాక్షీ, ధనకనకవస్తువాహన పశుపుత్రమిత్రకళత్రములు మొదలగువాటిని సంసారజలధిం దోచు నీటిబుగ్గలనియు, నస్థిరములనియు, క్షణభంగురములనియు నెఱింగి నిర్మలహృదయముల భగవద్ధ్యానము చేయునేని, అట్టివారికి జీవన్ముక్తి గలుగునని పరమార్థోపదేశము చేసె. అట్టి పరమార్థోపదేశము వడసి యా సీతాదేవి మనోవాక్కాయకర్మములను త్రికరణశుద్ధిగా షోడశోపచారముల పతిపూజనముగావించియాతనికి మనప్రియముసేయుచు రేయింబగళ్లు భర్తపదారవింద భజనముసేయుచు పతివ్రతామణియై యుండె. అట్లుండగా కొన్నాళ్ళకు వెనుక తన భర్తయగు రాముండు తన సవతితల్లియగు కైక పతియగు దశరథునిచే గొన్న వరమునకుం దగినఫలమును పొందుటకై దశరథుని బ్రార్థింపగా నతండు అట్టికైక పుత్రుడగు భరతునకుపట్టముగట్టి తన్ను వనవాసమునకు బొమ్మనిపల్కగా సోదరుండగు లక్ష్మణసహితుండై వనమునకుం బోవలచె.

అట్టి సమయమున నాసీతాదేవి పతినిగాంచి దేవా రాజ్యలక్ష్మి విభవములం బాసి, ధనకనకవస్తువాహనాది సంపదలం బాసి నీవు అడవులపాలై చని పడరానిపాటులం బడుచుండగా నేనుమాత్ర మింట నుండి సుఖంబెట్లనుభవింతును. పతినియెడబాసియుండుక్షణము యుత్తమస్త్రీలకు యొక్క మహాకల్పంబైయుండు. నాథు నెడబాసియుండు స్త్రీ యనాథ. పురుషుండింటలేకుండిన నట్టిగృహము రుద్రభూమికిసమానంబగు. పురుషుండింట లేని శృంగారమును పీనుగను శృంగారించినట్లగు. పతినివిడచి తిన్న యన్నమును గోమాంసభక్షణమగు త్రావిన నీరును శ్వానమూత్రంబగు. కావున ప్రాణనాథా, ప్రాణేశ్వరుండగు నిన్నెడబాసి నిమిషమాత్రమైన నే నిచ్చోటనుండ నోల్లను నన్నుం

దోడ్కొని పోమ్మని మిక్కిలి దీనాలాపముల నతని పదారవిందముల పైబడి ప్రార్థింపగా నతం డంగీకరించె అంత అట్టి రామలక్ష్మణులం గూడి దివ్యవస్త్రాభరణాద్యలంకారముల విడచి నారచీరలగట్టి వనమునకుం జనె.

అట్లుచని మహానియులగు ఋషుల దర్శించి వారిచే శ్రుతిస్మృతి పురాణేతిహాసధర్మముల వినుచు, పుణ్యనదీనదములం గ్రుంకులిడుచు, పుణ్యక్షేత్రములం బుణ్యపర్వతముల నివసించి, అహోరాత్రములు పతిభక్తి నేమరక కాలయాపనం బొనర్చుచుండె. అట్లుండగా నొక్క నా డట్టి యరణ్యమున లంకాధీశుండగు రావణాసురుం డా యా సీతాదేవిపై మోహముగొని చెరబట్టుకొని పోవందలంచి మారీచుండను రాక్షసుని మాయామృగముగ గావించి వీరున్నయెడకుం బంపె. అట్లు బంపగా నామృగము బంగారులేడిపిల్ల వారిచేరువ చిందులుద్రొక్కుచుముందు వెనుకకు గుప్పించి దాటుచు మిక్కిలివినోదములంగల్పించుచుండగా అట్టి మృగమునుంగని సీతాదేవి లక్ష్మణా, దీని గంటివే. ఇది మిక్కిలి ముచ్చటగ వచ్చుచున్నది దీని నాకెటులనైనం బట్టియిమ్మని వేడె ఆటుల వేడుచుండ లక్ష్మణుండామృగముం బట్టబోయె అది పట్టుబడక చాలాదూరము పారిచనె. దాని వెన్నంటి లక్ష్మణుండునుంబోయె. అంత నమ్మాయామృగం బొక్కయెడ ఆ లక్ష్మణా యని నేలంబడి ప్రాణములవిడిచె అట్టిసమయమున సీతయొంటరిపాటుననుండె

అంత రావణాసురుండాసీతంబట్టి తన రథముననిడుకొనిలంకానగరమునకుం గొనిపోయి శృంగారవనమునం దను నొక యశోకవృక్షము క్రిందవిడచి రాక్షసస్త్రీలంగొందఱ నయ్యెడ గావలింబెట్టి మాయోపాయులగు మఱికొందఱ రాక్షసస్త్రీలంబిలచి యట్టి సీతాదేవినిసామభేద దాన దండోపాయములంబోధించి ఆ యింతికి నాపై వలపుబుట్టునట్లు చేయుండని నియమించె. వారలు ఆదేవినిజుట్టుకొని పలువిధముల బోధించుచుండగా, యామె యట్టివారిం గని పుణ్యవతులారా! మీ రేల యట్టి యపసితిపల్కులం బల్కెదరు "స్త్రీణాం భర్తృ వినా దైవం నాస్యం జన్మనుజన్మను" అని పెద్దలు చెప్పుదురు. స్త్రీలకు భర్తయే దేవుడు. అట్టి మగనిం బాసి పరపురుషగమనంబొనర్చు స్త్రీలు మహారౌరవనరక

మున బడుదురు. పరస్త్రీ పరపురుషగమనములును, జూదమాడుట
యు, కల్లుద్రావుటయు, దొంగిలించుటయు, అబద్ధమాడుటయు నను
నివి యైదును పంచమహాపాతకములని చెప్పుదురు. కావున మీరేల
వృథామాటలచే పాపము నాశీకట్టుకొనెదరు. చాలుచాలు మీపొత్తు
లిక చాలింపుమని వారలం దిరస్కరించుచు వనవాసము జేయవచ్చిన
నాటనుండి నిరాహారయై సీతయై సంద్రావక ధైర్యమును విడువక రా
త్రింబగలు భర్తృపదారవిందముల ధ్యానము సేయుచు, తనలో దాన
ట్లనుకొనె. హా ప్రాణనాథా, నీవే యేకపత్నీవ్రతుండవైతివేని నేనే నిత్య
పతివ్రతనగుదునేని నీకో దండంబె క్షేమంబై యుండెనేని శీఘ్రకాల
మున నివిచ్చటికి కరుణించి పంచమహాపాతకుండగు యీ రావణా
సురుని పదికంఠములం గసికేసి నీబాణంబునం ద్రుంచి నాచెరంబాపి
నన్నుం గొనిపోవుదుగాకయని నిశ్చయపరచుకొనియుండె.

అట్లుండగా కొన్నిదినములలో సుగ్రీవాంగదేయాది వానర బల
మునందనకు సహాయముగ గొని లంకాపురికేజని పాపాత్ముండగు రావ
ణాసురునిజంపి భర్తృవియోగదుఃఖమున మిక్కిలి గృశించియున్న
సీతాదేవిందోడ్కొని అయోధ్యానగరమునకు వచ్చి, అంత సీతం
గాంచి యోసుగుణభూషణీ, నీవు నిత్యసత్యాశిరోమణివైయుంటి
వన్న లోకప్రశస్తము. నేను నిక్కముగ నెఱుంగుదును. అయినను లోకులం
దఱు రావణాసురుఁడు చెరబెట్టి నీయొక్క భార్యను మరల నింటిం
దెచ్చి పెట్టుకొన్నాడని నన్ను నిందింతురు. నాకట్టినింద కలుగకుండు
నట్లు నీవగ్నిగుండమునంబడి వెడలిరమ్మని బల్కె.

అంత నాదేవి తక్షణమున నగ్నిగుండమునంబడి పంచాగ్ని మ
ధ్యమున సుకుమారమగు దేహము కొంచమైనం గందక మేనిపత్రుం
బుమాత్రమైన దగ్ధముగాక క్రొంగ్రొత్తలగు దివ్యవస్త్రాభరణమా
ల్యానులేపనములం గగి యగ్నిగుండమునందుండి జగన్మోహిని దేవత
రగున వెడలివచ్చినిలిచె. అంత నాదేవిపై దేవతలు పుష్పవాన
లం గురిపించిరి. దేవదుందుభులు మ్రోసెను. రంభ యూర్వశి మేనక
తిలోత్తమ మొదలుగాగల వేల్పునెలతలుం వేణువీణాద్యనంతాది
వాద్యవిశేషములు మనోహరముగ నాడిరి, మహనీయులగు నారద జన

హృదయములు బండె. లోకులందరు నా దేవింగని మెచ్చిరి పిమ్మట రాముండా సీతాదేవింగూడి పట్టాభిషేకమహోత్సవము గావించుకొని సమస్తభోగభాగ్యము లనుభవింపుచు సుఖముననుండె. అట్లుండి ప్రాణావసానకాలమున సచ్చిదానంద స్వరూపకుండగు పరబ్రహ్మమునం దైక్యంబయ్యెనని చెప్పె. గావున యింతులు తమ పతులను దైవము దలచి వారికెదురాడనక వుచితములే చేయుచు హితములు బలుకుచు గారవములుజూపుచు నుండుటే పతివ్రతలకు నూటియని ఎరుంగవలెను.

సీతాదేవిప్రభావము ముగిసెను.

శ్రీ రస్తు.

మహాపతివ్రతామాహాత్మ్యంబను

స్త్రీభక్తవిజయము.

౬. సంధ్యావళీదేవి ప్రభావము.

సత్యశౌచగుణశీలుండై మాళవదేశము నేలుచున్న స్వదేశమహారాజునకు సుగుణవ్రతయగు మంగళవతియను భార్యంగూడి సంధ్యా

వళియను పుత్రికంబడసి నప్పుత్రికను దినదినము అతిగారాభమున నారీ రత్నంబన నుతికెక్కబడిన ఖ్యాతింగూడి ముక్కువతో పెంచుచుండెను. నాబిడ్డకు యవ్వనము వాటిల్లగానే నమ్మహారాజు అతిశృంగారమగు నగరు నిర్మాణించి కన్యకామందిరమని ప్రకాశించి నకూర్కతో నియమించి సఖిజనములు సేవించె దాసీజనములనుండనిచ్చి అతి జాగ్రతలు హెచ్చరించుచినచ్చుమండెను. ఆ పురమున సకలస్త్రీలందరు ఈ బిడ్డను జూచినసమయమున సంభ్రమమునవచ్చి దిగ్భ్రమనుజెంది ఓహో, యిదేమిరూపము. యిదేటితేజము. యిదెక్కడిదయస్సు ఇదేమి వింత. ఈ పాప దేవలోకమున జనించక ఈ భూలోకమున జనించిన కారణమేమో యిదిరంభనో, యింద్రాణి యిందొచ్చెనో, లేక పార్వతి యిటుల జనించెనో, లక్ష్మిదేవి ఈ అవతారమున యిమ్మహారాజుకు జనించినదో, వనదేవతనో, జగన్మోహిని యోయని నానావిధములదలంచుచు విస్మయంబందుచుండిరట్టి నానావిద్యావళి శాంత శమదమగుణములు గలిగి విగుణములు తొల్గి అక్కలిక్క వేదశాస్త్ర పురాణేతిహాసముల తేటగలిగి మహాశీలవతియై దానులతో ఆటలాడుచున్నంత నాక్కక్కాడు స్వదేశమహారాజు తన మంత్రులను రావించి ఓమంత్రులారా, భూలోకమునగల రాజపుత్రులలో నెవడు తలిదండ్రులయందు విశ్వాసమును, గురునియందు భక్తియు. దేవునిబూజించుటయు, అతిథి అభ్యాగతులను బూజించియు, ఆదరించుటయు, సాధుజనపోషకుండును, సకలశాస్త్రపురాణేతిహాసముల సమర్థుడును, సకల ధర్మములకు పరతంత్రుడై, భగవదర్పణముచేయువాడును, సదా సాధుసంగముండును నగు పుణ్యవంతుండైన రాజపుత్రునకు నాపుత్రికనిచ్చి వివాహముచేయ యిచ్ఛయున్నది. గనుక అట్టిపుత్రుం డెందున్నాడు. నాకానతియ్యుడన చతుర్విధోపాయులగు మంత్రులలో ప్రథమమంత్రి రాజుగారినిచూచి నమస్కరించి ఓ సార్వభౌమా, తాము మందలించినరీతి, రాజపుత్రిని ఎందు తేగాని నెమ్మది గానియుండ పోరెపరు. అయినను, ఈ భూలోకమున విదర్భదేశాధిపతియగు, సగరమహారాజు కొమారుడైన రుక్మాంగద మహారాజను సుపుత్రుడు. మీ కోరిక ప్రకారము యెల్లవిధముల తమయుల్లము రంజిల్లజేయు వల్లభుండు. అట్టివాడు

తిమకు అల్లుడయ్యెనేని తమ రాజ్యమునకు ఆపదలు వాటిల్లునా; పరుల శౌర్యములు చెల్లునా; శస్త్రములు కొల్లలగునా; చప్పట్లు మెండగునా; తిప్పటలుమాని భండారమున చెప్పరా; నిద్రవ్యములు తప్పులుగా చేరవే; అట్టివానికై గొనవే యని బలికి రాజుగారికి నమస్కరించి నే అట్టికార్యమునకు నోడంబడనలేయు ప్రయత్నములు చేబూనెదను నాకాజ్ఞ యివ్వండని వృత్తగవుపొంది నెమ్మదిజెంది చిత్రరేఖను రావించి రాజపుత్రియగు సంధ్యావళిని జూపించి దానిరూపును పటమున వ్రాయించి భటులచేతికిందించి గిరి భటులారా, యీ పటమును జాగ్రత తెలుమీర విదర్భకు పోగిడని సభకుపోయి రాజుగారిచేతి కందించుడని తన చేతికి పటమునిచ్చి బంపగా వారలీజాగ్రతతో నెందువిశ్వాసయుతులై నిండు భయముతో పొగాపూటకే బయలుదేరి విదర్భ కేతెంచి కావలివారలు సభలో నిలచి రాజుగారికి నమస్కరించి ఓ రాజాధిరాజసార్వభౌమా! పరాక్రమధీమా! యెన్నరాని ధనధామా! సూర్యాభిరామా! ఈపటము గొనుమా! దీనిగనుమా యని చేతికందించగా రాజతిప్రీతుండై పటముగల హస్తుండై యాశ్చర్యమును కలసి యిట్టిరూపుగలదేయని తెలిసి సంతోషమునగలసి కుమారుని స్వాప జ్ఞాపకమునడసి పటమును తనకుమారుడగు రుక్మాంగదునివద్ద పంపగా రుక్మాంగదుడు నిట్టునొని అట్టె చెట్టువలె నిలచి కటకటా ఈ రాచపట్టిని యెట్లు మట్టుమితములేక యిట్టి రూపముకట్టుపరచిన జగత్సృష్టికి యెంతతెలివిగల స్రష్టకుని నిట్టూర్పులతో చూచి కఠినమనసునోర్వలేక నాకెన్నడు తెలుసుకొని కోటలు రాక మరుశర మొయిసో మూర్ఛిల్లి కొంతసేపటికి తెలివిగలిగి ఇక్కలికి తోలుకారుకులిక్కడనో ఈ చెలి చిలుకకోకిలనో నాగునిములుకో రతిచేతి చిలుకో ఈ జవరాలు కరుణాపురాలు కోమలాలు కోటిపరాలు జేయునే అహాహా, అదేటికోటి కుచములు కుంభముకోటి యిది యింతులకు మేటి నెల లేనికిరీటి ఇట్టిది చేసరింప అట్టిది నన్నుగాగవింపపట్టినపద్దు చెల్లింపపట్టనముందునా రాణనిగింప తలిదండ్రులు సొంపులునింప శోకములు దయింపసందియములుగలదా లేనులేదని విరహానలమునదగిలి నిద్రలు మాని యురములు వ్రణమునగొని తాంబుడీగొని తహతహాల వెతలగొని శయ్యపైగొని సంధ్యావళి ధ్యానముగొని సదా మన్మథావేశముగొని

క్రుశించుచున్నాడని సేవకులచే దెలిసికొన్న సగరమహారాజు పురోహి తులరావించి తన పుత్రుని యుద్దేశము ఎరిగించి మంచిముహూర్తము నియమించి మాళవ దేశమునకు జాబులు లిఖియించి తలంపులు దెలి పించి మంచివార్త విన్నవించి ముహూర్తపత్రికల గమనించి శీఘ్ర మున రండని యాజ్ఞాపించిన వాగతిభయాభక్తులై అతివేగమున మాళవ దేశముజేరి స్వదేశమహారాజునుగోరి నెమ్మది గ్రమ్ముకొన్న మనము తో కమ్మనుయివ్వగా నారాజు విచ్చిచూచి మచ్చికతో మనసు మెచ్చి వచ్చినవారిని ఆదరించి మంచిమృష్టాన్నపానాదుల బుజ్జగించి వాజ్జులం బిలచి మజ్జనములగునైన్యమును సంగీవాద్యమేళతాళభూరికాహళాది ఇతర వాద్యముల ఆర్భాటముతో రథగజతురగసమూహములతో పుర పౌరాణి పరివారముతో బయలుదేరి సంధ్యావళి వివాహమహోత్స వము నెరవేర్చుకొన వచ్చెదము శీఘ్రమున ఆయత్తపరచుమనిన వా గతిప్రియమున అతిత్వరలో కావలయు ద్రవ్యములు సామగ్రులు సమ కూర్చి విదర్భదేశముచేరి సంతోషముమీరి కల్యాణమంటపము దూరి ముహూర్తముగోరి మంగళవాద్యములు పూరి వాంఛారులు చేరి దంపతులకు మంగళస్నానమును గావించి మంచికుసుమములు చేయించి తలంబ్రాలు బెట్టించి మహోత్సవము గావించి విందు లారగించి ప్రముఖులై అల్లుని వెంటబెట్టుకొని తన మాళవదేశముచేరి కొన్ని దిన ములందు వుంచుకొని శోధనములనిచ్చి మచ్చికతో విదర్భకంపించెను.

అట్లు పంపబడ్డ నారుక్మాంగదుడు అత్తమామలవద్ద సెలవొంది దండుదళములతో అతి అలంకారముతో ఆనందగారాబముతో విదర్భ దేశముజేరి తలిదండ్రులకు మ్రొక్కి మన్ననలకెక్కించి మంచిభా ర్యతో మించిన సంతోషముతో ధనకనకవస్తువాహన రథగజతురగ పదాదులతో భార్యాసమేతుండై, సామ్రాజ్యలక్ష్మీసమేతుండై మను నీతిమంతుండై సగరునికి ప్రియపుత్రుండై పౌరులకు హితుండై సుఖం బనుభవించుచుండెను.

కట్టిగ అట్టి రుక్మాంగదుని పత్ని యగు సంధ్యావళి మగడే దైవమని నకు చును, మగనినామమే తిరుమంత్రమని దలచుచు మగనిసేవలో భటులును, మగనిగారవించుచు అతనికి హితములబలుకుచు పూజకువల

యువాటినన్ని పుష్పములున్ను పూజపాత్రలున్ను, ఆయుత్తపరచుచు పతిమాట జవదాటక సహచరి యనుచు నిత్యసేవలుజేయుచు అత్తమామలకు వెరగుపడుచు వంటశాలకేగి తన భర్తకు హితమగు పదార్థములను యత్తమామలకు వలయు భక్ష్యములును, భక్ష్యముంచిచేయునట్లు వంటవాడ్లకుత్తరవొసంగి అన్నివిషయములను బుద్ధియును అతి జాగ్రతగలదై అత్తమామలకును అతిథి అభ్యాగతులకు అన్నములిడి భర్త నొసంగినవెనుక మిగిలినశేషాన్నము తాను భుజించి పెద్దలవల్ల ఆశీర్వచనములుపొంది అత్తమామలచే ఖ్యాతిజెందుమగనిచే విశ్వాసములందివచ్చుచున్న కొంతకాలమునకు ఆవల అత్తమామలు స్వర్గము పొందిరి. అంత రుక్మాంగదుడు శుచిమతుడై తానా కార్యము నుచితముగా జరిపించి తన విదర్భదేశమునకు దానేరాజై మకుటము దాల్చి మనునీతి తొలగనీయక ఇంపుతో నవరింపుగ పురజనులపై ప్రియము మిన్నగ ప్రజాపాలనము జేయుచు వచ్చుచుండె. ఇట్లు జరుగుచున్న భర్తకు సంధ్యావళి మునుపున్న అధికముగా ఉపచర్యల చేయుచు మచ్చికలెచ్చింపుచు వచ్చుచున్న యొన్నిక గొన్నవాడై తొంబది తొమ్మిదికన్నెలను పాణిగ్రహణముచేసికొనెను. అట్టి మహోత్సవమునకు సంధ్యావళి ముందుండి యతివిమర్శగా జరిపి భర్త మనసునకు సంకటములేక నెమ్మదిగొన్నవాడాయెను.

అట్లున్న పట్టమహిషి మినిమురచి తొంబదితొమ్మిది ఇంతులలోనంతుష్టినొందుచు కంతుని కేళి విహరించుచు పంతముచే మించి విచ్చలవిడియుండెను. అటులున్న భర్తకు కాలము తప్పక స్నానములు తెచ్చుచు పూజాపాత్రలు శుద్ధపరచి పూజాగృహము పరిశుద్ధిచేసి ఆయుత్తపరచుచు భర్తరాక కెదురుచూచుచు వారిని స్నానసంధ్యల దేలించుచు హితముపలుకుచు ఇష్టాన్నములిడుచు శేషములంది తాను భుజింపుచు పతిస్మరణ జేయుచు గతినీవేయని నెంచుచు యతిభక్తి నుంచి దినము తప్పక జరుగుచుండె.

అట్లున్న భార్యంగాంచి ఓనారీరత్నమా! పతివ్రతాశిఖామణీ! నామమునీదే నీయంతటిదాన నేనెందు గాన లోకములోన యు అని భార్యంజూచి సంతోషించి రారమ్మని బుజ్జగించి ఆదరిం-

మనస్సుగలవాడై తొంబదితొమ్మిది స్త్రీలనుబిలిచి వాండ్లకు వలయు నట్టికార్యము లొంగు నియమించెను అదేమనగా, భటులచే శృంగారముగ నందనవనంబుగ నుండజేసి అందు కావలివాండ్రను పారాలు వేయించి బొండుమల్లియలు, నిండుగోజాలు, పండు సంపెంగలు, దిండుపూపొదిళ్లు, సుగంధొన్నలు, జాజిచామంతులు, కేదంగి, గొజ్జంగి మొదలగు ప్రసూనవృక్షములును, వటపిట నారికేళాది గొప్పవృక్షములు యిందీవరాములిచ్చు గుంటిగములును వనములనింపజేసి పూజార్హమునకై వలయు పత్రములు నేత్రానందముగా పెచ్చియున్నట్లు యీ తొంబదితొమ్మిది స్త్రీలకు ఆజ్ఞాపించి తాను మునుపటియట్లు పట్టపహిషితో సుఖంబందియుండె. అట్టి వనమునుజూచిన నరులు మునులు యింద్రాదులు భ్రమలుజెంది అత్యాశ్చర్యమున గాంచి ఆశలు గొనియుందురు. అప్పుడు బాగాలమహర్షి యానందముంగు అత్యానందమునుజూచి అంకులో ప్రవేశించి పర్ణశాల గావించి నివసించి తపము గావించుచుండెను.

అట్లిమహర్షి తపముజేసుకొని తెమ్మదిగాయున్న కొన్నిదినములకు ఆవల అమరలోకమున యుప్పరసలు భూలోకమునకేతెంచి యీ వనములోని పుష్పములు ఈశ్వరారాధనకై గొనిపోయి ఇంద్రుని వశమిచ్చి తిరిగింటలు తృప్తిజెందియున్నవారలు యిటుల ప్రతిదినమున్ను గొనిపోవుచుండ యీవనములోని పుష్పములు దినదినే తరుగుచుండెను. అది తెలిసి రాజస్త్రీలు దిగులుగొని యేమిచేయుదుమని భయమునచని రాజుగారినిని నమస్కరించి మనవనములోని పుష్పములు దినదినము తగ్గుచున్నయది. ఆపుష్పములు కొనిపోవువారెవరో తెలియలేమని చెప్పినమాత్రమున ముక్కంగవమహారాజు కోపాగ్నిపితుడై తలవరులను వనచరులను కావలివాండ్లను రావించి దినదినము వనములలోని కుసుమములు దొంగలపాలగుటను మీరు గుర్తెరుగక యశ్రద్ధగాయున్నవారలు కాబోలు ఇక మీమనోజాలలో నా చోరులను గనిపట్టి కట్టిగొట్టి తేకపోతిరేని మీకు తగువాటి దండన విధింతును. తప్పిదమునకు పాత్రులగుదురు. జాగ్రతగాపోయి తీసుకొండని ఆజ్ఞాపించిన నా భటులు భయము నొందిదుగొని ఆహారనిద్రలుమాని వాకిలిలోకరు పా

రాలిచ్చుకొని యతి వృషాదులతో పొరలిండ్లడాగి వృక్షముల మరిగి నీళ్ళ లోమునిగి తోటంతయుదిరిగి యపుష్పూచిన పుష్పములు గానకపోవు టను దెలిసి దొంగను వెతకివెతకిగానక రోసి వేసారి నడలిరి.

ఇటుల రేయింబగలు కాచియు దొంగను గనుపట్టలేక యచ్చోట తపముచేయుచున్న జాబాలమహర్షిం గాంచి యితడే నా పుష్పములు గొనిపోవువాడు అతను చేయునది తపము యితనికి పుష్పముతో పనియే మున్నది యవశ్యములేదు ఐనా క్షుద్బాధకై భుజించుచున్నాడేమో తెలిసినదిగాదు. ఎందుకై ఈతని రాజుగారి ముందు నిలిపితిమేని మనల యందు నేరములేక తప్పించుకొనవచ్చునని నిశ్చయించి నమ్మహర్షిని గారాబముతో రాజసముఖము శేర్చిరి. అట్లగు దెంచిన నమ్మహర్షింగాం చి రుక్మాంగదుడు సింహాసనమువిడిచి లేచి యర్ఘ్యపాద్యాది పూజలి చ్చి ఆసనమున నుండనిచ్చి కుశలముల విచారించి ప్రసూనములు గొని పోవు దొంగలను దెలిపించి చేతులునోడ్చి నిలుచున్న రుక్మాంగదరాజుం గాంచి మందహాసవదనుండై యరవిందముల వాతెరం దెరచి ఓ రాజ శేఖరా రిపుభీకరా యతివుదారా సుందరాకారా నీరామములోయున్న యరవిందాది మల్లికలు యుల్లమర యల్లమర యింతులు పంతముచే యిందీవరాక్షులు పూజార్థమై గొనిపోవుచున్నవారలు నీ పుణ్యావశేము యెట్టిదో నీభాగ్యమున యింద్రులకు భోగ్యమై ఆగ్రహించుకొని నిన్ను కొనియాడుచున్నవార లట్టిపెఅదృష్టంబెవరికియబ్బునని చెప్పినమాటలు విన్న రాజు చాలానంతోషించి నమస్కరించి దేవా, యట్టిపుణ్యవం తులగు దేవతలను నేనుజూచి యానందింపగోరుచున్నవాడను గావున వారలనాకునుమంతచూపవలయుననివేడిన నమ్మహర్షి సంతోషించి నీవన ములో యేటిపుచ్చ విత్తనములు తోటంతయు చల్లి విస్తరింపజేసితివేని వారల నీకు జూపగలనని చెప్పి ఎప్పటియట్ల తపసునకు వెళ్లెను.

అంత నారాజు యేటిపుచ్చ విత్తనములుచల్లించి యవి మొలక లెత్తగానేదాని స్పర్శదగిలినమాత్రమున నా యప్సరసలు పైకెగయ నేరక యచ్చోట తపించుచుండగా నమ్మహర్షి రాజుగారిని రప్పించి దివ్యజ్ఞానములిప్పించి యందువలన వాండ్లను జూపించి వారిదర్శనము చేకొన్న రాజు వారలతోమాట్లాడి యెవరనిదెలిసి ఈ యమరులు నుర

లోకమునకరుగ న్యాయములరసి ఏకాదశీవ్రతఫలము ద_త్తంబుగావించి ఆవ్రతమహాత్మ్యంబు తానెంచి మంచిదని లోకంబున చాటింప తాను తనతో చేరినరాజులున్ను, జనంబులున్ను, వ్రతంబుసమన్నుచు, శతవర్షములు జీవించుచు, మితములేని వైకుంఠపదవులందుచు, అకాలమరణంబులు లేక సుఖబునను డిరి యిట్లుండ యమపురంబు దిన దినంబున క్షీణాగతించెంది యముడు దిగులొంది పుద్యోగంబుపోని యాహా, యింతటిపనిపూని మనకు అధికారంబులేని కాలంబువాటి ల్లనేయని ఎంచి మహిషంబు నెక్కి మైజిక్కి చింతనుదక్కి నలుదిక్కులు నిక్కి నిక్కి నత్యలోకమునకేగి బ్రహ్మనుడాగిశిరమున్నపు చేతులుతేర్చి ఓజగత్సృష్టికర్తా! శారదాభర్తా! సంసారవిరక్తా! నన్ను బ్రోవవే నా చింతలు మాన్పవే నాకొలువు నిలువలేవేయని ప్రార్థించి యెదుట నిలువంబడి ఓ తండ్రీ, భూలోకంబున విదర్భదేశాధిపతియగు రుక్మాంగదుడు ఈ దేవతవలన యేకాదశీమహాత్మ్యంబు తెరిగి ఆక్రమంబు ననుష్ఠించుచు అకాలమృత్యువులందక శతవర్షంబులుపొందక స్వర్గంబునందు నున్నవారలు నాపురం బెవరున్ను అందిచూడరైరి నేనేమి చేయుదునయ్యను. నాకొలువు చాలించుకొనెదనని చెప్పిన యెముునిమాటలు విని విరించి యముని నూరార్చి నీవు యూరకపోయి జేరుము. వాని తపము బోగొట్టి నీపురంబు గట్టిపంపెదనని తెప్పి యమునిబంపె సింహాసనాసీనుండై అమృతకలశమెత్తి చేతనిడుకొని యక్ష కిన్నర గరుడ గాంధర్వాదిసురులు అసురులు నరులు తపోధనులు మొదలగు రాజశ్రేష్ఠులందరు వ్యామోహముమీరి కట్టినమనసునారి తపంబులేనారి నేమంబులుజారి నాకీరత్నమునే తేరియుండునట్లు సమోసుందరియగు లావణ్యవతియగు నొకజగన్మోహిని నిర్మాణించి నీవు మందరగిరి యందున శృంగారవనమున నవరత్న తూగుటుయ్యాలలో నపినా గానమున విన్నాణంబు గొనియుండుదువు యన నాసౌందర్య మోహిని అట్లె భూలోకమే తెంచి తూగుటుయ్యాలపై విహారించి వీణచేమించి మంచి గీతంబులుగావించి రాజునెదు ర్గాంచియుండెను. ఒక్కనాడు రుక్మాంగద మహారాజు పురజనులు మృగంబుల బాధకోర్వలేక రాజుగారితో విన్నవింపగా వారు మృగ వేటకై జని విపినమునడగిలినానావిధమృగంబులను

జంపి నాశముగావించి యెంతును నొకజంతువులేకచేసి గాలియున్నసమ
యమున బ్రహ్మదేవునిచే నిర్మాణించి విడువబడ్డ నొక మాయాజింక అ
చ్చోటికొచ్చి రాజుగారియెదుట నిలువగానే రాజుగారి దానిజూచి మో
హించి యాశ దీసియేవిధముననైన పట్టికట్టి మనప్రదేశమునకొని గారా
బమున పెంచుచుండ నెంచినవాడై బాణముసంధించివిసువగ నామా
యలేడి పరుగులిడి చెట్లమునుగునగూడి రాజుకెదుటనిలవబడి నృత్యము
లాడి విలిచెదు నామేణమునుజూచి రాజు తిరిమితరిమి బహుదూరము
పోయిపోయి సైన్యములు దిశలుమారి తానొంటరియై వనములోదగిలి
బడలి యెండకోర్వక తాపంబు సింపక చెమటలుపోక గుఱ్ఱమువిడచి
మఱ్ఱిచెట్టుక్రింద పరుండి నెమ్మది జెందెను

అట్టి సమయమున శ్రమనివారణాసమయమున మలయమారుతము వెడ
లినప్పుడు పుష్పములమీఁదబడినీళ్ళలోదిగిచల్లనిగాలితోవీచుచుండమున
మంచి సువాసనయు యింపుసుప్పుతిల్లునట్లు గుప్పుగుప్పున గప్పుచున్న
తావుల పీణానాఘ్రాణించి ఆహా యిదేటిగాలి విచిత్రమయ్యాంభైన యీ
అరణ్యంబు యీలాటిగాలియేద తెమ్మెరలుగానే యేదో నారీరత్నముం
డును కాబోలు ఓ [illegible] యిదేటిగానము చేగాన వీణాగాన మేళగానపతి
పలుపుచున్నది దాని నూడనలయుననదలంచి ఆచోటువదలి మెల్లన
గదలి గిరిదరిజేరి కంఠధ్వనివిని విస్మయంబంది మెల్లమెల్లన నప్పల్లవ
పాణియెదుటంనిలవంబడి దానిరూపురేఖలంజూచి ఆహా యిదేటి చంద
ము యిదెంతటి అందము మతిపోంతవిందనుని ఆనందమున మునిగిమ
ననుకరగి శ్రమనతోలగి విరహము చెలగి యిగి యింద్రాణియో సచీ
మతియో వనదేవతనో రంభనో మిన్నదని చంద్రుడు యీ అన్నవ
ముఖమునయున్నాడే యిది ముఖమా గాదుగాదు అలచందురుడే అను
కేంద్రుని చేతివిల్లుయేమారి యీభామామణి నొసటనుంచియున్నాడే
యిదినొసలేనా యిదికనుసన్న ముద్దులచెలగి వద్దికతోగాంచెడి అద్దము
లోగాదు యిది కపోలములే పూచినసంపెంగ నీనినాసారూపమైయున్న
యది యదిసంపెగనా యిదినాసికయేగందుమీరిన గిందు శంఖమ్మోదలా
మకరందమునాస్రహించి చేసి [illegible] యిది అధరమే వజ్రము
ణులశారులీరి గన్పట్టుచున్నవే యిదివజ్రములారధనములే యీ నళినిశి

గల శంఖవళిఁబోలినగళమా దీనివర్ణింప నావల్లకాదమా కుంభి కుంభం బులఁబోలిన కుంచకుంభము లన్యాకుంభములో బంగారు కుండలో పళపళని ప్రకాశించు మించుతీగ సొగసైనశరీరంబు బంగారుతీగెనోవన జమ్మ్యగరాజును జయించినజఘనమో యిది నడుమేనా తొండంబులో లేక యిది శాఖ్యతేరా నాళంబులోఁగూడిన అరవిందమో లేక యిది కరతలమో శృంగారమైనమెసెను రంభాస్తంభంబులో యిది తొడలేనా యని చాలా పితరిక్రింపుచు వేళ్ళు సొంపుచు మైసోకను తపించుచు పదియుందోచక వట్టి నిప్పకారుగుబాకుచుయున్నరాజుంగాంచి మోహిని సంతోషించియుండె రుక్మాంగదమహారాజని తెలిసి యిప్పుడు మనమోహంబున దగిలియున్నాడని నిశ్చయించుకొని లక్ష్యంబుంచక వీణవాయించుక యుండెను

అంతట రాజు కామోద్రేకితుండై నోర్వని తాపము గలవాడై సమీపంబుజేరి ఓయిందువదనా! సుందరనా! శృంగారసదనా! గజగమనా! సురతిమదనా! నివెవ్వరవు? ఏమి కుంచవచ్చితివి? యీనిర్మానుష్య యరణ్యంబున కేమిపని? నీపేరేమి? నీయూరెద్ది? నాదికతో ముద్దుగుమ్మా నాకు తెలియబరచుమనివేడ నారాజుంగాంచి ఓరాజా! నేనుసురనుగాను అసురనుగాను; యీవనమునయుండు వనదేతను గాను; నేను బ్రహ్మ నిర్మాణంబునబుట్టి బ్రహ్మపుత్రిని. నాపేరు జగన్మోహనాంగి. నేనుండు నది బ్రహ్మలోకంబు. నాకెందుందగిన భర్తలేక యీభరతఖండంబున కేతెంచి యీవనము అందు మనసునిలచి త్రిలోకుండైన రాచభర్తను వీక్షించి దైవభక్తిని మించియున్నదానను గావున ఏకాదశీవ్రత పవిత్రుండనైన భూపతి నాకిచ్చ నేసి నేనాతని వివాహంబుజేసికొని సుఖంబున యుండు దానననని మోహిని చెప్పినమాటను విన్న రాజు అతిసంతోషమున నా యింతింగాంచి ఓమదవతీ! యి దేవిదర్భ దేశాధిపుడను. నాపేరు రుక్మాంగదుడ. నేచేయునది ఏకాదశీవ్రతంబు నావూజవిష్ణుపూజ నాకాడంబర చునది మనునీతి దానిమునుకొని అతిథి అభ్యాగతులను పూజించి బీదలనుగారవించి పురజనులనాదరించి సత్యంబునేతలచి రాజ్యంబు నడిపించుచున్నాడను నేనేను రాకన్యను నాముద్దుగుమ్మాయని దానిహస్తంబు ముట్టబోయిన అది కఠినమనస్సుతో ఓరాజపట్టి! అట్టియుండుము ముట్ట

బోకుము. నాపట్టువినుము. నిపట్లుండునవేని నేనరికట్టి వివాహముకట్టిగా పెట్టుకొందునని చెప్పగా నారాజు కామపీడితుడై ఓ మదవతీ! యిదిగో సతిగ నిను జేరితి బల్కు నారీతిజరిగెద యని బలికిన బల్కుల విని యక్కులి కిదేనసమయమని తలచి ఓ రాజా, నాకొక ప్రతిజ్ఞ గలద దేమనగా వ్రతశీలుం డైన నీకు నాకోరిక ప్రకారంబున తప్పక జరుగవలయు నాకు వలసిన ప్పుడు వరంబొందువేడెదను అందుకొఱకుంబడి పుండరీకాక్షుని పాదంబు లెరుగ ప్రమాణంబు జేసి యియ్యవలయు. అట్లుచేసి నాయాజ్ఞను దాసి యుండువేని సందియంబులేక చిందులువొందక గావించుకొనెద యని వచింపగా విని రాజు ముందువెనుక గమనించక దాని మోనబలుకులు దెలియక అట్లె భగవంతుని పాదంబుల కెరుకగా నీవు కోరినపుడు నీ కోర్కెయగు వరములిచ్చెదయని ప్రమాణ మొసంగెను. అట్లు గైకొన్న మోహిని గాంధర్వవివాహంబు గావించుకొని సురతక్రీడల దేలుచు చాళీతులమీరుచు వనంబులవిశ్రమించుచు మందగితులనడచుచు మనోం డౌరులు చేతులూచుకొనుచు వనశాఖంబులాగగింపుచు సెలయేట్లవిహ రింపుచు తలగ్రిడింపుచు సంతోషంబున నుప్పతిల్లుచుయుండిరి.

అట్లు తనకు వశమైన మోహినింగాంచి ఓనారీరత్నమా! మనమీ యరణ్యంబునయుండుట బాగుగాదు మనరాజ్యంబున కేగెదము రమ్మని యాగుమ్మను వెంబడించుకొని తనపురంబుచేరగానే సంధ్యావళి గాంచి సంతసించి తనకొమారుడగు ధర్మాంగదునిబిలిచి ఓ కుమారా! పినతల్లి యగు మోహినీవల్లికిన్ని మీ తండ్రిగారికిన్ని వివాహ మహోత్సవంబు చేయవలసియున్నది గనుక వలయు సామగ్రియున్న ద్రవ్యంబులను ఆయత్తపరచి ఏబదియైదు దేశాధిపతుల కుత్తరంబులవ్రాసి ముహూ ర్తంబు నిశ్చయపరచి పురోహితుల రావించి పంపుడన నాసుపుత్రుండు కులపురోహితుల రావించి ముహూర్తంబు నిశ్చయించి సిబ్బందుల కెచ్చరించి వలయుసామగ్రులాగ్రహించి సైన్యంబుల రావించి యేబది యైదురాజులకు దెలిపించి పత్రికల లిఖితముజేసి బంపెను నట్టి ముహూ ర్తసమయము సంధ్యావళి తనసవతికి మంగళస్నానముల గావించి ఆభరణము లలంకరించి వస్త్రమునుగట్టించి పువ్వములనుబెట్టించి నట్టి రాజు గారిని చేయించి కళ్యాణమంటపమున నిలిపించి క్రమము తప్పక

హోమాదిక్రమములు చేయించి భూరికాహళ నాగస్వరాది వాయిద్య ములఘోషించి ధిమిధిమి యను ఆర్భాటముతో భూసురులాశీర్వదింప మునులు దీవింప దాసీజనంబులు నాట్యములు సలుప నగుడిమగుడి మహారాజులు క్షత్రియవరులు కొలువ రుక్మాంగద మహారాజు హస్తమునచే మోహిని కంఠమున మాంగల్యముధరింప మింట దేవదుందుభి మ్రోయింప యింద్రాదులు పుష్పవానలు కురిపింప రాజులు మొదలగు సభాసదులు జూచి ఆనందింప అతిమోహంబున [illegible] దీర్చి అంతఃపురము వేరొండమర్చి అందు మోహినినిజేర్చి తాను [illegible] పూర్వం దాగమంబులో తెలుపు యుక్తుగ సంభోగతెలుపు [illegible] భోగములు జంటలునూ నక ఏమరుపాటులేక స్నేహము మీరగ అతిప్రేమముతో మెలగుచుండిరి.

ఇట్లుండ రుక్మాంగద మహారాజు పుత్రుండగు ధర్మాంగదుడు రాజ్యభారముగైకొని మనుస్మృతి మొదలగు [illegible] ధర్మపరిపాలన చేకొని యున్న కాలము నెప్పటినట్లు ఏకాదశీవ్రతానుష్ఠాన దినమునకు ముందు నగరిచుట్టు చేరి గొట్టించే వాకు ప్రకారము తలవరులను పిలిచి తండోరా వేయించుడన వారును నతిభయభక్తి వినయపూర్వకముగా రాజాజ్ఞగైకొని గజముపైనెక్కి నలుదిక్కుల [illegible] ప్రాంగేగుచు [illegible] యేకాదశి [illegible] మలుని [illegible] వెలుపలంత మూచాటింపుచుండెను. అట్టిసమయమున రుక్మాంగద మహారాజు మోహావేశముగొన్న మోహినితో సుఖించు [illegible] వలయు చిహ్నములచే దానిని [illegible] సమయమున ఏకాదశీ ద్వాదశీ యనువివరములకు [illegible] ధర్మముగొని హరిహరీ యని దానివిడిచి నేలపైబడి నారాయణ నారాయణ [illegible] స్మరించుచుండా మెను. ఆసమయమున తెలిసిన మోహిని [illegible] యీ తని వంచించవలయునని తలంచి దగ్గిర దగ్గర వచ్చి గట్టిగ ఆలింగనము జేసి ఓస్వామీ! నేనొక కామిని [illegible] న్యాయమా యని చెయిబట్టిలాగెను అంత రాజు [illegible] జూచి [illegible] నాయందు కరుణించి నా తపంబులొనరించి [illegible] సవరించి యుండుమని వేడుకొన్న రాజుపైబడి గట్టిగ చేతులు జేర్చి రాగమ్మని యీడ్చి నన్ను శయ్యపై జేర్చి రతులు సడేర్చి నన్ను దూరార్చి ఆవల

వ్రతముగూర్చి తపముచేయుమని వేడగా రాజు వొల్లక యుల్లమునకోప
మల్లికొని పల్లవాధరిని జూచి మూడు దినంబులు నీముఖము నేజూడ
నొల్లనని చెప్పగా నామోహనకత్తియగు మోహిని రాజునుజూచి ఓరాజా
సత్యశౌచ శిఖామణి నీ చెప్పినట్లు విచెదనని చెప్పి యిప్పుడు యిట్టి తప్పి
బ్బులాడుచున్నావే యిదిన్యాయమా? నాకిచ్చిన ప్రమాణప్రకారము
నాకువలయు వరంబు లిప్పుడు ఇమ్మని యడిగెడ గా అట్లొ కేదికావలయు
నన్నను వాటికోసంగెదను నేడుగాని నాయింటి చెంతజేరి ఓకాంతుడా,
నన్ను కంతుకేళి నేలింప నాకు యిష్టపరము యిమ్ము యమ్మా యని
యడిగిన నారాజుజూచి వోసీ, నీవు నన్ను మదన కేళిగూడు వరము నిప్ప
మదేదిగోరిన తీరకని చెప్పగనుయింపుగు మాత్రము ఒనగూడనని బల్కిన
బల్కులువిని అక్కలికి యేమియుందోచక ఈరాజు మోసబోడని తెలిసి
యొద్దియుపాయమని కొంతసడవు నాలోచించి ఓ రాజా! నీవు మను
నీతిననుసరించి సత్యశౌచములు గమనించి విష్ణుపూజల మించి వ్రత
ముల పరిశీలించి పెద్దలపోషించి ప్రజలననుసరించి మాట తప్పనివానికి
నాయందు జేసిన ప్రతిజ్ఞ మరచి మారు బల్కుట న్యాయమా
యని మందలించిన యా మాటయానను గాంచి ఓసి, నట్ల క్రీడ నలుపు
టలుమాని తక్కినవాటికి నొడంబడెదనని చెప్పిన వినక నావ్రతభం
గము చేయ నీకు న్యాయమా ఓకాంత ఇదెంతటి వ్రతము, ఆడిన బాస
తప్పక జరుగుచున్న సత్యవ్రతము కంటె యెక్కుడు వ్రతమెందున్నదే
వాక్తదప్పినవాని వ్రతమెంత పరిశుద్ధమైనను నిష్ప్రయోజనమని తెలియ
లేవే నీవెరుంగని న్యాయములగలవే రమ్ము రమ్ము శయ్యపై కొమ్మకొమ్మని
నమ్మిన మోహముతో లాగిన మోహినింగాంచి ఛీ ఛీ విడువుము నన్నం
టబోకుమని కసరి చేతులువిసరి ఆతురమునగ్రోసి చాతుర్యముతో లచ్చి
మగనింగూడి ప్రార్థింపదొడంగిన రాజుంగాంచి ఓరాజా, ఇదేటివింత.
యెంతపనికొడంబడితివి నాకొసంగిన ప్రమాణమునకు బదులేదైన నా
కొసంగితివేని యూరకుండెదను లేక మగుడి నిన్నుగూడెదనని చెప్పిన
నక్కామినింగాంచి నీకువలయువాటిది యెట్టిదైననునడుగుము యిప్పుడే
నొసగెదనని చెప్పిన నది నాయభిప్రాయమునకు బమలుగా నీ కోమా
రుని శిరస్సిచ్చితేగాని విడువను. అటుల నిచ్చితివేని నాప్రతిజ్ఞకు సరికట్టు

కొనియెదనని చెప్పినపల్కులు రాజు చెవులకు ములుకులై ఆహా ఇదెంత టినిర్దయురాలు, నాకుగలవాడు నొకడు. వాడు అతి నీతిమంతుడునై పరోపకార కారుణ్యాది గుణశీలుడు. అట్టివానిశిరము నేలపాలయివ్వగలవా డనని దిగులొంది ముఖముకంది చింతలోగుంది యూరకుండెను.

దశమిమంటపమున రాజులందఱు చేతెంచి పురోహితులు మించి గాయకులు వెలసించి వేదవిప్రులు మరడించి సంతసమందమందరై యిక్ష్వాం గదమహారాజును యెదురుజూచిజూచి రాలేమిని ధర్మాంగదుడు అంతః పురముచేరి తనతల్లినిజగన్మోహిని నాజ్ఞానువీక్షించి కాలతామసమగు చున్నదని యెదురుజూచుచున్నారలు గావున శీఘ్రమునచని మజ్జ నకుడు రానికారణము లరసిరమ్మమ్మాయని నమస్కరించిబలికిన పలుకులువిని నాముద్దుకుమారా నెమ్మదిగొన్నమనంబుతో సవతి యిం టికేగి పతినింగాంచి అచ్చట జరిగినవృత్తాంతమెల్లవిని చింతలు గైకొని తనసవతింగని ఓయువతీవతి, మాటమీరకుగానని తెలిసిపొందిన నీతి మతీ నీకిదేమిటిమతి దుర్మదవతి సుమతివై వెలయుమని చెప్పినసంధ్యావళి పలుకులువిని నేనేమి అట్టి దురాన్యతమైన కార్యములకు నొడంబడి వారి మాటలను జవదాటలేను. నాకిచ్చియున్నవరములను మచ్చికతో వేడి తినిగాని మరేమిలేదు. అట్టివరమిప్పుడిచ్చుటకు పాలుమారి నామీద ఋణముబెట్టి మారాడకయున్నారు. వినుమమ్మా మును హరిశ్చంద్రుడు పుత్రునివిడచి భార్యను నొరులకొప్పగించి తా నరణ్యము విహరించి వీరబాహునకు వ్రాడిగము లొనరించి పలుకిష్టముల చెందిన కారణమేమి సత్యమనెడిశౌచము తప్పరాదనియు యిక్ష్వాకువంశమునకు గౌరవము పోరాదనియు క్షత్రియులశౌర్యము విడువరాదనియు ఖ్యాతియగు ధ్వజ ము నేలపడరాదనియు వారలు చెప్పినమాట తప్పక జరిగిరి. అట్టి కుల మున అవతరించినవారిటుల జరుగకయుండినచో అపఖ్యాతిచెంది గౌరవ హానిపొందియుందురు. ఇది వారికి తెలియపరచుమమ్మాయని మోహిని జెప్పిన వచనంబులువిని తన యంతఃపురముచేరెను.

అటులవచ్చిన తల్లింగాంచి నచ్చోటవృత్తాంతమెల్ల తెలిసితల్లితో పినతల్లి గృహమునకేతెంచి ఆమెకు నమస్కరించి తండ్రికి వందనంబిడి అయ్యా, మననెయ్యము విడువరాదయ్యా చయ్యన తెమ్ము నాశిరము

నిమ్ము వ్రతముగైకొమ్ము. అని స్వర్గమని చెప్పిన పుత్రునివచనములువిని దిగులుబడి యేమియు దోచకయున్న తండ్రింగాంచి ఓపితా, ఇదేటివెత. ఇది కులమునకురోత మాను మన తాతముత్తాతయగు శిబిచక్రవర్తి పావురమునకై కేటకానికి తన శరీరమందలి మాంసమును ఇవ్వలేదా అటులచేసి సూర్యవంశమున సత్యమునకు ధ్వజముగ నిలిపి కాలము గడిపిరి. మానమాటులచేయ వెను దీయుట కాదా ఓతండ్రీ, నాపిన తల్లిగారికొసంగిన వాగ్దత్తమురీతి జరిపింపవలయు తండ్రికిగల అభిప్రాయమునే పూర్తిచేయుటకు పాటి తనయుఁడు పుత్రుఁడై జనించినందున నాకేమి గౌరవము మహాపుణ్యకాలమగు ఈ ఏకాదశిపుణ్యదినసమున నాశిరము నిచ్చి నాపినతల్లిని మెప్పించుటచేత మనకుగల గౌరవమున్ను కీర్తియు భూనభోంతరములువెలయు నాకున్ను యెక్కువైన పదవిగలుగును కావున తండ్రీ నాపలుకుల నాలకించి నాశిరము ద్రుంచి నాపినతల్లినిగారవించి తమసత్యపలుకులు నిలిపించి ఖ్యాతులు మొలిపించి నీతులు చల్లించి సుశీలవ్రతమును గమనింపుడీయని పలికిన పుత్రునింగాంచి దుఃఖముపోనిచ్చి ధైర్యమవలంబించి చే ఖడ్గమువహించి తనభార్యయగు సంధ్యావళినిపిలచి ఝుడియకు పట్టుడి సత్యముగట్టుడి మోహమునుబట్టుడీ యని దీన వచనములుబలికిన తోక్కలుకొని ఝుడియును తనపుత్రుని భద్రముగా గట్టిపట్టుగా పట్టుకొనియె ఇంతలో నా సుకాంగద మహారాజు ఖడ్గంబుచే వానిశిరము తెగవ్రేయగా శిరము తెగలేక పుష్పదామ మొందు తటాలున పడెను అదిచూచి విస్మయమంది నారల రాజు రెండవతూరి తలగొట్టనారంభించె నా సమాత్రమున ఆకాశమున అశరీరివలె సచ్చిదానందనిర్మలస్వరూప నిత్యానంద యాళభక్తరక్షకుండై తెంచి ఓరాజా, విడువుము విడువుము నీవుచేయుగార్యములు సమాహాత్మ్యము గంటిమిగంటిమి నీవు మహాసత్యవ్రతుండవు నిభార్య అతిసుగుణముగల పతివ్రతయు కులభూషణియునగు శుభ్రనతియు మేగదప్పని నీపుత్రుండు యుత్తముండు మీరుచేయువ్రతములు మెండు ఇట్టిదిచూచుటే మాకన్నులకు పండు అని తెలిపి ఇదిగోవచ్చుచున్నరత్నఖచితమగు రథముపైనెక్కి వైకుంఠము జేరి సుఖమానయు రమాకాంత యాజ్ఞాపించిన ప్రకారమున రథమునెక్కి గరుడవాహనునిదర్శించి వైకుంఠమును జేరిరి. సిరితరశయానందమగునిత్య

పదవులంది సుఖంబున దీర్ఘాయుష్మంతులైయుండిరి. గావున లోకములోన ఇంతులు పతులమాట మీరక వారికి హితవుగా జరుగుచు ఉపచర్యలచేయుచు సదా పతిభక్తిగలిగి దైవముగాభావింప పతివ్రతయను నామమునవహించి లోకులు భూషింపజేయుగువారలై నా సంధ్యావళిపొందిన ఖ్యాతియు గౌరవమును విష్ణుసామ్రాజ్యపదవియు జెందుదురు.

సంధ్యావళీ దేవి ప్రభావము ముగిసెను.

శ్రీరస్తు.

మహాపతివ్రతామాహాత్మ్యంబను

స్త్రీభక్తవిజయము.

౭. చారుమతీదేవి ప్రభావము.

ఆదికాలమున భూలోకమునందు ప్రసిద్ధికెక్కిన శోణపురమను పట్టణమున వేదాగమనములంది వేదవిప్రుండని పేరువహించి మంచి గుణశీలములనుచెందిన కౌండిన్యుఁడను భూసురుండుండెను. అట్టివుత్తమ బ్రాహ్మణునికి చిత్తశుద్ధియు, నిత్యసేవయు, నిర్మలపతియు, పతివ్రత

యునగు చారుమతియను శ్రేష్ఠమగు పత్నిని గలుగు. ఆయింతి ప్రతిదినము
ను వుదయమున లేచి శౌచములుదీర్చి స్నానసంధ్యాదులుదీర్చి మగనిగూర్చి
పూజలీడేర్చి పాదపద్మములు జేర్చి తనకన్నుల కద్దుకొని అత్త మా
మలకు చందనమిడి మంగళములుగొని మగనికొని వంటకముల చేకొని
తయారై యుండుకొని అత్తమామలకు మగనికి వుపచర్యలు చేసుకొని
వారిచే మంచి విశ్వాసము గనుకొని నాయూరంతయు ప్రసిద్ధిజెందుకొని
నింటుకాపురము జేసుకొని మంచివిఖ్యాతిగొని భర్తను పోషించుకొని
అతనిని సదా పూజించుకొని మనసు నెమ్మదిగొని నమ్మిన వేడ్కతో
బహుకాలము గడుపుచుండెను.

ఇట్లు మహాపతివ్రతయు సుజనమిత్రయు గుణపాత్రయు భర్త
పాదప్రీతియునగు చారుమతీదేవి నొక్కనాడు గృహకృత్యములుదీర్చి
భర్తను శయ్యపై జేర్చి సురతక్రీడలీడేర్చి తాను నిద్రించుచున్న సమ
యమున తత్స్వప్నమున వైకుంఠవాసియగు విష్ణుదేవుని భార్యయైన
లక్ష్మీదేవి వరలక్ష్మీస్వరూపము దాల్చి యెదుటనిల్చి ఓయీ, మద
వతీ కులవతీ యాత్మీయని నీవంటియింతి యెందును గానను. నీపతివ్రతా
మహాత్మ్యము నామనసునెమ్మదిగొని యింటికివచ్చితి నన్నుగనుమా,
నాపేరువినుమా, నాపలుకులు గైకొనుమా, విడువుమా అని చెప్పదొడం
గెను. ఓచారుమతీ, యేను యక్షకిన్నరకింపురుష గరుడగాంధర్వాది
దేవతలును, బ్రహ్మాదిమునులును పూజించు సాక్షాత్ వైకుంఠవాసుని
సుపత్నియైన వరలక్ష్మి ననుదానను. నిన్ను మెచ్చి యింటికి వచ్చి
వలయు వరముల నిచ్చి మెచ్చికలు మెచ్చి సుజ్ఞానములఖ్యాతి వెలసిల్లు
దువుగాకగావున ఓచారుమతీ, నీకేదివరము వలయును నాకడనికోరుముతీరక
చేరుపై యొసంగెదనని చెప్పినమాత్రమున చారుమతీదేవి లక్ష్మీదేవిం
గాంచి మంచి తామరపుష్పములకు నమస్కరించి మనోపుష్పములు సమ
ర్పించి అంగీకరించి శిరమువహించి ఓ దేవీ, నాపుణ్యవశమున తొలిజ
న్మఫలమున గానరాని నీపాదములను నేప్రత్యక్షముగ కన్నులారగాంచి
తిని. ఇంతటిభాగ్యమిచ్చిన నాకియింతకన్న వేరొండువలయునే, నాకిది
చాలునే, నాతపమీడేరెనే, నానోముఫలించెనే, నాపుణ్యము సమకూ
రెనే, యింద్రాదిమునులు గానరాని నీ రూపస్వరూపములును ప్రత్యక్ష

మునగంటినే, నీపలుకులువింటినే, నిన్నుంగై కొంటినే, నీసేవకొంటినే,
ఇంతటిపుణ్యఫలం బేదిగల్గును నాయదృష్టము మంచిదికాబోలుగావున
ఓ అమ్మా నెన్నునిగునమ్మా పూగొనమ్మా యిమ్మనవణియందు ప్రియము
నిచ్చి యిమ్మహి మెచ్చ యిచ్చతో వచ్చి నను మెచ్చి దర్శనమిచ్చినదే
చాలుచాలు అయినను నీవు నాయందనుగ్రహించి యిట్లె నాపట్లయెడ
బాయక తడబాయక నేనొడంబడ వేడునప్పుడెల్ల నోపల్లనాగరీ మెల్లన
వచ్చి నిత్యపచల్లి దర్శనమిచ్చి యేగుచుండవలయు. ఇదేవరము నాకో
సంగతివేని పరమపవిత్రనైయుండుమని చెప్పిన చారుమతీ దేవిం గాంచి
వరలక్ష్మీదేవి సంతోషించి నీపట్లవిదనాడని విశ్వాసమును ఆదరణయు
కృపయు దయయుగలిగియున్నదానను నీభక్తివిశ్వాసములు నాయుల్ల
మును చల్లగ చేయుచున్నవిగావున నీయందు సదాకాలము నేను వసించి
నీదుసిరులమార్పించి మంచిదిచేయ నుద్దేశించియున్నాను గావున నేజెప్పె
డిదానినివినుము. నీవట్లు జేయుమదేమనగా, భాద్రపదమాసమున వచ్చు
పౌర్ణమికి ముందు శుక్రవారం దినమున దయమున లేచి స్నానసంధ్యలదీర్చి
మడుగులమర్చుకొని యిల్లుశుద్ధిచేసి వాకిళ్లుకడిగి ముగ్గులుంచి నాలు
గుకంబములు నిలిపి పచ్చనితోరణములు గప్పి మామిడితోరణములుగట్టి రం
భాస్తంభములుకొట్టి యిక్షుఖండములుగట్టి పండిరిలో పచ్చబియ్యము
తో మంచి ముగ్గులువేయించి శుద్ధముగుపీటనుంచి దానిపై అరటాకు
నుంచి పచ్చబియ్యము పడినాలుగుపోయించి దానిహస్తముతో జపించి
పంచకోణముచేసి భక్తినిడాసి కలశముపెట్టి అందులో స్వర్ణముతోనై
నను రజతముచేనైనను తామ్రముతోనైనను నావలె ప్రతిమనొకటి
చేయించి ఆకలశములోనుంచి అందుపై మామిడిచిగుళ్ళను, మేడిచిగు
రులు, మోదుగవేళ్ళను, వటపత్రములును, రాగిచిగుళ్ళను బెట్టిఆమధ్య
నారికేళముంచి కుంకుమాక్షతలుబెట్టి పసుపు బూసి పువ్వులు జుట్టి
నల్లగాజులు నల్లపూసలు చెవ్వాకు మవ్వెలుంచి దినుసుకు తొమ్మిది
వంతున ఫలహారములను జేసి అవ్వోటసమర్చి భోజనములు పదార్థము
లును పిండివంటలును పచ్చళ్ళు పాయసములును అప్పళములు నిప్పట్లు
జేసియుంచి అరటిఫలములు తొమ్మిదివంతున నియమించి నూలిపోగులు
తొమ్మిదివంతున గుణించి తొమ్మిదిముళ్లు బెట్టించి పసుపుచాయబట్టించి

కలశమున కెదుటబెట్టించి కర్పూర ధూపదీప నైవేద్యములతో తాం
బూలాది షోడశోపచారములు గావించి సూత్రము నుధరించి బ్రాహ్మ
ణోత్తముల పూజించి వారలచే ఆశీర్వచనములంది ఆరాధించి పండు
ఫలహారముల వృత్తి సవిప్రులకు అర్ఘ్యమిచ్చి తాంబూలదక్షిణ లొసంగి
ప్రదక్షిణముగావించి మిగిలినవారలకు బంధుమిత్రులకొసంగి నీవు కుశల
మునకెదుట నా రేయి నుంచుకుండి నా మెప్పుకగూడియుండువేని ధన
కనక వస్తువాహనాది అభ్యున్నతులు గలిగి పుత్రులను వడసి ఎన్నరాని
భాగ్యవతివై మిస్సుచుందువని చెప్పి మంచివరము లొసగి అంతర్ధా
నమై నావరలక్ష్మీ దేవి పోయెను

అంత నా చారుమతి నిద్రబట్టి ఎప్పుడు తెల్లవారునో యని మెదు
రుచూచుచు తెల్లవారగానే లేచి మగనిదగ్గర జేరి అత్తమామల
జేరి తన బంధువులతో సహా రాత్రి తానుగన్న కలను వివరముగా
వారలతో చెప్పి సంతోషించుచు చారుమతివిస్మయంబంది ఆహా, ఈచారు
మతి అదృష్టవశము ననుగ్రహించువారలు ఎట్టివారికి గలుగని యిట్టి వర
మనుష్టించుకొని శ్రీవరలక్ష్మీకోయి యెంతటి యిష్టురాలోయని
వొండోరులు తమలో తాము చెప్పించుచు దీని పుణ్యమే పుణ్యమని
ఎంచుచు అత్తమామలు సంతోషించుచు మగడుపొంగుచు నుండ,
తమ పురోహితులరావించి గంధాక్షతలిచ్చి భాద్రపద పౌర్ణమి ముందు
వచ్చెడి శుక్రవారమెప్పుడని యడుగ వారు రేపు గాబోయ్యెడి శుక్ర
వారమేయని నుడివిరి ఆదినము రాగా ఆనందించి చారుమతి మగని
వుత్తరవుపొంది అత్తమామలనుసరించి బంధుమిత్రుల రావించి వల
యుసామగ్రులు తెప్పించి పందిరి వేయించి వరలక్ష్మీ దేవిని స్థాపించి వరుస
క్రమముగ షోడశనామములతో పూజించి తోరణములు గట్టుకొని
బ్రాహ్మణపూజలు జేసి దక్షిణ తాంబూలాదులొసంగి పండు ఫలహార
ముల బంధువులకు మిత్రులకు నొసంగి మనసు సంతుష్టిగావించి అత్త
మామల మెప్పించి మిగిలిన శేషము తానుభుజించి సుఖించుచుండెను.

ఇట్లు నతిభయభక్తి శ్రద్ధలతో చేసినపూజ లందికొన్న వర
లక్ష్మి ఈచారుమతీదేవి కిట్టుల అతివాంఛగలదియై దానికరుణాకటాక్ష
వీక్షణ్యమును ఈచారుమతిపై కొంతచల్లగానే నాచారుమతియింట

బంగారు పళ్ళెరంబులును బంగారుగిన్నెలును బంగారుబిందెలును వెండి
తో వంటపాత్రలును రత్నములు చెక్కిన పూజాపాత్రలును, మణులు
పొదిగిన పూజామంటపములును, పగడకంబంబులును, మకరతోరణము
లును ప్రకాశమానంబులై వెలుగ నెందుజూచిన రత్నంబులు రాసులు
రాసులుగా నుండుటయు, బంగారు టంకములు బారిగా నుండుటయు
మేడపై మేడలును, వస్త్రములపై వస్త్రములు, గజతురగసమూహము
లును, దాసీజనంబులును, సేవకులును, అనేకములుగా గలిగి యెన్న
రాని యైశ్వర్యమున మిన్నును పన్ను గనవచ్చిన యన్యులకు క్రన్నన
సొమ్ములిచ్చి ఆదరించుటయు అతిథి అభ్యాగతులకు వలయు నిచ్ఛా
భోజనంబులిడుటయు, యోగులను బిలిచి సత్కరించుటయు వధువుల
చేయించుటయు, పెండ్లిండ్లొనర్చుటయు, సత్రములు కట్టించుటయు,
చావడీలు నియమించుటయు, చలిపందిళ్ళు పెట్టించుటయు, అన్నదాన
ము చేయుటయు, వేదాధ్యయనమున వినిపించుటయు జీర్ణాలయముల ను
ద్ధరించుటయు, దేవాలయములను ప్రతిష్ఠ చేయించుటయు, గోబ్రా
హ్మణుల నాదరించుటయు, శిశువులను పోషించుటయు నొసగు
దానముల నుదారత్వముగలిగి ప్రతిదినము మహాలక్ష్మీదేవిని ధ్యానిం
చుచు పతిభక్తి గలిగి భర్తను పూజించుచు నతిథిసత్కారముల నాదరించుచు
యున్న యట్టి పుణ్యాంగనలకు చూడగ శ్రీదేవి పుత్రులను పుత్రికలను
బడసి యెన్నరాని సంసారమునకు గలిగి సంతతీసమృద్ధిగా చిరకాలము
జీవించుచుండి తుదకు అఖండమైన విష్ణుసాయుజ్యమునంది యవ్వలను
భర్తతో గూడి మరుజన్మము లేక నుండెదరు గావున లోకమున స్త్రీలు
తమతమ భర్తలే దైవమని దలచి పుణ్యకార్యములు చేసి సత్యవ్రతముల
గలసి పాతివ్రత్యము దెలిసి నడచుటచే యీ భానుమతి పొందిన ఐశ్వ
ర్యములు పొంది మతాచారపరవులంది పిదప పుణ్యమున మగడున్న పై
సాయుజ్యము జెంది యెన్నరాని సుఖంబుననుందురని గౌతమ గార్గేయ
శుకశౌనక గోరక నారద పౌండ్రీక పరాశర వాల్మీక వసిష్ఠాదులు వక్కా
ణించియున్నవారలుగావున దీనిజదివినవిన్న పుణ్యపురుషులు తమభార్య
లకు యిందుగల రీతిని విన్నవించి వారల హితవుపరచం గోరెదము.
అట్టి పుణ్యవంతులగు యువతీరత్నములు మునులమాటలు దప్పక మను

నీతిజారక సోమరితనములేక పతిభక్తి మీరక అత్తమామల మీరక నుండి పతిభక్తియు దైవపూజయుగల్గి చరింపవలయును.

చారుమతీదేవి ప్రభావము ముగిసెను.

శ్రీరస్తు.

మహాపతివ్రతామాహాత్మ్యంబను

స్త్రీభక్తవిజయము.

౮. దేవహూతీదేవి ప్రభావము.

కృతయుగంబున త్రిమూర్తులలో నొకడగు బ్రహ్మదేవుని యనుమతంబున ప్రజలను సృష్టిజేయుటకొరకై కర్దముఁడను మునిశ్రేష్ఠుఁడొక్కఁడు సరస్వతీనదీతీరంబున బదివేల దివ్యసంవత్సరములు తపముగావించె అట్టితపఃప్రభావంబున నాగర్దముండు స్వాయంభువ మనువు కూతురగు దేవహూతిని వివాహము జేసికొనెను. అంతట యా దేవహూతీదేవి పరమేశ్వరునకుం బార్వతీదేవి ఉపచారము జేయునటుల త్రికరణశుద్ధిగా పతియే దైవంబనిభావించి ఉపచారముసేయుచు నతనికి బ్రియము బుట్టునట్లు మృదుమధుర వాక్యంబుల బలుకుచు నతనిమాటల

కర్దమూడక, కామ క్రోధ లోభ మోహ మదమాత్సర్యములను నారు గుణములం జేరక శమదమాది సుగుణంబులచే నెప్పుడు తన ప్రాణనాథుని కనుకూలంబుగ నడచుచుండెను.

ఇట్లు అనేకరాత్రములు పతికి నుపచారంబు చేయుచు పతిని పరబ్రహ్మస్వరూపంబుగ ధ్యానించుటవలన మిక్కిలి కృశించి శరీరమునందు కాంతిహీనమైనను దృఢములేక బలహీనముగా నుండుటచే నట్టి భార్యం జూచి మిక్కిలి జాలిం బొంది కరుణారసాంచితాత్ముఁడై యోసతీ, పతి నగు నన్ను దైవసమానముగా భావించి రేయింబవలు త్రికరణశుద్ధిగా బూజించుచును తద్ధ్యానంబున నుండుటవలన మిక్కిలి బడలితివి. నిర్మలమగు మనస్సుతోడం గూడిన నీభక్తికి నేను సంతోషించితిని నీకైంకర్యంబున సార్థకంబయ్యె. గావున నిష్టమైన వరంబు లిచ్చెద కోరుమని కర్దమునకు పల్కగా నా దేవా, కామక్రోధాదులం గూడి క్షణభంగురంబగు నీటిబుగ్గవంటి సంసారము నందు జీవన్ముక్తిం బొందు నుపాయమెట్టులుంగక వినోదశూన్యలై నేను నీవు నాయది నీయది యను భేదభావంబులుబొంది నానావిధంబుల నలయు నిజీవుండు నెట్టి మహాత్ముని భజనంబున పునరావృత్తిరహితంబగు బ్రహ్మానంద పదవిం బొందునో యే పుణ్యపురుషుని తత్త్వోపదేశంబున దావాగ్నివలన ఈషణత్రయంబులను యడవుల దహింపంబడునో యే పుణ్యపురుషుని పదారవిందములు దర్శించినమాత్రంబున భవబంధంబు లెడబాయునో యెవ్వాఁడు సచ్చిదానంద స్వరూపుఁడో యెవ్వాఁడనంతుఁడో యట్టి పరబ్రహ్మంబు నాకడుపునం బుట్టునట్లు వరం బిమ్మని దేవహూతి వేడె.

ఇట్లు వేడగా నాకర్దముం డట్టిపతివ్రతాశిరోమణిం గని కాంతా, నీవిట్టి విజ్ఞానస్వరంబగు వరంబుఁగోరితివి. ఈప్రశ్నంబు వినుటవలన నాకును శ్రవణానందంబయ్యె. బ్రహ్మాదులకైన నలవిగాని సత్ఫలంబులఁ గోరితివి. అట్లే కొన్నిదినంబులలో నిగమగోచరుండును, ప్రణవస్వరూపుఁడు నగు భగవంతుండు నీకుం బుత్రుండై పుట్టు. నతనివలన దత్త్వోపదేశంబులవిని సాయుజ్యపదవిం బొందెదవని వరంబిచ్చె నంత నా దేవహూతి దేవికి ప్రణవస్వరూపుండును, నాదబిందుకళాతీతుండును నిరపతీసుఖదాయకుండునగు విష్ణువు కపిలుడను నామధేయంబుతోఁ బుట్టె.

నట్టి పుత్రుని పరబ్రహ్మంబని యెఱింగి సాష్టాంగదండప్రణామం బాచ
రించి యనేకవిధంబులం బొగడి యతనితో దేవహూతి యిట్లనియె.

దేవా, నీకు దండ్రియు నాకుం బ్రాణేశ్వరుండు నగు కర్దమప్రజా
పతిచే తత్త్వలక్షణం బెఱింగి జరామరణవర్జితంబును భవభయ నివార
ణంబునకు కైవల్యపదవిం జేరునట్లు నాకొక్క వరం బిచ్చె గాన నట్టి తత్త్వ
లక్షణంబు వేఱు వేఱు నెఱింగించి కృతార్థురాలుం జేయుమని ప్రార్థింప
గా నా కపిలుండు తల్లి బుద్ధికి గోచరంబగునట్లు విన్నవించెద సావధా
నవై వినుమని యిట్లు చెప్పందొడంగె.

అనాత్మ యాత్మస్వరూపం బెఱింగింతు వినుము. పరంజ్యోతియు
ననాదియు నగు పురుషుండు పరమాత్మస్వరూపుండు, గుణరహితుండు
ప్రకృతిగుణవిలక్షణుండు, ప్రత్యక్స్వరూపుండు, స్వయంప్రకాశుండు,
నట్టి యాత్మ ప్రకృతింబడసి మాయాస్వరూపం బగు నీ ప్రపంచముతో
నెప్పుడు సంయోగంబునొందు నప్పుడు గుణత్రయాత్మకుండగు. వాడే
జీవాత్ముండనంబడు. నట్టి జీవుండు పృథివ్యప్తేజోవాయురాకాశంబులని
యెడు పంచభూతంబులం గూడి దేహియై సంసారబద్ధుండై పరతంత్రుం
డునై తనకుదాను వర్తింపనోపునది యొక్కటియు లేక పరిభ్రమించు
చునుండు. కర్తృత్వంబులు ప్రకృతివిలక్షణుడైన పురుషుని నీవనియు
నెఱుంగందగు. మఱియు దేహతత్త్వం బెఱింగింతువినుము: తల్లీ, త్వక్కు
చక్షువు, శ్రోత్రము, జిహ్వ, ఘ్రాణము అను జ్ఞానేంద్రియంబు లైదు
ను, వాక్పాణి పాయూపస్థలనెడు కర్మేంద్రియంబు లైదును, ప్రాణా
పానవ్యానోదాన సమానంబులను వాయువు లైదును, శబ్ద స్పర్శ రూప
రసగంధంబులను విషయంబు లైదును, మనసు, బుద్ధి, చిత్త, అహంకార
ములను నంతఃకరణములు నాలుగుం గూడి యిరువదినాలుగు తత్త్వంబు
లనంబడును. ఈశ్వరుండు సత్త్వగుణప్రధానంబైన మాయతోడఁ గూడి
తమోగుణప్రధానంబగు మాయను వీక్షించెను. తమోగుణప్రధానంబై
మాయతోడం గూడిన చైతన్యంబువలన సాత్త్విక రాజస తామసంబులను
త్రిగుణాత్మకంబగు నాకాశంబు పుట్టె. అట్టి యాకాశవిశిష్టచైతన్యంబు
వలన త్రిగుణాత్మకంబగు వాయువు పుట్టె. ఆ వాయువిశిష్టచైతన్యంబు
వలన త్రిగుణాత్మకంబగు తేజస్సు పుట్టె. తేజోవిశిష్ట చైతన్యంబువలన

త్రిగుణాత్మకంబగు జలంబుపుట్టె జలవిశిష్ట చైతన్యమువలన త్రిగుణా
త్మకంబగు పృథివిపుట్టె నివి పంచీకృతభూతంబులనియును, సూక్ష్మ
భూతంబులనియును, తన్మాత్రలనియును చెప్పబడును. త్రిగుణాత్మకం
బులగు సూక్ష్మభూతములందు ఆకాశముయొక్క సాత్వికాంశమువలన
శ్రోత్రేంద్రియంబులును, వాయువుయొక్క సాత్వికాంశమువలన త్వగిం
ద్రియంబును, తేజస్సుయొక్క సాత్వికాంశమువలన చక్షురింద్రియం
బును, జలముయొక్క సాత్వికాంశమువలన జిహ్వేంద్రియంబును భూ
మియొక్క సాత్వికాంశమువలన ఘ్రాణేంద్రియంబును బుట్టెను. యీ
పంచభూతములయొక్క సాత్వికాంశసమష్టివలన నంతఃకరణంబు పుట్టె
యది వృత్తిభేదంబుచేత మనోబుద్ధిచిత్తాహంకారములాయెను. ఇందు
మనస్సు చిత్తంబునుంగూడి యొక్కటియగు బుద్ధియు నహంకారము
నుంగూడి యొక్కటియగు నివి నే సగుణబ్రహ్మసంస్థానంబని చెప్పంబ
డును. అన్నా మాటయును ఇరువదియైదవతత్వంబును జెప్పెద వినుము.

కాలంబనువాని నే పంచవింశతత్వంబుగ చెప్పబడును. దీనిని గొం
దరు పురుషనామ్యుండైన ఈశ్వరుని కాలపౌరుషంబును కాలంబని యం
దురు అందు నహంకారమోహితుండై ప్రకృతినొందు జీవుండు భ
యంబుజెందు ప్రకృతిగుణసామ్యమువలన వర్తించి నిర్విశేషుండగు
భగవంతుని చేష్టావిశేషంబు దేనివలనంబుట్టునో యదే కాలంబని చెప్పం
బడును అదియు జీవరాసులంతర్గతమై యుండునప్పుడు పురుషుండని
యును, వానిబహిర్గతంబై యుండునప్పుడు కాలంబనియును చెప్పుదురు,
దీనినే నిర్గుణబ్రహ్మనంసారమనియు నందురనిపల్క నంత నా దేవహూతి
దేవా భక్తియోగము నెఱింగింపుమని వేడగా కపిలుం డిట్లనియె.

తల్లీ వినుము సతికి పతియును వాడే పరమాత్ముండు. అట్టి మగని
చరణారవిందములను హృదయమున నిల్పి నిర్మలమతులై శాంతశమద
మాదిసద్గుణములంగూడి మహనీయులగు యోగిజనమువలన పాతివ్రత్య
ప్రభావమును శ్రవణానందముగ వినుము, సట్టి పతికిజేయు నుపచార
కర్మములవలన గలుగునట్టిఫలంబును మరింగోరక సర్వము భర్తృప్రీతి
యనిభావించి నిష్కామనయై యెవతె చరించునో అట్టిస్త్రీ యణిమాద్య
ష్టవిభూతులంగూడి యప్రమేయమును సదానందవిభవము నగు కైవ

ల్యపదవింబోయెదు అనిన్నా మాటకు చెప్పెద వినుము. చుట్టములు దొంగలు సుతులు ఋణస్థులు సతీపతులు సంసారకారణభూతములు ధనము లస్థిరములు దేహము లతిచలనములు జనము క్షణభంగురము, ఇతరులు కార్యార్థులు కావున నెట్టివారును నిహలోకసుఖము శాశ్వతము గాదని యెఱింగి సదా భగవద్ధ్యానము సేయుచున్న కర్మఫలములంటోరక యుండవలయును. అట్లుండువానికి కైవల్యము యుగచేతి వుసిరికాయవంటిది యగునని యని చెప్పగానే నా దేవహూతి పుత్రుంగని దేవా, నా పూర్వజన్మవశమున బ్రహ్మస్వరూపుఁడగు నిన్ను పుత్రునిగని నీ దివ్యపదారవింద దర్శనము చేసితిని. అంతేగాక నీచే జరామరణ వర్జితమగు యాత్మతత్త్వమును, దేహతత్త్వమును, భక్తియోగమును, పాతివ్రత్య ప్రభావమును శ్రవణానందముగ వింటిని. మోక్షపాయమునుం గంటినని యనేకవిధముల బ్రార్థించి భక్తిశ్రద్ధలతో పతిభక్తిం జరిపి యిహలోకమున నలవిగాని సంపద లనుభవించి తదనంతరము చిచ్ఛక్తిస్వరూపమగు పరబ్రహ్మమునం దైక్యమయ్యె. కావున నో సత్యభామా, పతులం బరమాత్మస్వరూపముగా భావించి త్రికరణశుద్ధిగా బూజింపుము, అహంకారము విడచి యరిషడ్వర్గములం గూడక, ఈషణాత్రయము లణచి శాంతిశమదమాది సద్గుణములం బడసియుండువేని నీ పతులందఱు నీకు వశ్యులై యుండుటయే గాక సమస్తవిభవము లందున తుది సద్గతిం బొందగలవని చెప్పెను. గావున ఇంతులు తమపతులను దైవముగాఁ దలంచి వారికెదురాడనక వుచితములే చేయుచు హితములు బల్కుచు గౌరవములు జూపుచు యుండుటే పతివ్రతలకు ముఖ్యమని యెఱుగవలెను.

దేవహూతి దేవి ప్రభావము ముగిసెను.

శ్రీ ర స్తు.

మహాపతివ్రతామాహాత్మ్యంబను

స్త్రీ భక్త విజయము.

౧. అనసూయాదేవి ప్రభావము.

పూర్వకాలమున సప్తఋషులలో నొక్కడగు అత్రిమహాముని త్రిమూర్తులును యత్యాశ్చర్యమునుం బొందునట్లు అనేకదినములు తపముగావించి అన్నియాశ్రమములలో గృహస్థాశ్రమమే శ్రేష్ఠమనిన్ని అట్టియాశ్రమము సకలధర్మముల కనుకూలమయినదని దలంచి సుగుణవతియును మిక్కిలి సౌందర్యముగలదియునగు అనసూయ యను కన్యకను వివాహము జేసుకొనెను. అంతట నాయనసూయాదేవి తనపతిని దైవసమానునిగా భావించి ప్రతిదిన ముదయమునలేచి భర్తపదారవిందముల ధ్యానముసేయుచు తీర్థమాడి పరిశుద్ధమగు వలువంగట్టి, వస్త్రాభరణాద్యలంకారముల నెప్పుడుంగోరక శరీర పోషణమును నపేక్షింపక శుచిర్భూతురాలై మనోవాక్కాయకర్మములను త్రికరణశుద్ధిగా పతిపదారవిందములం బూజించి మగడులేవగానే అతని అనుమతి వడసి వంటశాలకుంబోయి పతికనుకూలమగు పదార్థముల వంట నియమించి అతిథి అభ్యాగతులం భక్తివిశేష

మునం బూజించుచు ప్రాణనాథుని మాటల కడ్డంబాడక రాత్రిం బగలు నతనిమనస్సునకు ప్రియము బుట్టునట్లు నుపచారంబొనర్చుచుండగా నా యత్రిమహాఋషి మిక్కిలి సంతోషించి అనసూయాదేవింగని ప్రాణకాంతా! నీ నిర్మలహృదయమునం జేయు నుపచారములకు నేను మిక్కిలి సంతోషించితిని నీకిష్టం బెయ్యది దాని నెఱింగించితివేని యిచ్చెదనని బల్కగా నా పతివ్రత మగనింగని దేవా, దేనివలన పాతివ్రత్యప్రభావమును, మంచికీర్తియు, నెట్టివారికి నందరాని మోక్షపదవియుంగల్గునో అట్టిదానిం దెలియజేయుమని ప్రార్థించెను.

అంత నతడు సంతోషించి సుగాత్రా చెప్పెద వినుము. భగవంతుం డాత్మారాముడు ఆత్మారాముడైనగా ప్రకృతిరూపమున లింగశరీరమును బొంది యట్టిశరీరమునందు పరమాత్మయం డగు ఆత్మ తనతోటి జీవాత్మ కల్పించుకొని యట్టిజీవాత్మ నెప్పుడు సంతోషింపజేయుచుండుననగా పరమాత్మ తనకు తానే యెల్లప్పుడు బ్రహ్మానందముతో గూడియుండును. స్త్రీలు తమ భర్తలే ఆత్మారాములనియెంచువారు గనుక యట్టిభర్తలకు సర్వకాలసర్వావస్థలయందు [illegible]ముగ నెంచి త్రికరణశుద్ధిగా పూజించుచు నెల్లప్పుడు ఆత్మ [illegible]గను, జీవాత్మ సాకారుండగు [illegible]యుండునో యట్టి నన్నే సాకారునిగాను, అట్టి బ్రహ్మస్వరూపుడు [illegible] నిరాకారునిగా భావించుచుండువేని నీకు త్రిమూర్తులును, పంచభూతములును, సూర్యచంద్రాదులు మొదలుగాంగలవారు ని మహాత్మ్యమునకు భయపడుచుండు ఈ లోకమే నీకు కరతలామలకమువంటిది యని చెప్పి యామెకు తత్త్వోపదేశము జేయగా నయ్యుపదేశముంబడసి పతిని పరమాత్మస్వరూపముగ ధ్యానించుచుండెను. ఇట్లుండగా బ్రహ్మవిష్ణు మహేశ్వరు లొకనాడు వాణీ లక్ష్మీ గౌరీ సహితులై మరాళ గరుడ వృషభవాహనారూఢులై మహామేరు పర్వతమునకుం బోవుచుండి అది మహాఋషియాశ్రమము సమీపించగానే [illegible] పోజాలక నావాహనము లచ్చట నడ్డుపడి నిలచె. అటుల పోజాలకనుండుటకు కారణం బేమని త్రిమూర్తులు నాశ్చర్యపడుచుండంగా గరుత్మంతుం డప్పుడు స్వామీ! యిది యెవ్వతె [illegible]

పతివ్రతాశిరోమణియుండు యాశ్రమముగా కనబడుచున్నది. అందుచే తనే మేము పోలేనివారమైయున్నాము.

ఇట్టి పతివ్రతభావమునంగలుగు నగ్నిశిఖలు జాజ్వల్యమానమై బ్రహ్మాండకటాహముపరకు వ్యాపించుచున్నవని చెప్పెను. చెప్పగా నంత నా ముప్వురుమూర్తులు మరలి తమనెలవులకుం బోయిజేరి కొన్నాళ్ళకువెనుక వారు అహా పతివ్రతాప్రభావములు యిట్లుండునాయని ఆశ్చర్యపడి మధ్యాహ్నకాలమందు త్రిమూర్తులు నొక్కటిగాగూడి ఆయాశ్రమమునకుంబోయి యామెనుభంగపరచ దలచిరి. అట్లువచ్చిన త్రిమూర్తులం గని అత్రిమహర్షి నమస్కరించి యర్ఘ్యపాద్యాది విధులంబూజించి యనేకవిధములం బొగడి దేవులారా ఈదినము సుదినమయ్యె. నాయాశ్రమమును బుణ్యక్షేత్రమయ్యె. నాకు జన్మపావనమయ్యె. మీరిచ్చటనిలచి యీయింటంగల కొలది భుజించి పొండని ప్రార్థించెను. వారును సమ్మతించిరి. వెంటనే యతని భార్యనుంబిలిచి యో సుగుణభూషణీ త్రిమూర్తు లొక్కటంగూడివచ్చి యిట్టి మధ్యాహ్నకాలమున అతిథులై నిలచిరి. కావున షడ్రసోపేతమగు పదార్థములతో నన్నమును వేగిరముగా సిద్ధపరుపుమని చెప్పెను చెప్పగానా యనసూయ శ్రద్ధాభక్తులతో భోజనపదార్థముల నాయత్తముచేసి నిమిషమాత్రమున పతికెరింగించె. నంత యత్రిమహర్షి త్రిమూర్తులను యుచితాసనములం గూర్చుండనియోగించి తానును వారలతోడంగూర్చుండి భార్యను వడ్డించుమని పలికెను. అట్టిసమయమున నా బ్రహ్మవిష్ణు మహేశ్వరు లతనిజూచి మునీంద్రా నీభార్య వివస్త్రయై వడ్డించెనేని మేము భుజింతుము లేనియెడల భుజియింపనొల్లమనిరి. తక్షణమతండు భార్యతో వస్త్రహీనాంగముతో వడ్డించుమనియె నంత నా పతివ్రత పతి యనుమతిచొప్పున నట్లె దినుసుమొలతో భోజనపదార్థముల చేతనెత్తుకొనివచ్చి నిర్మలచిత్తమున పంచాక్షరీమంత్రము నొక్కసారి తలచినమాత్రమున నామంత్రప్రధానమువల్ల త్రిమూర్తులు చిన్నబిడ్డలై కావుకావుమని యేడవసాగిరి.

అప్పుడమ్మహాముని యిట్టి చిత్రముగని చోద్యపడుచుండగా దేవా నీముప్వురు నన్ను మానభంగముజేయ నెంచివచ్చిన వారలేగాని

మనయింట గుడువవచ్చినవారలు కారు వారు కృత్రిమ స్వభావముతో నన్ను పరీక్షింపనచ్చిన వారైనందున వారిట్లు పరబ్రహ్మనుమతమున తమకు తామే బిడ్డ లైరి. కావున ప్రాణనాథా దీనికై యాశ్చర్యముప డ నేలయని తక్షణమున నాశిశువుల నెత్తుకొని యువ్వెబెట్టి మువ్వురపాప లకు మూడుజోలలంగల్పించి వారినందు పరుండబెట్టి జోలపాటలంబా డుచు నిద్రవుచ్చి పిమ్మట మగనికి నన్నంబిడి తానును గుడిచె. యి ట్లుండగా త్రిమూర్తులభార్యలగు సరస్వతీ, లక్ష్మి పార్వతీదేవి వీళ్ళు ముగ్గురున్ను అయ్యో ప్రాణేశ్వరు లిట్టి మధ్యాహ్నకాలమున నత్రిమ హాముని యాశ్రమమునకుం బోయివచ్చెదనని చెప్పిపోయిన వారలు యింకను రారైరి. కారణంబేమో మునిపత్నియగు అనసూయాదేవి పాతివ్రత్యమహిమనలన వీరేమైరోకో, అన్నము నారగింపక నాకింటం జనిరేయని మిక్కిలి విచారగ్రస్తులై యేమియుందోచక కాలిబాటన వ్రేలు నేలవ్రాయుచు చంద్రశేఖరా యీదిన మెవరిమోముజూచితి మో మేమేమిపాపము జేసితిమో యిట్లు పతివిరహమునం బరితపింప వలసివచ్చె యిక నేమిచేతమని డోలాయమానమానసులై యత్తరో డంద్రగు లక్ష్మి సరస్వతులు పార్వతీదేవి భవనమునకువచ్చి తల్లీ మా మలగు యిట్టి మిడిమిడినెండగాచు మట్టమధ్యాహ్నమున అన్నము నిర యినంగుడువక యిదోవచ్చెదమని చెప్పి అత్రిమహాముని యాశ్రమము నకుంబోయిరి. గావున నిన్ను విచారించితిమేని యవ్వర్తమానము తెలు సుకొనవచ్చునని వచ్చితిమనగానే పార్వతీదేవియు వారలంగనిమీావలె నే నేనును విచారపడెదను. అతం డింకరాకుండుటకు గారణంబేమో యెరుగనని తక్షణమున నొకచెలికత్తెనుబిలచి యోసి విట్టిసమయమున నొక దొడ్డనుపకారము సేయవలయు నదేమన నతివేగముగ నత్రిమహా ముని యాశ్రమమునకుం జని యచ్చట త్రిమూర్తు లేమిచేయుచున్నా రో యేమైరో ఆసంగతి నెరిగి శీఘ్రకాలమున రమ్ము పొమ్ము నిమేలుమే మునురువమని చెప్పగానే నా దేవతాస్త్రీ తటాలున మారువేషముబూని అత్రిమహాముని యాశ్రమమునకుంబోయె.

అట్లుపోగానే అనసూయాదేవి పాతివ్రత్య మహిమనలన ఈ దే వతాస్త్రీయొక్క మాయారూపము మారి తన నిజరూపముకలిగె నంత

నాపతివ్రత ఈమగువంజూచి అమ్మా నీవెవ్వతెవు? ఎయ్యెడనుండి వచ్చి
తివి? నీవచ్చినకార్యము దెలుపుమనగా యాదేవతాస్త్రీ యామెకునమ
స్కరించి తల్లీ, నేను త్రిమూర్తుల మహిమ్మలకు సరస్వతీ లక్ష్మీ శర్వా
ణులు తమపతులు వర్తమానంబెరింగిరమ్మని నన్నంపగా వచ్చినదాన
నేను పార్వతీదేవి చెలికత్తియను, కావున వారల వర్తమానము
దెలియంజేసి శీఘ్ర వేగబంపుమాయని ప్రార్థించెను. నంత నాయన
సూయ అమ్మా యిటుగమ్ము త్రిమూర్తులుగా స్త్రీలారు మానభంగము
జేయందలచినవ్వారైనందున వారుతమకున్ననిజస్వభావమునతమకు
తామే బిడ్డలుగా నా బిడ్డలనెత్తి బువ్వపెట్టి యుగే జోలలంబకుండబెట్టి
నిద్రబుచ్చితి సుఖముగ నిద్రించెదరు. వచ్చిచూడుమనగానే నా దేవ
కన్నియ అత్రికీశునుప్పుంగని యాశ్చర్యపడి క్షణమున నా పతివ్రత
సెలవుబుచ్చుకొని యచటనుండి కదలి వాయువేగ మనోవేగమున త్రి
మూర్తుల భార్యలచెంతకువచ్చి యీవర్తమానంబంతయు తార్కాణ
ముగా నెరింగించె. నంత నాముగ్వురు దేవతలు యీ మాటవిన్నమాత్ర
మున క్రూరగ్రహము సోకినవారిచందమున పెనుగాలివలనం గలుగు
చుండు వృక్షమువలెం గదలుచు పతివిరహానలమునం బరితపించి శో
లాయమానమానసులై దైవము మమ్మిట్లనాథలం జేసితివేయని దైవ
ముందూరుచు క్షణమునం గదలి యీదేవతలు ముగ్వురు నత్రిమహా
ముని యాశ్రమమునకుంబోయిరి. పోగానే యాపతివ్రతాశిరోమణి వా
రలంగని నమస్కరించి యర్ఘ్య పాద్యాదివిధులం బూజించి యుచితాస
నములంగూర్చుండ నియోగించి తల్లులారా, మీదర్శనమాత్రమున నా
భవబంధము యీడేరె ఈదినము సుదినంబయ్యె నాజన్మము సుకృత
ముబొందె. నానోముపండె నావంశముద్ధరించెనని యనేకవిధములబొ
గడి మీరిచ్చటికివచ్చిన కారణం బేమి యెరింగింపుడనగానే వారు ము
వ్వురు నాపతివ్రతామణికి సాష్టాంగముగా నమస్కరించి తల్లీ, నీపాతి
వ్రత్యమహిమంగానియాడ మాకు నలవియే తల్లి, నీవంటి మహాపతివ్ర
తముజూచుభాగ్యము మాకు నేడుగలిగె. మానోముఫలించె. జన్మపావన
మయ్యెనని పలువిధములం బ్రార్థించె యంత నమ్మా మాభర్తల వర్త
మానంబెరింగించి కరుణింపవే యనివేడగా నాపేరి తల్లులారా, వారు

ముమ్మూర్తులు కపటస్వభావమున నిచటికివచ్చి నన్ను మానభంగము చేయదలచినందున తమకృత్రిమభావమున తమకుతామె చిన్నబిడ్డలయిరి.

అంత నాబిడ్డల కన్నము పెట్టి యిదే జోలలంబండబెట్టి యూచితి నిద్రించుచుండెదరు వచ్చిచూడుమని చెప్పెను. చెప్పగా నీముగ్గురు నా ముగ్గురు బిడ్డలంగని ఆశ్చర్యపడి విషాదగ్రస్తులై యేమిచేయుటకుం దోచక అనసూయాదేవింగని తల్లి, నీమహాత్మ్యము దెలియంజాలక మా మగలు సాపరాధులై యిట్లయిరి అట్టి తప్పులను క్షమియించి మాభర్తలను మాకుం దయసేయవేయని ప్రార్థించిరి.

అట్లు ప్రార్థింపగా ఆమె మనసుకరిగి యిదేపట్టుడని యా శిశువులను జోలలనుండి వారియొడులం బెట్టె అట్లుపెట్టగా తల్లి, యిట్టి బిడ్డలను మేమేలాగున గొనిపోదుము వీరల నెప్పటివలెగావించి నీకృపాకటాక్షమున మాకుం దయసేయవేయని ప్రార్థించిరి అంత నా పతివ్రతాశిరోమణి భూతదయాపశ్చాత్తాపమును బొంది పంచాక్షరపంజరమునకు జిలుకయగు పరబ్రహ్మము నొక్కపరి అహంబ్రహ్మాస్మి యని ధ్యానించినమాత్రమున నాబిడ్డలు మునుపటివలె త్రిమూర్తులై వెలసిరి. అట్లువెలసి అనసూయాదేవి పాదమునపయింబడి మ్రొక్కి తల్లి నీమహాత్మ్యము నెరుంగంజాలక నిన్ను మానభంగము చేయందలంచి వచ్చితిమి. మాతప్పులసైచి నీ కృపాకటాక్షమున మమ్ముం గానవేయని పలువిధముల వేడి తల్లి, యుత్తమురాలును పతివ్రతాశిరోమణి యగు నీగర్భమున మేము ముమ్మూరము బిడ్డలై పుట్టునట్లు మాకు వరము లొసంగవేయని వేడిరి. అప్పు డాదేవి త్రిమూర్తులారా, నా భాగ్యవశమున మిమ్ముగంటి నా కింతకంటె మించిన సుకృతము వేరొకటియున్నదే. కావున మీవంటివారు నాగర్భమందు పుట్టుటకంటె సాంమ్రాజ్యపదవి లేదు లేదు. అట్లే పుట్టుదురుగాకయని ఆనతిచ్చె. అంత నా బ్రహ్మ, విష్ణు, మహేశ్వరులు తమభార్యలతోడ అనసూయాదే[illegible] నమస్కరించి ఆమెచేత సెలవంది తమతమ వాసస్థలమునకుంబోయి

అంతట గొన్నిదినములకు ఆమె గర్భమందు బ్రహ్మ చంద్రుడుగాను, విష్ణువే దత్తాత్రేయుడుగాను, మహేశ్వరుడు దూర్వాసుడుగాను పుట్టిరి. కాబట్టి సత్యభామా, పతియే దైవమని భావించి త్రికరణశు

ద్ధిగా నట్టిపతిని షోడశోపచారముల బూజించుచు సదా భర్తృపదారవిందధ్యానము సేయుచుందువేని యీ లోకము నీకు కరతలామలకము వంటిదియగు. త్రిమూర్తులను నీవు తలచినమాత్రమున ప్రత్యక్షమగుదురు. ఇహలోకమునందునలేని భోగభాగ్యము లనుభవించి గడకు పరబ్రహ్మానందాబ్ధిలో నోలలాడుచుందువు. అనగా యింతులు తమ పతులను దైవముగాదలచి వారికెదురొక్కనకు వుచితములే చేయుచు హితములు బల్కుచు గారవములుజూపుచు యుండుటే పతివ్రతలకు సూటియని యెరుంగవలయు.

అనసూయాదేవి ప్రభావము ముగిసెను.

శ్రీరస్తు.

మహాపతివ్రతామాహాత్మ్యంబను

స్త్రీ భక్త విజయము.

౧౦. అరుంధతిదేవి ప్రభావము.

పూర్వకాలమున దేవపురోహితుండును ఋషులకెల్ల శ్రేష్ఠుండు నగు వసిష్టుండను నొక్క మహాఋషిగలడు, అతడు వివాహాపేక్షగల

వాడై తనకెవ్వతె భార్యయగునోయని యనేకదినములు తనమనమున డోలాయమానంబగు చింతాక్రాంతుడై యుండి ఋషిశ్రేష్ఠుండగు మతంగమహామునికి నొకకుమార్తె గలదనియు నట్టి కన్యకారత్నమునకు దగినవరుని వెతకుచున్నారనియు విని యొక్కనా డమ్మహాముని యాశ్రమమునకుం జనియె. నంత మతంగమహాముని యావసిష్ఠుని నర్ఘ్యపాద్యాదివిధులం బూజించి మునీంద్రా, మీపాదధూళి సోకినమాత్రమున నాయాశ్రమము పుణ్యక్షేత్రంబయ్యె. ఈదినము సుదినంబయ్యె. మీరిచ్చటికి రాగతం బెట్టిదియో ఆనతిండని యంజలిబద్ధుండై నిలచి యడిగె. అడుగగా వసిష్ఠుండు ఓ మునికులచంద్రా, నేను వసిష్ఠుడను. దేవపురోహితుండను. బ్రహ్మచర్యాశ్రమవాసుండను కావున తమ ఆశ్రమమునం గన్యకామణియున్నట్లు నెఱింగి యిచటకువచ్చితి నాకట్టి కన్యనిచ్చి వివాహంబొనర్చిన మీకు సుకృతంబగునని ప్రార్థించె. నంత మాతంగుడవ్వసిష్ఠుంజూచి సంతోషించి యతని వయోరూపలావణ్య శుభలక్షణములకున్ను, సకల పరిపూర్ణత్వమునకున్ను మెచ్చి అరుంధతియను పేరనురగునట్టి తన పుత్రికారత్నము నతనికిచ్చి వివాహంబొనర్చి వివాహముకాగానే వసిష్ఠమహర్షి కొన్నిదినము లత్తవారింటనుండి పిమ్మట తన యత్తమామల సెలవుపుచ్చుకొని తన భార్యతోటి తన ఆశ్రమమునకు వచ్చిచేరెను.

అంత అరుంధతీ తనపతిని పరబ్రహ్మ స్వరూపునిగా భావించి మనోవాక్కాయకర్మేంద్రియముల నతని షోడశోపచారముల తృప్తిజేయుచు రేయింబవలు భర్తృపదారవింద ధ్యానముచేతనే ప్రొద్దుపుచ్చుచుండె. అట్లుండు కులకాంతంజూచి మిక్కిలిసంతోషించి తనమనమున నంతఃకరణం బంతకంతకుం గొనసాగగా ఓ సుగుణభూషణీ, నీభక్తికి సంతోషించితి. అమూల్యంబగు వస్త్రములో నవరత్నమయములకు దివ్యభూషణములో, బంగారమో, వివిధోపభోగములో లేక నీకేమికావలయునో అడుగు మిచ్చెదనని ప్రేమాతిశయం బంతింతకినుమడింపగా మృదుమధురభాషణములను చారుండై పలికె. పలుకగా నమ్మహాపతివ్రత ప్రాణనాధుంజూచి దేవా, యిహలోకమునంగలుగు ధనకనకవస్తువాహనములును, పుత్రమిత్రబాంధవాదులును, క్షణాభం

గురములగు మెఱుపుతీగెలవంటివి. యిట్టి వివిధోపభోగముల నపేక్షిం చువారెప్పుడు నరకముపాలగుదురుగాక యెన్నిజన్మములకైనను సుకృ తముపడయనేరరు. కావున దేవా, ఈజీవునకు ముక్తికలుగు నుపా యమును, నాయనస్సిద్ధుడను ధర్మమార్గమునందు వర్తిల్లు నుపాయ మును, పాతివ్రత్యాభిమానం బతిశయిలు నుపాయమును నాకుం జెప్పవే యని ప్రార్థించె. నట్లు ప్రార్థించు కల్యాణిం జూచి యతం డిట్లని చెప్ప నారంభించె. వినవే ప్రాణనాయకీ, పరమాత్ముండగు భగవంతుడు సర్వజ్ఞుడు పురాణపురుషుడు సూక్ష్మమైన అణువుకంటె సూక్ష్మరూపము గలవాడు. సమస్తచరాచరములకు కర్మఫలమునిచ్చువాడు చింతింప నశక్యమయినరూపముగలవాడు. సూర్యుని తేజస్సువంటి తేజోరూపము గలవాడు. అజ్ఞానలక్షణమైన అంధకారముకంటె పరుడు. అట్టి పరమా త్ముడు శిష్టపరిపాలనకొరకును, దుష్టనిగ్రహముం జేయుటకొరకును, ధర్మ సంరక్షణము జేయుటకొరకును ప్రతియుగమునందు అవతరించుచున్నా డు. యెవ్వరైతే పరమాత్ముని దివ్యజన్మమును కర్మమును యథార్థము గా దెలుసుకొనుచున్నారో అట్టివారు దేహముచాలించినపిదప వేఱేజన్మ ము నెంతమాత్రము బొందరు. పరమాత్మునియందే ఐక్యమగుచున్నారు.

కామము క్రోధము లోభము మోహము మదము మాత్సర్య మను నీ ఆఱుగుణములను వదలిపెట్టిన పరబ్రహ్మమునందే మనస్సును లీనముజేసినవారై జ్ఞానయోగముచేతం బరిశుద్ధులై ఫలాపేక్షం బొం దక యెవరు తన్ను గూర్చి భజింపుచున్నారో అట్టివారికి పరమపదవి కరతలామలకమువంటిది. గుణభూషణీ, కర్మ ఫలానిదనియు, నిషిద్ధకర్మ ఫలానిదనియు, కర్మాభావము ఫలానిదనియు నెఱుంగవలయును. ఈకర్మ అకర్మని కర్మలయొక్క యథార్థస్థితి దెలిసికొను టావశ్యము కర్మము నందు కర్మాభావమును యెవరు తెలుసుకొనుచున్నారో మనుష్యు లలో శ్రేష్ఠులు. వారే యోగులు వారే సమస్త ఉత్కృష్టమగు కర్మ లంజేసినవారు. యెవరికర్మలు కామసంకల్పములు లేనివో, యెవరికర్మలు జ్ఞానమనే అగ్నిచేత దహింపబడుచున్నవో అట్టివారే పుణ్యాత్ము లనం బడుదురు కర్మఫలాపేక్షను విడచి నిత్యతృప్తుడై విషయప్రవృత్తిలేని వాడు కర్మమందు ప్రవేశించినవాడైనా అట్టివాడు కర్మజేసిన ఫల

మును బొందబోడు. కోరికలంగోరక చిత్తస్వాధీనముగలిగి, సమస్తవిష యములయందభిమానము విడచి తనకు కోరికదొరికిన లాభమాత్రము చేతనే సంతోషించి ద్వంద్వగుణములకులోబడక మాత్సరము విడచి సిరి అసిద్ధియను నీరెంటియందు సముడై కర్మము జేసినవాడు కర్మబద్ధుడు కాడు ఫలాపేక్షలేనివాడై ముక్తుడై జ్ఞానమందు స్థిరబుద్ధిగలవాడై భగవత్ప్రీతిగా జేయువానియొక్క కర్మవలనిపాపము నిశ్శేషముగా నశించుచున్నది. పూజాపాత్రము బ్రహ్మమె, పూజాద్రవ్యము బ్రహ్మమె, తదారాధన పదార్థము బ్రహ్మమె, పూజసేయుకర్తయు బ్రహ్మమె. బ్రహ్మకర్మ సమాధిచేత బొందదగినఫలమును బ్రహ్మమేయని భావించవలయు జ్ఞానములేనివాడును, భగవద్ధ్యానమున శ్రద్ధలేనివాడును, సత్కర్మలయందు సంశయము బొందువాడును, ఇహపరసుఖములను బొందక చెడిపోవును. యోగముచేత కర్మలవిడచినవారై జ్ఞానముచేత సంశయవిముక్తులై దృఢమయిన మనస్సుగలవారికి కర్మలు బంధింపవు కనుక యోసాధ్వీ, నిమనమునంగలుగుసంశయమను మత్తగజకుంభములను అజ్ఞానమనే ఖడ్గముచే చెండాడి యోగము నవలంబించితివేని పరబ్రహ్మానందాంబుధిలో నోలలాడుచుందువు నారీమణీ, కర్మయోగమనియు, జ్ఞానయోగమనియు, యోగములు రెండువిధములు కర్మయోగము చేయువాడు చిత్తశుద్ధిగలిగి, మనస్సును స్వాధీనమందుంచి ఇంద్రియముల జయించి సమస్తభూతములు దానుగానుభావించి కర్మలుచేసి నాకర్మల చేత బంధింపబడదు బ్రహ్మజ్ఞాని కండ్లతో జూచుచు, చెవులతో వినుచు, జిహ్వచేత భజింపుచు, కాళ్ళతో నడుచుచు, నిద్రించుచు, శ్వాస నిశ్వాసములువిడుచుచు, మాటలాడుచు, మూత్రపురీషముల విసర్జించుచు, విషయములను అంగీకరించుచు, కనులుమూయుచు, తెరచుచు, సర్వేంద్రియములునుఇంద్రియవిషయములందుప్రవర్తించుచున్నవేకానిపరబ్రహ్మమైన తాను యేమియు జేయలేదని చిత్తశుద్ధికలిగి తలచును. యెవరు సర్వకర్మలను బ్రహ్మార్పణముజేసి అశక్తివిడచి అనుష్టింపుచున్నారో అట్టివారు తామరాకులోనీళ్లుఅంటనిరీతిగా పాపము నేమాత్రముంబొందరు. ఫలాపేక్షవిడచి కర్మలుజేయువారు పారమార్థికమైనచిత్తశాంతిని బొందుచున్నారు. యోగికానివాడు కామప్రేరేపణచేత కర్మములుచేసి పాప

బద్ధుడగుచున్నాడు. భగవంతుడు కర్తృత్వమునైనను, కర్మలనైనను, బుట్టించలేదు. కర్మఫలసంబంధమును గలుగ జేయలేదు. ఇవియన్నియు ప్రకృతివల్ల కలిగినవి. జ్ఞానయోగులు సర్వదు పరబ్రహ్మంబను యెఱుకచే పాపములనశింపజేసి, అట్టిబ్రహ్మమునందే బుద్ధిగలిగి శుద్ధబ్రహ్మస్వరూపులై అట్టిబ్రహ్మమునందే యునికిగలవారై, అందే పునరావృత్తిరహితమైన పదవియని నిశ్చయించినవారై, పునరావృత్తిరహితమైన మోక్షమును బొందుచున్నారు. భామామణీ! లోకంబునందుగల సతులు తమభర్తల నట్టిపరబ్రహ్మంబుగా నెంచి నరక హేతువునకు పుట్టిల్లగు కామ్యఫలాపేక్షతో కర్మలంజేయక నిష్కాములై వివిధోపచారంబులఁ పూజించుచు నట్టిభర్తల మనస్సునకు సంతోషముగ మెలఁగిరేని, అట్టి యుత్తమస్త్రీలు పతివ్రతాప్రభావంబున నతిశయించియుండుటయేగాక యెట్టిబాధలంబడక స్వచ్ఛందమరణంబున భగవత్పాదారవిందములయందైక్యమగుచున్నారు అనిపల్క పల్కగా నేయరుంధతీదేవి పులకాంకితశరీరయగుచు పరబ్రహ్మం బిట్టిదేయని తనలోతాను ఆశ్చర్యంబును బ్రహ్మానందంబునుం బొంది పతిని పరమాత్మస్వరూపునిగా నారాధించుచుండెను.

ఇట్లుండగా నొక్కనాడు నారదమహర్షి త్రిలోకంబులంగల పతివ్రతలలో యుత్తమపతివ్రత యెవ్వతెయో తెలుసుకొందమనుతలంపున తినగలంత కొండరాళ్లు యొక్కమూటకట్టుకొని వైకుంఠమునకుబోయి లక్ష్మీనారాయణులంగని నమస్కరించి అనేకవిధంబులంబొగడి వారిచే ప్రతిసత్కారంబు వడసి అంజలీబద్ధుండయి యుండె నట్లుండగా నాదంపతులు ఓయినారదా విశేషవర్తమానంబు లేవియైనంగలవేయని చెప్పుమని పల్కిరి. పలుకగా నతఁడు యీరాళ్ళను వారికిఁజూపి దాని తినగలవారెవ్వరైనను యిచ్చినయెడల తానుభుజించెదనని చెప్పె. నంత నావిష్ణువుచోద్యపడి యూరకుండె. లక్ష్మీదేవిమునీంద్రుంజూచి నారదా! ఎట్టివారైనను రాళ్ళను తినగలవేచగలరా! యొకవేళవేచినను అది తినగలవునా యిది యెక్కడిమాట నాచేతగానేరదనిబల్క. అంత నారదుండారాళ్ల మూటగట్టుకొని కైలాసంబునకుంబోయి పార్వతీదేవింగని నమస్కరించి యామెచే ప్రత్యుత్థానాభినందనమందియంతట యారాళ్లను ఆమెకు చూపితల్లీ! నేటిరోజు నేనుచూచిన తినగలనుతినవలెనని ఆశబడితి గనుక

నీరాళ్ళువేచి శెనగలంజేసి యిచ్చితివేని కమ్మగా నాయాసదీర గరగరన
మలి తినెదను. అని చెప్పగా నాపార్వతి యాశ్చర్యపడిముక్కుమీద వ్రేలు
పెట్టుకొనిఓరీ! ఎవ్వడవింత మాటనరాదా రాళ్లనెవరైనను శెనగల
నవేచి యిత్తురా నల్లనక్క పలికెక్క అగునా నీపల్కు లంతినా రాళ్లనత
ముడుకల మూటగట్టుకొని యానిర్గాదేవిచే సెలవంది సత్యలోకంబున
కుంబోయి బోయి సరస్వతీదేవింగని నమస్కరించి యామెచే యర్ఘ్యపా
ద్యాదివిధులు గ్రహించి సత్కారంబువడసి పిమ్మటయా రాళ్లమూటవిప్పియా
మెకు చూపి ఓ అమ్మా! నేను యెన్నిదినంబులనుండి యు వేచిన శెనగలను
కమ్మగానాయాశదీర కరకరనమలి తినవలెనని ఆశపడియున్నాను నాప్ర
భు కెప్పుడు త్రిలోకములయందు రాత్రిపగలు నిద్రాహారములునులేక సం
చారము చేయుటచేత నే నరిపోవుచున్నది పరమాత్ముం డొక్కడుతప్పత
క్కినవారెవరును నాదిక్కులేనివాడను నాయగసాట్ల నేమనిజెప్పుదు.
యీదేహమస్థిరము. ప్రాణమోక్షణాభంగురము యెట్టివారికైనం దమ
జీవితకాలంబున దేనినైనదిన నాశపడికేని అట్టిపదార్థంబులు తినితీర్చుట
చే మంచిదిలేనియెడల ప్రాణపానకాలంబున నయితము అట్టిపదార్థంబు
మీదనే బుద్ధికలిగి భగవత్పాదారవింద ధ్యానంబును మరిపించుచు అం
దువలన నట్టివాడు యిహపరలోక సుఖంబులకుజెడి పునర్జన్మంబున న
ట్టివస్తువైపుట్టునుతల్లీ! కొండరాళ్ళను శెనగలుగా నాకువేచియిమ్మా. న
ధర్మమునజక్కగాతినెదనులనివేడె. అంతనాసరస్వతీదేవిమునీంద్రునిగని
దేవా మంచియుపకారముంగోరితి యెక్కడనైన సూర్యుండుచంద్రుడ
గునాచంద్రుడుసూర్యుడగునా! రాళ్ళెక్కడనైన చిటపట శెనగలవలెవే
గునా అథవా వేగినను శెనగలగునా యిక్కడిమాటయనిచెప్పె అంత
నాతపసితల్లి లక్ష్మీదేవియుయీరాళ్ళను శెనగలుగావేచలేననిపలికెపార్వ
తియునట్లెసెలవిచ్చె నీవునట్లంటి మీముగ్గురు లోకమునకుతల్లులు అన్ని
భూతదయాపశ్చాత్తాపమును పారమార్థిక స్వభావమును గలవారనియు
మిమ్ములవేడితి మీవంటివారికే చేతకాదన్నప్పుడు మరియెవని నేవేడబోదు
ను యెవరు వేచియివ్వగలరు. వొకరిననననేల నాయదృష్టమిట్లులుండె.
యీ శెనగలునాకుప్రాప్తిలేదు. అట్టిపురకారతో శ్రమించి దేహమును
చాలించవలసినవాడను యామెయెదుట వగలమాటలనాడి యంత హా

దైవమాయని లేచి యాసరస్వతీదేవిచే సెలవంది ఋషిశ్రేష్ఠుండును మహనీయుండునగు వసిష్ఠమహర్షి యాశ్రమంబునకువచ్చె.

రాగానే నమ్మహర్షి భార్యాసహితుండై యతనికిసాష్టాంగ దండ ప్రణామంబులాచరించి అర్ఘ్యపాద్యాది విధులచే బూజించి మునీంద్రా! మీరు నాయాశ్రమంబునకు వచ్చుటం జేసి యీదినము సుదినంబయ్యె. యియ్యాశ్రమంబు పుణ్యస్థలంబయ్యె. నాజన్మరహితంబయ్యె. మీరిచ్చటికివిచ్చేయుటకు గారణంబేమి సెలవిండనినియడిగిరి అడుగగానతండు పుణ్యాత్ములారా! నామనోవ్యథను యేమని చెప్పుదును (నళినీదళగత జలమతితరళంతద్వజ్జీవిత మతిశయచపలం) అనునట్లు అహోరాత్రములు మూడులోకములుం దిరిగితిరిగి అలసియలసి గుక్కెడునీళ్ళైన ద్రావుటకుతీరకనాకాలమంతయుంగడపితిఅవయవములశిథిలమిక్కిలిబలహీనుడయియున్నాను. ఎప్పుడోయేవేళనో నాప్రాణంగుటుకుమనిపోబోవుచున్నది యెన్నాళ్లు బ్రతికినను చావుతప్పదు. నాదేహస్థితి నానాటికి మిక్కిలిబలహీనచేకృశించినది యేచెట్టుక్రిందనో ప్రాణమునువిడచిపెట్టబోవుచున్నాను. యికనేను బ్రదుకననిమిక్కిలివిచారపడినవానివలెదీనాలాపంబులాడుచు తనచెరగునంగట్టినరాళ్లు నమ్మునివిప్పి చూపించియో పుణ్యాత్ములారా! వీనిని శెనగలువలె వేచియిచ్చితిరేని నాయాకలితీర కడుపునిండ ముక్కలమోయును మీపుణ్యమువల్ల తినుచున్నాను అనిపల్కె పలుకగానే వసిష్ఠమహాఋషి యాకొండరాళ్ళుజూచి యబ్బురపడియేమి యుబలుకనేరక మిన్నపైబడినట్టూరకుండె. అంతనయ్యరుంధతీదేవిమునీంద్రా! మీవంటిమహనీయుల యనుగ్రహంబు నాకుగలిగియుండ సాధింపరానికార్య మొకటియైనంగలదే యిదిగో మీయిష్టప్రకారముగా కాపించి యిచ్చెదనని భక్తిచేతబెంగించి యతనిచేయనుమతిబొందితత్క్షణంబుననాకొండరాళ్ళంగైకొని పతిచరణారవిందంబులం డెందంబుననిడినిర్మలచిత్తంబున పంచాక్షరిమంత్రము నొక్కతేపస్మరించి మంగళమునంబోసి చిటపట బొట్టలువిరియవేచి మునివరా యిదే తెచ్చితినని మృదుమధురాలాపంబులనతనిమున్నిడె. అప్పుడామునివరుడు పెన్నిధింగన్న పేదవోలెబ్రహ్మానందభరితాంతరంగుండై యామెపతివ్రతాప్రభావంబునకు నాశ్చర్యపడి యనేకవిధంబులంబొగడి యాశెనగలనొడింగట్టుకొని తల్లీ నేనుయిక

బోయిన చ్చెదననియామెచేయునుమతింబడసిఅచ్చటనుండితరలికైలాసం బునకువైకుంఠమునకును సత్యలోకంబునకువరుసంజని యాత్రిమూర్తుల కును వారిభార్యలకును యీకొండరాళ్ళనెనగలంజూపె. చూచినంతట నాయాదంపతులు హాశ్చర్యపడి ఔరా భూలోకంబున నింతటిపతివ్రతా శిరోమణులుంగలరా అట్టిపతివ్రతాప్రభావం బెట్టిదియో, పరబ్రహ్మంబే యట్టియరుంధతీస్వరూపంబున నుండునేమో, అట్లుకాదేని యట్టియలవి గానికార్యంబుసాధింప నెవ్వరివల్లనగు ఈపదునాలుగుభువనంబులసాధిం పరానికార్యంబు సాధించుట కట్టిపరమాత్ముడొక్కడుతప్ప తక్కినవారెవ గును శక్తులుకారు. అట్లుండగాయాపుణ్యవతినిశుద్ధబ్రహ్మంబనితలంపనెం తమాత్రమునసందేహములేదు అట్టిమహాత్మురాలిదర్శనంబుచేసినజన్మపా వనంబగుయామెమహత్వంబుగ తమతమవాహనంబులనెక్కి కదలి ముని శ్రేష్ఠుండగు వసిష్ఠమహామునియాశ్రమంబునకువచ్చియతనిచేసత్కృతివ డసి యుచితాసనములంగూర్చుండ అంతట వసిష్ఠుండు కులకాంతయగు అరుంధతింబిలచి ప్రియురాలా! మన పూర్వజన్మపుణ్యవశంబున తమకు తామే మనపై విశ్వాసముగలిగి బ్రహ్మవిష్ణు మహేశ్వరులు మనయాశ్ర మంబునకువచ్చిరి. శీఘ్రంబునవచ్చి నమస్కరింపుమని చెప్పె మహామేరు శిఖరంబే తనయింటికియేతెగినట్లు మహాసంతోషముతో వచ్చిత్రిమూర్తు లకు నమస్కరించి అంజలిబద్ధురాలై నిలచియుండె.

అట్లు నిలచియుండు అరుంధతీదేవింగనిలేచి యామువ్వగల దంప తులు యామె పాదారవిందంబులకు మ్రొక్కి తల్లీ! నీపతివ్రతా ప్రభా వంబు నేమని కొనియాడ నేర్తుము. ఆహా ముల్లోకంబుల నెవరిచేతనుం గాని యీకొండరాళ్ళను సెనగలుగా వేచితిని నీదర్శనం బొనర్చిన మా త్రంబున మాకు జన్మరహితంబయ్యె నీ మహత్వంబు గొనియాడ త్రి మూర్తులగు మాకేతరంబుగాకయుండ యిక నెవరితరమగును అని పె క్కువిధంబులంబొగడి అమ్మా! ఈదినము మొదలు సేవించి నీపదారవిం దంబున ధ్యానంబు సేయువారులు దుర్భిక్షంబులుబాసి ఆయుర్వృద్ధియు గలిగియుందురు. అదియునుంగాక పుణ్యలోకంబునుంబొందుదురు. మరి యు నిన్నెవ్వరేని దంపతులు వివాహకాలంబున పూజించి మ్రొక్కరేని అట్టివారు యిహలోకమున అష్టయిశ్వర్యంబులదులదూగి పిమ్మటపుణ్య

లోకంబులబోదురు. అని యామెకు వరంబులొసంగి యామెచేభిక్షంబు గొని సంప్రీతమనస్కులై యంత నమ్మునికులతపసులచే సెలవుపుచ్చుకొని అయ్యెడనుండి కదలి తమతమ నెలవులకుం బోయిచేరిరి

కావున సత్యభామా నీవునుఅట్టిఅరుంధతీదేవివలెపతినేదైవంబని భావించి త్రికరణశుద్ధిగా నతనికియ నేకవిధంబుల నుపచరించి యతనిమనస్సుకు సంతోషముఁబుట్టింతువేని లోకంబుననీకసాధ్యంబైనది యొక్కటియులేదు. పరబ్రహ్మానందపదవిసిద్ధింగట్టుకొన్నబంగారమువంటిది పతివ్రతాప్రభావంబుగూర్చియొక్కయితిహాసముకలదు చెప్పెద వినుము పూర్వకాలంబున బృహద్దుండను నొకమహర్షి కలడు అతనిభార్య సరసయను పేరుగలమహాపతివ్రత ఆమె త్రిలోకంబులుమెచ్చునట్లుపతినిపరబ్రహ్మంబుగభావించి నిర్మలమైనచిత్తంబుతో నతని యనేకవిధంబులం బూజించుచు అతనిమాటకడ్డంబాడక మనసుకు సంతోషముబుట్టునట్లు మెలగుచు సదా భర్తృపాదారవిందధ్యానంబుననే ప్రొద్దుపుచ్చుచుండె.

అటుండ నొకనాడు యోగపురుషుండొకడువచ్చి యతనిచే యర్ఘ్యపాద్యాదివిధులంబూజలంది యంత నాబృహద్దుంజూచి యట్టియాశ్రమంబునకు చుట్టుప్రక్కలపడియామడదూరంబులో నెక్కడను లేనట్టి తేనెయరటిపండ్లు తనకు కావలయునని యడిగె అడిగినంత నతండేమియు దోచక మిన్ను మన్నుంజూచుచు ఔరా! యిట్టిమహాత్ముండు కోరిననా పదార్థంబునుం దెచ్చియివ్వలేనినాతపఃప్రభావంబుండియేమిలేక నేమియు నితనిలోదానువిలవిల్లాడుచుకొనుచుమిక్కిలివిచారంబునుంబొందగా తత్క్షణంబున నతనిభార్య యావర్తమానంబునువిని ప్రాణేశా! చింతపడవలదు అని భర్తననుమతిపడసి పంచాక్షరీమంత్రరాజంబు నొక్కసారి స్మరించిన మాత్రంబున నాఫలంబు లుత్పన్నంబులయ్యె. నంత నట్టిఫలంబులం జేకొని వినయభయభక్తులతో నతనికిచ్చె. ఆమునీశ్వరుండంత నాఫలంబులం జూచి యానందించి యామె ప్రభావంబునకు మెచ్చి దంపతుల నాశీర్వదించి యదృశ్యుండయ్యె.

కావున వదినా మిక్కిలిబుద్ధిశాలివగు నీకువిశేషము చెప్పవలెనే, పతిపూజనంబువలనంబువలనంగలుగు మహాత్మ్యంబు యిటువంటిది అని చెప్పగానాసత్యభామమిక్కిలిసంతోషించి తల్లీనాపుణ్యావశంబుననట్టిమ

హాపతివ్రతాప్రభావమును శ్రవణానందంబుగ వింటి. యీదినంబు సుదినంబుగ గంటి, మేలుబోఁగొంటి నాభవబంధంబులం బోఁగొట్టుకొంటి నీవంటిపుణ్యాత్మురాలి మహాత్మ్యంబునువర్ణింప నావంటిమూఢులా కలవియె అనగా యింతులు తమపతులను దైవంబుగాదలచి వారికెదురాడ్కనక వుచితంబులేచేయుచు హితంబులుబల్కుచు గౌరవంబులుజూపుచు యుండుటే పతివ్రతలకు నూటియని యెఱుగవలయు.

అరుంధతీదేవిప్రభావము - ముగిసెను.

శ్రీరస్తు.

మహాపతివ్రతామాహాత్మ్యంబను

స్త్రీభక్తవిజయము.

౧౧. నళినీదేవిప్రభావము.

మూడవయుగమగు ద్వాపరయుగంబున ఆదియందు నెందుబాగ డొందుసుందరంబగు దేశాధీశుడై ననళుండనువాడు అపారనీతిమంతుడై పాతలుమాని హితవులుచేయుచు ప్రజలనుగాపాడుచుండు నట్టి నళునకు

నళినియను సుపుత్రిం గలిగియుండెను. ఆబిడ్డ సాముద్రికాశాస్త్రంబున
చెప్పియున్నరీతిని రూపసుందర యౌవనాదిగుణంబులను సరిజేర్చ నొక్క
టిముద్దగా యీసుందరిని విరించి సృజియించి యిలకంపించెకాబోలు
అని యెన్నఁదగినదై యలరుచుండెను. అట్టి సుగుణయగు బిడ్డ తల్లితండ్రుల
చే అత్యంతగారాబంబున పెంపఁబడుచు శుక్లపక్షచంద్రునివలె దినక్రమంబున
వర్ధిల్లి యుక్తవయస్కురాలై తనరారుచుండెను. సౌందర్యపురాశియు మిక్కిలిమీరిన
మతిగలదై యాయువతి సుగుణశీలములకు దగిన సువర్ణంబువారెల్ల అంతః
పురంబున ఆనందభరితులైయుండెను.

అట్లుండ రాజాధిరాజులకు రాజపుత్రులు యీ బిడ్డకుగల బుద్ధియు
కుశలతయు రూపరేఖలును ప్రతిభలతియు గమనించి దాని పాణిగ్రహణంబు
ను గోరినవారలనేకులయ్యెను వారివారి అభిప్రాయంబులను దానితండ్రి
యగు నళునికి దెలిపిన రాజపుత్రులంగాంచి ఓ రాజశిఖామణులారా! నా
బిడ్డయగు నళిని తాను తనయభిప్రాయమగు పతినివలయుననియేకాలం
బున గోరుచున్నదో అప్పుడు దానికై నలయు హేమ్యంబులచే నెరవేర్చు
దురుగాని యీమధ్య నేనైన ప్రవేశించను మీరుకోరియు ఫలంబులేదని చె
ప్పినమాటలువిని రాజపుత్రులుసిగ్గొంది ముఖమువాడి తమతమ నెలవులు
చేరిరి. ఇట్లుకొంతకాలము వెళ్ళగా, నాయింతి కంతుకేళిని హరింపగోరి
దాదులనుజేరి నేను పతినిగోరియున్నానని నాతండ్రిగారికి దెలిపించిరం
డని పనిచిన వారతిభయభక్తి వినయంబులతో రాజసభకేతెంచి నమ
స్కరించి నళినికిగల విరక్తాంతరమును దెలిపిన నారాజతిసంతసంబంది
మంత్రిప్రధానసామంతులంగూడియాలోచించి తగుపరుండెవ్వండని
అరయుచుండుసమయమున, యొక్క నాకుసంధ్యావందనజపతపానుష్ఠాన
సంప్రీతుండై దండకమండలువులనిరోగ పట్టిచేకొని మేనెల్లవిభూతిబూసి
కొనిరుద్రాక్షపోగులునిడికొని జపమాలకరంబులందికొని వ్యాఘ్రచర్మధ
రుండై సాక్షాత్ శంకరునివలె ప్రకాశమానుండై వెలయుచు మెత్తనితా
మరకల్గినపాదంబులభూమిపైనిడుచు నళరాజుసభకేతెంచె. నంతనారా
జెదుర్కొనిపోయి షోడశోపచారంబులపూజించి అర్ఘ్యపాద్యాదుల అం
గీకరించి రాజువెంబడి యుచితాసనముపైగూర్చుండ నియమించి మా
త్కల్యమహామునింగాంచి నమస్కరించి అంజలీబద్ధుడై ఓస్వామీ! మె

న్నదు దానిమీపాదకమలం బేమి కారణంబున యీభూమికివచ్చెను. నా రాజ్యంబు సఫలంబయ్యెను నాజన్మంబు చాపల్యమాయెను మాకులం బుపవిత్రమాయెను నాకింత ఫలమెన్నడబ్బినదిలేదు యిదిమంచిదినంబు నా వెంతభాగ్యంబు అని హెచ్చిను ప్రోత్సాహంబునను పొంగుచు క్షణం బు పూజలందుచున్న మహామునిం గాంచి ఓస్వామీ, తమరా కేమి కారణంబున నతిథి యైతిరని పలువిధంబుల వేడుచున్న రాజుంగాంచిన మహాముని ఓ రాజాధిరాజా సత్యశౌచగుణాది రిపుభీకర సమాజవున్నత నరో జా యేనువచ్చిన కార్యం బేదియును లేదు అతిస్వల్పంబు అదినీచేనయ్యెట్టి ది పరోపకారియునగు నివల్లకాక పోతేను యితరులవల్లనగునా అట్టినీస్వా ధీనమగు స్వల్పకార్యంబును వానగూర్చెదనని యొల్కినమాత్రంబున నాకోరికలీడేరు నేను ధన్యుండనగుదును అని చెప్పినమాటలువిని రాజు యేమియు దోచక సందేహంబుగలవాడై యితనికోరికె లేదన్న యీమహా నికి యెంత కోపంబు వాటిల్లునో మన కేమి శాపంబులభించునో యేమగు నో యని యెంచి అట్టి తమ ఆజ్ఞ చొప్పున జరిగెదను కోరికె దెలిపించండన నా మాతృకల్యమహాముని రాజుంగాంచి ఓ రాజా! నేను బహుకాలంబు అరణ్యంబుల ప్రవేశించి ఈశ్వరుని దలచి ధ్యానంబుమించియుంటినిగాని మరొండులేదు. అట్టికృత్యయంబులకును సమకూర్చినట్టి వివేకవతియు గుణశౌచంబుగల యువతి చెంతలేక చింతగొని యిందు యేతెంచితిగాని మరొంకులేదు. గావున ఓ రాజా! నీకొమార్తెయగు నళినీయను చిన్న దాని నాకిచ్చి కన్యాదానపరుండయి ఖ్యాతి హెచ్చిమము దంపతులుగా యొనర్చియుండుమని అడిగిన మహామునింగాంచి హేస్వామీ! తమ యి ష్టప్రకారమిచ్చుట కేమి ఆక్షేపణలేదు తాము నాసుదతియందు అంతః పురంబు ప్రవేశించి తమ అభిప్రాయంబు దానికి తెలిపించి దాని అభిప్రా యంబు తాము దెలుసుకొని దానిచేతముద్దుటుంగరంబు తాముగ్రహించి యిటకు దెత్తురేని యాక్షణంబున నకన్నియనిచ్చి వివాహంబుగావించె దనిచెప్పె. అట్లెగానిమ్మనిమహాముని అంతఃపురంబుగని చనునెడ నాతండు అఘోరరూపంబుగలవాడగుటం జేసి తన్ను వరించదను తీర్మానంబుగొ న్నవాడయి కొంతదడవు యోచించి మన్మధునితలంచి వాని జేరినమా త్రంబున యెదుట నిలువంబడెను. మహామునినామన్మధునిచూచి సంతో

షించి ఓరీ మన్మథా! నీవు నాయందు దయగలవాడై నాకునీవు కొంత యుపకారంబుచేయుమనెను అదేమనగా; నేనుసన్యాశిని, తపోవరుడను, యిహసుఖంబు లెరుగనివాడను నీనామములో జిక్కనివాడను, యిప్పుడు ఈ అంతఃపురంబులోయుండు సఖిసయుతకన్యను వివాహంబుచేసుకొన నిశ్చయించి యున్నవాడను నేను యిప్పుడు నీరూపంబును అచ్చటికేగి దానివరియించితినేని అది నన్ను బతిమాలదు నాకోర్కెలీడేరదు. కావున కొంతసేపటికి నీరూపురేఖావిలాసంబుల నాకిచ్చినన్నంపుదువేని నీరూపంబున పాణిగ్రహణమందిఘనతజెందెదను అదినన్నువరించి నాకు ననుసుధామయంబువై చిముద్దుటుంగరమును గొనువరకు దయచేయుమనిమన్మథుని ప్రార్థించ వాడు సమ్మతించి రూపురేఖావిలాసంబులను నవమ్మాసికి పొప్ప జెప్పిదాను శాపైయుండెనంతనమ్మహర్షి అంతఃపురంబులోజని రాజసుతంగాంచి ఓనారీరత్నమా! నన్నుగనుమా కైకొనుమా నీపాణిని మన్మయని నిలిచిన మునీశుంగాంచి నాకన్యారత్నంబు విస్మయంబందిఆహాయిదేటి అందంబు యెంతటిచందంబుయితనునవమన్మథాకారుడై యున్నాడే యిట్టిరూపవంతుడు పతియగునటో లినోముఫలమనిదలంచి మునిపుంగవుం గాంచి తామెవరు? యెందుకిటువచ్చితిరని యడిగిన నయ్యువతింగాంచి ఓయువతీ! నిన్ను వివాహము జేసికొన నెన్నికగొనియుందువచ్చితిని నీతండ్రిసమ్మతి దెలిసి నిన్నొడంబడచిసిచేతిముద్దుటుంగరముగొనివచ్చితివేని నీకు నాసుతనుయిచ్చి వివాహంబుగావించెదనని చెప్పిపంపిరి. కావునయిచ్చోటికేతెంచితినిఅని చెప్పినమునీశునిమాటలువినిచిరునగవుతో మనసుప్పొంగి రవికెపిక్కటిల్ల మెల్లమెల్లన తనచేతిముద్దుటుంగరముతీసితలవంచి నేలవీక్షింపుచు ముసిముసినగవుతో నమ్మునీశునిచేతికివ్వగా నాతండతిప్రియంబుననుంగరంబుసంగరంబుననంది అంతఃపురంబువిడిచిబైటవచ్చి మన్మథునిజేరి వానిరూపురేఖావిలాసంబునను వానికినొప్పజెప్పి తానుమునుపటియట్లమునిమయి నిజస్వరూపంబుదాల్చిరాజుగారికొలువుమంతపంబుజేరి రాజుంజేరి కరంబుమీరివుంగరంబునిడిరి. అంత నారాజు ముద్దుటుంగరంబుగైకొనితనకొమార్తెచేతియుంగరమని దెలిసి యేమియుందోచక కొంతతడవు యోచించితనకొమార్తెనురావించిఓముద్దులపట్టీ నీచేతిముద్దుటుంగరంబుపంపినయీముదుసలమానికినీవు

భార్యయగుదువని తలంచనైతిని మాటదప్పిజరుగరాని మనకులంబునకు హానివలవదు గావున నీతని వివాహంబుగావించుట కేలతామసమనియడిగిన తండ్రింగాంచి ఓతండ్రీ! నాచేతియుంగరంబు గొనివచ్చినయతండు యితడుగాదే అతడు రూపురేఖావిలాససౌందర్యంబు లెంతో వారికివీరికి చాలా వ్యత్యాసంబున్నది నామొకటనుంచి నన్నుగోరినయతండితండు గాడు యిదేమో మోసమని చెప్పిన కొమార్తెను జూచి అమ్మా మునుపు వచ్చి అడిగినవారువీరే యిప్పుడు అచ్చోటికివచ్చివుంగరంబుగొని వచ్చిన వారువీరేగాని వేరెవరురాలేదు గాన అడ్డుచెప్పరాదు. నీవు వారిని వివాహంబు జేసుకొనుమమ్మా యని జెప్పెను.

అంత నానళిని కొంతతడవు యోచించి దిగులొంది మనసుకంది చింతనొందుచుతలవ్రాతదూరుచుదైవంబునునిందించుచుఖర్మంబునెంచుచు ఆర్చుచు నిట్టూర్పులిడుచు కఠినమనసుతో "అట్టహాదైవమాయని పేర్చుచు వెతలు ముంచిమించి తనకుతానే సహించి యిదివిరించివ్రాతయని తెలిసి తన నోముఫలమనిఅరసి తండ్రింజూచి అయ్యా! తమయిష్టప్రకారంబు నన్నాతనికిచ్చి వివాహంబుజేయించుమని చెప్పిన తండ్రిసమ్మతించిమంత్రిసామంత్రి పురోహిత బంధువర్గంబులఅనర్గళంబుగ రావించి తలంబ్రాలుచేయించి కొనవ్రేలిముద్దుటుంగరంబులు మెరయభూరి కాహళఘోషంబులుమొగయ గైవారంబులగు పారావారంబుతో శుభముహూర్తంబున లగ్నసన్నిధియందువరాంగల్యమంది నమ్మునినళినికంఠంబునసూత్రంబుదిగిచిన నంత అచ్చోట విజయంబుజేసిన బంధువర్గముత్రరాజన్యులును ఈముదిమినిగాంచి ఆహా! ఇదేటివింత యీరాజుయింతటిమాంద్యమును వహించి యింతటిరూపవతిని యీముసలివానికిచ్చి వివాహంబు చేయించుట న్యాయమేయనియు, మరికొందరు వానియదృష్టమునునచ్చును యీరూపవతియితనిపత్నియగుట యీతనిదేభాగ్యమందురు. అందరుయితనియందు యేదోగూఢ విధమైన దేవతాశక్తిని గాంచిరాజుభయంబుజెందితనకన్యకనిచ్చియుండాగు. అందులోకొందరు యితడు మానిగనుక రాజును యేదోయొక విధంబున మోసబుచ్చియీ కన్యను అంగీకరించుచున్నాడనిపలువిధంబులుగామాట్లాడుకొనసాగిరి.

అంత నామునిపుంగవుండగు మాహాత్మ్యమహాముని రాజుచేసెల

వందిబహుమతులుపొందితనపత్నియగునళినీదేవింగాంచి ఓయింతీ, నీవు
నా వెంటవచ్చెదవా యిందుండి నీతండ్రిగారాబంబున పిల్లలతో గూడియా
డుచుపాడుచున్నావాయని యడిగిన భర్తంగాంచి నమస్కరించి ఓస్వామీ
తామియ్యిచ్చోటవదలిపోయినపిమ్మట నేనిందుండుటచే నేమిప్రయో
జనంబు నాతాపంబు నిమ్మళంబే; యౌవనము వృధాయగుచున్నదే; పాతివ్రత్య
మునకు భంగముగుచున్నదేగాన నేను తమవెంటనడచివచ్చుటకు సంది
యంబులేదు. గావున నన్నుగైకొనుమని నమస్కరించి నిలుచున్న తనప
త్నింగాంచి మిక్కిలి సంతోషముతో అంతరంగంబునుండి ఓ మానవతీ, నీవు
నా వెంబడివచ్చెదనని యనెదవు నేపోవునది అతి ఘోరమైన అరణ్యంబులే;
నీవుయుండునట్టి పట్టణము వలెయుండదే; అందుకేమిచేయుదువని యడిగిననది
అరణ్యంబు ఘోరమేయగుగాని భక్తిఘోరమగునా; ఓయింతీ, అట్టి అరణ్య
మున భక్తులకు వలయునవి యేమియు చిక్కవే, చిక్కినా చిక్కకున్నానరే
ఓ చెలీ, యేను పండుటాకులుతిని గాలిమ్రింగి నీళ్ళుత్రాగి కాయకసురుదిని
కాలంబు గడుపుచుందును నీవట్లుండ నోపుదువా, తామేఅన్నివిధముల
వోపిక గలిగియుండ నేనెంతమాత్రంబు. అబలా, పెదయరణ్యమున సింహ
ములు, పులులు, పందులు, యెలుగుగొడ్లు, యేనుగులు మొదలగుగొప్ప
మృగంబులును, గండభేరుండాదిబోకలు మొదలగుగొప్పపక్షిసమూహ
ములును, నాగ సార, చిలువ మొదలగు పెద్దసర్పంబులు నిండి నిబిడీకృతం
బైనవృక్షములచే చీకట్లుగ్రమ్మ లతలచేమూయబడిన భయంకరముగల
అరణ్యంబున నొకవైపున నూర్చుండి నాసనంబు నిశ్చింతగొని యీశ్వర
ధ్యానంబు మించి తపంబు గావింతు నెడనీవచ్చోటనొంటరివై యెట్లుందువు.
ఆహా ప్రాణనాథా, తాము ఇవన్నియు నెడజూపి నన్ను విడచిపోవలయునని
నెంచియుండుటచే నేమిప్రయోజనంబు? మీరేదిచెప్పినను విననా? అడవి
భయమైనను సరే? మృగంబులు మ్రింగిననుసరే? పక్షులుకీల్చిననుసరే?
సర్పంబులుగరచినాసరే? భుజించుటకు అన్నంబులేకపోయినాసరే? త్రా
గనునీళ్ళింకిపోయినాసరే? యెదియెట్లయినను సమ్మతమే? మిమ్ములవదలి
నిమిషమైనను అటు యిటు చెదరను ఇది నిజమని పలికిన ఇంతింగాంచి
ఓసీ, ఇంకొకటి చెప్పెదవినుము నేను పూజాపునస్కారంబులందు ఆశక్తి
గలవాడను అందుకువలయు పుష్పంబులు దెచ్చియిచ్చి పాత్రంబులు శుద్ధి

పఱచి నాకు వలయుపచర్యలుచేసి, రాత్రిళ్ళునిద్రమాని వైదికభోజ
నంబులు భుజించి మనుగులయందుపవళించి అంతజాగ్రతగాయుండుట
అది చాలాదుస్తరంబు నీవుపసిబాలవు నేనుముసలివాడను. నాతో నీకు
కామోపేతులుతీరవు. నేనెందుండోయుండినట్టే వెళ్ళేవాడను. అట్లు నే
పోయినపిమ్మట అరణ్యంబున యొంటరిగాయుల్లుందువు యిట్టిదురవస్థల
జెందుటకన్న యిప్పట్టణంబున తలితండ్రుల సమీపమున అతిగారాబంబున
సఖీజనమధ్యంబునను త్సాహంబుమీరి నందనవనంబున ఆడుచుపాడుచు
వేడ్కలలరుచుయుండుటలుమాని నావెంబడిన ఛ్ఛాదననిబలాత్కారంబు
చేయుట నీకుతగునా అందులకేమియని యడిగిన మగనింజూచి పతిని వి
డచియుండుయింతులకు వ్రతశీలు లేదని చెప్పరీతీ మిమ్ములనువిడచిమీకు
వ్రాడిగంబుచేయక పరమసార్థకంబు తెలియక సంసారమాంద్యమువదలి
లోకమాయలోమునిగి మత్తురాలైయుండుట యేమిప్రయోజనంబు హే
నాథా! లోకంబునందు జన్మంబులోమానుష్యజన్మంబు అతివుత్కృష్టం
బనియు చెప్పంబడియున్నది.

అంత స్త్రీయైజన్మించుట అతి పాపమనియు, దానికి మగడుతప్ప
యితరపరదైవంబులేదనియునదంతిగావునయింతినైన నేనుసుమతినయి
పతియందు భక్తియుశ్రద్ధయుగలిగిపతియేదైవమనియెంచి వారినామమే
తిరుమంత్రమని ధ్యానించివరించి రూపమేన్నికుయందునిలిపిసుశీలనై
పుట్టినింటికినిఅత్తయింటికినిఖ్యాతి దెప్పించి లోకమంతయు తనమేలు గ
ప్పించి గొప్పకీర్తివహించిపతియందు మొడ తెగనివ్రతమును ఎడబాయని
విశ్వాసమునుగల్గి మెలంగవలయును. ఉట్లుండి తాముమాత్రముఅడవికి
వెళ్లితపముగావించి ముక్తిబొందుటలు నాకుఅంతకన్నఫలముమీకుండ
నేనెట్లువదలియుందును. ఓనాథా! మునుపు శ్రీరాముడు అరణ్యమువెడలి
నప్పుడు సీత అతనివిడచి ఇంటనేయుండెనా, అడవికివెళ్లినహరిశ్చంద్రుని
చంద్రమతి వెంబడించలేదా; వనములుదిరిగిననలునితోడ దమయంతిఘో
రఅడవిలోతిరుగలేదా; కైలాసపతిహిమాద్రియందుతపముచేయబోయి
నప్పుడు పార్వతి యెడబాసియుండెనాయని మందలించినపలుకులు విని
ఆనందమునొంది నయ్యంతింగాంచి ఓ మందయానా! ఇప్పుడు నీవు నా

వెంబడివచ్చుటకు సమ్మతించి యున్నదానవుగావున నాయట్లె నీవున్నునా రచీరలుధరించి ప్రాపినగలుబెట్టుకొని జడలుదాల్చిమునిపత్నివై వెంబడియుండుమని యాజ్ఞాపించిన నంతనాయువతీరత్నము రత్నాభరణములు దీసి ప్రాపిభూషణములుధరించి జరీచీరలు విడబెట్టి నారచీరలుగట్టి జడబెట్టుకొని మునిపత్నియై మునివెంటనిలువగా నాతండు అతిసంతసంబంది ఆ మదవతింగూడి బహుదూరముచని గంగాతీరముగని అందుతపముగావించెదమని మంచిప్రదేశమునందు మనోరమ్యముగని అందునెలకొని తపమునకు తగునని యెంచి తనభార్యంగూడి తపంబు గావించుచుండెను.

అట్టితపసియగు తనభర్తకునలయుపచర్యలుతీర జేయుచు వారి మాటలకుమీఱి రాకయున్న తనపత్నింగాంచి దీని పాతివ్రత్యశీలత్వము నుపరీక్షించ యెన్నికగొని నమ్మౌని సురతక్రీడలయందు యెప్పుడును పాలుమాఱకయు సదా భక్తిపూర్వకంబుగాను మసలితనముచేతను చాల ముగదుపుచున్న నామునిశరీరమంతయు పెద్దరోగంబు దెచ్చుకొని ప్రణంబునచీముగార కండలు ప్రేలిపడ, పురుగులు ప్రాల, దుర్గంధంబుచాలనీవు దగ్గర జేరగూడనిగబ్బుతోను, అసహ్యముతోనుయున్న మగనింజూచి దుఃఖించి ఆహాదైవమా ఇది నాయదృష్టమా యనియేడ్చి తానే నూరార్చి మగనిశిరస్సుపై యెత్తిమోసికొని తటాకంబునకువెళ్లి స్నానము జేయించి తనచీర చెరుగుచే శరీరమాద్యంతంబు తడిమొత్త చీముదుడిచి తిన్నగ యెత్తియెప్పటియట్లనెత్తిపైబెట్టుకొని తమవిడిదికిగొని తెచ్చి అడవులదిరిగి కాయగనరుల దెచ్చి మగనికితినిపించి మిగిలిన శేషమును అసహ్యములేక తానుభుజించిశయ్యపై పరుండబెట్టి అతనికాళ్ళు మెల్లనయొత్తుచు నిద్రపుచ్చుచు అతనికికలకష్టంబులు తనవిగాభావించి వారికి బాసయందు బుద్ధిలోపనీయక హితవుపాడుచున్న తనపత్నింగాంచి ఆహా! ఇది చాలానుత్తమగుణశీల యనితలచి మఱియునాతముని తానుభుజించెడు పాత్రంబున తనపెద్దవ్రేలు తెగిపడునట్లుజేసెను ఆవ్రేలు వ్రేలాడుమాంసంబుతోనుఅతిదుర్గంధంబుతోను, పురుగులతోను, చీముతోను, రక్తముతోను, నానావిధ బీభత్సుగాపడెను అదిగాంచి నాయింతి ఆవ్రేలిని అటుపారవైచి ఆశేషాన్నమును తానుఅసహ్యమనితలచక నెమ్మదిగైకొని భుజించినదిగాంచి మునిశ్రేష్ఠుని మనంబు నెమ్మదిగొని ఇంతాపాహాషెద

మని నాయింతిని కాళ్ళతోదన్ని, మొండిచేతులచేగొట్టుటయు,కన్నట్టు దిట్టుటయు మొదలగువిపరీతంబులను చేయుచున్న తనభర్తయందు రోయింపులేక నెపంబులెంచక సంతోషంబుమిన్నక విశేషపుపచర్యలొందే లుచు విశ్వాసంబులు మించుచుయుండెను

ఇట్లుచేయుచున్న తనపత్నియగు నళినియనున్యంజూచి ఓసీ! నిర్భాగ్యురాలా! నీవెంత పాపిరో నేనెరుగను నాశరీరంబుపతినన్నెబంగారంబురీతి నుతికెక్కిన అందంబుతోడచిందులువేయుచున్నదిమానిరోగంబులుబలిసి ఆ వయవంబులుస్వాధీనంబుతప్పి నడలుమొండై అటుయిటు చనుటకశక్తుడై యేమియుండోచక జేసిన నీవివాహంబు యెంతావహంబు. ఓసీనికృష్టవతీ! నిన్నంటవచ్చినయారోగంబు యెట్లుపోవును. నేనేమిసేయుకును యూరకుండక నిన్నేలపెండ్లాడితిని. అయ్యోయిది నాగ్రహచారమా,నాకు బ్రహ్మయిట్లనివ్రాసియుండెనేమో నేనెరుగనైతినేయని పలువిధంబుగా దూషించుచున్న మగనికాళ్ళపైబడి నమస్కరించి అయ్యోస్వామి నేనేమిచేయగలను నావల్లఅయినంతశరీరకష్టంబుచేయగలను వానివ్యాధినూన్నపగునా నన్ను మీరుయేవిధంబుగ బల్కినా యేమిచేసినామీరుగాని నాకు వేరెవరున్నారు? గావునతాముయెందెందుయేగనిచ్చయున్నదో ఆయూచోట్ల దెచ్చదగేని యేను భయభక్తిశ్రద్ధలతో అచ్చోటికెత్తుకపోయెదనని చెప్పిన మాటలువిని మనస్సునసంతసంబంది నానుదతింగాంచి నిర్భాగ్యులారా! నీవు నన్నుయీఖండంబునంగల యెల్లపుణ్యతీర్థంబుల కెత్తుకపోయి అందు మజ్జనంబుగావించి తెమ్మని చెప్పినవిని అట్లే తనభర్తను భయంబుతోయెత్తి నెత్తిమీదయుంచుకొని రక్తంబులుగాగ చీములూలుక మాంసంబులుబడ దుర్గంధంబులు వీవ నీమె రోయింపులేక గొనిపోయెను. అట్లుపోగా చీకటిగ్రమ్మవచ్చెను అంత నొకపట్టణంబుగని అందునివసించిపోదమని ఆపురంబు జొచ్చి వూరేగి యున్నమగుచెచ్చిమగనికిణినిపించివాగిలిన శేషాన్నంబు తానుభుజించిశయ్య చేర్చియున్నసమయంబున నాతడుఖిన్నుడై ముఖంబుగ్రేలవేసి జింతనొంది యున్నమగనింగాంచి ఓస్వామీ! తామేమి జింతగొనియున్నారు. నేచేసిన యపరాధమేమియనియడిగె. అందులకాతడు చిన్నదానా,నీవడిగినందున నేమిప్రయోజనంబు నాకోర్కెలీడేర్చపోయెదవాయని జెప్పినమాటలు

విని స్వామీ, నావల్లన య్యెడు కార్యంబు యెంతకష్టమైనను నెరవేర్చెద ననాకనుజ్ఞ యివ్వండని తెలిపెను. నందునాతడు ఓయింతీ, సేనాకార్యంబు ను నీతో చెప్పితి నేని నిహాస్యాస్పదకు చాలా కష్టంబుగ లుగునని తలంచుచు న్నాను అనిజెప్పగ స్వామీ, నాకు మీకష్టమగు కార్యంబు యెవియో అ వియెల్ల నాకునూ సుష్టమగు కార్యంబులు. తామిట్లు రాతమమన సుప్రకారంబు నేనుచు యనుమతినివ్వకను. కావున అనుజ్ఞ యివ్వండని వేడి నతెనతన్నింగాంచి ఓయింతీ, నేను నీతోనంతకంబుగ చెప్పనోపుదునా అందు నీవు కాంక్షలునోపనే నామనసల్లశేసెదవా యిది నిజమేనా అని మున్ముందుగ అడిగి తెలిసికొని తనవత్నింగాంచి ఓమదవతీ, ఈపట్టణంబున అప్సరూప రేఖావిలాసవతియగు రంభయో; వూర్వశియో; తిలోత్తమ నో; హేమాంగియోయనుని చెప్పబడు సుందరాంగియగు యొకవేశ్యను గంటి దాని సిన్నమొదలు మనసు నెమ్మదిలేక కామోద్రేకత మీరి తపించు చున్నవాడను ఓసఖీ, దానిసుఖము యెట్లునాకబ్బును దాని నా కెట్లు యెనగూడ జేయబోయెదవనెను.

అంత నాయువతీరత్నంబు ఇట్లు కానిమ్మని కొంతతడవు యోచిం చియేమియులోచక యుండినను ల పుపాయంబు లరయుచును మంచిదికాని మ్మని తాను వుదయాత్పూర్వంబున లేచి దంతశుద్ధిజేసి, తిలకంబుదిద్ది,నా భోగమందాని యింటికిబోయి దానివాకిట కళ్లాపుచల్లి ముగ్గులువైచి వుదయంబునకు మునుపే తన వోటనేని యుండెను. ఇట్లు ప్రతిరోజున్ను అతి అలంకారమగుచిత్రముగ్గులుబెట్టుచునున్నుచుండెను. యివిదానిపనికత్తె లుచూచి చిత్రముగ్గులనునిరీక్షించు తనసానికియగు దాసితో తెలిపి యీ బిడ్డను పట్టుటకు యత్నశక్తులై యుండిరి. కొకనాడు యీబిడ్డ వుదయా త్పూర్వంబు నాదాసియింటికేగి వుడసిల్లుచల్లి ముగ్గులచే అలంకరించున మయంబున మునుగుదాగియున్న దాసిదాసీజనంబులు వేగిరంబునబోయి తనయేలికయగు నాయికసానితో జెప్పిరి. అంత నాభ్రంతి అతివేగంబున వచ్చి యాపతివ్రతాశీలనుగాంచిఅమ్మా, నీవెవరు? యెందుండియిందువ చ్చెదవు? నిన్నుజూడ ఇంద్రాణివలెయున్నదే? నీవుచేయుకార్యంబు లుచి తంబులుగావే మాకిందములచే తివస్థలురావే నీవు చేయుపనికై ఇంతటి అమూల్యాకృత్యంబులుగైకొంటివే నావల్లగు కార్యంబులేవే అదిచెప్పు

వేడుని బహువిధంబుల వేడి నిలుచున్న దాసింగాంచి ఓ అమ్మా! సుందర
... ద్రూపవతీ! ... ... స్మా! ... యమ్మా నాకొక కలిపేర్పడ
నని నిజంబుగ ప్రతిజ్ఞ జేసిపిమ్మట నా మనంబునందుగల కోరిక విన్నవించె
దనని ... యుండుము ... అమ్మా ... మున్నెట్టెదన చెప్పె
... తాసి జేయగా నానళిని దాసింగాంచి తల్లీ! నా భర్త అతిశ్లాఘనవద్భ
... లవాడు, చతుర్వేదపారాయణుడు, వేదాంతాభిజ్ఞుడు, సకలశాస్త్ర
నిపుణుడు, తపోబలుడు అట్టివాడయ్యుంతయు వివాహంబుగొన్న నాకర్మవశం
బున నాతనికి పెద్దరోగంబు గల్గి శరీరంబు కృశించి యున్నవారు. అట్టివారు
నన్ను జూచిన మోహచిహ్నంబులో దగిలి మిక్కిలి అన్నపానంబులేమా
లి నన్ను జేరి నీరాకగోరి యున్నవారు గావున నాకు పతిభిక్షమిచ్చి పతిమ
చ్చికదీర్చి ఆదరించుట నాకు వలయు గొప్పవరంబు నాపతికిన్ని గతివేరులే
దు గావున అనాదరణ జేయక ఆదరించుమమ్మా యనివేడి నిలుచున్న నళి
నియను యింతింగాంచి అహా యి దేటిమాట యెంత ఆశ్చర్యంబుయావిం
తయెందుంగానము ఇదేమో విపరీతంబు గాయున్నది తపోమహిమగల సక
లసంపన్నుండగువానికి పెద్దరోగము వలంబించునా అట్లుండిన నాతనిభా
ర్యతో జెప్పిబంపునా నాతనికి కామోద్రేకంబున ఆశగలదా పరస్త్రీగమ
నంబుండునా జితేంద్రియులకది న్యాయమా యిందేమో రహస్యంబున్న
దని దీర్ఘాలోచన జేసి ఓ అమ్మా! నీవు నీ యిష్టప్రకారంబుని భర్తనుయిచ్చో
టికి దీసుకరమ్ము అట్లేగానిమ్మని చెప్పి బంపించెను. అంత నళిని శీఘ్రమున
తనచోటికివెళ్లి తనభర్తను గంపలో నైచుకొని తలమీద మోసుకొని నా
భోగముదాని యింటివాకిట దింపగానే నామునీశుడు తనభార్యగాంచి
ఓ మదవతీ నివువీధిలో నేయుండుము నేనుసన్ను బిలుచునపుడువచ్చి నన్ను
త్తుకొనిపొమ్మని సెలవిచ్చిన అట్లేనాయునని తలవాకిటయునిలచిన యతం
డు మెల్లన జరిగి లోనికరిగి తలుపు మూసికొని మన్మథునిదలచి వానిరూప
మున్నిగొని నవమన్మథాకారుండై భోగముదానియింటిలో ప్రవేశించెను.

అంతనాభోగముదియామనుదరాకారునిజూచివిస్మయంబంది ఆహా
ఇదేటి అందము యింతందముగానని చందంబు యాతడు ఇంద్రుడో, కుబేం
ద్రుడో, చంద్రుడో, అనిరుద్ధుడో, చెన్నుడో, మన్మథుడో, యను కనులల్లా
ర్పక విస్మయంబంది అట్లునిలచి పట్టువదలక గట్టిగ నతని చేయిపట్టిలాగి

తనశయనగృహంబున యింద్రభోగంబునకు సమమైన భోగావతంసంబ
గుహంసతల్పంబు శృంగారించి కీల్బొమ్మలచే చామరసురటీలువీవ పల్లె
రంబున హారతులు వెలుగ తాంబూలంబునకర్పూరపేడంబులు మగుడింప
నిండుమనంబున హాసవదనంబుతో సతిని శయ్యపై జేర్చి దృష్టితీసిముద్దిడికౌగ
లించి లాలించి ఆహా ఓరి మన్మథుడా నీకుట్టిరూప మిదివరలో నేనెందు
గాననైతిని నాయదృష్టఫలమున బలాత్కారముననియింతటిరూపవంతుని
పొందుచున్నాను నేనెంత పుణ్యంబుచేసితినో యనిబల్కి నాదివ్యపురు
షుంగాంచి అయ్యో యింతటి తేజస్వియగు నిన్ను కష్టరోగియనిబల్కినీ భా
ర్యకు మనసెట్లువచ్చెను అయినయింతటిజాణగాని నా చేతికొప్పించి దాని
మనసెట్లనెమ్మదించియున్నది దానిప్రాణమున్న అదిఅనుభవించు
సుధామృతంబు నాచేతికొప్పగించి నన్ను తృప్తిపరచిన ఆయింతికి నేనే
మిప్రతిఉపకారంబు చేయబోవుచున్నానని బల్కిన యింతింజూచి మవునిచి
రునగవ్వునవ్వి యోబాలికా నీవిప్పుడు నన్నుజూచుచున్న యీరహస్యము
నుయెవరికి చెప్పవలదు నేనొక కారణమునుబట్టి యిట్టిరూపంబుల నా
భార్యకంటికిమాత్రముకనుపడుచున్నానేగాని మరినేనులేను అట్లునీవు చెప్పి
తివేని నీతలసహస్రవక్కలగునని భయముజూపి నారాత్రంతయు దాని
గూడి మన్మథావేశంబుదీరి తెల్లవారగనే వాకిటవద్దచేరి మునుపటియ
ట్లముసలివాడై రోగంబుమీరి హీనధ్వనితో తలుపుదీసి భార్యనుపిలువ
గానే స్వామీ యిదిగోవచ్చితి హాజరైయున్నానని అతి జాగ్రతగవచ్చి
భర్తనెత్తి గంపలోబెట్టుకొని నెత్తినమోసి తనచోటికేగెను.

ఇట్లు పూరెల్ల దిరుగుచుయుండు దినంబులందు నాపురంబున
అధికారియును రాజు న్యాయాన్యాయంబులు గుర్తెరుగక కారణంబు
తెలియక విచారణలేక మాండవ్యమహామునియను పుణ్యాత్ముని వుక్కు
స్తంభమునాటించి అందులో వీరిదగిలించియుండిరి. వారు స్తంభమున
తగులుపడి ప్రాణముపోలేక యుండునపుడు యీపతివ్రతాశిఖామణి నా
పురముగుండా పోవుచున్నపుడు చీకటిక్రమ్మి పట్టంబుగ మేఘముగమ్మి
పురుషులు మెరుములతో వర్షించ మార్గంబు తెలియక నాపతివ్రతతలయం
దు గంపయుంచుకొనిపోవుచున్నపుడు వ్రేలాడుచున్న మాండవ్యమహా
మునిపాదంబులు యీబిడ్డ తలయందున్న గంపకుతగలగా నాతనికి స్తం

భంబువల్లవుపద్రవంబు అధికమాయెను అప్పుడుమాండవ్యుడుచూచి ఆహా యీసుమంతి యెంతమతి గలదియునికోపించి తెల్లవారగానే నీపుత్రాడు తెగిపోగాక యని శాపంబిడెను. అదివిని యీబిడ్డనికులాంగన యీతడు మహాత్ముడు గాబోలు మానము తెలియక చీకటిలో తత్తరబడి యీలాగు చేయనైతిమి మనయందేమియు తప్పిదంబులేకుండగా, యిట్టుండ మనలనేల శపించెనెను మంచిదికానిమ్ము నేను శుద్ధపతివ్రతనైతేని తెల్లవారకాదని ప్రతిశాపమిచ్చెను తట్లీగుపుడు జేసిన ప్రతిజ్ఞవల్ల యెనిమిదిరోజులు తెల్లవారక దిశలు తెలియక వానికి టచీకటి కమ్మియుండుటను గన్న దేవతలు మొదలుగాగల మానవులందరుభీతిల్లి యిదియెందుకొచ్చెనని తెలిసి మాండవ్యులవద్దకొచ్చి స్వామీ యీఆపదతీర్చుండని వేడిన వారు నాయందేమియు నేరంబులేదు ఋషిపత్నివద్ద పొండనినవారు యీ పతివ్రతారత్నంబునద్ద జేరిఅమ్మా త్రిమూర్తులు మొదలగు దేవతలందరున్నుదిశలు తెలియక తత్తరించెదము తెల్లవారునట్లు అనుజ్ఞ యువ్వవమ్మా యని వేడిననామె ఓయింద్రాదిప్రభువులారా, యిదేటిమాటలు నేనయి నా ప్రాణంబులుపోగొట్టుకొందునా ఈన్యాయముమీరెరుగరాయన అమ్మా లోకంబున కొకరికిపకారమైన యానేకులకు సుఖమయ్యెడు కార్యంబుచేయుటే న్యాయమని తెలియనే అందరునువచ్చియున్నారము గావుమమ్మా నికరుణరావమ్మాయనివేడిన దేవతలంగాంచి ఓహో యిదేటిమాటయింతులకు పతికన్నదైవంబు యిలగలదే అట్టిపతిని యెడబాసియుండుటకన్న జచ్చుట మంచిమతిగాదే నేను నాపతిని విడచియుండలేనని చెప్పినవిని దేవతలు మాండవ్యునిజూచి ఓస్వామీ తామైననుయీకష్టంబులును దేవతలగు మమ్ము కాపాడుమని వేడిన నాతడు నావల్లకానేరదు నాభార్యవలన కావలయుగాని మరెవరివలన కాచేరదనెను. దేవతలందరు గూడుకొని మాంగల్యాని కాడంబరచుకొని మహాపతివ్రతయగునళినీదేవినిందోడ్కొని మాండవ్యునిసమీపముజేరి యీయింతిమంగళసూత్రంబు నిరతంబుండునని ఆశీర్వచనంబులు బల్కుమనివేడిరి నంత నామాండవ్యుడు మనసుకరిగి ఓయింతీ నీవుసుమంగళివై దీర్ఘాయువున వెలసిల్లుమని శాపంబునివర్తించెను అంతట నాబిడ్డ మునుపటియట్ల వుదయాస్తమానంబులు గావుగాక ఋషిని విముక్తంబుజేసిన యంత తెల్లవారవచ్చెను, లోకులందరు దిశలు

తెలిసి తమతమ యోగయాగ హోమాది తర్పణంబులు జేసి సంధ్యలు మార్చిరి

అంత నమహాత్మ్యల్యనుహామునితనసుందరియగునళినీదేవింగాంచి ఓసహో యింతీ నీయంతటిపతివ్రత భక్తిశీలయగు యింతి నెందుంగాన నీకు గల కష్టంబులనియు దలంపక యోర్చి యున్న యోర్పు యెంత వెల గలను గావున నేను నీయిచ్చ నెరవేర్చెదను నేను కుష్ఠురోగిని గాను ముసలివాడనుగాను నీకోరికె దెలుపుమన నాయింతి నంతసించి ఓస్వామీ తాము నాయందు ప్రీతియుంచి ఐదురూపంబుగల నన్నుగూడి మరు కేళిసాడి సౌంఖ్యులమగు దుండవలయు యిదియుగాక నాకు మరుజన్మ మొచ్చెనేని తామే భర్తకావలయు యిదినాయభిప్రాయం బని వరంబులంది సుఖంబున పలుసంవత్సరంబులు సుఖం బనుభవించు చుండి దంపతు లిరువురు వైకుంఠపదవులందిరి. గావున యింతులు లోకంబున నళినీదేవి యుండిన పతివ్రతయు శుచియుశీలంబును భద్రం బును సత్యశౌచంబులుగలిగి ఖ్యాతులుజెంది పతివ్రతలని మెప్పించి మోక్షార్థమగు కార్యంబులుజేయుచు పతిభక్తిగలిగి మగడేదైవమనినమ్మి జరుగవలయునని యీపుణ్యకథవలన తెలియుచున్నది సకలార్థకము.

నళినీదేవిప్రభావము – ముగిసెను.

—◆—

శ్రీరస్తు.

మహాపతివ్రతామాహాత్మ్యంబను

స్త్రీభక్తవిజయము.

౧౨. లోపాముద్రాదేవి ప్రభావము.

పూర్వకాలంబున విదర్భదేశాధీశ్వరుపుత్రికయగు లోపాముద్ర యను కన్యక మిక్కిలి చక్కనిదియు, సుగుణంబుల కాటపట్టయినదియు మిక్కిలి శాంతిశమదంబులుగలదియు భూతదయాపశ్చాత్తాపంబుగలదియు నీతిశాస్త్రవిశారదియు, ధర్మశాస్త్రవిచారిణియు, వేదవేదాంతార్థగోచరయునై యంతఃపురంబుననుండి పెద్దలవలన పతివ్రతాస్త్రీల ప్రభావంబు వినుచు తోడిచెలికత్తెలతో సత్కథావిశేషంబుల ప్రొద్దుపుచ్చుచుండెను.

ఇట్లుండగా నొకనాడా రాజసభకు కుంభసంభవుండగు అగస్త్య మహాముని వచ్చె. రాగాజూచి ప్రభువు సింహాసనముపైనుండి దిగి యెదురేగి యమ్మునీంద్రుం దోడ్కొనివచ్చి యుచితపీఠంబుపై గూర్చుండబెట్టి అర్ఘ్యపాద్యాది విధులం బూజించి కుశలం బడిగి మునికులచంద్రా! మీదర్శనంబున యీ దినము సుదినంబయ్యె. మాకు జన్మ పావనంబయ్యె. మా పాపంబు నశించె. మీ రిచ్చటికి వచ్చిన కార్యం బెట్టిదో యెరుంగింపుడు మా చేత సాధ్యమైనంత మట్టుకు మీ మనోద్దేశంబు నెరవేర్చెదనని పలికె. పలుకగా నేమునీంద్రుండు భూపాలా! నీవు సత్యవ్రతుండవనియు మిక్కిలి యుదారగుణములుగలవాడవనియు విని నిన్ను నే నొక్క విషయమును యాచింపవచ్చితిని నీవన్నమాట తప్పవలదు, అదేమనగా, నా పితృదేవతలొక్కదినము ప్రత్యక్షంబై అన్నా నీవిట్లు అనేకదినంబులనుండి వివాహంబునొల్లక బ్రహ్మచర్యాశ్రమమునం దేయుండుకతంబున మాకుం బుణ్యలోకంబు గలుగకున్నవి 'అపుత్రస్య గతిర్నాస్తి' యను వేదవాక్యముప్రకారము పుత్రులులేనివారికి సద్గతి గలుగనేరదు. వంశము లవిచ్ఛిన్నముగా నేడవతరమునందు పుత్రుడు పుట్టనిదిగాని మొదటితరము పురుషునికి పుణ్యలోకము కలుగదు. నీవు మాకేడవతరమువాడవు కావున వివాహంబొనర్చికొని

మమ్ముద్ధరింపుమని దీవించి యదృశ్యులైరి. అందుకై నేను వివాహంబు గావించికొని గృహస్థధర్మంబున నుండఁగోరి నీకూతును నడుగ వచ్చితి గనుక దానినిచ్చి పెండ్లిచేసివేసిన దొడ్డసుకృతంబు గలుగునని పలికె. పలుకగానే అట్టి మాటలా రాజు చెవులకు శూలంబులపోలికై మూర్ఛాక్రాంతుఁడై భూమింబడియె నంత మంత్రులు సామంతరాజులు నతనిమూర్ఛం దొలంగునటుల శైత్యోపచారంబు లొనర్చి పల్లకిలో నెత్తికూర్చుండబెట్టి యంతఃపురమునకుం గొనిపోయిరి

పిమ్మట నరేంద్రుఁడు మూర్ఛందేరి యాశ్చర్యపడి వింతి రా మంత్రి ప్రధానులారా! నిరుపేదయు వనవాసియు జడదాల్పరియు నుక్కిలి కృశీభూతుండును గుయీబకుఁగు బాపడెక్కడ? నాముద్దుల బిడ్డ యెక్కడ? నక్కయెక్కడ? నాగలోక మెక్కడ యన్నట్లు యీగోచిబాపడట నాకూతురట పెండ్లిచేయుడనుట బాగుబాగు కొంచమైన తారతమ్యముంగానక యిట్టి వెంగలికూతంగూసె యిట్టి గుణగు సన్యాసిని యేమిచేయవచ్చునని మిక్కిలి కోపోద్దీపితమానసుండై వేరెలుగెత్తి పలికె నట్లు పలుకగా నారాజును జూచి నరేంద్రా, మీకిట్టి కోపంబును నిర్లక్ష్యంబును నాక్యంబుండగవు.

అటెంకు వేత్రిన్నాత్రుఁడై నవాడే; ఇట్టిమునీంద్రుని దివ్యప్రభావంబును చెప్పెదము వినుండు. ఇంద్రద్యుమ్న మహారాజును నదగజంబుగాబుట్టునట్లు శపియించె సముద్రములోని నీటినంతయు యరచేతిలో నిరెచ్చి గుటుక్కున ద్రావెను వింధ్యపర్వతముయొక్క గర్వమును జేపి సూర్యచంద్రులకు స్వేచ్ఛన సంచారము గలిగించె పాతాళ్నికి వుట్టుకు బుద్ధులన్నట్లు యింత గలిగినేని ముల్లోకంబులు గడగడవణంకును. అట్టిమహామునినింత చులకనంబుగా పలుకంబాడిగాదని పలికెను ఇట్లుండగా యీవర్తమానంబును రాజపుత్రికయగు లోపాముద్ర విని యపారంబగు భయంబున సంతోషంబునుం బొంది తత్క్షణంబున తండ్రివద్దకు వచ్చి ఆతనిం గాంచి సగారవంబున నతని తొడలపై గూర్చుండి యతనివలన నమ్ముని వృత్తాంతంబంతయు సవిస్తరంబుగా విని ఆ వెనుక తండ్రీ, మనపూర్వజన్మమున జేసిన వశంబున నమ్మహామునిం బ్రార్థింపకయే మనగృహంబునకు వచ్చె నితండు సామాన్యుడు గాడు పరమతపోధనుడు. యిట్టిమహానీయుండలిగెనేని మనకు బుట్టగతులు గలుగదు. తనకుతానే కన్యార్థియై మనసదనంబునకు వచ్చెగావున నతనికి

వన్నిచ్చి వివాహంబొనర్చుము నప్తసంతానంబులుధరించుటయేగాకమ
నకు ఐహికాముష్మికఫలప్రాప్తియుంగల్గు నీవు మొదటి యెట్టికార్యము
నైనం జేతునంటివి ఆడినమాటతప్పితివేని మహాఘోరనరకంబునంబడుట
యేగాక ఇతండలిగి శపించెనేని నీవంశంబునిర్మూలంబగు కావున నిట్టి
సత్పాత్రునకిచ్చి పెండ్లిచేయుటకుచింతింపవలదని చెప్పెను. చెప్పగాలక్ష్మా
నీవెన్నడు నిట్టి యజ్ఞానంబడవు ఇట్టివికారస్వరూపుండగు బకుగు బాపన
సన్న్యాసిని బాగాతలచితివే తల్లీ. యితడేనా నీకుమరియెవ్వడుం జిక్కడా
యమ్మా యితనిపైయాశపడకుము నీమనంబునకింపగుచక్కనివరునిం దె
చ్చెదచూడుము అని పలుకగా నాలోపాముద్ర తండ్రీ! పూర్వకాల యితి
హాసంబుకలదు తొల్లి మాంధాతృమహారాజునొద్దకు సౌభరియను మహా
మునీంద్రుండరుగుదెంచి యారాజపుత్రికలలో నొకదానినితనకిచ్చి వివా
హముగావింపుమనట్లు వేడ నంత నాభూపాలుండుమునిరూపమునరసి చింతాక్రాం
తుండై మునీంద్రా! నాకన్యారత్నంబులం జూపెదజూడుము వారిలో నెవ్వతెన
న్నువరించునేని యట్టిపుత్రికనిచ్చి వివాహంబొనర్చెద వరింపకేనినీదు
రదృష్టమని తలంపుమని నుడివె అంత నాజడదారియుం దానికి సమ్మతించి
యాక్షణంబున నంతఃపురంబునకుంజని యట్టికన్యకారత్నంబుల గను
లారంజూచినప్పుడాకన్యకామణులెల్ల నతని మన్మథుండనియనివరించుటచే
మాంధాత తనయభిప్రాయ మేమియుంగొనసాగకుండుటకుచింతించి యా
పుత్రికారత్నంబుల నేబదుగురను నామునికిచ్చి వివాహంబొనర్చెనని పెద్ద
లవలన వింటిని గావున నేనతనిందప్ప మఱియొక్కడెట్టిమన్మథుండైన
వాని నొల్లనని దృఢచిత్తంబునం బలుకగా తత్క్షణంబున యా రాజేం
ద్రుం డమ్మహామునికి యట్టికూతునిచ్చి పాణిగ్రహణం బొనర్చె.

ఆవెనుక నగస్త్యమహర్షి సుగుణంబులు కాటపట్టగు భాగ్యంబాంచి
మిగుల సంతోషంబునుంబొంది ఆకుమానసముల పర్యంతము నత్తవారిం
టనుండె. లోపాముద్రాదేవియు పెండ్లియైనదిమొదలుకొని తనమగని
భగవంతునిసమానముగా నెంచి పూజింపుచు వివిధశుశ్రూషలుం గావిం
చుచు శరీరపోషణంబునందైనను వస్త్రాభరణములు మొదలగు నలం
కారమునందైనను యపేక్షింపక యతని కనిష్టమాటలాడక సర్వకాల
సర్వావస్థలయందును భర్తృపదారవింద చింతాతత్పరురాలై యుండె.

నట్లుండగా ఆమునీంద్రుఁ డొక్కనాఁడు భార్యం జూచి మగువా నీవు నాకుం జాలిన యావుపాలు దాహమున కిచ్చె వాయని యడిగె నతఁడు గాఁ బ్రాణనాథా మీకుఁ ద్రాఁగుటకుఁ జాలినంత కిమ్మని యియ్య నాతరమే నేను మీపాదసేవకురాలను గాన నేను సౌకర్యముగ నొక పాత్రంబు నడిగి దా నినిండ పాలుఁబోసి యిచ్చిన నతఁడు వినోదంబున దేవదేవుం డగు పరమాత్మ ధ్యానంబు సేయుచు నట్లు తెలచి మోక్షసంఘంబును నతనిచేతి కిచ్చె నప్పుడు మన్నెన్నిటికి డా పాలంబు ఇచ్చెడి నీళ్ళంతం దాన నదియు యంబులు నంత నిరంతరముల కాళ్ళి యంబడియె.

అట్లుండ నొకనాఁడ మ్మునివరుని యిల్లాలింగని కాంతా మనము ప్రదేశంబునకుం బోవ మునిశ్రేష్ఠు లచ్చట వచ్చిన వేని నమ్మహితిల చెలియ యమ్మయుయిదో దేవా నచ్చిన నని యతనితో నడవులకుం బోవ పయనంబయ్యె నట్టిసమయంబున నాజడదారి లోపాముద్రతోఁ టీయత్తసూ ముల నద్దికిం జనిరి తమప్రయాణంబు శౌరిం గాంచి వారిచే నెలవంది తనయాశ్రమంబునకు బోవు సమయంబున నాపతివ్రత మహాభాగ్యవంతుని పుత్రినై తులలేసి భోగభాగ్యంబుల ననుభవించు చుండు ననియైనను మిక్కిలి జ్ఞానసంపత్తి యగుటచే యామూల్యంబగు వస్త్రాభరణంబులం బాసి నారచీరలు గట్టియమ్మ సంద్రమునితో నల్లనల్లన పండ్లుకూరలు తినుచు జనెను. అంత కొన్నిదినంబులకు వెనుక నమ్మహర్షి యనుగ్రహంబున నా పరమపతివ్రత గర్భముదాల్చి మహాత్త్మాసనుండగు నొక పుత్రునింగనియె. నంతనమ్మహర్షి బ్రహ్మానంద పరవశుండై భామా, యిట్టిపుత్రోత్సవంబునకు ననేక మునిపుంగవులరు దెంచెదరు. అట్టి వారికెల్ల నగసపదార్థసంపన్నంబులగు నన్నము బెట్టి తృప్తిపఱచవలయునని చెప్పి అట్లు చెప్పినమాత్రంబున నానొ షడ్రసోపేతంబగు నన్నము నాయత్తము జేసి యట్టి మునులకెల్ల భిక్షము బెట్టి తృప్తిపఱచె. నంతనమ్మునులందరు పొట్టలు పగుల ముక్కుల మొయను చక్కగా మెక్కి యాపతివ్రతాశిరోమణి ప్రభావంబునకు మెచ్చి యాశీర్వదించి తమ తమ నెలవులకుం బోయి చేరిరి

మఱియొక్కనాఁడా మహాముని యాశ్రమంబునకు విపులుండను మహాముని యతని భార్యయగు విమలాంగితో వచ్చె నానాఁ డయవ్యధావరులు అట్టిసతీపతుల పాదంబులపైఁబడి యర్ఘ్యపాద్యాదివిధులం బూజించి

యుచితపీఠంబులం గూర్చుండబెట్టిరి అంత నావిధులాంగి లోపాముద్రం జూచి యోపుణ్యవతీ "లేనివారమ్మ లేదనునా కొరకగాక కలిగినవారు అనుభవించు టకేమిచేయు" "ఓ నెలతా గుణసంపద గలిగియు నెలతా బాగుగ నుంగ గట్టనిచీర నిన్నానుబాం! గతిముత్తెచే కిగట్టిన నెలతా మ్మాయు కాను మొన్నివిధముల జూడక" అన్నట్లు శాబ్రేష్ఠునికు సుందరవై అవమానంబులగు భోగభాగ్యంబులు గలిగియుండియు వాటికొల్లక దివ్యవస్త్రాభరణ ధనకనకవస్తు వాహనాదుల మరలనారికిచ్చి యిట్లునారచీరలు గట్టి యలంకారహీనురాలై యుండెను నాబోటినారి తెవరైన వస్త్రాభరణంబులనిన్నియుడిగె కేసి నాకేమి చ్చెదవులనిపల్కె కల్యాగా నేనాయమ్మలయోత్యాతల్లీ నేనుసంసారహీనురాలై యున్నను మీవంటి పుణ్యాత్ముల కృపాకటాక్షంబున నమూల్యవివిధ వస్త్రాభరణంబులు గలిగి యుండుదాన మీకెద్దియిష్టంబగు వాటినిగోరుకొనిన యిచ్చెదననిపలికె నంతనావిధులాంగి పుణ్యవతీ! నీసొమ్ములనెల్ల నాకిమ్మనియడిగె నడిగినమాత్రంబున తల్లీ, యిదుగో యీ చెట్టుకొమ్మల నాకున్న సొమ్ములనెల్లం దవిలించియుండెదరామ్మపువ్వు కొమ్మని యొక్క చెట్టుంజూపనంత నావిధులాంగి సర్వాభరణాభరితయగు నావృక్షముం జూచి యబ్బురపడి యాపరమపతివ్రతాశిరోమణి ననేక విధంబులం బొగడి భర్తలం గూడి తన యాశ్రమంబునకుం జనె.

కావున సత్యభామా, నివికనైన నిశ్శేశ్వరుని ప్రాణేశ్వరునిగాదలచి పలువిధములగు శుశ్రూషలచే నతనిమనసు మెప్పించియుతనిమాటకెదురాడక మృదుమధురహిత సల్లాపంబుల తననికి ప్రియంబు గావించుచుండు వేనిపునరావృత్తిరహితంబగు శాశ్వతబ్రహ్మానందపదవి నీముంగొంగున ముడిచిన బంగారముపంటిదగు లోకులచేసత్కీర్తింబడసి యిహపరలోక సుఖంబులు నొక్కింతయు గొదవలేక యనుభవింపగలదానవు అనిపలికె.

గావున యింతులు లోకమున లోపాముద్రయుండినపతివ్రతయు శుచియు శీలమును భద్రమును సత్యశౌచములు గలిగి ఖ్యాతులు చెంది పతివ్రతలని మెప్పించి మోక్షార్థమగు కార్యములు చేయుచు పతిభక్తి గలిగి మగడే దైవమనినమ్మి జరుగవలయునని యీపుణ్యకథవలన వెలియుచున్నది సకలసార్థకము.

లోపాముద్రాదేవి ప్రభావము - ముగిసెను.

శ్రీరస్తు.

మహాపతివ్రతామాహాత్మ్యంబను

స్త్రీభక్తవిజయము.

౧౩. సావిత్రీదేవి ప్రభావము.

అనేక యుగంబుల క్రిందట మద్రదేశమును పరిపాలించుచుండిన సాళ్వపతియను నొక్కరాజుకలడు అతనికి అశ్వపతియని మఱియొక పేరుంగలదు. అతనికిభార్య మాళవి, అట్టిసాళ్వరాజు అనేక దినంబులనుండి బిడ్డలులేక చింతాక్రాంతుండై 'అపుత్రస్యగతి ర్నాస్తి' అనుశ్రుతి వచనప్రకారము పుత్రులు లేనివారికి గతులు లేవుగదా! ఈశ్వరాయని దలంచి యొకనాడు మాళవి సహితుండై వనంబునకుం జని సురాసురుల కార్తేయంబగు దృఢమనస్కులై సావిత్రీదేవింగూర్చి తపంబుగావింపగా నాదేవి వారలనిశ్చలితోగ్రతపంబునకు మెచ్చి సంతసించి యోదంపతులారా! మీరిట్లు నిరాహారులై రాత్రింబగలనక యెండవానలకునోడక తపంబొనర్చుటకు గారణంబేమి యెరింగింపుడనిపల్క, నంతవారలా దేవింగని నమస్కరించి పలువిధంబులుంబొగడి తల్లీ! మేమనేకదినంబులనుండి యనపత్యులై యుండుటంబట్టి నిన్నుగూర్చి యట్టితపంబు గావించెదము. కులశ్రేష్ఠుండును సత్యసంధుండునునగు నొక్కకుమారుని మాకుం దయసేయుమని వేడిరి వేడగా నాదేవివారలంగని యోపుణ్యాత్ములారా! తొల్లియే మీకుపుత్రసంపత్తి లేకుండునట్లు బ్రహ్మదేవునిచే విధియింపంబడియుండ మీకెట్లు పుత్రవరంబిత్తు. కావున మీకుత్రిలోకసుందరియు శాంతశమదమాదిగుణప్రధానియు పతివ్రతాశిరోమణియు నగు నొక్క పుత్రికారత్నంబు గలుగునటుల వరంబిచ్చితి. అట్టి పుత్రిక పాతివ్రత్యప్రభావంబున మీకొక నూర్వురుకుమారులు బుట్టెదరని యానతిచ్చి యాసావిత్రీ యదృశ్యంబయ్యె. నంత కొన్నిదినంబులకు వెనుక మాళవీదేవి గర్భంబుదాల్చి సావిత్రీదేవిం గనియె.

అంతనప్పుత్త్రి సావిత్రీవరంబునం గలుగుటంజేసి యాశిశువునకు సావిత్రియని పేరిడిరి. సావిత్రి దేవి తలిదండ్రులకు ముద్దుచూపుచు సుకుమారియై జాబిల్లికళలంబోలె మనోహరంబుగ బెరుగుచు చిరుప్రాయంబుననుండి సుగుణంబు కాటపట్టగుచునుమెలంగుచుండ నబ్బాలికామణి యవ్వనంబుపొడచూప నంత నారాజపుత్త్రికామణి యౌవనారూఢయై యుండుటకు మిక్కిలిచింతించి యాశ్వరా అతిగారాబముతో నల్లారిముద్దుగాబెంచిన యీ నాబిడ్డకు తగినవరు నెవ్వడెత్తునని డోలాయమానసుండై యుండగా నట్టిసమయంబున మునిశ్రేష్ఠుండగు నారదుం డారాజుకడకరుదెంచి యతనిచే యర్ఘ్యపాద్యాది విధులంబూజలంది ఓ రాజా! యౌవనంబుమీరిన నీబాలామణిని తగినవరునకిచ్చి వివాహం బొనర్చిన సమయంబున సావిత్రియల్లనవచ్చి ప్రేమాతిశయంబులగు ముద్దులుచూపుచు తండ్రితోడనపై గారాబంబున గూర్చుండె అట్లు కూర్చుండియున్న కుమార్తెంజూచి యల్లనతడవి శిరంబుమూర్కొని నాయమ్మా! నాబిడ్డా! నీకిక వివాహకాలం బాసన్నంబయ్యె లోకంబునంగల రాజశ్రేష్ఠులలో నేరాజపుత్త్రునివరించుట నీకభిమతంబు జెప్పుము యాగుణంబునట్టివాడింద్రుం డైనం దెచ్చి నీకు పెండ్లిచేసెద జెప్పవే నాతల్లీ అనిఅడిగె అప్పుడారాజపుత్త్రి తనదాసీజనంబుచే సత్యవంతుండను రాజపుత్త్రునివృత్తాంతంబును సాకల్యంబుగావినియుండె.

గావున తండ్రింజూచి నాయనా! సాళువ దేశాధిపతియగు ద్యుమత్సేన మహారాజు దైవయోగంబున రాజ్య విభవాతిశయంబుల నోడియంధుండై దారాపుత్త్రసహితంబుగ పుణ్యారణ్యాతనంబున దినగూడును గట్టగుడ్డయులేక కందమూలఫలంబుం దినుచు మిక్కిలి గష్టపడుచుండె అట్టిరాజశ్రేష్ఠునకు వయోరూపవిద్యామనోహరుండును సుగుణాలంకృతుండును సత్యభాషణుండును చిత్రాశ్వుండను నొకకుమారశ్రేష్ఠుండు గలడు. అట్టి చిత్రాశ్వుండు తనయౌవనప్రాయంబుననుండి సూనృతావ్రతానుష్ఠానంబు గలవాడగుటవలన నతనిసత్యవంతుండను పేర లోకంబంతయు వాడుకగనుక తండ్రీ! నేనట్టియుత్తమవ్రతుండగునత్యవంతునే వరింతు మఱియెట్టిగుణాతిశయుండైన నవమన్మధుండైన నేనట్టివానివరింపననిపలికె. అంత నారాజు మునీంద్రుంజూచి స్వామీ! మీదివ్యదృష్టి

వలన త్రిలోకంబులంగల వృత్తాంతంబులెల్ల మీకు కరతలామలకంబులై వెలయుచుండుటయేగాక నిమిషమాత్రంబైన నలకం దీర్చుకొన బ్రొద్దులేక అహోరాత్రంబులు త్రిలోకసంచారంబు చేయుచుండు మహానీయుండగుటవలన మునీంద్రా! ఆసత్యవంతునివృత్తాంతంబును విస్తరంబుగా నాకానతిమ్మని వేడె. నంత కలహాశనుండా రాజుఁ జూచి నరేంద్రా! వినుము. సత్యవంతునకు పరిణయంబైన యొక్కసంవత్సరములోన మృతిబొందునది నిశ్చయంబుసుమా యనిపలికె. పలుకగా నతండాకూతుఁ జూచినాముద్దులకుమ్మా! నాబంగరుబొమ్మా! నానోముపంటా! అయ్యో! అతండల్పాయువు కడుదరిద్రుఁడు. వనంబులం గడునిడుమలం బడుచుండువాఁడు. కావున నాతల్లీ యట్టివాని గోరందగదు సకలగుణోపేతుండగు మఱియొక్కని గోరుమనిపల్కె.

పలుకగ నాయమ్మ తండ్రీ! మనోవాక్కాయకర్మంబులనునిమాట మనంబే ప్రధానమగుటవలన అట్టిమనసున తొల్లియే నేనతని వలచి యుంటి వాఁడెట్టివాఁడైనం గొనతలేనే కావున నేనట్టివానింగాక మఱియొక్కనిం బెండ్లియాడనని రాజశ్రేష్ఠుంగనిపల్కె. అంత నాభూపాలుండు రాచకులంబునంబుట్టు రాజస్త్రీలకు తొల్లియే నలుమోమునలువ స్వయంవరమను వ్యాజం బొక్కటి కల్పించె. అట్లు తమకు తామే పురుషుని వరింతురుగాక యను విధిలేకుండిన సర్వశుభలక్షణోపేతుండగు వరుఁ గూర్చి మహోత్సవంబుగ బెండ్లిసేయఁగ వచ్చుఁగదా యీశ్వరాయని చింతించి తత్క్షణంబున దృఢమనస్కుండై కొన్నిదినంబులకు వెనుక నారాజశేఖరుండు రథగజతురగపదాతులను చతురంగబలములతోడను ధనకనకవస్తువాహనంబులతోడను అమూల్యంబులగు నవమణిమయ భూషణాంబరములతోడను, దాసదాసీజనంబులతోడను, శోభనద్రవ్యంబులతోడను, మంగళవాద్యవిశేషంబులతోడను భూరికాహళభేరీభాంకారాది ధ్వనులతోడను మిన్నుపిక్కటిల్ల సకలబంధుపురోహితవిద్వజ్జనగాయక పాఠకవందిమాగధులతోడను, పత్నిదోడ్కొని సావిత్రీసహితుఁడై యొక్కనాడు శుభముహూర్తంబునందలి పుణ్యారంబునకుం జని సాళువదేశ భూపాలుండగు అశ్వపతింగని నమస్కరించి కుశలమోదంబులనడిగి నరేంద్రా! యీకన్యకారత్నంబు నాపుత్రిక. దీని నీ కుమారుండగు చిత్రా

త్యున కిచ్చి వివాహంబు సేయదలంచివచ్చితి. నరేంద్రా! నీయుద్దేశం బె ట్టిదాని కనతింతుమనిపల్క. పలుకగా సాళ్వరాజు జనపాలా! రాజ్యవి భవంబులం బాసి యిట్లడవులం గడునిడుములంబడుచు, ఉపవాసంబులచే శుష్కించు, వస్త్రహీనులమైయుండు మాబోటిదరిద్రులతో వియ్యము జేయుటకంటె భూమండలంబున మఱి వ్యర్థము మీకు లేదే! మఱియు నవమణి మయ విరాజితంబులగు సౌధంబుల నంతఃపురవాసులై యమృతోపమా నంబులగు బదార్థంబులం గుడిచి యుత్కృష్ట వస్త్రాభరణంబులం దాల్చి బంధు సఖిజనంబులతోడ సుఖంబుగనుండు రాచకన్నియ మాబోటికిం గూర్చిన సహించి మాతోడం గలసి మెలసియుండునే యీ దేటిమాట నీ వెఱుంగని ధర్మముం గలదే యని మద్రపతి కెఱింగించె. అంతట నమ్మద్రపతి సాళ్వపతిం జూచి భూపాలా, కలిమి లేములు కావడి కుండల వంటివి కావున యిప్పుడు మీపడు బాములు తిరంబులై యుండునని తలవకుము యిట్టి శోభనోద్యో గంబునకియ్యకొనుండని ప్రియవచనంబుల నాతని మోదింపంజేసి యొక నాడు శుభముహూర్తంబున సత్యవంతుండను చిత్రాశ్వునకుం దన కుమార్తె పుత్రియగు సావిత్రీదేవినిచ్చి వివాహంబొనర్చి కొన్నిదినంబులచ్చ టనుండి యంతట నా మద్రరాజు సన్నిహితుడై స్వదేశంబునకుం జనియెను.

అంత నా సావిత్రీదేవి వివాహంబైన దిమొదలు ప్రతిదినము పతికి మున్న లేచి జలంబులాడి శ్రీ ఘోడపుస్త్రి యింటంగల పనులెల్లం దీర్చి పతిచరణారవిందంబులకు మ్రొక్కి పతియే దైవంబని భావించి వివి ధోపచారంబుల నతని మనంబునకు ప్రియంబుపుట్టింపుచు రాత్రింబగలు భర్తృపదారవింద ధ్యానంబుననే ప్రొద్దుపుచ్చుచు లజ్యోదంగలుగు మునివరాంగనలారా యనం బతివ్రతాశిఖామణియై వెలసె నట్లలొక సంవత్సర కాలము వఱకట్టి సతీపతులు నిరుపాలుం గలసిన చందంబున గలసి మెలసి సరసల్లాపంబులనుండు నెడ అప్పరమపతివ్రతయగు సావిత్రీ దేవి వివాహంబైన మొదలు లోకసంవత్సరమునకంతయు దన ప్రాణేశ్వరుం డగు చిత్రాశ్వుండు నిలుగునని తొల్లి తనతండ్రికి నారదుండు చెప్పుచుండ దానును వినుచుండె

గావున నావాక్యము మదిం బెట్టి పెండ్లిదినము మొదలు వరుసగా నె న్నుచు నాదినంబునకు నాల్గవ దినంబున పతిమరణంబని తెలిసికొనియాదివ

ము మొదలు మూనాళ్ళుగున్నీక నిరాహారయైనీరంబునైన గుత్తుకనిడక దృఢచిత్తంబున నుపవాసవ్రతంబుండసాగెనట్లుండుటసాళ్వపతియెఱింగి సావిత్రింగాంచి తల్లీ నీవేల నన్నమునీరునెంతమాత్రమున్ముట్టక యుపవాసంబొనర్చెదవు. ఇట్లయ్యెడ్లనుపవసించిన నుడస్సి మోము వెలవెలంబోయెను గదే కారణంబేమి చెప్పుమనియడిగె. అనఘా దేవా యాదిన మొదలు మూనాళ్ళవఱకు నాకొక వ్రతంబుకలదు అట్టివ్రతంబు శాంతము బగువఱకు గ్రుక్కెడునుదకమునైన నారగించకనిశ్చలచిత్తంబుననుపవసించి త్రిరాత్రంబులంగడపినంత నివారణసేయందగునియ్యావ్రతానుష్ఠానవిధానకంబగునియతనితో సావిత్రినుడివె. నప్పుడతండకార్యం తామఱింగని యాయుష్మనోదృఢవ్రతంబునకచ్చెరునంది అమ్మా అట్లచేయుమనియానతిచ్చె. అట్లా వ్రతంబుకడచినంత నాల్గవదినంబునయానారీరత్నంబగుసావిత్రియారగింపకుండుట యెఱింగియత్తండ్రోగుణాభూషణ తమ తద్వ్రతంబయ్యెను నేఁడన్నము నారగింపవు చెప్పుమనిన యామె నన్న గానాసుజనమనోహారిణియునతనింగని స్వామీ! వ్రతసమాప్తియగుననుయాంధి సమానాత్మం వ్రతముంసనువసించి నాశ్రీహారగాంబు నేయుంయగునని పలికె. అట్లుండనాదినంబునసత్యవంతుండొన్నమునవలవిహారంబొనర్చనాడగుటచేతల్లితండ్రులచెంతకేగి తనపాదంబులకెఱగి పుణ్యాత్ములార! నేడదేమో కోపవిహారంబొనర్చచిత్తము అనితలంపుపుట్టెకావున నాకానతియింపుడనిపేడ నేనునంతి వాడను పుత్రా. అట్లేసుఖముగ జనిరార గానరుగు మనియనిపలికిరి. పలుకగా నసావిత్రీ దేవియాదినసాయంబున కనితండునిల్లుటనిశ్చయంబని యెఱింగియుండునది కావున తక్షణంబున ప్రాణవల్లభునింగని సత్యవ్రతా నేను నెన్నుడువనవిహారంబుగావింపనాశచేన్నదోడ్కొనిచనవేయని ప్రార్థించె. అంతనతండా భామాతిలకంబు నట్టి రమ్మనిపలికి గొడియుంజకొంబెట్టి యామెందోడ్కొని మహోత్సాహంబున వనంబునకుంజనె.

చని యవ్వనంబునగల వృక్షలతాగుల్మాది శేషంబులగం బే శుకశాదుల మనోహరస్వరంబులవింటే ప్రాణసఖునిపలుకుచు నివిధఫలవృక్షంబుపై నల్లిబిల్లిగ ద్రాక్ష పూదీగెల ముచ్చటంజూపుచు, రాయంచల విహారంబులం జెన్నొదుసమలాకరంబులను మఱి సవేక చిత్రంబుల నే

శ్రోత్సవంబుగఁ జూపుచు, అల్లనల్లన నవ్వనంబంతయుఁ గలయం గ్రుమ్మరి
యంతప్రియంబగు ఫలంబులం బూవులం గోసి పుటికలం బెట్టి యింధన
మ్ములకొరకై యొక్క యెండినమ్రానిం గని చేగరిడియుచేగరిడియచే దా
నిం గొట్టి చీల్చుచుండె. అట్లు కొంతసేపు విదళనంబు సేయుచుండి బడలిన
చేతనుండు పరసునుం దటాలున క్రిందఁ బారవైచి యల్లనమ్రానిపైనుండి
దిగఁగడఁగడ వణకుచు అయ్యో ! ప్రాణేశ్వరీ నాయొడలెల్ల మిక్కిలి బరువై
తోఁచుచున్నవి కాళ్ళుం దడబడ సాగెఁ దలయు నొవ్వం దొడఁగె నడుము నిలు
వదయ్యె నేనేమి సేతు, యీవనంబున కేటికి వచ్చితి, నయ్యో నేనిన్నఁడు
నిట్టిబాధ పడి యెఱుఁగనె యీశ్వరాయని తటాలున భూమిపయిం బడఁబో
యె. నట్టియెడ సావిత్రీదేవి ప్రాణనాథుం బట్టి కూర్చుండి యతని శిరం
బును తనతొడలపైనిడుకొని ప్రాణేశ్వరా, భయపడకుము కొంతప్రొద్దు
నిద్రించితివేని బడలికదీరి సుఖంబుగ నుండును. అని ప్రియవచనంబుల
నతని నిద్రపుచ్చె, అట్లతండు నొడలెఱుంగక నిద్రబోవుచుండ సావిత్రీ
దేవి దేవునిచేతయు, సూర్యుం డస్తమించుటయు, ప్రాణేశ్వరు మరణం
బునుం దలచి తలచి హాదైవమా, నన్నిట్లు చేసితివా, ప్రాణనాథా, నన్ను
విడచిపోయితి అని వెరలుఁగున నేడువఁదొడఁగె

అట్టియెడ దండధరుండగు యముండు కాలపాశంబులం గొని గర్భ
నిర్భేదంబులగు యరుపులతో పండ్లు పటపటంగొరుకుచు శూలంబులం
జేబూని త్రిప్పుచు నచ్చటికి వచ్చి నిలచె. అట్లు నిలచియున్న ధర్మరాజుం
గని భయము జెందియు ధైర్యంబు విడక దేవా, నీవెవ్వండవు భూతమో,
ప్రేతమో, పిశాచమో, లేక నెట్టివాఁడవో యెఱింగింపుమని పలికె.
పలుకు నంతనతండా పతివ్రతం గని తల్లీ, కాలయముండ, సూర్యుని పుత్రుఁడ,
జీవులకెల్లం బ్రాణాంతంబు నొదించుచు దక్షిణదిక్కునేలువాఁడ నగుట
వలన నితని కాలపాశంబులం గట్టి నాపురంబునకుం గొనిపోవ వచ్చితినని
వానిలో జీవుని బట్టి కట్టుకొనిపోయె. అట్టిసమయంబున నాపతివ్రత య
తని వెన్నంటిచనుచుండె. నంత అతఁడామెగుఱించి జూచి తల్లీ, నీవేల యిటు
నాతోటి వచ్చెదవు. రాదగదిక నిలువుము నేబోవుమార్గంబికనీకు దృశ్యం
బు పొమ్ము పొమ్మని పలికె. పలుకగా దేవా, మీవంటి మహాత్ముల దర్శ
నంబు చేసిన సతులకు అదృశ్యంబగు మార్గంబు నొకటికలదేయని పల్కె.

అంతట యముండు పతివ్రతాశిరోమణి ప్రియవాక్యంబుల కేనం తోషించితి నీవు వేగిరము పతివినా యేదైన నొక్కవరంబడుగుము యిచ్చెదననియె. అంతనానారీమణి దేవా, మామామసాళ్వప్రభుండు కనుగానక వసింపబడియుండువాడు కావున అతనికిం జక్షులు దెలియునటుల వరంబు ననుగ్రహింపుమని వేడగా అట్లే వరంబిచ్చితినని పల్కి నిలువక పోవుచుండె. ఆవరంబందిముగలసావిత్రీదేవి వానితోడం గొంతదూరంబునచనగా తల్లీ, యేల మరలవచ్చెద వికనిలువుము అనిపలికె పల్కగా ప్రేతప్రభో మిమ్ముబోటియెఱుకంగల మహాత్ములు మనోవాక్కాయకర్మంబుల నెరింగి హింసచేయంబూనరు పరుల మనోభీష్టంబుల నెరవేర్తురు. అంతియుకాక దేవా ధర్మమార్గానువర్తిఅగుటవలన ధర్మదేవతఅనియు ప్రాణుల నియమించువాడగుటచేసి యముండనియు పేరొక్కంటివి కావుననీవెరుంగని కార్యంబొక్కటియుంగలదే అనిపలువిధంబుల ప్రార్థించుచుండె. అట్లుండు పనితారతమ్యముంగని అతండో పతివ్రతామణీ మిక్కిలి యాకటం డస్సినవానికి నన్నంబిడిన వాడెట్లుసంతోషించునో అట్లునీమృదుమధురామృతవాక్యంబులనుగలచె గావున నాయిందుముఖీ మరినెద్దిఅనిన నీపతివినాయొక్కవరంబు వేడుము యిచ్చెదననిఅనగా దండధరాతొల్లిమా మామపగతులచేనోటుపడిన రాజ్యవిభవంబును మరలబొందునట్లువేడె. వేడగా నటండిచ్చితిననియె. అంత నాయిందుముఖి అట్టివరంబులు రెండుంగని వెండియు వైవస్వతు దోడంజనె జనునెడం జూచి భామా, నీవేల మరల నావెన్నంటివచ్చెదవు మార్గమంబును మిక్కిలిభయంకరంబు నకు మార్గమును దాపరమ్యో. యికరావలదు నిలువుము అనిపల్కె. పలుకునంత శమనా ధర్మచరితులు తామునర్చు ధర్మక్రియలం దేజంబును మోహంబును విడువంగ గుడుగుగాక అని ధర్మంబువిడువనగునే వృత్తమస్త్రీలకు ప్రాణముకంటె దీపగు భర్తృపదారవిపూజంబె పునరావృత్తి రహితశాశ్వత పరబ్రహ్మానంద సుఖంబుననుభవింప నాధారము అట్టినా ప్రాణేశ్వరు నీవు కట్టుకొనిపోవ నయ్యో నామనంబెటులోర్చు నీవెరుంగని నీతియుంగలదే అనిపలికె

అట్టులను నారీమణింగని యోకములముఖీ, యాహా నీధర్మవా

వ్యాంబులకును పతి వచనంబులకును నా మనంబు బ్రహ్మానందం బయ్యె కావున గుణాభామణీ, నీపతివినా యొక్కవరం బెట్టిదైనం గోరుమని చెప్పెను. చెప్పగా యమునా సహోదరా, నాతండ్రియగు మద్రభూవరునకు నూర్గురుపుత్రులు బుట్టునటుల వరంబిమ్మనివేడె. వేడగా నట్టివరంబు నిచ్చితినని పోవుచుండె.

అంత సాశీల అట్టివరంబునుం బడసి వెండియు నాతని వెనువెంట బోవసాగె. అట్లువిడునక తనవెంటవచ్చుచుండు దానింగని వనితా అలవిగాని యిమ్మార్గంబున నీవ లెనింతదూర మేక్క రాగూ. నీపాతివ్రత్యప్రభావంబెట్టిదో యెరుగ మిక్కిలి బడలితివి. తల్లీ యికనైన నిలువుము. రాదగదు అని నుడివె. నుడువగా సావిత్రీదేవి అమ్మహాత్మునింగని యమపాలా, నా చిత్తంబు పతిచరణాంబుజంబులందు లీనమైయుండ, అట్టి భర్తవియోగంబు నెటుల సైతు. దేవా, యెవ్వరైన నేడుమాటలు నీతో నాడ నేర్చినట్టివారలు నీకుం జుట్టంబులు, ధరణీసురులు లేకువరంబులును, క్షత్రియులు నాలుగువరంబులును, వైశ్యులు రెండువరంబులును, శూద్రులొకవరంబు నడుగందగు కావున నంతకా నేనింకొకవరంబడుగందగుదాననని పల్కె. పల్కనెడ అవురా, నీపతిభక్తికి మెచ్చితి త్రిలోకంబులం గొనియాడదగు నీసద్గుణాలాపంబునకు సంతసించితి యోభామామణీ నీకిష్టంబగు మఱియొక వరంబడుగుము యిచ్చెదనని పలికె. పలుకగా నా ధర్మచారిణి శ్రార్ధ దేవా, యింతకుమున్ను నా ప్రాణనాథుని జీవంబుతప్ప వేఱొక్కవరం బడుగనుండుదును. ఇదివ్వరకు నా పతి బ్రతుకువినా అన్నివరంబుల నిచ్చితివి యిప్పుడట్టి 'మగనుదక్క' అను మాటమఱచి యెట్టివరంబైన నడుగుమంటివి ఇది నా భాగ్యము. సతులకు పురుషవిరహంబుకంటె దుస్సహంబగు కష్టంబొకటికలదే, పతినెడబాసి సవేనుక యీబ్రతుకేల కావున మహిషవాహనా భర్తవియోగచింతానలంబును నీకరుణామృతవృష్టింజల్లజేసి నా ప్రాణనాథుని లబ్జీవితునిం జేసి నాకొసంగవె దేవా అని మృదుకిరకిసలయంబుల సతిని పాదంబులం బట్టె, పట్టునెడ నతండు కాంతామణీ నీనాలాపంబులకు మనసుకరిగె యో పతివ్రతాశిరోమణీ వగవకుము. నీకు మోదంబలర నీమగని బ్రతికించితి.

ము దేచేకొమ్ము అని చింబినా ప్రేతపాశముసవిడచి యతని సజీవునిం
చేసి తల్లీ వినుము. నీప్రాణేశ్వరుండగు సత్యవంతుడు నాలుగు వేలసంవ
త్సరములు బ్రతుకు. ఇతనికి నూర్వురుకుమారులు బుట్టగలరు. మరియు
వీడనేకయాగములం జేసి సకలభోగభాగ్యంబుల ననుభవించి కడకు సాయుజ్య
పదవిం బొందు ననిచెప్పి తత్క్షణంబున నదృశ్యుండయ్యె. అంతలో సత్య
వంతుడు లేచి వనితా ఇంతసేపు నిద్రించితిగదే. నన్నేల మేలుకొల్పకపోతి
వనితా అయ్యయ్యో. నేనెన్నడు నింతసేపు నిద్రింపను. నిండుచీకటి క్రమ్మి
కండ్లుగానంబడవు ఇకనేమిచేతు. ఇంటనా తలిదండ్రులు నావలన యెట్టి
పాపమునకగుదురో యెవ్వరో యొకనిని పంపెదరు జాగు సేయకుము భామా
రారమ్ము పోదామనిపలికె, పలుకగా నాయకమణి యతని నిలిపి పాదసేవలు సేయుచుం
గని దేవా, మనసలము తీర్కొలికనవ్వ. ఇదిదుర్గమంబగుత్రోవ. భూతప్రేత
పిశాచమ్ములుం బిందులుగట్టియున్నవంబు నక్కలభయంకరంబగు నా
టమును సేయుచు తిరుగులాడుచుండు కావున నలవిరాత్రియందే నిలిచి
వెళ్లిపోదము. ప్రాణనాథా నామాటలవినుమని నేను. నేనుగా ప్రాణేశ్వరుం
గొంతెలలావూ నాతలదవసయుంచావె నాయెడ నటిపీడయుం దోలంగ,
మేనినత్తుసయుంబడసియుండువాడ. నికనే నెట్టునిలుపనోపుదుని వృక్షవచన
ములబలుకుచునట్టియెసంభాసి బయులుదేరి సంతసా సావిత్రీదేవియు పట్టి జే
శ్వరుగూడిముల్ల నల్ల నవతినింబట్టుకొనితాను కాటిసముకు ఆపతీంసచ్చి దేరె.

అట్లుండ నిక్కడ సత్యవంతుని తలిదండ్రులగు ముదుసలులిరువ
ఱూపుట్టిననాటనుండి యెన్నడు నిట్లువనప్రదేశమునకుం బోయియెఱుఁగని
నాబిడ్డలనేల యీదినంబున బొద్దుంటి కిదుమే తెరుంగని నాపసిబిడ్డలగు
సత్యవంతుడును సావిత్రియు నడుమపులో నెట్టికష్టములం బొందుచుండునో
త్రోవతప్పిరో, యెట్టియిడుములం బడెదరో, లేక యేమైరో యీశ్వరాయని
తలచికలచి పొక్కుచుండ నెడ సాళ్వపతి కండ్లుతెలిసి పత్నిసమేతుండై
వనమంతయు దిరిగి వారల వెదకుచు (హాసత్యవంతా హాసావిత్రీయని)
పేరెలుంగెల నేడ్చుచుండిరి. అంత సత్యవంతుడును, సావిత్రీదేవియువచ్చి
కన్నులకఱవుదీర ముదుసలులం జూచి వారిపాదారవిందములకెరగి వార
లంగూడి తమనిలయమునకుపోయి చేరిరి,

అంతనామగడు పూలబండ్లుంగోసిపుటికలం బెట్టి గరిడీయుంబూని

యింధనమున్నుకై యొక యెండ మ్రానిం జీల్చుటయు జీల్చి నెపబడలికడ గడవణకుచు చేయున్న నను పుంగ్రింద బొఆస్నంచి మ్రానునుండి దిగుటయు నతనివనతోడ దలగడంగావించి నిద్రవుచ్చునెడ యముండు వచ్చి కాలపాశముల జీవమును బట్టికట్టి యమపురమునకుంగొనిపోవునెడ దానును అతనితోడం జని ప్రార్థించి తానువడసిన నాలుగువరముల విధంబులను దెలిపె తెలుపగా వారలు ఔరా నాతల్లి యెంతటి మహత్కార్యము చేసితివి. నీమహిమం గొనియాడ వేనోళ్ళుగల యాదిశేషునకైన నలవియే యనిగొనియాడుచుండునెడ సత్యవంతుని తల్లిసావిత్రిం జేరదీసి తోడకై కూర్చుండ బెట్టి చుంచుదుష్వదుబుకంబు పుణికి ముద్దిడి మేనునిమిరి నాకులదీపమా, ఆపద్బాంధులారా, వాతల్లి యెంతపని చేసితివని మెచ్చి అట్లుండునెడ సాళ్వదేశమునునుండి మంత్రులును, బంధువులును, పురజనులలోనగు వారు చతురంగ బలములం గూడి పుణ్యారణ్యమునకు వచ్చి అశ్వపతింగని సవినయముతో చేదోయి మోడ్చి దేవా, పగతుడు సర్వజనవిరోధము నవంశజీ ఋండ్రై నశించి పడరాని బాములం బడి యమసదనంబునకరిగె. కావున నీకుం బట్టము గట్టవచ్చితిమని తెలిపి అశ్వపతినిం బుత్రుడగు సత్యవంతుని బట్టపుయేనుగపై నెక్కించి ప్రభుపత్నిసావిత్రుల నాందోళిపలం గూర్చుండ బెట్టి యవ్వనవాసులగు మునివరులను పత్నిసమేతులయి తోడరాటనలి పటహకాహళ భేరిభాంకారశంఖారవములును భూసభోంకారములు ఘోరుకొల్పువేణువీణామృదంగ మద్దళాది వాద్యములును మనోహరములుగా మ్రోయ మనోరమ్యములగు నృత్యగీతవాద్యములతోడను భూసుర స్వస్తివాచనములతోడను మునివరుల దీవెనలతోడను భూసురాంగనా శోభన గీతములతోడను సాళ్వదేశమునకుం జని రాజభవనము చొచ్చి అశ్వపతికి పట్టముగట్టి చిత్రాశ్వునికి యువరాజ్యపట్టముంగట్టి వారు వారు తమతమ నెలవులకుంజనిరి. అంత వారలు సకలభోగభాగ్యముల ననుభవింపుచు తుదకు సతీపతులిద్దరు పరమపదవి జెందిరి. కావున సత్యస్త్రీలకు పతిపూజతే యిహపరసుఖంబుల కాధారము. నీవు నట్టి పతివ్రతం త్రికరణశుద్ధిగా బూజించితివేని నీకొట్టికొరతయుం గలుగదు అని చెప్పెను.

సావిత్రీదేవి ప్రభావము - ముగిసెను.

శ్రీరస్తు.

మహాపతివ్రతామాహాత్మ్యంబను

స్త్రీభక్తవిజయము.

14 చంద్రవదనాదేవి ప్రభావము.

పూర్వకాలమున కాశ్మీరదేశమునేలుచుండిన చంద్రశేఖరుఁడను రాజొక్కఁడుగలఁడు, అతనికిసుగుణంబుల కాటపట్టగుచంద్రవదనయనునొక్కకూఁతురుగలదు ఆపుత్రిక మిక్కిలిగారాబమునంబెరిగి చిరుతప్రాయమునందుండియే తనపూర్వజన్మపుణ్య వశంబునలభించినజ్ఞానముచేత ప్రపంచమేకల్లయనియు ధనకలకవస్తువాహనాదిసంపదలెల్ల మెరుపుతీగెలవంటివనియు కాయంబపాయుఃరంబనియుపుత్రమిత్రబాంధవులు మొదలగువారందరు యనుభటులనియు యిట్టిమాయారూపకంబగుప్రపంచసుఖంబుపైనుంచు ఆశయేతనకు కాలపాశమనియు తలంచుచుసచ్చిదానందస్వరూపమునకాధారమగు పరమహంసను నిర్మలమనంబను కాసారమున నోలలాడించుచు శాంతిదమదమాదిసద్గుణ భూషాంబర శోభితయైశుక్లపక్షమునఁగానసానుజాబిల్లి క్రోలెనానాట యౌవనమంకురింపఁదోడినెచ్చెలులంగూడి అట్టివారికి తత్త్వమార్గమునదేశించుచు సత్కథలంబ్రొద్దుపుచ్చుచుబంగారుమేడం దగుపసనుగొనుయాంతఃపురమున వెలుంగుచుండె

అట్లుండగా నొకనాఁడు తండ్రి పంపున భృగుమహర్షి యక్కన్నియ యుండు నంతఃపురమునకు వచ్చి యాబాలికామణిచే యర్ఘ్యపాద్యాది విధులం బూజందిన పిదప లోనసముగూర్చుండి ఆయుపచారములకును మెచ్చి దానింగని తా విలసిల్లె గాచ్చుండ బట్టుకొని తల్లి నిత్యాలికోపచారములకు సంతసించితి దీవించి గావున పెన్నిట్టుగు చుండుము మెచ్చి నని పలికె. అంత నాకన్నియ మునీంద్రా ధర్మార్థకామమోక్షములను చతుర్విధపురుషార్థములలో మోక్షమే ప్రధానము కావున నట్టివరంబియ్య వేయని వేడ వేడగా నతం డో కన్యకామణీ యిట్టివాదికె సలవిగాని మోక్షసామ్రాజ్యమునకు బ్రహ్మేంద్రాదులకు యుక్తినలవిగాని పదవియిరి దేనింగోరక మోక్షమే ప్రధానంబని తలచు చున్నదానవు గావున చెప్పెదవినుము [illegible] యుపాస్తియు [illegible] బూది [illegible] అంగన్యాస కరన్యాసములు దెలిపి పంచభూతములగు పంచాక్షరములు మంత్రరాజముఁజెప్పి పంచవింశతి తత్త్వములం గూడియుండు [illegible] [illegible] ప్రపంచంబు నాదబిందు కళాతత్త్వములం జెప్పి [illegible] [illegible] [illegible] బ్రహ్మము [illegible] పంచభూతములనాక్షిగ [illegible] భర్తగారుని [illegible] దృక్ దృశ్యంబులొక్కటియగు భావమును దెలిపి [illegible] నిర్గుణ [illegible] పచారంబుల [illegible] [illegible] చుండుము [illegible] [illegible] యుగ్రసేనుని [illegible] పుత్రికవై [illegible] చెప్పి యమ్మునీంద్రుఁడు నిజాశ్రమమునకుఁ జనెను. అంతనా చంద్రవదన [illegible] [illegible] జపించుచుండెను.

అట్లుండఁగా నొకనాఁడు చంద్రశేఖరుండా పుత్రి యంతఃపురమునకుఁ [illegible] నా [illegible] తల్లి [illegible] భూమిం గల రాజపుత్రులలో నెవ్వని వరింపదవు చెప్పుము. అట్టివానిం దెచ్చెద ననిపల్కఁగా యాకన్యతండ్రీ, “పిత్రాజ్ఞ [illegible]” అను పెద్దలవచన ప్రకారము వరుఁడ నవమన్మథుండై [illegible] లేనివాఁడు నగుపురుషుఁడు సమానుఁడు. కావున నాస్వయంవరమునకు భూపాలకుల రాఁ బనుపుమాళ్ళ నందఱిని యింటికి పోవుమని చెప్పుము. [illegible] నే నడిగిన ప్రశ్నలకు [illegible]

యుత్తరం బెవ్వఁడు వ్రాయునో అట్టివానిఁ వరించెదనని యీ అయిదుప్ర
శ్నలు వ్రాయించి ప్రకటించె. అట్టిప్రశ్నలేమనగా, ౧ స్త్రీలభూషణం బేది ౨.
స్త్రీలు ఏ పనివలన పుణ్యవతులగుదురు ౩ లింగదేహం బేది ౪ మానసము
లెట్టికర్మములవలన విముక్తిబొందు ౫ జీవాత్మకుం బరమాత్మకుం గల తా
రతమ్యం బేది. చంద్రశేఖరుఁ డాప్రశ్నలం జేకొని ప్రత్యుత్తరా స్వయంవరమున
కు రాజపుత్రులనందర రావించి వారికిఁ బ్రశ్నంబుల నెఱింగించి సభ స్థిరము
లంగా నీనఖపుత్రికకు మాపె అంతట నాచంద్రవదన యావదుత్తరలిఖితం
బు లంగనుంగొని యందు మొదటిప్రశ్నమునకు ౧ మానసము ౨ పతిసేవలన ౩
భగవంతుని ప్రతిరూపము ౪ ఫలము గోరక చేయుపుణ్యకర్మములవలన
౫ జీవాత్మ తామరపాకుపై నీటిబిందువంటిది పరమాత్మ తామరపాకు నంటకను
నుండుననియు నా రాజపుత్రిక లిఖించెనో అట్టిమహాత్మునకు భర్తగా
నెంచి తండ్రి కిట్లు చెప్పెను నాకీతని గాంపుము. ఈతఁడే ప్రాణనాథుండగు
వాఁడని తెలిపె ... ఆతఁడు ఆంధ్రదేశపు రాజపుత్రుండు యితని
పేరు విద్యాఖ్యుండనియు పాంచాలరాజపుత్రియగు చిత్రాంగిదను
వివాహమునకొసఁగియున్నాఁడు. తెలిసితిం బేరి వాని కుంగూర్తునని యు
అంతటఁ గన్యకామణి సమ్మతించె. అంతం జంద్రశేఖరుం డట్టి విద్యా
ఖ్యునిం గౌఁగిలించి యతనికి నాచంద్రవదన నిచ్చి వివాహం బొనర్చె.

ఆ వెనుక చంద్రవదనవివాహుం డైనదిమొదలు నిర్మలచిత్తమున
మిక్కిలి ప్రియంబుగ నుపవిధోపచారములం జేయుచుండుటకు మె
చ్చి ఆతఁ డీమనుష్యలోకమునం గల మనుష్యస్త్రీలలోను త్తమురాలుగా
నుండు పోలునని తలంచి ఆదినమున బత్తవారింటనుండి పిమ్మట యత్త
మామలకు నమస్కరించి వారిచే సెలవు బొంది చతురంగబలసమేతుం
డయి దాసదాసీజనంబుల గూడి చంద్రవదనం దోడ్కొని పాంచాలదేశము
నకు వచ్చుట కొన్నిదినములుండి చిత్రాంగదం దోడ్కొని యయోధ్య
కుం జని బయలుదేరి తనదేశమునకువచ్చుచుండు మార్గమున నొకయర
ణ్యప్రదేశమునం బ్రొద్దుగుంకగా నంతరాత్రి యచ్చటనివసించిరి.

అట్లుండగా నా నాఁటిరాత్రి దేవవేశ్యలగు రంభ, ఊర్వశి, మే
నక, తిలోత్తమలు ఆమార్గమున బోవుచు నా వనమున చంద్రవదనాదేవి
యొక్కసౌందర్యంబుఁ జూచి ఓహో, భూలోకమున మానవులు జనించిన యింతచక్కని

స్త్రీలుగలరే యని చిన్నబోయిన వదనంబులతో నెలపులంబారిన నెమ్మొగంబులతో మనమీ రాజకుమారుని మనయూరికిం గొనిపోదుమేని యిమ్మనుష్యుని నెమ్మొగము కళాహీనమై చిన్నబోయి డెందంబునం జాలి పతివిరహమునగుందుం గాక యని యోర్వలేనితనంబున అందరు నిద్రపోవు సమయమునకుం గొంపోయి వారివారి నిరయ కాలములయందతని నోతని విడిచిపోవుచుండిరి. అట్లుండుటవింటాఖ్యుడెరింగి అయ్యో ఇదియేమి మాయా, ఈ దేవస్త్రీలు నన్ను మోసపుచ్చి మాయోపాయమున తమని లయములకుం దెచ్చుకొని నేపతివ్రతాశిరోమణియగు చంద్రవదనయేమగునో విచారము నెంతగుందుచుండునో యనుకొనుచుండె.

పిమ్మట చంద్రవదనయు చిత్రాంగదయు నర్ధరాత్రమున లేచి యాకుశయ్యపైనుండి తనభర్తను గానకచింతించి చిత్రాంగద చంద్రవదనం జూచి చెల్లెలా, అయ్యో, ప్రాణనాథుడిప్పుడు మనపాంతనుండియింతలో నేమయ్యెనోయని మిక్కిలి విచారమునొంది నిద్రాహారములేక పతివిరహడోలాయమానమానసులయి నెవ్వగం గుందుచు మూడుదినములయ్యెడనివసించియుండి అంతటనా ట్రపాని చంద్రవదనంజూచి ముద్దుగుమ్మా మనమిట్లువిగాని పతివిరహమును సహించనేల నాపుట్టినిల్లయిదుగో సమీపమున నేయున్నది. బాగుసేయుక మనయుచ్చటికింబోయి నాతండ్రికి వర్తమానంబు జెప్పితిమేని యతడు పదిదిక్కులకుంజారులబంపి మనప్రాణనాథుని వెదకి తెప్పించును గనుక రావమ్మా పోదమనియె.

అనగానే చంద్రవదన అక్కా, మనప్రాణనాథుం డిట లేనికతి మనమెట్టికారమున నయినస్వేచ్ఛ జేయరాదు, మనయెడల పతివ్రతాధర్మము చెడకుండునే ప్రాణేశ్వరుం గేలరాడు త్రొల్లి వరుణదేవుని కూతురు త్రిలోకమోహినియనుదాని మగని సవతిం గొనిపోగా నట్టివాని తన పాతివ్రత్యప్రభావమున నామె తెచ్చుకొనలేదా నాబుద్ధి నూహింపగా మన ప్రాణనాయకుడు స్వర్గలోకమునయున్నట్లు తెలియవచ్చుచున్నది. నీకిష్టమయినయెడ నిప్పుడింటికిబొమ్మని పలికె పలుకగా నాచిత్రాంగద యాఘనాత్యపతింజూచి యక్కా, నిను నేవిడచి నొంటరిగాపోను కాళ్లువచ్చునే యని పలికె తక్షణమున కాశ్మీరపాంచాలాంధ్రదేశమునకు జని జరిగిన వర్తమానమంతయు చారునిచే చెప్పిపంపె.

అట్టిసమయమున చంద్రవదన సహోధికష్టంబులని పంచేంద్రియ వ్యాపారములుడిచి పతిపదారవిందములఁ జెందముననిడి తన్మయత్వము జెంది ముప్పదియెనిమిదిదినము లుండునంత నాయువతి పాతివ్రత్యప్రభావమున ప్రళయకాలానలంబునగిది జాజ్వల్యమానమున నన్నిప్రజ్వరిల్లి దశదిశలుం బొగలెగచి దేవలోకంబంటి తరిగొల్పసాగె. అప్పుడు దేవతలెల్లనాయువతిజ్వాలలకోర్వలేక దేవేంద్రుని మొఱబెట్టగా యింద్రుండంతట ఆహా, యుగాంతకాలమున కేమో మోసమువచ్చె. అ[illegible] ఈయు[illegible] తాపమునకోర్వలేనే యీశ్వరాయుని దివ్యదృష్టింగనుగొనునంత యిది భూలోకమునందగు నొకపతివ్రతా ప్రభావమువంగలిగి యున్నట్టులని యోచించి దేవవేశ్యల తక్షణమునఁ బిలిచి వారలం దండించి విందాఖ్యుని పుష్పక విమానమున గూర్చుండబెట్టుకొని అష్టదిక్పాలకుల తోడం గూడి ఆయరణ్యమునకువచ్చి విందాఖ్యునిజూచు చంద్రవదనకు నమస్కరించి తల్లీ యిదుగో భర్తఁగొనివచ్చితి యికసహగమనిష్ట చాలించి నీ కృపాకటాక్షముంగని మాయగ్నిశిఖ సముజ్జ్వల్లోర్ప వేయని పలువిధముల పొగడి అంతనాచంద్రవదనాదేవి సమాధినిష్ఠ చాలించి కనుగనం దెఱచి విందాఖ్యుని గని పాదపద్మములకు మ్రొక్కి అర్ఘ్యపాద్యాదివిధుల బూజించు వారు యీ పతివ్రతా ప్రభావమునకును ఆమెచేయు నుపచారములకు యీ పతివ్రత ననేకవిధముల బొగడి నాకలోకముం కుబోయిచేరిరి.

అట్టిసమయమున రంభ, ఊర్వశి, మేనక, తిలోత్తమ యను వేల్పువెలయాండ్రను ఆపుణ్యపతివ్రతమిలపయింబడి మహాస్త్రీరత్నంబెఱుగక నిట్లుచేసితిమి, మా యపరాధముల నుదింబెట్టి మమ్ము క్షమింతువేమో యనిదిగులుజెందెదము తల్లీ. మానేరమునసయిచి కృపాకటాక్షమున చూడవేయని పలువిధముల ప్రార్థించి యామె సెలవుపుచ్చుకొనిస్వర్గమునకుపోయిచేరిరి అటుపెనక విందాఖ్యుడు చిత్రాంగదను, చంద్రవదనం దోడ్కొని చతురంగబలసమేతుడయి కోలాహలమున నాంధ్రదేశమునకు జని తండ్రిచే నయ్యాంధ్రదేశమునకును పట్టాభిషిక్తుడై చాలాకాలము నేలుచు అష్టయిశ్వర్యములం దులదూగి యంతట పతిప్రతులు మోక్షసామ్రాజ్యముబొందిరని ద్రౌపదిసత్యభామకుం జెప్పె

అంతసత్యభామవదినా, యింతటిమాహాత్మ్యగలవని నేనెఱుగ పౌరాణీకు
హీముం గొనియూక బ్రహ్మాంబ్రామకేయుసం కథను మట్టినపతివ్ర
తాచరిత్రము శ్రవణానందముగ వినువారికి మోక్షమునది అట్టేటి
యునిరి కైకాయవంటిది అనుటకు నెంతమాత్రమునందేహము లేక యుం
తకంటె మించిన జన్మసాఫల్యము మఱియొకటి కలదా.

అనగా యతితులు తమ మనమును దయుతముగాదలచి వారికేమ
రొక్కనక ప్రచితము లేజేయుదు హితంబులుబలుకును గానముబచూ
పుచుయుండుటే పతివ్రతలకు సూటియని యెఱుంగవలయును.

చంద్రవదనాదేవి ప్రభావము - ముగిసెను.

—••◦❀◦••—

శ్రీరస్తు.

మహాపతివ్రతామాహాత్మ్యంబను

శ్రీ భ క్త వి జ య ము.

15 సు మ తీ దే వి ప్ర భా వ ము.

అనేకదినములక్రిందట అవస్థానపురమున కౌశికుండను నొక్క
బ్రాహ్మణుడుకలడు అతడు బాల్యమునందె త్రిలోకసుందరియు సుగు
ణంబుల కాటపట్టయినది యగునగు సుమతియనుకన్యను వివాహముచేసు
కొని యామెతోకలసి ప్రేమంబులను మాటలాడక సంభోగంబుచేయక
నెల్లకాలము అనుగుణాల కుష్ఠంబోరుగను దురాచారుడయి మంచిగుణం
బునొక్కటియులేక స్త్రీలోలుండయి యెల్లవారలచే దూషింపబడుచును
దాపాపకృత్యములనేజేయుచు సాధుసజ్జనుల గోరంతయుపకారముచేయకుండు
రావ్యాపారములపిత్రార్జితముగంతయు వృథావ్యయముసేయుచునొక్క
నాడుతండ్రిశ్రాద్ధముచేసిననాడయినను ఆచారపరుండై యుండక శ్రాద్ధ
మయుకాకమునుపేయన్నమునయిసంజక్కగ గుడువక నొకభోగముదాని

యింటికిం బోవుచు పోవుచున్నాడు ఓసీ! నేనిదో భోజనంబునకు నింటికిఁ బో యెదను. నీవు జ్ఞాపకముతో చాలినంత గారెలు, అరిసెలు, నాల్గు రెండు రకములకు సరిగా దానియింటికిఁ బ్రయోగించుము. ఆమె భర్త యుత్తరవు ప్రకారము భక్ష్యంబులను తినబెట్టుకొని పతిచరణారవిందంబులు స్వాం మనంబున ధ్యానించుచు యథాశాస్త్రంబుగ మిసిమిసిచేకటిలో సయ్యిం టికి నాంటిరిగా వచ్చి దేవా! ఇదే తెచ్చితి నారగింపుమని యుసిరుమన్న దా అంతనతండు సయ్యాటలతో వేశ్యయింటను నుభజించి పిమ్మట ఓసీ! యధికప్రసంగీ, నిన్ను నేను మఱి రెండు రొక్కమడిగినంటే యేల తేకపోతివి తొత్తా యని భక్ష్యములగంపనెత్తి యామె తలయందుఁగొట్టి ఛీ నాయెదు టనిలువకుమని కాళ్ళం దన్ని మెడబట్టి బిరబిరనీడ్చుకొని పోయి దానియింటికి వెలుపల బోర్లపడద్రోసి పొమ్మనియె.

పిమ్మట సుమతి కొంచమైన మదిం గోపంబును విచారంబునొందక నాయదృష్టంబని తలచి పతిచరణారవింద ధ్యానంబు సేయక యింటికి వ చ్చుచున్నప్పుడు దారిలో నాకమెను పాపమందీగని బుసలు కొట్టుచుండగా సుమతీదేవి యీపాము వాతఁబడి జన్మము విడిచి పుణ్యలోకమునకుం బోవుదునని తలచి యాసర్పముం బట్టుకొనబోయెను, ఆ సర్పము భయ్యన పడి యచ్చటనిలువ బడుగ త్రిలోవచుండె. అట్లు పోవు సర్పంబు నక్షత్రముగా పోయి అపుడుండగా శేటాలునదిధర్మదేవతయై తల్లీ! నీమనో భావంబును యెఱింగితి, నీవు మహాపతివ్రతవు నీపతివలన బడరాని పాట్లబడి మిక్కిలి కృషించుచున్నావు భగవధ్యానము జేయువారి యాయెకును నక్కరించిరిలు వగా సుమతియతనిం జూచి నినవాంటి పరమాత్మస్వరూప కుండవయి ధర్మమార్గానుసంధానుండగుటవలన నిన్ను ధర్మదేవతయనుటకు సంది యంబులేదు. కావున దేవా! సంసారదావానలంబు నంబడి పరితపించుచు యీజీవునకు పునరావృత్తిరహితంబగు నిర్వాణపదసుఖం బెట్లు గలుగు దానిం జెప్పవేయని వేడ నతండిట్లనియె.

ఓసుమతీ! వ్యక్తుండుగాక గుణంబులేక ప్రకృతింగాక స్వభావంబుల వశయక పరమాత్మ స్వతంత్రనమాయవలన గుణంబులనావేశించి కార్య కార కత్వంబులనొందును పతండు గుణరహితుండు. సత్వరజస్తమంబులు ప్రకృతి గుణంబులు. ఆగుణంబులకు నొక్కసముదాయమున మహత్తత్వము గలదు,

సూర్యుండు పెక్కుఁడులంగా నంబడియు నొక్కఁడయిన తెఱంగు ననంతుండు సర్వగతుండయ్యును ఛిన్నుండుగాఁడు. శిల్పాదులయిన పెద్దలు తమలోన పరమాత్మస్వరూపంబున నున్న యీశ్వరుని యుపాధింబున నెఱుంగుదురు జీవాత్మకుపరుండయిన సర్వజ్ఞుయుండు తనమాయచే విశ్వంబు సృజియిం పఁగోరి రజంబున గ్రహింపంగోరి సత్వంబున నిద్రింపఁగోరి తమంబును త్పాదిం చిచరమయినకాలంబున సృజియింపుచు నట్టికాలమున నీశ్వరుండు సర్వసర్వ నుండయిదాలాహ్వయుండయి సాత్వికస్వభావులగు సాధుజనబృందములకు సాయుజ్యపదవియు రజస్తమోగుణంబుల నావేశించు దుష్టజనులకు హింసయుం జేయుచుండు దూషణభూషణతిరస్కారంబులు శరీరంబునకుగాని పరమాత్మకు లేవు. శరీరాభిమానంబునం జేసి దండకావాక్పారుష్యంబులు హింసమొనర్చు తెఱంగున నేనునాయదియనియెడు స్నైషమ్యంబు భూతంబులకు శరీరంబునం దేసంభవించు నభిమానంబు బంధంబు నిరభిమానండయి వధించినవధంబుగాదు. కర్తృత్వమ్మున్నవారికి హింసయు సిద్ధింపమన సర్వభూతాత్మకుండగు నీశ్వరునివయిషమ్యంబు లేదు. ఈశ్వరమూర్తియైన కాలంబునం జేసి వృక్షంబు గలుగుచుండ ఫలంబునకు జన్మసంస్థానవృద్ధి నాశనశ్వపరిపాకనాశనంబులు ప్రాప్తంబులయిన తెఱంగున షడ్భావవికారంబులు దేహంబునకేగాని యాత్మకు లేవు. ఆత్మనిత్యుండు. జయరహితుండు శుద్ధుండు. క్షేత్రుండు. ప్రగనాదులకాశ్రయుండు క్రియాశూన్యుండు-స్వప్రకాశుండు. సృష్టిహేతువు. వ్యాపకుండు నిస్సంగుడు. పరిపూర్ణుండు నొక్కఁడుయని యాత్మలక్షణంబులు పండ్రెండు నెఱుంగుచు దేహాదులందు మోహజనకంబులగు అహంకారమమకారముల విడిచి పసిండిగనులుగల నెలవున విభ్రాజమానంబులగు గనకలేశంబుల పాషాణచయంబుల ఘట్టంబుపెట్టి తప్తిహ్నయోగంబు సంగరనూది హేమకారకుండు పాటవంబున బంగారముం బడియుచందంబున నాస్మృతకార్యకారణంబుల నెఱింగినేర్పర దేహంబునం దాత్మసిద్ధికొఱకు నైనం యుపాయంబునం జేసి బ్రహ్మప్రభానంబునవడయు మూలప్రకృతియు మహదహంకారంబును పంచతన్మాత్రలయు నివియెనిమిదియును ప్రకృతిగుణంబులనియు, కర్మేంద్రియంబులయిన వాక్పాణిపాదపాయూపస్థలును జ్ఞానేంద్రియంబులయిన శ్రవణత్వఙ్నయనరసనాఘ్రాణంబులును మనంబును మహీసలిలతేజోవాయుగగ

నములును నిషిద్ధాద్యును వికారంబు నియు సాక్షిత్వంబు వీని నిరువయి యేకింటిని నాత్మకూటమియుండు పెక్కింటి కూటువ దేహము అదియును జంగమస్థావరంబులును రెండురూపంబులు మూలప్రకృతి మొదలయిన వర్గంబులజాతేరయినిగణములంగూడియున్న సంగళసూత్రమునందం బున అన్నియిన్నిటియందుంజొచ్చి జీవించు ఆత్మ జన్మస్థితిలయములుగల వనిమిథ్యాతత్వపురుషులుగాక ఓ లేకశుద్ధమైనమనమువచారించి దేహం మునందాత్మ వెదకవలయు. యాత్మకు సవనలు కలిగినట్టుండుగానియునవన లేమాత్రము లేవు. జాగరణ, స్వప్న, సుషుప్తులును వృత్తిబేధాలచేత నెరుంగంబడునో అతడుఆత్మయనిచెప్పుదురు. కుసుమధర్మములైనగ్రం ధములచేతగంధాశ్రయుండయిన వాయువునెటింగెను భంగి త్రిగుణాత్మక ములయిక్కర్మజన్మములయిన బుద్ధిభేదములు నాత్మ మెఱుంగందగు. ఈసం సారముబుద్ధిసాధ్యముగుణకర్మగుణబద్ధము అజ్ఞానమునకుయంత్రణముసంసా రమునకుకలసంటిదిగాని నిక్కముగాదు సత్వార్థణములు మనస్సువలన బుట్టునని స్వప్నజాగరములుసమములు గుణశూన్యుండగుపరమాత్మకు గుణసంయోగమువలన జననమరణములుపాటిల్లినట్లుంటు పట్టిచూచిన నేమాత్రము లేదు. త్రిగుణాత్మకములయిన కర్మములకుజనకనుయివచ్చు చుండును. అజ్ఞానముఅనుమాటవి జ్ఞానమును వహ్నిచేగాల్చి కర్మవిరహి తులయి పరమాత్మంగనుట మేలు,

రాగాది యుక్తమనస్కుండయి శరీరికి సంసారనివర్తకంబయిన పరమాత్మధ్యానముబ్రహ్మాంబంకలినిర్వాణసుఖ మహానియులందగుభగవ ద్ధ్యానంబుమగ్నహముగాను పరమాత్ముడు సకలహృదయములందును అంతర్యామియై ఆకాశమువగిదినుండు విషయార్జనమువలన నెయ్యెడ యొక్కటియు లేదు .నిమిషభంగురప్రాణులైనమర్త్యులకుమహాపాత ములగుచు బలములయిన పుత్రమిత్రకళత్రపశుభృత్య బలబంధురాజ్య కోశమణిమందిరనుంత్రమాతంగతురగప్రముఖ విభవంములునునిరర్థక ములుయాగప్రముఖపుణ్యలబ్ధములయిన స్వర్గాదిలోకభోగములుక్షీణం బులుఅనినిత్యములుకావు నతండువిద్వాంసుండునని యభిమానించికర్మం బులుగోరక చేయునలయు గోరిచేసిదుఃఖఫలములు సంప్రాప్తములగు చుండును దేహముకొఱకుభోగమునపేక్షించు దేహమునిత్యముగాదు

తోడరాదు. మృతుడయిన దేహమును శునకాదులుభక్షించు దేహార్థములాచరించి కర్మబద్ధుండయి మరలగర్భానుకూలములైన దేహము దాల్చు అజ్ఞానముజేసి పురుషుండు కర్మదేహములని స్మరించుధర్మార్థకామములు జ్ఞానతంత్రములు జ్ఞానలభ్యము మోక్షము మోక్షప్రదాతయగు సకలభూతములగు నాత్మస్వరూపుండు ప్రియుండు తనచేతవయిన మహాభూతములతోడ జీవపుష్టతుండయియుండుసిద్ధములయిహృదయగతుండై నపరబ్రహ్మమునుసిజభక్తింభజింపనబడు. యుపతులకుపురుషుండునట్టి పరమాత్మస్వరూపుండు స్త్రీణాంభర్తృపినాకయినం నాస్తినాస్తి నసింశయః అను సద్వచనముచొప్పున పతినేదైవముగభావించినస్త్రీహృదయము సర్వలాభసమృద్ధిగానుమును సాధుజనసంగమమును నిశ్చలప్రతమానసమారాధనమును భర్తృశ్రీత్వమును పతియందలి ప్రేమయు భర్తృగుణకర్మకథానామసంకీర్తనమును, పతిపాదకమలధ్యానమును పతిసేలోకనపూజనములును మొదలునునవి మోక్షహేతువులు. జ్ఞానవయిరాగ్యలాభసాధనములయిన సాధుజనములయిరతిగలిగిన. నచ్ఛభర్తృపదారవిందధ్యానము మోక్షసాధనంపనియెంచి భక్తిచేయుచుండుదువేనిప్పనరాసత్తిరహిత శాశ్వతపుణ్యలోకంగకు కయివల్యమునిద్ధించునని జెప్పి యతిందంతర్హితుండయ్యె,

అంతటనాసుమతీదేవి బ్రహ్మానందపరవశురాలయి యింటికివచ్చి పదాభక్తపదారవిందధ్యానముసేయుచుండగా కౌశికుండునుదినంబున లంజగృహమునసుండి యింటికివచ్చి దురాచారుండయి పుంహార్థహరుండంతయుంగాక కొన్నిదినములుండి కడకుతినుటకన్నముకట్టనవస్త్రమును లేక మిక్కిలివిచారముహొంది యొక్కనాడుభార్యంజూచి యోసి! దుష్టురాలా, ఎల్లకాలము అతిథియభ్యాగతులకుపెట్టి కొంపకొల్లబెట్టితివిపకుం నన్నుగలిచేసితివి. యికనేనయూరకయుండను గాన నీ సీమబోయిబిచ్చమెత్తిజీవించెదను. నీవెక్కడికిబోక భద్రముగానేయుండుమని చెప్పె. చెప్పగా నామె ప్రాణేశ్వరా! మీరునన్నుబాసిచనిన నేయుంటనెట్లుంటను మనసుబుట్టదు కటకటా! ప్రాణనాథా! దిన్నపనుబాపముల పొందుబుచ్చి నేమప్రేమ సుఖముగనింటనుండి యి నొకజన్మమే కష్టసుఖములుభవమాధీనములు, పస్లొత్తట్టయుండగపలదే దవా! మీరలిట్టుపోవను. యొట్టి

విచారమును లేక సుఖముగ మీయింట నుండుము. ఉంఛవృత్తిచే మీ రెట్టి కొరతయు లేక పోషించెద నామాట వినుము. స్త్రీలకు పురుషపరిగ్రహమువ గష్టపడుటకంటె చచ్చుటమేలు అనిపలికె. పల్కగా నతండు ఛీఛీ! నిర్భాగ్యురాలా, నామాటకడ్డంబాడి నాయుద్దేశ్యమును జెరచి నా ప్రయాణము జాడు చేసెదనని దుర్భాషలం గట్టియుక నామాటపైవెత్తితివేని నిన్ను జంపుటకు నిక్కమని చెప్పి యారాత్రి యామెతో జెప్పకుండా యిల్లువిడిచి పయనమయి యీశ్వరాయని దుఃఖించుచు దేశాంతరము బోయె. రాత్రియు మఱి ప్రాణేశ్వరుని గానక అక్కటా, ప్రాణనాథుం డిట్లు మోసగించి నన్నుం బాసి యొంటరిగా చనుచేయుసు వ్యసనపడుచు అడవింబడి మగని వెదకుచుంబోయె.

కౌశికుండను టంజని యాకలిదప్పులకోర్వలేక వన్యఫలంబులును ఆకులు కాయలును తిని విధింపలచుచు భార్య వచ్చుచున్నదేమోయని వెనుకతిరిగితిరిగి చూచుచుం బోవుచుండగా భగవంతుని ప్రేరేపకత్వంబున మిక్కిలి ప్రశస్తులగు నాల్వురు దొంగలు వచ్చి యతని నడ్డగించి యోరీ నీవెవ్వడవు యేలనీవిట్లొంటరిపాటున ధీరుండవయి యీమహారణ్యంబున జనెదవు నీవు మాతోడ దొంగలించరమ్ము. రావయితివేని నిన్ను జంపుదుమని బెదరించిరి. ఆ బ్రాహ్మణుడును వారికి అడ్డుచెప్పవేక వారితో కూడ వెనుకకు వచ్చుచుండెను.

అట్లుండగా సుమతి యట్లడవింబడి పతిని యన్వేషించుచు యిటు వచ్చుచుండగా నెక్కుడులతోగూడి వచ్చుచున్నవాని గనింగని నమస్కరించి యిది కారణంబని చింతించి యంతనా మ్రుచ్చులం బ్రార్థించి యతని వెంటం బెట్టుకొనపోవుచు ప్రాణేశ్వరా! నిన్ను విడనాడి చని నిటు ప్రియ్యగుటయె పాడియే నన్నుం గటాక్షించి యికనయిన నాతో నింటికి రమ్ము నగవం బనిలేదని పిలచె, పిలువగానె ఆ దుర్బ్రాహ్మణుడు కోపోద్రిక్తమానసుండయి నోటరాని మాటలం దిట్టి అనేయమ్ములు పలికి రక్తముగానిట్లు కొట్టి యొక్క చెట్టున కంటగట్టి మఱియు నెత్తిపై నట్టవేసుకొనిపోవుచుండెను. ఆ సుమతి అప్పుడు నయితేము భర్తయందు నసూయనైనను, కోపమునైనను, విచారమునైనం బొందక సుమా త్రతో [illegible] చేయువదేనియు లేక నిశ్చేష్టితయై పతిపదాంబుజంబం బాశక్తియుం దవిలియుండె.

అట్లుండగా సుమతి పతివ్రతాప్రభావమున భగవంతుం డాయడవిలోని రెంచువారల ప్రేరేపింపగా వారు ఆచోటికివచ్చి యాకొను త్రమానం కొట్టింగి తుంటనావిప్రుని యరణ్యమున వెదకినట్టి యతని బెదరించి వానిచే నామెకట్లు విప్పించి యికనయిన నీభార్యను యింటికి వెంటబెట్టుకొనిపోయి సుఖముననుండుము, లేనియెడల నిన్ను చంపుదుమని తర్జనగర్జనములనత్త్య పదలించి స్వేచ్ఛలబోయిరి. అంతనా భూసురుండు దొంగలచేతను చెంచువాండ్రచేతను నవమానితుడయిన మటివారలను దలంచుచు చింతాక్రాంతుడయి చెనుతలంపున భార్యను విడిచిపోనెంచె, అట్లుతలచియు తనయత్నంబేమియు కొనసాగకపోయినందున మిక్కిలి విచారమునొంది యెంతవిచారము బొందెనో అంత తెలివిపుట్టి ఛీఛీ! గురుజన్మమెందుకని తనలోదాను దోసి గతి తేనివానికి పెండ్లామేలంజ యనుసామెతననుసరించి మజల భార్యవద్దికిపోయి యిది సాధారణమైనది కాదు. పతివ్రతాశిరోమణివై యుండవచ్చునని తలచి ప్రియురాలా! రాకపోకమని మిక్కిలి నేస్తముతో దేబట్టి మెంపుసయ్యాటలలో నామెందోడ్కొని యొక బ్రాహ్మణఅగ్రహారమునకుబోయి నచ్చట కొన్నిదినములుండి పిమ్మట ప్రియురాలా, ఇచ్చటనుండి మరి నెంపయిన సోదమని యుంటివేని భోజనమునకు యేమిగతి యని యడిగె అనుగగా దేవా! బుద్ధికి నగపంబని లేదు. మీకెట్టి కొఱత లేకయుండ నగాను. ధయిర్యమున గనుండుడని తృప్తిబఱచి నొక బ్రాహ్మణు సంఘమునికి తేసుకొని అగ్రహారము కంగర బ్రాహ్మణగృహముల వచన మొదలగు పనులం జేయుచు మిక్కిలి విశ్వాసభూతయయి తా నుభర్తయు సుఖముగ కాలము గడుపుచుండిరి,

అట్లుండగా నొక్కనాటి రాత్రి యావిప్రుండు, క॥ కనకపుసింహాసనమున । శునకముగూర్చుండబెట్టి శుభలగ్నమునం । దొనరగబట్టముగట్టిన । వెనుకటిగుణమేల మాను వినరా సుమతీ॥ అన్నట్టుగా తనకొంటిగుణము మానకనాయగ్రహారముననుండి ఏకుదోసెడు వరహాలను పోయి ప్రియురాలా రెండుమూడు దినములలో నేకుదోసెడు వరహాలిత్తునని గోజారిగడ్డముంబట్టియేమో నీపుణ్యమని ఆరాత్రిదానితో కూడి తెల్లవారుటకు ముందు యొసరెకు గతొండమునుంగిడి తిన్నగా నింటికివచ్చెను. వచ్చినదినము మొదలు చలిజ్వరము, చేతులుకాళ్లు పట్టుకొనుట మొదలగు వ్యాధు

ళ్లచే లేవశక్తిలేక సశేషుఁడయి పడకపై నుండెను,

అట్లుండు మగనిం జూచి యామె మిక్కిలివిచారపడినదయి యక్కలచే మందునిప్పించి మంత్రములను నియించియు స్వపసపడకయుండెను. అట్లుం డియునొకవాడాబాపనమ్మలిం జూచి ప్రాణనాయకా, నాకొక్కకోరికకలదు దానిం దీర్చితివేని యిక నేనన్నపు పరస్త్రీగమనము జేయును. నేమనయా యగ్రహారమునకు నాలుగుకోసులదూరమునసుండు పట్టణములో రాజు నగరికి వెనుక రాజవీధియున్నది. ఆవీధికడపట దక్షిణపుదిక్కున నుండు యింట కామకమనోహారిణియను నొక వేశ్యారత్నము నివసింపుచు న్నది దానిపయి నాకపడియుంటిని సట్టిముద్దులమూటం దెచ్చి యీరాత్రి కూర్చితివేని రేపటినుండి నియ్యిష్టప్రకారము అనన్యవ్రతముగా నీతోఁ గలసిమెలసియుండెద. మఱియెక్కడికి పాఱిపోనని చెప్పెను.

తరువాత నాపతివ్రతాతిలకము యామెయుం బ్రవీధికిం బోయి యా మక మనోహారిణియింటికొచ్చి యోహో స్త్రీరత్నమా. చెలీ. దాని. నీపరోప కారగుణమును నామగనివల్ల విని నిన్నుజూడవచ్చితిని యనేకవిధముల దానితో ముచ్చటలాడుచు ప్రియవచనములాడి దానితలందువ్వికొ ప్పుబెట్టి వస్త్రభూషణాద్యలంకారములం బొందుపరచి ముద్దుగుమ్మా, ఇకనిలువుటద్దమున సొగసుంజూచుకొమ్మని పలికె. పల్కగా నదిముద్దు ముఖంబుదర్పణంబునఁ గని తేనకుదామెచ్చి బాపనమ్మా, నీవింతనేర్పరి వనియెపుడు నీసాపవ్రత మెఱుఁగనైతి. నీవేమిటికిచ్చటికివచ్చితివి. నీకేమి కావలసినది నిక్కముగ చెప్పుమనగా యోహో స్త్రీరత్నమా, వినుము, నా పురుషు డన్నపుబరస్త్రీగమనము జేసిరవాలుకామ. అట్టివారదమోహానిపయి భ్రమత గొని యీరాత్రి నిన్నుగూడకనెంచినీకెఱిఁగించి యెటులైననిన్నుకూర్చ నతనిపనియెడకు పంపగావచ్చితి. అంతియేరాత్రేము ఫలాన్యంబుగట్టవలెను నాత్మీయునిచే చెప్పెను. అంతనాకోమలి బాపనమ్మా అట్లాగే నీయిష్టై కంబు నెరవేర్చెదనని యూడకుతోనుకొనిరమ్మని పలికె. పలుకగనా బ్రాహ్మణపేరాసందడంబున వాయుమనోవేగంబుగ నింటికిపోయి నాథా, మీ మనుమతిప్రకారంబు పోఁగం దానియింటికి జని నీయభిప్రాయ మెఱిం గింపగా నదియునంగీకరించి యీ రాత్రి నచ్చటికిదోడ్కొనిరమ్మని చెప్పె ననిపలుకగా నతనును బ్రహ్మానందపరవశుడయి యుండెను.

అంత నాసుమతి రోగియు నష్టనేత్రుండుగలమగనికి సంతోషకరంబుగ పథ్యముగాంచిపోసి రుచ్యములగుభక్ష్యములగొన్నిజేసి దానింగొని ఒక గంపలో మగనికూర్చుండబెట్టి దానిని తలమీదనెత్తుకొని కనుగానక కటికచీకటిలోబయలుదేరి అడవిమార్గమునంబడినడ్చి యావేశ్యయింట నాగంపనుదింపి తల్లీ, ఇదో నాప్రాణనాథుండనిదానికప్పగించి తెచ్చిన భక్ష్యములను ప్రియముగ దానికిచ్చె.

పిమ్మటనా వేశ్య యతనిజూచి అందుకునోతే అని నాయదృష్టమే యన్నటుల నేటిరాత్రి కీతడుసంప్రాప్తమాయెనా యీశ్వరా యని తన మనస్సునకు ప్రియముగనటించి యతనికోరికదీర్చెను. అంతట సుమతి దానియనుమతిని మరల మగనిగంపలో గూర్చుండబెట్టి యాగంపను నెత్తినబెట్టుకొని యాయరణ్యమునవచ్చుచుండగా దారితప్పినదియై త్రోవనబోవుచు మాండవ్యమహామునివారినయుండిన దెరుగక యాగం బునాదనికిదగులునటులవచ్చె ఆమునీశ్వరుం డాయుపతింజూచి ఓహో మగనినెత్తుకొనిపోవు సంభ్రమమున నింత వాడలు తెలియకపోయెడనూ అనిశపించె- అంతసుమతి వ్యసనాక్రాంతచిత్తయయి మునివరా, చీకటిలో కనులుకానక గంపనీకుందగిలె. దయిపఘుటనచేమాకట్టియపచారముపొ రసెంగాని బుద్ధిపూర్వకముగ నేనటుల చేయుదానంగాను దారితప్పివచ్చి తి. అట్లుండగా యేపాటినేరములేని నాబోటిచాటింపక సీపాటిశాపంబు లిత్తువే. దేవా: నేనేపతిభక్తిగలదాననయితి నేనిసూర్యోదయముగాకనుం గాకయని ప్రతిశాపంబిచ్చి యింటికిబోయి ప్రాణేశ్వరా, మాండవ్యుని శాపమున సూర్యోదయమున వినాశంబంచెత్వము సంప్రాప్తమానసి దుఃఖింపవలదు. ధైర్యమును, బొదలుమని మగనికి ధైర్యమిచ్చెను.

అట్లిచ్చియు నతడు విశ్వసింపక తానుండు యింటిభాపసిమాచి అయ్యో, నేటినరకుమీయింటసుఖముగనుండి కాలంబుగడిపితిమి. నేను నాగ్రహచారంబుమునిశాపంబునల్ల రాత్రిలోసనిద్రనుశాపంబు చెప్పదు ఇదినాభార్యదీనినంతవరకు సుఖంబు గలంగబెట్టినే నేగాని యొక్క నాశయమును దీనికికూర్కుగుక్కనిచ్చి దీనితో నన్వర్థముగాయుండి భోగించి యెరుగ, ఇంతకాలంబుయిది కాపట్టినాముష్కరుండుబులకోచ్చియుండె సుమతిమొక తెమొవ్వ తెయుండును. అయ్యో, ...

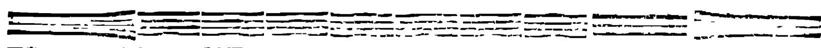
కూడి మెలఁగను యీశ్వరాయని స్వామీ! ఇన్నాళ్ళు బ్రతికి తుదను దీని నొంటరిగా విడచి చావవలసినన్నాను. ఇది యెక్కుడేనపనిది. దీనికేమిగాదే తండ్రి నావెనుక దీనిపుత్రికలలో నొక్కతెగా భావించి పోషింపవ లెను భారము మీదేయని పేరొలుంగుననన్నుయుండెను. అటుల వాపోవుచున్న నిం జూచి ప్రాణేశ్వరా! భయపడవలదని ధైర్యము జెప్పి ఆయింటి గ్రహస్థ నుని జూచి తండ్రీ! సూర్యోదయము గాకుండునటుల మునిశాపమునకు ప్రతిశాపమిచ్చియున్నాను. భయపడకుఁడు. అటు నాశపథములు ప్రసి ద్ధముగునేని మిన్ను విరిగిపడును. చుక్కలు పటపటరాలు. భూమియుగడ గడవణకు. త్రిమూర్తులు మొదలగు దేవతలు చీకాకుపడుదురు. మహా ప్రళయము వెంటనే కలుగు. దృష్టాంతము చూడుము. నాపాతివ్రత్యము మహిమయని చెప్పి, చెప్పినంతలో నాబ్రాహ్మణుఁడును యింటివారును ఆహా! లోకమున నిట్టిపతివ్రతా శిరోమణి కలుగంగలదా యని యాశ్చర్యపడి ప్రొద్దు ను జూచుచుండిరి, సూర్యుం డా బ్రాహ్మణశాపమున నోడి యుదయింపనిమూల వరకు వుదయముగాకయుండెను.

అంతట ముముక్షువులును, దేవతలు, మహాత్ములు మొదలగు ప్రాణిసంఘము సర్వకష్టాలబడి యబ్రాహ్మణ ప్రత్యక్షమై వచ్చి తల్లీ! నీపాతి వ్రత్యప్రభావమున నేమియు తెలియదు. మూడులోకములు క్షోభించి సూర్యోద యము లేకుండుటకై అయ్యో. ప్రళయమువచ్చునేయని దేవతలు విసుకు కొనుచున్నవి. మృగములును పక్షులును యేమియు దోచక గ్రీంకరిం చుచున్నవి. నరులు సుడ్లీశించుచున్నయువిగనుక తల్లీ యన్నిటి నగవు జేసి సూర్యోదయమగునటుల చేసి సమస్తమంగళములని ప్రార్థించిరి. ఆ సుమతియు నట్టివారల మాటల కెఱిగి ఆహా, నేను నాపాతివ్రత్యమాహా త్మ్యంబున మీదర్శనమయ్యె నింతకంటె నాకేమిభాగ్యము కావలెను. నా నోముఫలించి వరము పొందనయ్యె సమస్తలోకములు మాంగళ్యము పూర్ణ పతికి శాపమిచ్చుటం జేసి నేమును ప్రతిశాపమిచ్చితి. అంతయునుస గట్టియపడ్డలు పుట్టె అయినను మీకష్టభయములు ఉపశమనముగ సతిపాదములు ధ్యానించి సూర్యోదయమగుగాకయని పలికె. పలుకునంతలో సూర్యోద యమునయ్యె, అంతే నాత్రిమూర్తులు నామె ప్రభావము నవేకవిధముల బొగడి యా బ్రాహ్మణునదీర్ఘాయుష్మంతుఁడు, సుమంగళియు. ఉన్న

శ్వర్యములును గలుగునటుల దీవించి యంతర్ధానమైరి.

తరువాతనాయగ్రహారీకులు మొదలగులోకులందరునీమెపతిభక్తికి మెచ్చియనేకవిధములనామెంబొగడిరి. అది మొదలాసుమతి ప్రాణనాథుడగు కౌశికునిగూడి ధనకనకవస్తువాహనములు మొదలగు సంపదలంగొఱవడక ననుభవించుచు ననేకదినములకువెనుక భర్తతోడ మోక్షసామ్రాజ్యపదవింబొందె గావున సత్యా ఒకపతివ్రతకంటె మఱియొక్క పతివ్రతామహాత్మ్యమెట్లున్నది. చూచితే కావున నీకనైన నిన్నుగనిగౌరవించి త్రికరణశుద్ధిగాబూజించి యతనిమాటకడ్డమాడక సంతోషముం బొందునటుల మెలగియుండువేని నీకెట్టికొదువయుం గలుగదని చెప్పె. అనగా యింతులుతమపతులనుదైవముగాదలచి వారికెప్పుడు సకల ప్రీతములే జేయుచు హితములబల్కుచు గౌరవములు జూపుచుయుండుటే పతివ్రతలకు నూటియని యెఱుంగవలయును,

సుమతీదేవి ప్రభావము - ముగిసెను.

శ్రీ ర స్తు.

మహాపతివ్రతామాహాత్మ్యమును

శ్రీ భ క్త వి జ య ము.

15 సు ర భీ దే వి ప్ర భా వ ము.

అనేకదినములక్రిందట కనకపురియనుపేరుగలయొక్కపట్టణముండెను. అందొకబ్రాహ్మణుండుండె. అతనికి సద్గుణాలంకారిణియు వివిధవిద్యావిశారదయునగు సురభియనునొకపుత్రికయుండె. ఆబాలికయొక్కనాడు తండ్రింజూచి నాయనా! లోకమున స్త్రీలు యేవిధమున పుణ్యలోకముం బడయుదురు. నాకెఱింగింపవేయనియడుగగా నతండాపుత్రింజూచి తల్లీ! లోకమునంగల వ్రతములన్నిటిలో భర్తృవ్రతమే దొడ్డవ్రతము. అటు

పంటివ్రతానుష్ఠానముననే సతులకు పుణ్యలోకములు కలుగును అనిపలికె. పలుకగా తండ్రీ! యేవిధమున పాతివ్రత్యము సంపాదింపనగు దానినియు మమెటువంటిది, సంసార తాపత్రయమునంబడి వేదనజెందు నీజీవునకు జననమరణములులేని మోక్షపదవి యేవిధమున సంప్రాప్తంబగు. దానిం జెప్పవే యని యామె యడిగెను.

అనుగగా నలెండాపుత్రింజూచి అమ్మా! నీమనంబును దేనియందు చలింపనీయక దృఢచిత్తురాలవై వినుము. యోగమునందు మృదుమధ్యమధికములని మూడువిధములు. ఈమృదుమధ్యసాధకము లొకటికంటె యొకటి విశేషముగానుండు. ఈశ్వరోపాసకులు విధిహితంబగు కర్మము లాచరించక భక్తితో నీశ్వరార్పణమని చేతురేని త్వరలోనటువంటివారికి యోగము సిద్ధించు. అవిద్యాదిక్లేశములు, పుణ్యపాపమిశ్రకర్మములు. సుఖదుఃఖభోగములు, చిత్తమునందు వాసనారూపములుగనుండు సంస్కారములు వీటిచేతనున్ను కాలత్రయములచేతనున్ను బాధపడనివాడెవడో అటువంటివాడే యీశ్వరుడనబడును. ఆయీశ్వరుడు సర్వజ్ఞుడనుటకు హేతువకలదు కావున యీశ్వరుడొక్కడున్నాడని జెప్పుటకు ముఖ్యప్రమాణమున్నది. ఆయీశ్వరుడు త్రికాలములచే బాధింపబడనివాడగుట వలన బ్రహ్మాదులగు వారికిగూడ గురువై యున్నాడు. అటువంటియీశ్వరునకు ఓంకారమే ప్రణవము, నామధేయము మూడున్నరమాత్రముగల ఓంకారము నుజపము సేయుటయును, దానియర్థమును భావించుటయును ప్రణవమనబడును. మూడున్నరమాత్రయనగా, అ.ఉ.మ.అర్ధమాత్రయు గూడిన ఓంకారమును పదేపదే చింతించుట జపమనబడును, దాని యర్థము భావించుట యనగా ఓంకారార్థప్రతిపాద్యుడైన యీశ్వరుని ధ్యానించుట యనబడును. కర్మములు, విహితము, వేదాభ్యాసము, పురాణ యితిహాసముల పఠనము సాధుజనపూజనము మొదలగునవి, నిషిద్ధకర్మములనగా పరహింసాస్పదములగు కార్యములజేయుట మొదలయినవి. మూఢకర్మమనగా మిశ్రకర్మ పుణ్యపాపములతోడ సంబంధించినవి. ఈశ్వరుని జెప్పెడు ఓంకారజపమువలన చిన్మాత్రుడయిన పురుషునియొక్క విఘ్నములు తొలగును. జ్ఞానములభించును. తనకంటె నేరయిన యీశ్వరుని ధ్యానించుటవలన ఆత్మసాక్షాత్కార మెటులకలు

గానని గురుశబ్ద స్వరూపమువలె ఆత్మస్వరూపమునయి యుండుటంబట్టి గురుశబ్దోపాసనమువలన ఆత్మస్వరూపము తెలియబడును.

అని బోధించి పతివ్రతయిట్లనియె. అమ్మా? పతివ్రతాధర్మము సమస్త్రీలకును శ్రేష్ఠము, నీవు కుశాగ్రబుద్ధియగుటవలన జెప్పెద వినుము- స్త్రీలకు భర్తయే ప్రత్యక్షదైవము గనుక అటువంటిపతిని పరబ్రహ్మస్వరూపముగా నెంచి వివిధములగు షోడశోపచారములం బూజింపుము అటువంటి పతికిం జేయునుపచారమును దేవోపచారముగభావించి సర్వకాలసర్వావస్థలయందును పతిపాదాంబుజములనే నిర్మలభక్తితో ధ్యానించుచుండవలెనని స్త్రీధర్మములను [illegible]. ఈప్రపంచమే [illegible] కము [illegible] ఆహా, పతివ్రతా [illegible] జేయుచు [illegible]. అంతనాసుర [illegible] బ్రహ్మానందపరవశత్వ [illegible] తత్పాదాంబుజములు హృదయమునందుంచి [illegible] ధ్యానమున మెలగుచుండెను.

అట్టియెడ నొకనాడొక [illegible] యింట భోజనమునకు [illegible] స్వామీ! ఆకలిగొనియుంటి. నాకింత యన్నముయిమ్మనియడిగెను. అట్లగా పతివ్రత [illegible] వానిని [illegible] ములవిచారించి అతడు [illegible] భార్యను జూచి యోసీ! నీవు బ్రాహ్మణి, అత్యంతసుందరవు, శాస్త్రజ్ఞురాలవు, [illegible] వివాహముజేసికొనిన నాకు సుఖము. [illegible] నాకు నీవు గనుక నీవేమి చెప్పెదవని యడిగెను

అడుగగా ఆమెయు [illegible] ప్రశ్నించెను. అంతనా బ్రాహ్మణుడు తన వృత్తాంతమును బ్రాహ్మణాంగనకు దెలిపి తెలుపగా నతడు బ్రాహ్మణుడనిగని స్వామీ! విధిప్రకారము నాకు వివాహముచేసెదనని చెప్పి [illegible] సద్గుణములు [illegible] సదాచారపరాయణను విద్యాసంపన్నురాలనగు భార్యనుకూడు [illegible] ధర్మము. దురాచారుడు [illegible] అటువంటివానికి [illegible] బాధచేసె [illegible] మస్యసాదం

జతేశృష్ట్వా నాగీకృత్యానసత్యతి' అను గీర్వాణవచనాంశంబునను, అర వరాసి ఆలినికట్టుకొని మురిగిచచ్చె రాముండాకొడుకు అన్నటుల స్త్రీల హృదయమునందుంకు హాస్యముదెలయు హరిహరాదులకైన నలవిగాదు కావున నేనొకకన్యకను మూడు ప్రశ్నలడిగెదను దానికి తగిన ప్రత్యుత్తర మదియిచ్చునేని అవశ్యము దానిం బెండ్లియాడెదనని పలికె.

పలుకగా బ్రాహ్మణుడు తన పుత్రికి నతని మానము జెప్పి దానినా బ్రహ్మచారి యానురభీదేవిచక్కదనమును శోభనరేఖావిలసితమగు నెమ్మొగమునుజూచి యంతుష్టాంతరంగుండై స్త్రీలకు (సీచెద్ది? శ్రేష్టమేది? భూషణమెయ్యది?) యని యాకన్యనడిగె. అడుగగా నాసురభి స్త్రీలకు తుచ్ఛములును యౌవనమూర్పువంటిదియగు నుహాలోకముసం గలుగు భోగమే సీచము. జ్ఞానాంకమే శ్రేష్ఠంబు. పాతివ్రత్య ధర్మభూషణంబని పల్కె. అంతనతండు మెచ్చి దీనిజలన మనకునున్నతియుంగలుగునని యోచించి దానిని వివాహము చేసుకొని యత్తవారింటనే యనేకదినంబులుండగానురభిదేవి పెండ్లికాగానే పతినిపరబ్రహ్మ స్వరూపునిగా నెంచి త్రికరణశుద్ధిగా పూజించుచు అతనిమనస్సునునంతోషపెట్టుచు నటులనిక్షేపచారములనాదరించుచు పదాభర్తృసంతోషరవింకనుకొని సేవించుచుండెను.

అట్లుండగా సముద్రునకు కూతురైన నరసయనొక బ్రాహ్మణోత్తమ వాంచాపరురాలయి తనచెలికత్తెలగు మకరములను గొప్ప మత్స్యముల జూచి చెలియలారా! వేదాంతవిచారుండును సకలశాస్త్రప్రవీణుండును, బ్రహ్మచారియు నయమానమునునా, రూపవంతుండైన నగు నొక్కపురుషసింగనిశ్రేశంకు చంద్రగ్రహము చ్చుచున్నదియని యాజ్ఞాపించె. అవి అమ్మా! చిత్తంబులని సముద్రతీరంబులందంతట గనిపెట్టుకొనియుండె. అంత నొకనాడాయగ్నిదత్తుడు చంద్రగ్రహణంబునాడు స్నానంబుచేయుటకై భార్యతోడబంధువులంగూడి సముద్రతీరంబునకుజని భార్యయుదానుం గొంగుముళ్ళతోటి సముద్రంబునం గ్రుంకనిరి. మునుగగానే యొక మొసలివేగిరంబువచ్చి యాదంపతులకొంగుముళ్ళు తెగకొరికి యాబ్రాహ్మణు నీడ్చుకొనిపోయి నరసముందు బెట్టె. అమ్మా, ఇతడు వేదాంతవేత్తయును బ్రహ్మచారియగు సౌమ్యుండనియు మ్మర్పకగా నాసరస యాతని రూపరేఖావిలాసంబులకు మెచ్చి గాంధర్వవివాహంబున, వానినివరించి వినతనాతో

సమ స్తభోగంబులనుభవింపుచునుండె. అక్కడ సురభీదేవి నీటిలోనుండి యొక్కకువచ్చి త్రోసిగూడంబులంగభర్తయుంగాని కొంగుముళ్ళుద్రెం చియుండుటంగని అయ్యో, నామగనిసిళ్ళలో మొసలియో,మత్స్యమో యీడ్చుకొని పోయెనే యీశ్వరా నేనేమి చేతునని యేడ్చుచుండెను. అటులయేడ్చుచుండు సురభింగని బంధువులందఱు ఆహాకారంబులతో గుంపులుగూడివచ్చి దుఃఖించి యామెంజేర్చిపట్టి సుఖోపశమనంబుగా ధైర్యంబుజెప్పుచుఅమ్మా దైవయత్నంబున కేమిచేతుము. ఇంటికిపోదము రమ్మనిపిలువగా ఆయువతి యశ్రాంతపురాణార్జితయుండియుదైన్యంబువిడు వక యోబంధువులారా! నాప్రాణనాయకుని సముద్రునిపాలుజేసి నేని టులమీతోడనింటికివత్తును. ఈసముద్రునిపొగరణచి సముద్రమందు న్నజంతువులనెల్ల పలుకోకంబులు గాసినెత్తి నాప్రాణనాయకునింబ్పించుకొని మరి నేనువత్తునుగాని అతనినివిడిచిరాను. ఇదివరలో నాకెంద్రనాకొక్కటి చెప్పియున్నారు. యేమనగా, అనేకదినములక్రిందట సతీమాత్రుశ్రీరంబున నీకుంపనుబోయకలను. అతనికి నీలాంబరియనుభాగ్యకాంత. ఆది పతిని పరమాత్మసమానముగాబోషించుచు అనేకవిధంబులగు సపచారంబుల సతనివానసహితంబుచుంగట్టినపుడు బంధువర్గంబులకు అలక్ష్యమగు పబడినదైవ ఘ్రతపుత్రుడు సుఖంబున నొందగనుండె.

అట్టులుండగా నాభోజుయొక్కనావ పడపనక్క సముద్రజంతువుల చేతజనకుండవాక్కటిసంగముచు గొప్పనష్టంబునొందింపబడి యె. ఈసంగతి నీలాంబరిబుధపూజచేసి యీనాటి త్రిసాగ యుక్తురా లైనాపాన్నమాటలువిసక సముద్రరాజుగన్నుసగూర్చుండి ధర్మరేఖానుధ్యా నించి పాతివ్రత్యప్రభావంబున సస్యభక్తిచేత పరమాత్మనాంబులద్వారా లేపి పిక్కంటగట్టుకొని అటువంటిపురిస్నేసి సముద్రంబున నీటినంతయు బీల్చివక్కిటంబెట్టించాగ్నులతోడ సపతివ్రతాప్రభావమునుయగ్నింగూ ర్చి జంతువులచే ప్రయోగింపగానాయగ్ని యీజంతువులనెల్లనులను మాడ్చితనివిడిచక అంతరిక్షంబుననెగసి స్వర్గలోకంబునకుజని దేవతల బాధింపజేయుచుండె అంత నాదేవతలు నిప్పుమంటలకోర్వలేక దేవేం ద్రునిముందిడుకొని త్వరబడుచు త్రిమూర్తులందఱుచగా త్రిమూర్తులుని పతివ్రతాగ్నింబట్టి నమ్ముచుగజూచుచును. నీపాతివ్రత్యంబునకుమెచ్చి

తమని పెక్కువిధంబుల నామెనుం బొగడి యా బిస్తవాసి బ్రతికించి యా
సముద్రంబును యెప్పటివలె జేసి జలజంతువులనుం బ్రతికింపుమని ప్రార్థించిరి.
ప్రార్థింపగా నాపతివ్రత సముద్రుని యెప్పటివలెనే జేసి నీటిజంతువులనుం
బ్రతికించె. అంత త్రిమూర్తులు ఆమె ప్రభావంబునకు యాశ్చర్యపడి దేవత
లతోటి తమతమ సెలవులకుం బోయిచేరిరి. కావున నేడును అటువానిగనీ
బ్రతికించి తెచ్చుకొనుటయుండె. లేక నేనైన ప్రాణంబులవిడుచుటయుం
డెయనిరలవాకుం దెల్పి యాక్షణంబున పద్మాసీనయై యాసనంబుజేసి
పతిపదారవిందంబులు చిత్తంబుననిడి త్రేతాగ్నులనొక్కటింజేసి వానితో
టితనపతివ్రతా యోగాగ్నింగూర్చి విస్తరిల్లజేసి యుష్టయగ్నులచే సము
ద్రజలమంతయుం బీల్చి జలచరంబులకు ప్రుపద్రవంబు కలిగించుచుండె.

అట్లుండగా యాదేశపురాజా యాసంగతివిని సముతీరంబునకు
వచ్చిసురభీదేవింజూచి యాశ్చర్యపడి ఆమెకు యొంతెగలకుండ పందిళ్ళు
వేయించి కొందఱుభటులను ఆమెకు కాపలియుంచి అప్పటికప్పటిసమా
చారంబునప్పుడప్పుడు రాపింపుకొనుచుండెను. ఇట్లుండగా ఆదేవిపతి
వ్రతాగ్ని పెనుమంటలతో పయికినెగసి పిడుపటుశబ్దంబులతో సముద్రంబు
పయిబడి సముద్రజలంబునంతయు శోషింపజేయుచుండె. అంతసముద్రుం
డాయగ్ని వేడనోర్వలేక తనబుడుచు వారులవలన జరిగిన వర్తమానంబం
తయునవిస్తరంబుగా యెరిగి తనపుత్రికయగు సరసయుండు బోధంబ నకుం
బోయి తల్లీ! నీవుచేసినకార్యంబువలన ప్రమాదంబుకలిగె లోకులందరు
చిందఱవందరులయి యగ్నితాపంబున పరితపించుచున్నారు. ఆశ అందల
మెక్కవలెననియున్నది అన్నటుల తల్లి నీవే సాటి. సురభీదేవి యేపాటి.
ఆమెపతివ్రతాశిరోమణియె. అట్టిదానినుగసినీవుచేపట్టితేగునా ఆమ్మా,
చేపట్టినా అతడునీకబ్బునా బంగరుబొమ్మా ఇంతవట్టుకుఅనుభవించినది
చాలును యింక నతనివిడిచిపెట్టుమమ్మాయని ప్రార్థింపగా యాసరస
సముద్రునింజూచి తండ్రీ! నాప్రాణసఖుడవు నేనెట్టునేగాని ఈనాభర్తను నే
నెంతమాత్రంబువిడువను అని పట్టినపట్టువదలకుండె. అట్టిపుత్రినిసామవ
చనంబున సమాధానపఱచి అతనినిడిచిపెట్టుమమ్మాయని వేడగా నాయ
నా నన్నుగూడతోడ్కొనిచని యాసురభీదేవిని స్వాధీనపఱపుము లేకుం
టే నేనెంతమాత్రమబ్బబ్బా విడువనన్నిలికె, పలుకగానేసముద్రుడంత

నట్టియగ్నిదత్తునితోడ సరసనుం దోడ్కొని సముద్రపుగట్టునకు వచ్చి సమాధి నిష్ఠనుండు సురభీదేవిం జూచి నమస్కరించి పలువిధంబులం బొగడి తల్లీ! యిదిగో నీభర్త. కనుదెరచి చూడుము. కోపాగ్నిచల్లార్చి నీకృపాకటాక్షంబుల మమ్ము రక్షింపవే తల్లీ! యని ప్రార్థింపఁగా యామె నిష్ఠం జాలించి కనులు దెరచిచూచె.

అంత నాసముద్రుండు తనకూతురగు సరసను యామెపాదంబులకు మ్రొక్కించి అమ్మా ఇదిగో భర్త ఇమ్మ యిది నాపుత్రిక దీని పేరుసరస దీనిని స్వాధీనపఱచితిని. దీనిని నీతోఁగూడఁబుట్టిన చెల్లెలుగా నెంచి మన్నింపుము అని యనేకదివ్యరత్నంబులతో నామెను పూజించి దివ్యవాద్యంబులతో మహోత్సవంబు సేయించి తననెలవునకుఁ బోయె.

అంతలో నీవర్తమానంబును చారులచే నాయూరి రాజువిని మంగళవాద్యంబులతోఁ దవచ్చి యాపతివ్రతకు నమస్కరించి అనేకవిధంబులఁ బొగడి అగ్నిదత్తుని పట్టపుటేనుఁగుపై నెక్కించి అందలంబున సురభీదేవిని సరసనుం గూర్చుండఁజేసి మహోత్సవంబుతోఁ దనపట్టణంబునకుఁ గొనిపోయితన చెంతఁబెట్టుకొని ధనకనక వస్తువాహనాది భోగభాగ్యంబుల వారల నేలించుచుండె.

అంత నాసురభీదేవియు సరసయుంను మిక్కిలి విశ్వాసంబుగలిగి తనతోఁబుట్టిన చెల్లెలికంటె నధికగారాబంబున ప్రేమించుచు ననేకదినంబులుభూలోకమందుండి అష్టయిశ్వర్యంబులనుభవించి తుదకు తనభర్తయుదాను మోక్షసామ్రాజ్యపదంబునకుంబోయి చేరిరి.

సరసయు తనతండ్రియగు సముద్రునిచెంతంబోయి చేరి పూర్వంబువలెనే మెలఁగుచుండె అనఁగా యింతులు తమపతులను దైవంబుగాఁ దలచి వారికెపుడొకనాఁ డప్రియంబులేజేయుచు హితంబులుబల్కుచు గౌరవంబులు చూపుచుయుండుట పతివ్రతలకు మూఁటయని యెఱుంగవలయును.

సురభీదేవి ప్రభావము — ముగిసెను.

—( )—

మహాపతివ్రతామాహాత్మ్యంబను

స్త్రీభక్తవిజయము.

17. ప్రభావతీదేవి ప్రభావము.

పూర్వము పాటలిపురమును ధర్మమార్గమున నేలుచుండిన చంద్రశేఖరుండను సూర్యవంశపురాజొక్కరుండుగలడు. అతనికి ప్రభావతియను నొకపుత్త్రికామణికలదు. ఆమె తన బాల్యప్రాయమునుండి సహజంబగు జ్ఞానసంపత్తికలదియు, వేదశాస్త్ర పురాణేతిహాసధర్మములను పతివ్రతాధర్మమును ఆదినుండ్యాంగములుగ నెఱింగి జగద్విఖ్యాతంబగు సుగుణముల కాటపట్టయి రూపురేఖా లావణ్య సౌందర్యాది విభవముల నతిశయించియుండె.

ఇట్లుండగా కొన్నిదినముల కీప్రభావతికి యౌవనము ప్రాప్తమయ్యె. అంత నాచంద్రశేఖరుండా కుమారిం జూచి నాతల్లీ యొకని కిత్తు వివాహము చేయదలచిన యూహాపరత్వము గనుక యెట్టి గుణాఢ్యుండగు వాని నీవువరింపనిష్టపడెదవో సెలవిమ్ము ప్రాయము బరికించి నేను అట్టివానినియిదె కొనితెచ్చి మహోత్సవముగా నీకు పెండ్లిజేసెదనని పలికె. పలుకగానే ప్రభావతి తండ్రీ, లోకములో సతికితగినపతియును, పతికితగినసతియును నమకూడుట మిక్కిలిదుర్లభము కావున నాకువివాహమే అక్కరలేదు. సదాకాలమును నేను పురాణేతిహాసశ్రవణ పరాయణత్వముతోను, పతివ్రత ప్రభావకథాశ్రవణానందముతోడను బ్రొద్దుపుచ్చుచు పునరావృత్తిరహితమగు మోక్షపదవికిం బోయెదనని దృఢముగబల్కె. అంత నారాజశేఖరుం డావచనములు తనప్రాణనాయకికిం దెల్పి అదిమొదలు అయ్యో, నాకుబిడ్డలులేకయుండి యున్నాళ్ళకు భగవంతుడనుగ్రహామున నిట్టి పుత్త్రికపుట్టె. పుట్టినానుండి మహోన్నతపదవి బొందినటుల నేనేమో బ్రహ్మానందపరవశుండనై వంశమునకుద్ధారకురాలైనదని కూతురైననిదే తుని మిగులగారాబముగాబెంచి నేటికాలానికి చక్కనివరునిం

గూర్చిముప్పొద్దుగాదీనికి పెండ్లిచేసిసంతోషముబొందుదమని యెంతో ఆశకలిగియుండగా నాకుపెండ్లియే యక్కఱలేదని వైరాగ్యమున్నదే. ఇకనేమిసేయవచ్చు నీశ్వరాయని అన్నమునీరు నంటక అహోరాత్రములు మిగుల మనోవ్యాకులమున గృశించుచుండె.

అట్లుండగా నొకనాడు మునిశ్రేష్ఠుండగు నారదుడుచంద్రశేఖరుండున్నయెడకువచ్చి యతనిచే సత్కారములువడసి యుచితాసనమున గూర్చుండి యోరాజా, కుశలమేమియనియడిగె అడుగగారాజు మునివరా, ముల్లోకములుగల వర్తమానములెల్లను మీకు మనోగోచరములయియుండ నేనేమనిచెప్పంగలవాడనని విశేష చింతాక్రాంతచిత్తుండై కరకమలములు ముకుళించి యూరకనిలిచియుండె. అట్లుండు భూపతింజూచి నరేంద్రా, నీపుత్రి నావివాహమునకనయునం భక్తివాంఛగలదానింజేసెద. ధైర్యమునవుండుమని పల్కి ప్రభావతియున్న సౌధమునకుంజని యామెచేయర్ఘ్యపాద్యాదివిధులంపూజలంది తగిన పీఠమునంగూర్చుండి ప్రభావతీ, చతురాశ్రమములలో గృహస్థాశ్రమమే శ్రేష్టము. అట్టియాశ్రమమునవుండి పతిని దైవస్వరూపముగ భావించి మనోవాక్కాయకర్మముల నొక్కరీతిగా పతిని వివిధోపచారముల పూజించుచు సదా పతిపదారవిందముల భక్తియే యిహపరలోకసుఖములం బొందుటకు మార్గమనితలచి అట్టిపురుషునిచే మహత్తత్వారములనెఱిగి పతిచరణారవిందస్మరణమునం బ్రొద్దుపుచ్చురేని అట్టివారికి మోక్షపదవి ముంగొంగు బంగారమువంటిది యగునే గాక మఱియొకవిధమున నెంతమాత్రము గడతేరలేరు. కావుననీవువివాహముచేసుకొని అట్టిపురుషునివలన సద్గతిం బోగలదానవు అని పలికి యంత నమస్కారవగుమును స్వేచ్ఛం జనె. అంత నారాజపుత్రి యున్నయెడకుం జని అమ్మా, మహనీయుఁడగు అరివేరంపు తపసిపలుకులువింటికదా. ఇకనయిన నట్టివైరాగ్యమునుమాని పెండ్లిచేసుకొనన సమ్మతించుము అని పలికె. పలుకగా ప్రభావతి యతనింజూచి తండ్రీ, వేదశాస్త్రపురాణేతిహాసధర్మములను, మహత్తత్త్వారములను నెఱింగి మిక్కిలివివేకపరుఁడై శాంతిశమదమాది గుణంబులతో సదా దేశాటనము సలుపుచుండువాడెవడో అట్టివానిందప్ప మఱియొకని నేపెండ్లియాడనని వాక్రుచ్చె.

అట్లుండగా మగధ దేశ రాజపుత్రుఁడగు చిత్రకరుం డనువాడు
సకల శ్రుతిస్మృతిపురాణేతిహాసధర్మముల నెఱుఁగుచు యౌవ్వనప్రాయమున
నుండి దేశదేశములు దిరిగి మార్గవశమున నాపాటలిపురమునకువచ్చి అచ్చటి
వారిచే ప్రభావతి వివాహప్రయత్నమంతయు విన్నవిని సంతోషించి యా
రాజమందిరమునకుం జని యతనిచే గౌరవింపబడి యంత తన వర్త
మానమునుం దనమనమునన్న యభిప్రాయమును నెఱింగించె. పిదప
నారాజు చిత్రకరుని సద్రూపలావణ్య విద్యాప్రభావమును నతని
శుభలక్షణములును గని సంతసించి యావర్తమానమును విశదముగ
ప్రభావతి కెఱింగించె.

ఇట్లుండ ప్రభావతి యంతయు నతనివర్తమానమువిని సమ్మతించె.
అంత నారాజు శుభముహూర్తమున ప్రభావతి నతని కిచ్చి సంతోష
ముగా పెండ్లిచేసి పెండ్లియైనదిమొదలు ప్రభావతియుపతిని బ్రహ్మ
స్వరూపముగాభావించి షోడశోపచారముల నతనింబూజింపుచు నతనిచే
సకలవరమార్గముల నెఱుంగుచు రాత్రింబగలును పతిపదారవిందధ్యా
నముసేయుచుండె, చిత్రకరుండును ప్రభావతిదేవియొక్క గుణాతిశయం
బులకు భక్తివిశ్వాసములకునుమెచ్చి కొన్నిదినములుఅత్తవారింటనుండి
పిమ్మట ప్రభావతిదేవియొక్క పతిభక్తియెట్టిదియో పరీక్షించవలెనని
యొక్కనాడు భార్యంజూచి ప్రాణకాంతా! ఇకను దేశమునకుపోదము
రమ్మనపల్కి అత్తమామలకు నమస్కరించి వారిచే సెలవుపుచ్చుకొని
ప్రభావతి నొకగుఱ్ఱముపై నెక్కి తానునొకయశ్వముపై నెక్కి మగధదే
శమునకుపోవుచు మార్గమునందగు నరణ్యములయందు వినోదముగా
మృగముల వేటాడుచు, కమలాకరములం జలక్రీడలాడుచు నట్టివనప్రదే
శముల వివిధసుఖములనుభవింపుచు అచ్చటిపుష్పఫలవృక్షంబులమెచ్చు
టయు, పక్షివిశేషముల శ్రవణానందమగు స్వరములను "గంటేవింటే"
యని ప్రియముగలిగించుచును. ఒకనాటిరాత్రియరణ్యమున నొకవృక్షము
క్రిందసుఖముగాపరుండి యొడలెఱుంగని నిదురం జెందిరి. అంతనాచిత్రా
కరుండర్ధరాత్రంబున లేచి ప్రభావతిగాఢముగనిదురపోవుట యెఱింగినవా
నిముషమునందు ప్రభావతీప్రభావతీయని మూడుపర్యాయములు పిలిచి
ఆమెపలుకకుండిన దానినొకనెపముగా నెంచి యిదేసమయమని తలచి

బాహానెక్కి వాయువేగమనోవేగంబున మగధదేశంబునకుంబోయిచేరె.

ఇక్కడ ప్రభావతి చిత్రకరుండు తన్నువిడిచిపోయినముహూర్త మాత్రంబున లేచి తనప్రక్కపరుండిన నాథుంగానక చింతించి అవ్వనమంతయు జక్కగా వెతకి యెంతకు అతడు కానకయుండుటకు మిగులవగచి హా ప్రాణనాథా, యెందరిగితివో, యేమైతివో యని పురుషధ్వని వాపోయి కొంతసేపటికి ధైర్యమవలంబించి అతడు మగధదేశంబునకయిపోయియుండ వచ్చునని యోచించి తత్పతివ్రత భర్తృచరణసరసీరుహంబులకు స్మరిం చుచు మగధదేశంబునకు పోవుచుండె. అట్లు పోవుచుండగా కొందరు దొంగలు హా. యెవతెవో జగన్మోహినీదేవతవలె నియరణ్యంబున సర్వాభరణభూషితురాలయి యొంటరిపాటున నిర్భయంబుగా పోవుచున్నది, ఇది వనదేవతయో, దేవతాస్త్రీయో, కిన్నరస్త్రీయో, అప్సరసయో లేక మనుష్యస్త్రీయోయని యామె చేరగ నరుదెంచి యోభామినీ, నీ వెవ్వతెవు? యీ యర్ధరాత్రంబున ననాథయి యెక్కడికి పోవుటకు కారణంబేదయని యడుగగా యామె వారలంజూచి భయపడి గడగడవణకుచు హా ప్రాణనాథా! యేమిసేతునని పతిపదాంబుజంబులదలచి ప్రణవధ్యానంబుజేసి తటాలున తనమంగళసూత్రంబును దారిపయివిసరివేసె, వేయునంత నది పతివ్రతాప్రభావాగ్ని యగుటవలన ప్రళయకాలాగ్నివలె వారిపయిబడి వారందఱు భస్మీకృతమొనర్చెను. ప్రభావతి చెంతకువచ్చి చేరె. అంతనామాంగళ్యమునుగట్టుకొని అశ్వారోహయయి యనేక వనంబులు చేసిచని యొక్కప్రదేశంబునం జను నొక్కమహాఋషి యాశ్రమంబునకుంబోయి యతనికి నమస్కరించి తాబడుబాములన్ని తార్కాణముగా నతనికివివరించినిలువగా నప్పుడా దేవింగని దివ్యదృష్టివలన చిత్రకరుని వర్తమానంబును నామె విషాదంబునకు గారణంబు నెరిగి తల్లీ! భయపడకుము. నీప్రాణనాథుండగు చిత్రకరుండు మగధదేశంబున సురక్షితంబుగ నున్నవాడు. నీవును బతివ్రతాశిరోమణివి. నీమనోభీష్టంబెరుంగగలవు. నీప్రాణేశ్వరుం డిట్లు నిన్నలయించెనని ధైర్యంబున నుండుము. పతిభక్తి నేమరకుము. మానభూషిణీ! అని జీవన్ముక్తికి నుపాయంబుజెప్పి మునికన్యలచే నామెకు వివిధోపచారంబులం జేయించుచు తన యాశ్రమంబునం బెట్టుకొనియుండె,

అట్లాంగానీ త్రికరుండును తనపురము చేరి తనతల్లిదండ్రులకు తా నుచాంద్రాయణము భూమి చుట్టివచ్చుడ జరిగినవిధము మొదలగుజరి గినసంగతులనెల్ల విశదముగా జుల్పె. తెలుపగా వారతనింజూచి కీదు గ్గడా ఆహా, ఇట్టిమానవతియు గుణభూషణియు పరమపతివ్రతయునగు ప్రభావతిని యిట్లు యవమానపాలుచేసి యొంటరిగావిడచి రాదగునా, ఇట్టి ఘోరకృత్యంబునెవరయినను నిదివరకు చేసిరా, ఇట్టిలోకనిందనుమనమె ట్లుభోవుకొనవచ్చు యని మిక్కిలి వ్యసనాక్రాంతచిత్తురాలైయుండిరి. చిత్రకరుండును దానుంజేసిన యన్యాయకృత్యమునకయితలపోసికలపోసి బుద్ధిభ్రమచే పిచ్చివాడయి తిరుగుచుండెను.

అంత నక్కడ ప్రభావతి ఆమునీంద్రునిచెంత కొన్నిదినంబులుండి మహా తత్వజ్ఞాన పరిపాకంబునుంబొంది యంతట నొక్కనాడు తనదివ్య వస్త్రాభరణాదులనెల్లనమ్మునిపాదపద్మంబునకు సమర్పణజేసిమునీంద్రా! లోకంబున నెట్టివారికయిన ధనకనకవస్తువాహనంబు లేవి భయంకలిగించుట కాధారమయియున్నది. యట్టిధనాపేక్షను విడిచినవారికట్టి భయముగలు గదు. కావున యికనేభయంబులేక మగధదేశంబునకుం బోయివచ్చెద, నాయందనుగ్రహంబుంచి సెలవిండనిపలికె. పలుకగానె యోసద్గుణా లంకారిణి, సర్వసంగపరిత్యాగులమైయుండెడువారలకీద్వొక యిట్టియువతుం లోచెట్లపుట్లచెంతవసించి జీవనమ్ముకయితపంబుగాపించు మాబోటిము నులకు యిట్టివస్త్రాభరణంబులతోటనేమి? ఇవిమాచెంతనుంచుకొన్న యెడల మానిలువనములకును హానిగలుగు కావున యోచంద్రముఖీ! భ యపడకుము యని యామెకు రక్షకరకయి స్వహస్తాగ్రంబులబో ధించి నినికెట్టి భయంబుగలుగక సుఖంబుగమీయూరికిపోయి చేరుదువు గాకయనిదీవించి యామెయంత తనయాశ్రమంబున బండి వెడలనంపె.

అంత ప్రభావతి యమ్మునివరునిచే ననుజ్ఞాతయై అశ్వంబునెక్కి సురక్షితంబుగ మగధదేశంబునకుంబోయి యూరువెలపల అశ్వంబుడిగ్గి మగలవస్త్రాభరణంబుల నలంకరించుకొని యాపట్టణంబులనువాడువారల నాయూరిపతియెమానంబువిచారింపగా శత్రువెలుకంబవచ్చితమదేశంబును పట్టుకొనియేలుచుండ నట్లును, చిత్రకరుండును మతిభ్రమణంబున పిచ్చివా డయితిరుగుచునన్నడనియు నవిని తత్క్షణంబున పతిచరణారవిందంబులడెం

దంబునఁగిడి ప్రణామాంగంబునకు పంచాక్షరంబు నొక్క రాణి సూరాయు
స్త్రంచినమాత్రంబునఁ గోట్లకలది రథగజతురగపదాతులును, పరశుపట్ట
సశూల ముసలఖడ్గకుంత తోమర కోదండాదిశరాయుధంబులును సృష్టి
యయ్యె నంతశత్రురాజు అట్టివాహినులం బోలువాహినులం గని బలవంతు
డెవ్వఁడో తనపురంబునకు నండె త్రివచ్చెనని తలంచి కాలుసేతులు తడబడ
జిక్కిలి భయాక్రాంతచిత్తుండై యాక్షణంబున సపత్నీపుత్రమిత్రబాంధ
వులతో కలుములన్నియుఁ బాసి పరాజితుండయ్యె.

అంతట ప్రభావతి నిర్భయంబుగా పురంబులోనికిఁ జొచ్చి రాజసూ
తియుండు మేడకుం బోయి ఆమెకు నమస్కరించి తనవర్తమానంబును
దనప్రాణనాథునికిఁ దెలియం జెప్పె. చెప్పినంత యామె ప్రభావతిం జేరదీసి
శాంతిగూర్పం బట్టుకొని ముద్దిడుచుండు నోతల్లీ, మాకులదీపమా,
పతివ్రతారత్నమా, విచారపడవలదని ధైర్యంబు జెప్పి పరదేశరాజుచే
తం పట్టణముగోల్పోయి తాముబడరానిబాములపడుచుండుటయు చిత్ర
కరుండు తాచేసినదుష్కృత్యంబు తలచితలచి ఖిన్నుండయి పిచ్చిపట్టినవాడై
తిరుగుచుండుటయు మొదలగు తమకష్టంబులనెల్ల జెప్పె. చెప్పగానే ప్ర
భావతి తక్షణంబున చిత్రకరుండున్నయెడకుం జని యతని చరణారవిందం
బులకు మ్రొక్కెడి పాతివ్రత్యప్రభావంబున నతని మతిభ్రమణంబుకు బో
గొట్టి యామెచే నతనికి పట్టముగట్టించి వివిధోపచారంబుల నతని సంతోష
బెట్టుచు ముల్లోకంబులు నిట్టిపతివ్రతాతిలకంబు నుం గలదాయని కీర్తి
బడసి పెక్కువేలసంవత్సరంబులు ధనకనక వస్తువాహనంబులు మొద
లగు అష్టయిశ్వర్యంబులం దులతూగి తుదకు భర్తసహగమనంబు గా
వించి యెట్టివారికి నందరాని కయివల్యపదవిం బొందె.

అనగా యింతులు తమతమపతులను దైవంబుగా దలచి వారికెవ
ర్కొనక వుచితంబులే చేయుచు హితంబులు బల్కుచు గారవంబులు జూ
పుచుయుండుటే పతివ్రతలకు సూటియని యెఱుంగవలయును.

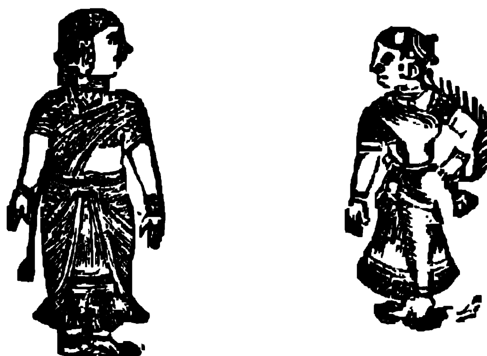
ప్రభావతీదేవి ప్రభావము - ముగిసెను.

శ్రీరస్తు.

మహాపతివ్రతామాహాత్మ్యము

శ్రీ భక్తవిజయము.

18 సుముఖీదేవి ప్రభావము.

పూర్వంబు సింహపురికిఁ జేరువ ప్రాంతంబున కుమ్మరపల్లెయొకటి కలదు, అందు శుద్ధసాధుండను కుమ్మరయొకఁడు కలడు. అతఁడు అనేక దినంబులనుండి బిడ్డలు లేక లేక ముదుసలి ప్రాయంబున నొక పుత్రింగని యుంచె. దానిముఖంబున శోభనరేఖయొప్పియుండుటం జేసి యాబిడ్డకు సుముఖియను పేరుబెట్టి మిక్కిలి గారాబంబుతో పెంచుచునుండిరి, ఆ సుముఖి చిఱుతప్రాయంబునుండి తలితండ్రులకు ముద్దునూపుచు శాంత శమదమాది సుగుణంబుల నభ్యసింపుచు వారిమాటలజవదాటక తన యీడు బాలికలతో నాటపాటలం బ్రొద్దుపుచ్చక గృహకృత్యంబుల నెల్ల నొప్పుగఁ జేయుచు శుద్ధసాధునిపుత్రి లోకంబులోన బిడ్డవలె తన యీడు వారలం గలసి మాట్లాడదు యెవరితో ముద్దుముద్దుగ మాట్లాడక యున్నా దంబు పట్టినదానివలెనుంటున్నది. ఇన్నాళ్ళకు సెలవుగా మంచిమాదిమి ప్రాయంబునఁ బుట్టక నేటికాలని! అతవికటువంటి బిడ్డ పుట్టవలెనా? ఇట్టి

బిడ్డయుండియేమి లేకయేమి దీనినెవరు పెండ్లి జేసుకొందురు సుమీయని వారందరు జెప్పుకొనుచుండిరి.

అట్లు చెప్పుకొనుచుండు మాటలనాకర్ణించి యీపుత్రికచేష్ట యునట్లుండుటంగని చింతాక్రాంతచిత్తుడయియీశ్వరా, యిట్టిముద్దుపిల్ల మనకుపుట్టవలెనా, ఇట్టిదానికి నాప్రాణమున్నపుడే పెండ్లి చేయుటయుం చిది. నావెనుక దీని నెవరు పెండ్లి చేసికొనరని తలచి తనబంధువులలో చక్కనివాని నొకని దెచ్చి యాకుమారుని నతనికిచ్చి వివాహంబొనర్చి తనకు మొగబిడ్డలు లేనందున వానినే పుత్రునిగాభావించి తన యింట

తనకు మొగబిడ్డలు లేనందున వానినే పుత్రునిగాభావించి తన యింట

బెట్టుకొని ప్రేమతో పోషించికులవిద్యయగుకులాలకవృత్తి నేర్పుచునుండె. కొన్నిదినములకు శుద్ధసాధుండు మృతిబొందె, అంతట సుముఖి భర్తకా యగుమందప్రజ్ఞుడుభార్యంజూచి యోసీ! మీనాయనబ్రతికియున్నంతవఱకును మన కేమివిచారము లేక నతనిసంరక్షణవల్ల మిక్కిలి గారాబముగా కాలము గడుపుచుంటిమి. అతడు మనదురదృష్టంబున కాలగతిబొందె. నీవుమం దబుద్ధివి. నేను మందప్రజ్ఞుడను. ఏపనిపాటు లేక మునుపటివలె నున నూరకయుంటిమేని మనలపోషించువారొక్కరు లేరు గనుక నీవసలు గురితోపాటు మనబంధువులతోడంజని పూరివెలుపలనుండు మంచిజిగ టమన్నగంపలనెత్తుకొనివచ్చితివేని నేనీకుండలు మొదలుగునవి చేసి వా టనివిక్రయించి దానిచేతనసంసారకృత్యము జరుపుకొనవచ్చునని పల్కె. పలుకగానే సుముఖి భర్తయనుమతిచొప్పున బంధువులతోడంజని మంచి జిగటమన్నగంపలనెత్తుకొని ప్రతిదినము తెచ్చి యిచ్చుచుండగా మంద ప్రజ్ఞుడు భాండాదులంగావించి దానివల్లజీవించుచుండెను. అట్లుండగా నొక్కనాడాసుముఖి మట్టిగంపనెత్తికొనివచ్చునెడ బరువుమోయలేక తటాలునక్రిందపడవయిచి యత్యాకసం గూర్చుండి యీశ్వరా, యింత బరువు నేమోయలేనే యీమట్టిపోనిదిగాని యింట నతనిపని జరుగదే యని యేడ్చుచుండెను. అట్లు యేడ్చుచుండు దాని కూడవచ్చిన బం ధువులయినను నాదరింపరయిరి, తిరిగిచూడకనుం బోయిరి.

ఇట్లుండగా సుముఖిచే భాగ్యవశంబున నకస్మాత్తుగాయాదారిని గౌతమమహర్షి వచ్చుచుండి యాఏడ్చుదానింగాంచి యేలయేడ్చెదవు నా

తల్లీ! తెలుపవేయవమ్మా యని యడిగెను. అడుగగా సుముఖి యామునికి నమస్కరించి తనమగనివర్తమానంబును, తనవర్తమానంబును, తమ యింటంగల కష్టసుఖంబులు సతిని కెఱింగించె. అంత నా గౌతముం డక్కాంతామణింగని బాలా, తొలిజామున నిప్పుడునాయింటను ముని శ్రేష్ఠులకు నుపచారంబులు చేయుచుంటివి అట్టుండియు వారివలన జన్మ పాపక్షయంబులగు సద్విషయంబులం గ్రహింపవయితివి అందువలన నీకిట్టి జన్మముకలిగి మిక్కిలికష్టమొనంగెదవని పలికె. పలుకునంత నాసుముఖి మునీంద్రా! ఇట్టి జననమరణంబులేక జీవన్ముక్తి కలుగు నుపాయం బెద్ది యో వాని నెఱింగించి నన్నుం గృతార్థురాలం జేయవేయని ప్రార్థింపగా నతండామెకు నష్టాంగయోగము తెలిపి యాకుశాగ్రమతీ, నీవు నిష్ఠ ట్టుపతిసేవయుదమనిభావించి అతనినసేకవిధములబూజింపుము పతిపదారవిందభజనమే మోక్షసాధనమని యెంచి అట్టిచరణకమలంబుల ధ్యానము నందుచు త్తమును సిరముగా నిలుపుదువేని నీకిట్టిసంకటములేలంబొందగవు. అదియునుంగాక పరమహంసస్వరూపుడగు పరబ్రహ్మమును నిజకరతలామలకమువంటిదియగు అండపిండబ్రహ్మాండములను నీమూలమును నీ సంకల్పమున నుండును. నీవే శుద్ధబ్రహ్మస్వరూపంబగుదువు అని పల్కి దీవించి యదృశ్యుండాయె

అంత నాసుముఖి యమ్మహాముని యుపదేశమువడసి పతిచరణ సరసీరుహమ్ము డెందమున నిలిపి యోగాగింప నంత స్వల్పప్రాయముగా నేత్రినం బెట్టుకొని యింటికివచ్చుచుండగా తెల్లనిమంచుగంపతలకుతిగలుక తలకునరిగాపగయనవచ్చుచుండె. అట్టి గంపతోడ సుముఖి యింటికివచ్చి దానింబట్టి అనాయాసముగా దిగువంబెట్టి దారిలో జరిగినవర్తమానం బంతయుపతి కెఱింగించి పతిపదములకు మ్రొక్కి యతనిచే సెలవుబుచ్చుకొని వంటశాలకరిగి నిమిషమాత్రమున పక్షసోపేతముగ నన్నము నాయత్రికాలదిశతి కారగింపం జేసి పతిభుక్తాన్న శేషమును తానుంగుడిచియు తనికిప్రియముగ నడచుచు ప్రతిదినము చాలినంతమన్నుదెచ్చి భాండముల కనుకూలంబగు పిసికియిచ్చి యతడు భాండంబులం గావించినంతట దాని నావమునం బెట్టి మూడుపిడకలావంబునం బెట్టి పక్వతాభాగ్నిచే దావిలపహించి యాభాండములంగట్టుకొని యూరిలో నికిడబోయి దానిని

విశ్రమించి వేగముననింటికివచ్చి వచనముగావించి మగనికన్నంబిడి గో తినుమనిప్రేమండానలెచ్చిన భోగాసనముల నభ్యసింపుచు పతిపదారవిందముల భగవన్నామస్మరణముతో జపించి పిదపపతిభుక్తాన్న శేషం బుగుడిచి యతనికనుకూలమగు పనుల జేయుచునుండెను.

ఒక్కనాడట్టిసుముఖి యెప్పటివలె స్వజాతిస్త్రీలంగూడి మున్నదెచ్చుటకుబోగా దారిననొకపెన్నేటిప్రవాహంబడ్డంబై వీరలంబోనియక నడ్డపడగా తెలుపక్కరస్త్రీలందరు విచారగ్రస్తలై ఓయక్కా! ఓచెల్లి! ఓపిల్లా! ఓవదినా! ఈవేళచీకటిలోలేచి ఎవరిముఖముచూచితిమో వారిమొఖాన మొస్తలుపెట్టాయని తిట్టుకొనుచు మఱలతమతమయిండ్లకుబోవ నుద్యుక్తమైరి. అట్లుండగా నాసుముఖియట్టివారింజూచి అక్కలారా! మీరేల విచారపడెదరు. నాతోటి నిర్భయముగరండని పతివ్రతాప్రభావమున నాయేటివెల్లువలలోదిగానంతలో యీమెమహాత్మ్యమునకుమెచ్చి యానేటివెల్లువరెండుప్రక్కల ప్రత్యేకంబుగనిలిచి నడుమనిర్జలోకెబోవ దారినిచ్చె. అంతనాస్త్రీలు సుముఖితోడంగూడి చని బంకపట్టి నెత్తుకొని యీమెపాతివ్రత్యప్రభావంబున కాశ్చర్యపడి అనేకవిధంబులం బొగడుచునింట్లవచ్చిచేరి యీవర్తమానమును యూరివారలకుం దెల్పగావారందఱు సారా! సుముఖిచిన్ననాటనుండి అంతమొద్దుగా, మూగగానుండెగదా, అట్టిదాని కెట్టిసామర్థ్యముగలిగెనని చోద్యపడుచుండగా నావర్తమానము కులాలకులమునకొక పెత్తనగాడగు పెద్దశెట్టికిం దెల్పియతడు తనభార్యయు మిక్కిలి యాశ్చర్యపడి ఆమె ప్రభావము పరీక్షింపం దలచి యీపెద్దశెట్టి యొక్కనాడు కొందరు కుమ్మరస్త్రీలను సుముఖియింటికిబంపి ఆ యూరిదేవునికి ఉత్సవంబు జరుగుచున్నది దేవునిచూచివత్తము కొల్లవేడుకగానున్నది. పోయిచూచి వత్తమురమ్మా అని పిలువుమని పల్కి పలుకగా వారలామెను అట్లు పిలచిరి. అట్టిసమయంబున నామె తన పురుషునికి యుపచారముచేయుచుండి తల్లులారా! నాకు రాదీరదు. నా దేవుడు నాయింటనేయున్నాడని వారినివెడలనంపె. వారు మఱలజని యీవర్తమానమునతనికెఱుంగింపగా ఆ శెట్టి మిగుల యాశ్చర్యంబొందె.

అట్లుండగా మఱియొకనాడు ఆయూరిరాజు యీసుముఖిదేవతి

కుండలు తెచ్చియిచ్చు కుమ్మరిది రాగా నే కుండలు
నిరూకలనియ్యక దానితో నీమాట ఆమాట మాట్లాడి మూ
...నములవరకు ప్రొద్దుపుచ్చుచుండుమని ప్రభువు తన కెఱింగింపుమని
పలికినట్లు జెప్పె' అంత నా పట్టపుదొరసాని మరునాడుదయమున నాకుమ్మ
రిదికుండలు తేగా బేరమాడి భాండములం గొన్నిపుచ్చుకొని వాటిక్రయ
మియ్యక నా సుముఖింజూచి తల్లీ! నిన్ను లోకులందరు చిన్ననాటనుండి
మిక్కిలి మందమతియనియు, మూగయనియు వాడుకొనుచుండిరిగదా!
అంతంతవర దేవతలలోలె అనేకయద్భుతకార్యములం జేయుచుండెదవు.
నీకిట్టిమహిమ యేవిధముననగలిగెనో చెప్పుమని యనేకవిధములనామెను
పొగడుచు ఆ సుముఖివలన పతివ్రతాధర్మము తెలుసుకొనుచు ననేక విష
యంబుల మాటలాడుచు ప్రొద్దుపుచ్చుచుండె.

అట్లుండగా సుముఖియారాణింజూచి తల్లీ! చాలా ప్రొద్దెక్కెనది?
ఝామున్నర ప్రొద్దాయె నాభర్తయింటియందు మిక్కిలి యాకలిగావి
యుండు. త్వరగా నేనింటికింజని వచనముగావించి యతనికన్నమారగిం
చవలెకావున నాభాండములమూల్యంబునిచ్చి నన్ను వెడలనంపవమ్మా
యనిపలికె. అట్లడిగియు నాదేవియిదో నిచ్చెదనని కాలయాపన
మొనర్పుటంగని నేడఝామున్నరకు సరిగానింటికిపోవలెనవితలచి యా
క్షణంబున నాతిపదారవిందములనాత్మందలచి సూర్యునిప్రతిదినమట్లుసం
చరింపనీక నిలిపి నిలిపె. అట్టిసమయమున నాభూమియందు ఘటికాయం
త్రము దాపుంబెట్టుకొని ఘడియలు లెక్కపెట్టుకొనుచుండగ నప్పుడు
మూడున్నరఝామంబు ప్రొద్దెక్కె అట్లుప్రొద్దెక్కియు సూర్యుని నీడ
ఝామున్నరకాలముననేయుండె. ఉండగా రాజు అట్టి యద్భుతంబుగని
నామె పతివ్రతాప్రభావమునకు సంతోషించి సూర్యునియుటువటుకదల
నియ్యకుండుటకయిమెచ్చియామె కేవలము శుద్ధబ్రహ్మస్వరూపంబని భా
వించి యాక్షణంబున నవమణిమయంబులగు పల్లకిలోనంగూర్చుండబెట్టి
భేరీభాంకారాది ధ్వనులు మిన్నుపిక్కటిల్ల మ్రోయుచుగా మహోత్సవం
బున నావట్టణ్యవతకే యూరేగింపు గావించి ధనకనకవస్తువాహనంబులు
మొదలగు కానుకలతో నామెను తనయింటవదలి మందప్రజ్ఞవాలింగ
నముచేసికొని. యనేకవిధములంగొనియాడి యాదినము మొదలు జీవిత

శ్రీ భ ...

కాలమునకరకు వారల కెట్టి కొరతయు లేక నన్ను-
చుండెను.

అంతట నా సుముఖీ దేవి మందప్రజ్ఞుం గూడి అనేకదినములు భూలోకమున సకలభోగభాగ్యములనుభవించి ప్రాణావసానకాలమున పరమపదవింబొందె. గావున సాత్రాజితీ, నీవు నట్టిపతిభక్తి సేయుకరకసతిపి అతని మనంబునకు ప్రియంబును సంతోషమును కలిగించుచుండు వేని నీవు సుముఖీదేవిప్రభావముకంటె నతిశయించిన ప్రభావముగలదానవై యిహలోకమునందెల్లవారిచే సత్కీర్తివడసి పరలోకమున శాశ్వతబ్రహ్మానంద పదవింబొందె మహాత్మ్యాఖ్యాంబుధినోలలాడుచుండెదవనిపలికె. పలుకగా సత్యభామ పాంచాలింజూచి వదినా! నీవు పాలిటిపరబ్రహ్మస్వరూపము గాకుండువేని యిట్టి పరమపతివ్రతాప్రభావములన్ని నెరుంగ నేర్తునే, ఆహా, నీమహిమ నేమందును. తల్లీ, యట్టిపుణ్యకథాశ్రవణంబున నా చెవులకింపుపుట్టించె. నాచిత్తమునకు పరమానందంబయ్యె నాయాశాపాశము లనుభవబంధములును యొకటొకటిగనూడి పరమపదవికింబోవుట కొక్కొక సోపానపుమెట్లు ప్రాప్తమయ్యె. నేనింతకంటె మించిన సుకృతంబును మఱియొకటి సంపాదించవలెనేని నాయమ్మా, ఇక నవ్వలి కథావృత్తాంతమును సాంగోపాంగముగ నెరిగించి నా యజ్ఞానంబుడిపి ధన్యురాలం జేయవేయని వేడుటయు.

అనగా యింతులు తమతమ పతులను దైవముగాదలచి వారికెదురాడక నకవుచితము లేజేయుచు హితంబులు లుకుచు గారవములు చూపుచుయుండు లే పతివ్రతలకు నూటియుని యెఱుంగవలయు.

సు ము ఖీ దే వి ప్ర భా వ ము.

ము గి సె ను.

శ్రీ ర స్తు.

మహాపతివ్రతామాహాత్మ్యంబను

స్త్రీభక్తవిజయము.

19. పుష్పవేణీదేవి ప్రభావము.

సత్యా! పుష్పవేణిప్రభావము జెప్పెదవినుము. ఇదికడపటికథ. దీనిని అనన్యచింతానసక్తురాలవై వినుము. పూర్వకాలమందు చోళదేశమునకు ముఖ్యనగుపట్టణంబొకటికలదు. దానిఁగాంచీపురమనిపలుకుదురు, అమ్మహాపురంబును పుష్పరథుండనుజనపాలుండు పాలించుచు అట్టిపుష్పరథునకు చిరకాలమునుండి బిడ్డలులేక తద్దయుంజింతించిఅట్టిపురమున శ్రీ మత్కామాక్షీ సమేతుడయి నెలకొనియుండు యేకాంబరనాథస్వామిగూర్చిస్వధర్మపత్నీసహితుడయి దీర్ఘతపంబొనర్చుచుండెనట్లుండగానాదంపతులతపప్రభావమునకుమెచ్చి యొక్కనాడేకాంబరనాథుండు కామాక్షీసమేతంబుగ వృషభవాహనారూఢుండై వారిముందరగల ప్రత్యక్షమైవచ్చి నిలిచి ఓపుణ్యశీలులారా, మీమీతపప్రభావంబునకె మెచ్చితి. ఇక తపముచాలింపుడు. మీకేవరమువలసినవారయి తపంబుం జేసిరి దానిసెలవీయింపుడు. మీమనోరథం బవశ్యంబు దీర్తునని తత్కరుణాలోకనకారయిత్త్యమృతబిందుసందోహములన త్రపాపహిన్నం జల్లాచ్చుచుంబలికె పలుకగా నవ్వధూవరులు ఆపధ్వజులకు సాష్టాంగదండప్రణామములాచరించి నానావిధములఁబొగడి యంజలిబద్ధులైనిలిచి యోవేల్పులారా! పెద్దకాలమునుండి మే మనపత్యమయియుండుటంజేసి మాకొకపుత్రునిం దయసేయుండని ప్రార్థింపగా బరమేశ్వరుం డానతిపతులంగని మీకొక్క పుత్రిక పుట్టునని బల్కినతోడ నీశ్వరీసహితముగ నదృశ్యుండయ్యె. అంత నయ్యేకాంబరనాథు ననుగ్రహమున వారలకొకపుత్రిక జనియించె. దానికి పుష్పవేణియనిపేరిడిమిక్కిలి గారాబమున బెంచుచు వేదశాస్త్రపురాణేతిహాసధర్మములనేర్పించుచు నత్యంతప్రేమాతిశయముం బూనుచుండగా ఆకన్యకకుయౌవనమంకురించి అంతఃపురమునుండె.

స్త్రీ భ

అట్లుండగా నొక్కనాడు ఆరాజుకడకు .
ఋషివచ్చి యతనిచే సత్కారమువడసి యుచితపీఠముసం గు
రాజునందీవించి కుశలమేయని యడుగగా నతండు మునీంద్రా! మీవంటి
తపోధనులనుగ్రహముండ కొదువయేమని వచించి, అమ్మునీంద్రునితన
చెంత కొన్నినాళ్ళునిలువుకొని యొకనాడు తనపుత్రియుండు అంతఃపుర
మునకుబంపెను. పంపగా నక్కుమారికయమ్మహర్షికింగని మ్రొక్కి వినుతి
గావించి మధురాయమానములగు పదార్థముల నతనికి భుజింపబెట్టి వివి
ధోపచారముల నతనికిప్రీతిపుట్టించుచు మహాత్మా! పామరులగుస్త్రీలకుం
యెవ్విధమున బతిప్రతాప్రభావం బలవడియుండును. ఆత్మజ్ఞానోదయం
బెవ్విధమునం గలుగు. దానినాకెఱుంగంబలుకవే మహాత్మాయనిప్రా
ర్థింపగా నతండిట్లనియె.

వినవే గుణభూషణీ! లోకమునందు గుణవతులకుతమతమ భర్తలే దైవ
సమానులు కావుననేయువతి, ప్రతిదినము తెల్లవారకమున్న మేల్కొని
లేచి భర్తచరణసరసీరుహముల ధ్యానించి జలకములాడి శుద్ధమగువలు
వంగట్టుకొనిమొ బతిచరణములకు నమస్కారములొనర్చి యంతనింటంగలపా
చిపనులెల్లందీర్చి మరలప్రాణేశ్వరుపాలికేగి ఉంతమేల్కొనునంతప్రమొ
క్కుదవియర్ఘ్యపాద్యాదివిధులబూరించి అతనియనుమతిగొని వంటశా
లకుబోయి ఆతనిమనసునకు ప్రియమగు భోజనపదార్థముల నాయత్త
పఱచి వేళతప్పకనతనికన్నమిడి వారిమాటకెదురాడక ప్రీతిబుట్టించుచు
సదాభర్తృచరణారవింద ధ్యానము చేయుచుండునేని అట్టియువతికి ఆత్మ
జ్ఞానోదయముగలుగు. సాధ్వీ అట్టియాత్మజ్ఞానోదయంబుగుణం బానతిత్తు
వినుము. మానవులకు జీవితకాల మల్పమ్మె ధనకనకవస్తువాహన పుత్ర
మిత్రకళత్రాది సంసారయోగమువదలుటంబట్టి మోక్షసాధనమున
కనేకవిఘ్నములు పొసగుచుండు అని మోక్షసాధనం బోధించె.

అంతటనొక్కనాడు పుష్పరథుండుపుష్పవేణికి వివాహముజేయం
దలచినానాదేశ రాజపుత్రులస్వరూపపటములం దెప్పించిపరికింజూపె.
జూపగానాకన్నియ పటములనన్నిటి జక్కగాజూచి నిస్పృహయైత్రోయుచు
కడకుమాళవదేశరాజకుమారుని పటముపిలకించి బ్రహ్మానందపరవశ్రయై
సిగ్గుపడి మోహమువాంచిచిత్రపుబొమ్మచోలె యూరకుండె. అప్పుడతడు

ఎంతే పురమునకసఁచి పేరోలగంబుండి పురో
యతనింగని నమస్కరించి భూసురోత్తమా! నాపుత్రి
పుష్పవతి యౌవనారూఢయై యుండుటంజేసి యికనింటబెట్టుకో
నుటపాడిగాదు. దానంజేసి యకన్యకయకు దాంపత్యంబొనర్పదలచియుం
డుదాన. సుముహూర్తంబొక్కటినిరయింపుడుఅనిపలికి అట్టిశుభరేఖను
దక్షిణమున సకలవిద్యావిశారదుడగు నొక్కపారునిచే మాళవదేశపా
మినికినంపె. అంతనామాళవదేశాధీశుండా శుభపత్రికంగొనిపుత్రుడగు
సుప్రకాశునకుచూపి వివాహమునకుం దగిన వస్తువులం గూర్చుచుండె.

అట్లుండగా సుప్రకాశుం డానరేంద్రునిజూచి తండ్రీ! త్రిమూర్తు
లగు బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరులు నంతము తమ యిల్లాండ్రనెపెబాసి
యుంటిమేనివారెట్టి యపఖ్యాతి దెచ్చురోయను భయముచేనీశ్వరుసుజటా
జూటమునందును, విష్ణువక్షమందును, బ్రహ్మనాస్యమందును బెట్టుకొని
యుండెదరు. లోకమునబతివ్రతాశిరోమణియనగు సతిలభించుటదుష్క
రము కావుననాకుబెండ్లియక్కఱలేదనిపలికి పట్టినపట్టువదలక తెమనుం
త్రికుమారుడగు సునీతుండోడ్కొని యుత్తరదిశంగూర్చి నయినవ్వెబోవుచు
పోవుమార్గమున మృగముల వేటాడుచు కందమూలఫలనగ్రముసం దిను
చుమహాతపోధనులందర్శించుచు అట్టిమహాత్ములచెంతజని మునులారా!
నన్ను మీశిష్యులలోనొక్కనిగాగయికొనరేయని వేడుచు, తుదకు అచ
లుండురు నొక్కమహాముని నిలయమునకుంజని యతనింగాంచినమస్క
రించి యనేకవిధముల నుపచారములొనర్చుచు మంత్రికుమారుంగూడి
అనేకదినములు శిష్యవృత్తిచేసకుండని తన్మునివరుండుమెచ్చుకొనునట్లు
నటించి అతనిచే వేదవేదాంతాది పరవిద్యాము లెల్లంగొనుచుండె,

అట్లుండగా నచట పుష్పరథమహారాజు మాళవదేశాధీశ్వరుండు
తనకంపిన ప్రత్యుత్తరమునుజూచి విచారపరుడై పుత్రింజూచితల్లీ! మన
మంపినవివాహపత్రిక చేరకముందే సుప్రకాశుడుతనకువివాహమక్కర
లేదనివిరక్తిబొంది మంత్రికుమారుడగు సునీతితోడ గూడి చాంద్రా
యణముచరింప బోయెననిమనకనన్నివెప్పెననిపల్కె యాకన్యకుపుత్రికజే
నిచ్చె. ఇయ్యదిగా నాకొన్నగూరాకపోవుజదివి తెలిసి... బిదనసి
జనకులారా, నేనిక నా భర్తయగు సుప్రకాశునివెదకి ఉదా...నున్నా

బోవుచుండిరి. అట్లుండగా నా రాత్రి నాలుగ
ఝాముల నలుగొట్టుచు విషము గ్రక్కుచు అతి వేగంబున వచ్చి
కుమారుండా పాప తేనిం జూచి రాజపుత్రుని శీఘ్రముగ లేపి, అన్నా!
ము విషము మంటలతో మనపైకి వచ్చుచున్నది. లెమ్ము లెమ్మని లేపి తమతమ
విల్లులం జేపట్టి అమ్ములం గూర్చి యా సర్పముం గొట్టిరి. ఆపాము వింటి దెబ్బ
కు తప్పించుకొని క్రొక్కారు మెఱుపుతీగవోలె ధగధగయను కాంతులతో
కండ్లు మిఱుమిట్లుగొలుపగా వారిరువురు కనులు మూసికొనిరి. తత్క్షణమున
నది యా రాజపుత్రుని గఱచి మాయమాయెను. అంత నా సుప్రకా
శుండు ఆ పాము కాటువలన భూమిమీదబడి మూర్ఛాక్రాంతుండై ప్రాణ
ము విడిచె. అప్పుడా మంత్రికుమారుండు తనివి తీర నేడ్చి అన్నా! ఇట్టి నిర్జన స్థలం
బున మృతిబొందితివి నేనయ్యని గోలున విలపింపసాగెను.

అట్లుండగా పుష్పవతి అనేక సైన్యంబులతో నానాదేశములం దిరిగి తిరి
గి యా వటవృక్షము దాపునకుం జని వేరొకగుడిసె వేసియుండు మంత్రికుమా
రుని జూచి విచారించి మిక్కిలి దుఃఖముతో నా రాజపుత్రుని బడి ప్రాణనాథా
యని గొంతెత్తి యేడ్చుచుండె. అట్టి పుష్పవేణిం జూచి మంత్రికు
మారుండు తల్లీ భగవత్సంకల్పంబు సంభవించు కేమియు ఏమియు చేయజాలవు
కు సమంబుగా పునర్జన్మంబు లేదు, అని సుఖోపదేశము చేయుచు మఱుగ్గ్యా
పతి అట్లునగచుటకు కారణంబెట్టిదియని ఆలనాలంబుగ నెత్తి
ననిట్టి రాజ్యము గల స్త్రీలందలరాయని మోక్షమ్ము పడి మామెకు సను
రించి తల్లి నగరంబుని తోడు ఇకపరగసలసిన కార్యంబులు యోచింపు
ము, అనిపల్కె. మఱుగా పుష్పవేణి అంతకంతకు వ్యసనంబొంది ధైర్యము
నవలంబించి అగ్నిగుండము నొక్కటి గావించి అందున రాజపుత్రుం బట్టుకొని
తానుం బడబోవు సమయమున ఆ మహాపతివ్రతా ప్రభావంబునకు మెచ్చి త్రి
మూర్తులును, ఇంద్రాది దేవతలును అచ్చోటికు వచ్చి అప్పుష్పవేణింజూచి
కోమలీ! నీ మనోధైర్యమునకు పతిభక్తికి. నీ వైరాగ్యంబునకు మేము మిక్కిలి
సంతోషించితిమి అనపలికి తత్క్షణంబున ఆ రాజపుత్రుని బ్రతికించిరి. అం
తనా రాజపుత్రుండు నిద్రనుండి లేచినవానివలె లేచి త్రిమూర్తులకు దండ
ప్రణామంబు లాచరించి యనేకవిధంబుల ప్రార్థింపగా నా త్రిమూర్తులు నవ్వుచు
ప్రకాశునకు పుష్పవేణి నిచ్చి వారిరువురకు అనేకదినంబులు భూలోకంబున
సకలైశ్వర్యముల ననుభవించి పిమ్మట పరబ్రహ్మసాయుజ్యము నొందుడని దీవిం

ప్రకాశుండుపుష్పవేణిని, మంత్రికుమారుండగు సునీతిని
నలట్టినమరసైన్యంబులతో అచలగురువుచెంతకున్జసియతనికినమ
రించి జరిగినవర్తమానంబంతేయు నాదిమధ్యాంతంబులుగ యతనికె
జింగించిఅతనిచే సెలవన్ది అచ్చటనుండికదలిన ప్రకాశుండును, పుష్పవేణి
యు, సునీతియుక్తోలాహలంబునసకలసైన్యములతో వచ్చుచుండిరి. అట్లు
వచ్చుచుండువారలవర్తమానమునుచోళదేశపురాజుచారులచేవిని భూరి
భాంకారాదిగోప్పధ్వనులతో రథగజతురగపదాతులతో నెదుర్కొనిబ్ర
హ్మానందంబున తనపురంబునకుందోడ్కొనివచ్చి పుత్రికననేకవిధంబులం
గొనియాడియామెమహత్వంబునకుమెచ్చి బ్రహ్మానన్దపరవశుండై యుండె,
అట్లుండగా మాళవదేశాధిపతితనపుత్రుడగుప్రకాశున్గూర్చి తన్నో
డచోళభూపాలుచెంతనుండుటనెఱిన్గిచతురంగబలములతో వేణువీణాపన్య
దనాదివాద్యవిశేషంబులతో సకలబన్ధుపురోహితవిద్వజ్జనకవిగాయక వం
దిమాగధులతో చోళదేశంబులకుజనిసుప్రకాశుంగనియానన్దించిఅతనివల
నపుష్పవేణివర్తమానంబును దూరాక్షనవిన్కొలిసింజెరదీసి దీవించి
తల్లీ ఇంతచిన్నప్రాయంబుననేనీకిట్టిపతిభక్తికలిగియుండుట మేముచేసిపు
ణ్యము ‘‘భళిభళి’’ పుష్పవేణీపతివ్రతాశిరోమణి? సుగుణభూషణి? మా
తల్లి! మావంశమునిల్పిమమ్ముద్దరించితివి. ఇట్టిప్రభావముగల సినుమాకు
కోడలగుటయేమాభాగ్యము. జన్మసాఫల్యంబయ్యె. అని యనేకవిధముల
గొనియాడిచోళభూపాలునికౌగలించి పరమానందమున ప్రియవచనంబు
లాడి భూపాలా? ఇకశోభనోద్యోగంబు సేయింపుము అనియానతిచ్చె.
అంత నామాళవరాజు పురమునలంకరింపజేసి సుముహూర్తము
నపుష్పవేణినిసుప్రకాశునకిచ్చి వివాహంబొనర్చి కొన్నిదినంబులు కూ
తునల్లుని దమయింటబెట్టుకొని వెనుక అల్లునకు చతురంగబల ధనకనక
వస్తువాహనాదుల అరణంబొసంగి పుత్రికారత్నంబును నసంఖ్యాకంబులగు
వివిధపదార్థంబులగంతపెట్టి భూరిమంగళవాద్యంబులతో విప్రాశీరవం
బులతో నృత్యగీతవాద్యవిశేషంబుల వారలనెడలనంపె. అంతనా సు
ప్రకాశుండు పుష్పవేణితోడ తనపురంబునకుంజేరి కొన్నిదినములకువె
నుక పట్టాభిషిక్తుండై యనేకదినంబులవరకు రాజ్యపరిపాలనం బొనర్చి
అష్టయిశ్వర్యంబుల ననుభవింపుచుండె. పుష్పవేణియుపతిపూజాదురం